اصل ڏهو قصو

گل بڪاولي

ست سوال پورا - تصويرن سميت

قيمت ٠-٨ في ڪاپي ٠-٨

Rs 8-00

ڪاپي رائيٽ

تيار ڪيل ميان احمد خان ٽڳڙو خان جلباڻي

حق تصنيف جو دستور مسراج هر پسنگ ڪائولي ڇپايل

عبمندا س ڪتب خاني ڇاپخاني سکر

گل بڪاولي

وڏي وڏائي ۽ گهڻي ساراه ان ڌڻي سڳوري جل شانه
ئي جڳائي جنهن پنهنجي پاڻ ۽ رحم سان سڀ قدرت مان
ن سنسار کي جوڙيو ۽ منجهس طرح طرح جون نعمتون آ پاپاڻ
پنهنجي پياري نور مان ڪهڙا سهڻا گل يعني ماڻهو پيدا
ڪيا — من ڪاڻي جي ڪلڪ جي ڪهڙي طاقت آهي جو اُن
پروردگار پاڪ جو شڪرانو لکي سگهي بلڪ جيترو لکڻ گهرجي
اوترو من کان پڄي اچي —

[بيت]

تڪو تنهنجو ثاني نه مٽ نا شريڪ — تنهنجي ذات ٿي واحد لاشريڪ
خداوند خاوند قادر ڪريم — تنهنجي ذات آهي غفور ۽ رحيم
گهر ۾ نه آهين نه ٿون سگهه ۾ — مگر تو تنهنجو ممڪ ۽ رنگ ۾
ظاهر ۾ ظاهر آهين تون مگر — هي ظاهر نه تو ڪان ڪجهه ڪي قدر
قلم جون زبانون هجن جي هزار — لکي ڪهڙن طرح شڪر پروردگار

رهي تنهنجي احمد تي رحمت مدام
به حق محمد عليه السلام

هزارين درود ۽ سلام ان وڏي حسب ۽ نهڪ نسب ۽
موچاري مرهي واري تي جن جو سڳورو نوراني وجود ڌرتي
۽ آسمان ٻنهي جهانن جي مقاط سبب ٿيو ۽ سندن ڇڙهه سواري
۾ پاڪ پلاڙن جي براق جو سبب سج ۽ چنڊ ٿي مهر وانگيان
نشان ٿي بيٺو — هي سڄوئي جهان علم جي دريا جو مڪرو
ڪتاب ليکاجي ٿو ۽ دنيا جو جتاه چڙ انهيءَ ڪتاب جو مڪرو
باب — جڏهن ڌرتي سندن نظر مبارڪ ۾ سنڌ آئي تڏهن آسمان
تي رمط چڙهي ڏناٿون — واه واه مرو جداب تي ڪريم صاحب
پلارو ۽ موچارو عليه الصلواة ۽ سلام ٻنهي جهانن جو وسيلو اسان

ڏاڍين لاءِ آخرت ۾ ڇڏائيندڙ ۽ محتاجن کي واٽ ڏيکاريندڙ
ڪل نبين جي پيشوا ٿي ۽ مالڪ ملڪ جو پيارو تنهنجي اُمت ۾
رهي اسين ايمان سلامت رکي هلون ته اهو فائدو اسان لاءِ
گهڻو ڪونهي -

[بيت]

ڌوئان وات پنهنجو ٻه آب گلاب - ڪريان بعد تنهنجي ظهورا شراب
ثبوت نبيءَ تي خدا ڪئي تمام - ٿيو اشرف الناس خير الانام
مسيحا اٿئي جزڪاه جو پاره دوز   تجلي طور آن تي مشعل فروز
خليل ان جي گلزار جو باغبان   سليمان جهڙا سدس پاسبان
خضر ان جي سرڪار جو آبدار   زره ساز داؤد جهڙا هزار
ٿيو ڪون ٿيندو ڪو سنسار ۾   محمد سندي مان مقدار ۾

داستان نمبر (١)

ڪتابن ۾ بيان آهي ته هندستان جي اترندي وارن ملڪن مان ڪنهن هڪڙي ملڪ جو بادشاهه زين الملوڪ نالي هو سو صورت ۾ مهانڊي پورو عدل ۽ انصاف جو پورو ۽ سگهارو ۽ وڏي ڏاتار ۽ خرچائو ۽ رعيت سڀ ايندڙ ۽ ماڻهن کي خوش رکندڙ هو ڏاڍي سگهوري جي پاڇي سان آن کي چار پٽ سماڻا ته اڪيلي هوا جي چارئي علم ۾ پورا هوا ۽ سگهارا اهڙا هوا جهڙا پهلوان —

خاوند جي مهرباني ٿي جو بادشاهه کي پنجو ٻه پنجون پٽ سڄ واڪيان جهان اوجاريندڙ جو ڏسڻ ۾ جي هڏ جهڙو ڏٺا جي اوندا هي تارڙ وارو پيدا ٿيو —

[بيت]

سندس سرس سهڻو مک پيدا ٿيو ـ ڏسي چنڊ سج جهڙڪي شيدا ٿيو
اکين سيف سڀئي ٻه ساري لکي   ڪجل ري مڙي ڪاري ڪٽاري لکي
کهنڀڻ ار هٿي وار جي تار تار   مٿي ٻول ٻهڪٽ هو طوطي ٽندوار
نظر ڪئي ڊهو حسن تي انهي تاب سندس سونهن بيتاب ڪيو آفتاب
ڏسڻ ساط سڀڪو ٿي سرهو ٿيو   مٿس ماٺن ڪرم قادر ڪيو
الاهي ڪرين بخت انهجو بحال   جواني کي ماڻي اهو نونهال

بادشاه سلامت اهڙو فرزند ہو ٿئي جي ڏاڍي ٻهڙو ڇا ٿو پڇڻي خوشي ۾ ٻڌڻ وڌو ڏاڍي هل مڪام سان جشن ڪياءِ مجلسون ڏناءِ خيراتون بخشياءِ غريب غربا سڀ راضي ڪياءِ نجوميءَ انهجو مين کي گهرائي حڪم ڪياءِ تہ هن شاهزادي جو بخت ڏسي ڏيو تہ هن جي قسمت ۾ ڇا لکيو آهي ۽ ڪو سڌورو ڏاهو کو نانءُ مٿس رکو يعني جنم پتري جوڙيو سڀني ڏاڍا مٽي حساب ڪري ساعت سڀاڳي ڀالو انهجو تاج الملوڪ نالو رکيو ۽ ڪي آگرين ڏي ڪٽي وقت جاچي عرض ڪيو تہ هي شاهزادو هن جهان جي باغ ۾ ٽڙون گل ٿيو آهي ۽ سندس نصيب ۾ دنيا جي دولت تہ گهڻي ٿي ڏسجي اهڙو همت وارو آهي جو اڄ تائين ڪو ٿيو نہ ٿيندو ۽ پڪ جا ڻهجو تہ اهڙو شينهن مڙس ٿيندو جو ماڻهو تہ ڇڏ پر جن ۽ ڀوت بہ سندس هٿ ۾ رهندا پاڪ ڪائونس ڪو ڪانہ ٿيندا پر هڪ مڪري ڳالهہ ٿي ماري جو ڏاڍي ڪٽي خبر ڪندو تہ جيڪڏهن ڪنهن طرح سان هڪ ٻيرو ٻهرين گهمري او هين بادشاه سلامت (سندن پڇي) او ڇو اکين سان شهزادي کي ڏسندا يا نظر ڪٽي پنهنجي فرزند ڏانهن ڪندا تہ ڪيڏي ٻاران رب جي آهي مڪر جو تش ۾ اکين تو ڏيکاري تہ بادشاه جي اکين مان نور ويندو رهندو يعني نور ڪان ٿيو ۽ اکين ڪسان وڃو ٿي رهندو اها ڳالهہ ٻڌي بادشاه اهت ڪي

خوش ڪجهه نا خوش دل جي ۾ چواڻ ته هڪو هيڪا اسانجي قسمت
تنهنڪانپوءِ وزير کي سڏائي حڪم ڏنائين ته مڪري ٻه ٻري محلات
۾ جدا ان مهنجو لائقو ۽ ٿئي من شاهزادي کي سندس ماءُ سوڏو رڪاڻا
چڙيو - آن موجب وزير اتهن جي ڏار ڏسو ٻڪلي ۾ مڙه جو سڄو
ٻورو ڪيو -

ڪن ورهن ڪان پوءِ جو شاهزادو ڏاڍي لائق ۽ ڪو ڏسان
پالجي علم ۽ هنر مان هڪي طرح ٻا ليو ڪدهن ڏيهن شاهزادي کي
خواهش ٿي جهنگ ۾ روهي شڪار ڪرڻ جي - سو هتيار ن پهوهار ن
سهيري پلي کهوڙي تي چڙهي آئي هليو ڪدهن پاسي جهنگ مهن
ڪري - و پهدي هڪري مروني جي پٺيان کهوڙو ڇڏيائين - سچ آهي ته
جيڪي ڪرم ۾ لکيو آهي سو ٿيڻ پڙندو ۽ ٿرندو ڪنهن بي
ڪهن قسمت ۾ لکيو آڏو ايندو ٻرپٽ تي ڪنهن کهن پوندو ۽
ٻکي ميتهو ۽ ته کسندو محتاط ڪو بادشاه سلامت سندس ٻئي
۾ آئهي ساڳئي ڏيهن پهنجي مهن سر اڳهتي شڪار ٿي چڙهيو
هو ۽ آئهي پاسي واري جهنگ ۾ ڪنهن مرڳ جي پٺيان کهوڙو
ڊوڙائيندي اچي شاهزادي الملوڪ پهنجي پٽ ۽ ٽان نڪتو
۽ اوچتو ٿي هڪ ٻئي ۾ ڏهم ٻڌهم ٿيا - پسرپهدي بادشاه سلامت
شاهزادي ڏانهن ڏکي نهاري ته جهت اکين کان انڌو ٿي پيهي
رهيو ته ڏسي ته واڻسي - هتان آيو وزير تنهن شاهزادي کي ڏسي
بادشاه جي اندائي جو سبب معلوم ڪري ورتو - بادشاه لاچار ٿي
اچي جهوڙ ڏسو ته پلا ٿهي. هتن گو جو پٽ جي ڏسندي ٻئي جون
اکيون ويهر چٽيهن تيهن ها جو پٽ اکين جو تارو آهي پرڻي ته
ڪو عجب ۽ اصل جي اپڙ گو ڏسجي - هڪو ها ٿي هتن ڪريو جو
شاهزادي کي مهنجي ملڪ مان تڙي ڪڍي ڇڏيو ۽ سندس ماءُ
لاءِ پهاري سهاري ڏيڻ جو ڪم مقرر ڪريو ايو حڪم ڏيئي بادشاه
پهنجي گادي ڏانهن موٽيو ۽ تاج الملوڪ کي شهر نيڪالي ڏناءِ

۽ سندس ماءُ کي ڏاڍو ڏک مليو .

داستان نمبر (٢)

(چئن پٽن جو گل بڪاولي جي تلاش ۾ وڃڻ)

پوءِ وڏا وڏا حاذق حڪيم ۽ لائق ويڄ ۽ ڪرت طبيب
اکين جي علاج لاءِ بادشاهه گهرايا تن سڀني گڏجي عرض ڪيو ته
جيڪڏهن گل بڪاولي هٿ اچي وڃي ته اکيون ڇٽو پونديون نه ته
ٻيو علاج ڪونهي اهو گل اهڙو آهي جو بادشاهه سلامت ته ڇڏيو
جيڪو چاڪي چندي انکي هجي سو به ڌڻي جي فضل سان سڄو
ٿي پوي - هي سڻندي ئي بادشاهه پنهنجي سڄي شهر ۾ پڙهو ڪهايو ته
جيڪو ماڻهو گل بڪاولي آڻي يا آڻڻ جو سچو ڏس پتو ڏئي ته انکي
راڄ ڀاڳ مان پڻ ڏيندس پر ڪنهن کي سڌ هجي ته ڏس ڏي.
انهيءَ طرح بادشاهه ڪجهه مدت انهيءَ اوسيئڙي ۾ روئي روئي اکيون
اڇيون ڪري ڇڏيون - جئن حضرت يعقوب ڪيو هو ۽ انهي ڏک
۾ حضرت ايوب وانگي ڪري ڪڍائيو - گهڻائي مٺا پٿياءِ پر
ڪٿاهين به گل جو پرو ڪو نه پيس نيٺ هڪڙي ڏينهن چئني وڏن
پٽن گڏجي اچي بادشاهه جي حضور ۾ سلام ڪيو ۽ هٿ ٻڌي عرض
ڪيا ته سندو وڏو ۽ اسان چئني جو ماءُ پيءُ جي خدمت پوري ڪري
جيڪڏهن ماڻهن جي چڱائي لاءِ سعيو ڪندي سندس جيءُ جو ڪو
ڇٽي سر ٿي اچي ته اهو ٻنهي جهانن ۾ سرخرو ٿيندو ۽ پلئي چاڙهو
تنهنڪري اسين اميدوار آهيون ته اسانکي خوشي سان موڪل
ملي جو وڃي گل بڪاولي جي ڳولا ڪريون بادشاهه ورندي ڏني

تنهن مون کي اڳيئي اکين جو نور وڃايو آهي جنهن جو سور دل تان لهندو ئي ڪين باقي مورڳو جو کير جي ڏئي جو سوجهرو اڳر ڏيهڪي ڪٿان مٿان چڙهيان. اهو ڦوڙائو مون کان سهو ڪين ٿيندو جو هٿين جا ڳار مون کان ڏاڍ رهن اڳي وري شاهزادن جي پيري ۾ ٿيندا ايون سا پيو ئي عرض ڪيو تڏهن بادشاه لاچار دل جهلي وزيرن کي حڪم ڪيو ته تن کي مسافريءَ جو سامان تيار ڪرائي ڏيو وزيرن حڪم پٽاندر ڌاڙو ۽ اسباب جو هٿ ۽ ٻيو ۽ نوڪر چاڪر ۽ ٻيو جيڪي مسافريءَ ۾ ضروري هو موجود ڪري ڏنو تڏهن چارئي ڀٽ بادشاه کان موڪلائي اچي سفر ڏي هليا منزل سر منزل ڪندا هليا پيا وڃن. اوڏهن ئي تاج الملوڪ جنهن کي پيءُ ديس نيڪال ڪري ڇڏيو هو سو ڏاڍين ملڪن مان رلندو ڏڪا کائيندو اوچتو انهن ڀائرن سان وڃي گڏيو ۽ ماڻهن کان پڇيائين ته تهي ڪير آهن ۽ ڪاڏي ٿا وڃن تن ٻڌايس ته هي اکين کان انڌي ٿيل جو سبب ۽ هن چئني شاهزادن جو گل بڪاولي جي گولا لاءِ نڪرڻ جو احوال ٻڌايو. اڃ شاهزادي تاج الملوڪ پنهنجي دل ۾ سوچيو.

[بيت]

ڏسان بخت جو آزموده ڪري　　　پٽيان پير تون پري

هڪڙي ڳالهه اها آهي جو آءٌ ڀائرن سان گڏجي وڃي گل بڪاولي جي تلاش ڪريان ۽ پنهنجي نصيب کي آزمائي ڏسان جي آئون پنهنجي مراد پوري ڏسي ته بلڪل چڱو نه ته به هتان سان گهمندي ڦرندي بادشاه جي ملڪ کان ته وڃي ٻاهر نڪران. اها وٽ رٿي اُٿي سان جي هڪڙي سردار سعيد خان نالي وٽ ويو ۽ سلام ڪيائينس تنهن جو بادشاه زادي ڏانهن لهار ڏيو ته سبحان الله شاهزادي جي پيشاني سج وانگر چمڪي سو انهي سوڀاري ماڻهن ۽ موچاري شڪل ڏسي پڇڙ لڳو ته تون ڪير آهين ۽ ڪٿان

آيو آهين - تاج الملوڪ نماڻائي سان عرض ڪيو ته اڳرو ٻيو سهلو مشڪين آهيان ڪوئي سائي ۽ سگهي ٿو ڪونهي - سعيد ان جي سهڻي صورت ۽ نماڻو ۽ سهڻو ڳالهائڻ ڏسي وڏي دل سان عرض ڪيو ته بيشڪ توهان اهي اسان سان رهو ۽ اهڙي طرح اهو سوداگر ڏيهان ڏيهن ويو تاج الملوڪ ڏي وڌيڪ پيار ڪندو - ڪن ڏينهن کانپوءِ ڪهڙي شهزادو فردوس ٽالي شهر ۾ جي پهتا جنهن جو حاڪم رضوان شاهه هو ۽ ڪي ڏينهن آئي رهڻ جي ارادي سان هڪ پهچڻ جي سانگي درياهه ڀرسان گهمڻ ويا ته جتي مان سج لٿو تنهن هنڌ شهزادن گهوڙا سنجي سڀڪا رکيا ۽ آئين ٿي ڌاري هاڻي ڪڏهن شهر جون گهڻا ٿان جو هڪ چٽيل محلات جنهن سڀڪنهن دروازي تي ڪمخاب جون چڪون ميون نظر پيون تنهن آئي جي رهاڪن مان ڪنهن کان پڇيائون ته هي جاءِ ڪنهن جي آهي آن وراڻي ڏني ته حويلي ڏاڍو لڳا بيسوا جي آهي شهزادن چيو ته ڏيکاري ۽ وڃڻ جي بادشاهي محلات مان ڪي ڪنان هت پهچو تنهن آن شخص وري چيو ته هي زال جن وقت هو بلڪل ۽ اهو هو پهچو هت ڪنهن کي لٿي ڪري ۽ جيڪو ڪيس ڏسي ٿو سو جهٽ مٿس موهجو پوي .

[بيت]

اهي لالچ جي ڪيو جيڪو لوهه ... ڦرائي آڻي ٿي هلندو پڇڻ جي مڙهه
رکيو جنهن آهي ساڻ صحبت ۽ سنگ وڃايائين ناموس ۽ نام ننگ

جن زال پهچڻ کي ڏاڍوان هڪ ڏٺا رو ڏوڪڙ سوڌو رکائي ڇڏيو آهي سو جيڪو وڃي ٿو ڇائيندو ڏسڻ کي هي زال پهچڻ جي گهر ڪهرائيندي ۽ پنهنجي طرح اندر جي ڪو ته سگهي ۽ اگر رهڻ وٺي کيس ٻاهوت ڪڍائيندي فقط ڏوڙ وقت ساڻس عيش عشرت ۾ رهيا ڏيندي شهزادن ساڻ ڳالهو ته ارادو هو هو ڏسڻ جي آهي ڳالهه آزمائڻ جو شوق ٿيو سڀني سندري ملاقات لاءِ

سندس ڀرتي ويا ۽ نگاري ٿي ٿه ونڪو مڏهاڙ سو پڪ ته ٿيندي من
دن ڏهر چيو ته ٽوٽا ٽورا رب جا اچ گهڻي مدت کان پوء
ڪنهن بخت واري گهڙي جي ٿوري مت جي موٽي موٽي انهن
اڄڪ جو اڌار ڪيو آهي پر لاشڪ سندس ڀون وٽ ٿيو اهڙو
سڄيو شڪار منهنجي رخ پڙهيو آهي سو جائي موٽڪي هت اهڙو اصل
چوڪي آهي ته اهڙي قسم جا ماڻهو سندن پيا وانون تها زيندا آهن ته ڪو
عقل جو انڪ ۽ مت جو ماريل انسان جي ور پڙهي ته ان
مان پنهنجو چڱل پر ڪريون سو ڏٺي اهڙائي ماڻهو موڪليا
دن آڳندڙ ٿي سان عمدا وڃا ڏڪي مٺيا منجهون ٻاڦي مار
سيڪار ڪري چڙب جي ٿوڪجي آڪر جي ويهي رهي اُپري
۾ ٿو ڪرپا ڪئي جي سڏ ٿي بادشاهزادا ۽ اچي نڪا — رن
آڳندڙ ۾ ٿي ٻهريري سندن اکيان ويٺي ۽ گهڻي آه ريا ۽
سان سڀني ڪي ڪرسين تي ويهاره اٿي پهراڏ رات جو
ٿيو ته ساقين ڪنيان شراب جا پيالا سي دورن تي دور
هلائيندا اچن ائين هلندي اچي آڌي رات ٿي
تڏهن دن چيو ته جي حڪم ٿئي ته ڇهڙ ۽ ڏاڙ اکر ايان تر
باقي رات ان وندر ۾ گذاريون چياڙ واه پيو چا گهر جي
دن اڻي ڇا ڪيو جو ٿيو ڪٺي ڪري ميرائل پائي جي مستي
ٿي دڪيو ۽ راند ۾ ڏاڍ پوليا اکر روشني جو ڪتاب
وارو ٿوڙي ٿو ته باقي رات ۾ شهزادن پنهنجا اکر روشين
ها ريو صبح جو چونو ويڙهي رکيا بادشاهزادا پنهنجن تنهن
تي ملبا آيا وري پئي رات سڄ لٿي سان شهزادا وري
سان گڏ ويا (منهنجي ڏاڙهي اڌي مل ٿون جيهي پر چار
ٿي پيهي) اکين ٿي سوٽين ڪرسين ٿي ڌري جڪي ويا .

ٿي ڪريا ٿيون ۽ پانچون پرين جي مهانڊي اچي خدمت ۾
حاضر ٿيون ۽ بات بات جو ڪاچ سوٽين روڻ ڳاڻون ۾

هي آڻي اڳيان رکيائون جو ڪاڏي خوش ٿي ڏوڏ کڻ آئي
ڻي وانگي لڪ رهڻي جو ڏاڏر کي ويٺا ڪيڏ ط رن ڪي
ڏار ڏيڻي ڏارو سا ائي رات شهزادن ڪان سڀ مال
ي ٻهڙ ٺاري ڪهڙا ماڻي ۽ جيڪي ٻيو سا ط کڻو هوا ڏ
هورو ڪٽي ويٺي تڏهن اتي رن راند ڪان هٿ جهلي ڇيو
اي جوائو اوهان وٽ جيڪا ملڪيت مڏي ميٽي سا
رائي ويٺا ماڻي کهڻو ڪيڏو ڇگو آهي تہ پنهنجا ڪن ٻچا ڦي
ات ميڙ ڪت معاان ڏڪري وڃو (هر ملڪ پٽسا ڀا ٽي
) هر شهزادا تڏهن ٻہ ڦ رميا تڏهن چوط لڳا تہ ماڻي آهي
بخت جي ٻازي ٻہ ٻون پيرو آزمائهن جو آهي جي ڏو وارو
ريو وڃي تہ پنهنجا وسلا ڇڏائي وڃهڻا سون ۽ جي ڊ تہ
سين هارڦي تنهنجي ڏ ر ٿي ٻاٺا ٿيا ٻيا ڪما ڦهڻا سون
ٻوڏمن اٺي ٻول ٿي ڏڇ ڏنا ڏ ڏس ٻخت جي موٽ اما
ٻازي ٻہ هٿن ڪان ون اڪر ڇڏپ ۾ ڪٽي ويٺي ۽ سڀ اسباب
سدن ڪٽي پنهنجي حوالي ڪيائہ ۽ کين قيد ٻن سان ڪڏي
ٻندر رکيائہ ۽ جي اڳيئي اهڙا سوين ٻاندي هوا ۽ جيڪي
سدن نوڪر چاڪر ۽ ٻيو لشڪر هو سي سڀ ڏو لائي ۾ اچي
ڪو ڪرڪي ولي ويا -

تاج الملوڪ هل ۾ سو ڇيو تہ ماڻي ڪا اهڙي ڪيڏ ويڙماڻن
جو هڻن ڏاڏن ڪي ٻہ ڇڏ ايان ۽ پنهنجي همت ٻہ ڏ ڏيکا ريان اما
رت رڻي ٻاط وڻو شهر ۾ ۽ هڪ امير جي دولت خالي وٽ وڃي
ڏرٻان کي چيائہ تہ پرديسي مسافر آهيان ٻي ٺمرو - مٿن خالي
ٻاٺيان ڏو تہ ڪنهن وڏي آدمي وٽ نوڪر ٻيهان ٻرڏ و اڳم
تہ اوهان جو امير ڏاڍو سلڪطو ۽ مهربان ۽ ٻيو سيڻن ٿي هٿ
رکندڙ آهي سو جي مون کي ٻيلي رکط قبولي تہ اميد آهي
تہ آءُ سدس نوڪري ۾ مالڪس ڀاڦيو جيا ڇڱا ٻيو ٻرپهڻس ڏن

مان مڪري وڃي سربستو عرض امير جي خدمت ۾ ڪيو .
امير حڪم ڪيو ته روبرو آڻيوس . دربان پادشاهزادي کي
سڏي ويو . امير شهزادي جي منهن ڏانهن ڏسي اچرج ۾ پئي
ويو لڳو ته منهنجا رب جهڙس چوٿين آسمان تان سج لهي
ماڻهوءَ جي صورت بڻجي آيو آهي يا بهشت مان ڪو غلمان
مٿي زمين تي آيو آهي .

[بيت]

پيشاني مان پڌرو ٿو چمڪا ڪري   نڪت نور جو منهن مٿان پيو پري

مطلب ته امير پادشاهزادي کي هاڻوڪو نوڪر رکيو ۽ ڏاڍي
مٿس مهرباني جي نظر وڌائيندو ويو .

داستان نمبر (٣)

تاج الملوڪ جو ڏاهر لڪا پيسو اسان جو پڇاڙي ڪيڏانهن ۽
سمورو مال ۽ اسباب آڻ ڪاڻ ڪڍڻ

جڏهن تاج الملوڪ کي هن سردار جي خدمت ۾ ڪجهه ڏينهن
نوڪري ڪندي گذريا ۽ پنهنجي پڪا ر مان ڪي پئسا ميڙيا ۽
تڏهن مڪري ڏينهن آئڻجي خدمت ۾ عرض ڪيائين ته مڪرو
منهنجو سڱڳي اچي هن شهر ۾ سڀڙيو آهي جيڪڏهن موڪل ڏيو
ته ڏهاڙي ٻه چار ڪلاڪ يون وڃي وٽس کهاريان ۽ ملاقات ڪريان
امير چيو ڀلي وڃ ته ۽ شاهزادو هر روز ڏهاڙي جي ڪيڏانهن سان
وڃي ڪيڏانهن هو جڏهن رات جا ورو ڪڙ ۽ ڏاري جا مٽ سڪي
ڏانهن تڏهن شاهزادي چيو ته ماڻهو هن مڪريل ڪيڏانهن اوڙ سان

رانديڪڙن ۾ وس آهي ڄاري جي جي وارو ڏٺائين ته ڪٿي ايندس
ته ڏٺم قسمت کي آزمائي ته ڏسان جيڪي ٿيندو سا قدرت رب
جي جانديس ته غيب جي پرده مان ڇا ٿو ظاهر ٿئي اها ڳالهه ڪٿي
ڪيئن ڏيئن من جي مراد ڏائين ملهيو ته مڪري پوڙهي زال
اندران ٿي آهي سا ڏسي ڪيئن ڪان پڇيائين ته هي زال ڪير آهي
ڇيائيندس ته مئي مٺي جي ودي ري آهي جيڪي آهي سو سڀ
من جي مت ۽ وس آهي من جي موڪل ڏئي راڻي هوء ڪچري
کي ۾ ڪري وڃي سگهي تاج الملوڪ دل ۾ چيو ته هاڻي ڪو
پيچ وڃائڻ ۽ ڪيئن ڪيڏ سان من پوڙهي کي ڦيرائي پنهنجو
ڪريان ۽ منهنجي وار سان منهنجو ڪم ٿئي ايئن دل ۾ آئين
چئي آهي ڏيئن ته آڻان وري آيو موٽي ڪيئن ڏيئن آهي
سا ڪجهه پوڙهي ڏيکاري ڏنس تاج الملوڪ ڪر ڇائي سلام ڪيس
۽ پڇيائين چئي رفط لکيس پوڙهي پڇيو تون ڪير آهين؟ پاڻ ٿو سان
ڪو آهيو ڪڇا ڏيو آهي جو رئندو رئندو ڪيڙو ته سو وڃين -
شاهزادي چيو -

[بيت]

اکيان ڪهڙيجي اوڙيان اچي مره مڪر پرايم ته ڪيئن ٿل سوا سو رسڪر
اندر ۾ پري آکير آڙاد جان پلا مره دل ڪهيڪسي چوان
جهاڳي مڇا ڳي مٺي مون چئي ڏکن ڏاکڻ سان ڪندس ڇا رهي
اوي ماڻسي وارو آهيان للهو پسي ٿمرو من پر ڏيه ۾ ته
ڪو سيهڻو ته سڪهي ڏڪي ڏاران ڪوئي پر چهلو ڪونهي ۽ ته
ڪيئن ۾ ڪا آس اميد اگر آيرندي جي ملڪ جو ويٺل آهيان
مڪري ڏاڏي هيم امان اچي ڪان ۾ ڪهڙ ڪهري سا ۾ رضا رب
جي سان ڪيترا ورم ٿيندا جو مان کي ميڪلو ڇڏي هاط وڃي
بهشت نصوب ٿي آڻجا سڀ امچاط ڪسو ۾ ڏسان ٿو تو ڏسي

پنهنجي سڳي ڏاڏي جي سڪ اهڙي لڳي ڏهڪري ڏاڍو سڪ اٿل ڏي ٿو ڪي پيرين پيس حاطي جي ٿو ڪي ٻا جهر پوي ۽ مو لڳي ڪهل ڪرين ۽ مونکي من ۾ ڪا ڏئي ۾ سچائين ته آءُ تنهنجو آهيان منهنجي لاءِ آها ساڳي سڳي ڏاڏي آهين -

[بيت]

اماطي ڪي ڪر تون اظر سان ڏهال الله اڪبر اُداڻج سجا جهي سوال

امڙيون امڙيون مٺيون مٺيون ڳالهيون ڪري من ٻڌي ي زال جي دل ميڙ و انکر ٻکها ريا ه - چوڻ لڳي ته اي ابا منهنجو ٻه من جهان ۾ ڪوئي ڪونه رهيو آهي ڪل مري کپي ويا اڄ کان آءُ تنهنجي ڏاڏي ۽ تون منهنجو پوٽو آهين ٿا ج انهو ڪ چيو ته اي ڏاڏي ڪيترن ڏينهن کان مان مڪري هنگ ٿو ڪر پيٺل آهيان سو پنهنجي رئيس جي خدمت ۾ ته پوروم ط ڪهڙجيم ڏينهن کان ڏاڙي ٿو وت اچي ڪين سکهدس ٻر ڪڏ من ڪڏ من ور ڪيو وهدس ٻوڙي چيو ٻلي ڪري اڄ اڪڙ شهزادي ڏاڙي ۾ وچڙ جو ٻاڏو ٻه ڪيو هو ٻرو پلو ڪسائيندو ئي ڪين هو ۽ سدا ه سا ڪس دل ودط جهڙيون ڳالهين ڪندو هو ڏان جو نيت اچي ان سان ٿيو ۽ را ، مل ٿيو جڏهن ته مو پوڙهي ڪائي ٻه پنهنجي ته ڪر سڪ جي ڳالهه شهزادي کان واري تس رکندي مٿي ڪن ڏينهن کان پوءِ مڪڙي ڏينهن شهزادو ڪي ڏيا ونس ڪٽي آيو ۽ چواڻ ته ڏاڏي مي مٿيڪا ڪري رکر ٻر جو ٿو ڪي ڪڏهن ڪعب اچن ته ڊوڙي اچي جي منهنجي ڪو سانکو ڪيو اٿي - پڌي چيو ته ابا مدن تنهنجن رهين ڪري آءُ چسا ڪريان ڪا ٻکي اکها ڙي آهيان ڇا -

ڏاڏي جو ڏاڏو سون ڪي سيڪي آهي ڪڏهن وت جي اڙي ڪاهيم ٻر مو رکو ته ڪي جو ڪڏ من پنهنجي ارت اه ڪي ٻه کهر جي تس

مي سڀ املاڪ ڀيئنجي ڪري ڇاڏيج ۽ اُٺ ڀڃڻو ڀيئنجي
ڪعب آڏيج -

[بيت]

ڏڏيُ ٿا مڙئي ۽ ڪري خرچ ڪاڻ — ڏيڻو ڏورڙهو رڪين ڇا لاءِ

مطلب ته انهي شهزادي جنهن ان کي مهربان ۽ هاٺ ٿسي ڏنڏوڪي ڏلو ٿڏمن مڪري ڏيهن وٽي اوڏا ڙيون اهوا ڙيون ڳاهيون سانس ڪرڻ لکوٿسن مان مڪري ڳالهه مڻي اسي ڪهاڻه ته ٻلا ڏائي صاحب مئي ته مون کي خبر ڏئي ته ڪهڙو سڀ آمي جو جيڪو مڻ رن سان جوائو ڪيڏي سو هارايو اڇي ۽ مي سدا ڪتيو وڃي - ٻوڙ ڦي ڇيو ابا ڏس آءُ تو کي جيڪر ان جو سڀ ٻڌايان ٻر الاجي ڪڏهن مهل ٿيئنجي وٽان ڳالهه ٿڪري وڃي ۽ مڻ رن جي ڪن ٻڌجي وڃي ته خلل مچي ويندو ۽ آءُ ڦڪائي ٻڌجي ويندس - ڇو جو آءُ ٻو ڪريا ڏي آميانس ۽ مڪ سندس ڪان ڦي - تاج الملوڪ چيو خدا ڀلاءِ ڪري مون کي ٻوڙ ڏو ڏائي ڇا — ٻوڙهي چيو ته مڻ رن مڪري ڀلي ۽ ڪو ٻڌي هيرايا آهن سي مڻ طرح ته جنهن ڪو سانس ڏاري ڪيڏڻ ايندو آمي ته ٻلي جي مٽي ڦي رکندي آمي ڏيو جو ان کي جهلي ڀيندي آمي ۽ ڪوڻ سو ڏڻي جي ڏاڃي ڀڃ مٿيون ويٺو مونڊو آمي ٻوه راند ڀڃڻ سندس فائدو وانگر ڏاروڻ ڏريو ٿڏمن ٻلي مٽي کي ڏوڻ ڏيڻي هيرانئي اولاد ڀاڄو ڄهندي آمي ۽ ڪوڻ جهڙ ڏيڻي اولادمي ڀڏار وانگر جهڙو ڄهندو ڇالاڪي ڪهڻ ٻڌو صحيح ڪري ته سگهندو ان طرح جيڪو سانس ڪهڻ آيو آمي ته مٿي ڀلي ۽ ڪوڻ جي مريا ٻڌا آمن سي ڏارا رن جي سچوڙي وانگر اُڏائي ٻو وڃين ڏهڪري اهڙي رات مي سدا جيئيو مئي ۽ ڀيو ويڇارو

هاريو اٿس پر اڄ ڏائين اهڙو ڪو من کي ملي ڪونه ٿو جو
رمز صحيح ڪري ولي جيڪو آيو سو جاڻي لکيو تاج الملوڪ هي
ڳالهه سمجهي ڪري بازار ۾ ويهي رهيو ۽ هڪڙو ٻور جو ٻچو خريد ڪري
ان کي پڃري جي آسڻ ۾ لڪائي رکي ميراڻ لکيو ته جڏهن
ڏهڪي جو آواز ٻڌي ته جهٽ ٽپ ڏيئي ٻاهران جي ٻانهن مان
نڪري ٻاهر نڪتي سو جڏهن ڪن ڏينهن ۾ ايترو سکي رهيو تڏهن
هڪڙي ڏينهن بادشاهزادي پڇي ته سان مهي ڪنهن ٻڌي ته
ماڻهو ۾ نوڪري مان آءُ ڪڪ ٿيو آهيان جي تون موکي
هڪ هزار ڪن روپين جي مدد ڏئين ته آءُ سوداگري ڪريان
من ۾ آهي اندر ڪوٺي ۾ ويٺي ڇهن ته ابا مي سب ڏاڍو مون
وٽ رکيو آهي جيترو گهر جتي اوترو ڪٺي ڪڍ ته تڏهن شاهزادو
ان کان هزار روپين ولي ويو امير ات الڪي عرض ڪيائين ته مهنجي
دوستن مان اڄ هڪڙي جو ماڻو آهي جيڪڏهن مهرباني ڪري
موکي ڪا عمدي پوشاڪ هڪڙي ڪاٺ ڏيو ته عزت آبرو سان
وڃي شادي ڏسان — امير مهنجي هڪڙي جو ٻهو ڍڳو
شاهزادي کي ڏيارو ۽ حڪم ڪيائين ته گهوڙن مان جيڪو
وڻيئي ان تي چڙهي وڃ تاج الملوڪ اهو لباس پهري گهوڙي
کي سنجي سنگاري مٿس چڙهي ويو ۽ لهر لڪا بيسوا جي دروازي
تي ۽ گهوڙي تان هيٺ لهي پو اندر هليو ويو ان الڪين ڏسنديئي
پڇي ويٺي ۽ منهن جو رنگ هار جي ويس جهٽ ڏسڻ شرط
شهزادي جي استقبال لاءِ ڊوڙي آئي بادشاهزادي چيو ته
تون رکيو شهر ۾ مسافرن کي ويهي ڦکين ۽ آءُ جو من شهر جي
حاڪم جو وڏو عملدار آهيان تنهن کي وساري ڇڏيو اٿي ڇڱو
اهو ڪذ ريو پرهاڻي ته ڪي گهڻو احسان سان به وڌ ڪرين شهزادي
کي آدر سان جزائو ڪرسي تي ويهاريو ۽ بساط اداب
سان پوري ٿي هيٺ ويٺي رهي اٺري ۾ سچ ٻڌي ڪاڏي ۽

رات پيئي انهن شهزادي جهو ته مون پڻ آهي ته تو کي
ڏارن سان کيڏڻ جو ڏاڍو شوق آهي - اڄ تہ پلاڪ پر مٿ
ته کيڏون ٿي رن پوريا تہ مڇا ڏهن موڪلائين ڪرڻ لڳي پر
ٿيٽ شهزادي جي چڪڻ ٿي ۽ ٻڌ گهرائي اڳين والڪر پلئي جي
مٿي ٿي ڏيو رکيا ۽ لکر ووهن جو هاء ٻولي ڏارو اڇلايا ۽
ٻهرين بازي تہ ڇاٽي والٽي شهزادي هارائي ۽ مَن پلئي ۽
ڪوئي جي مدد سان جيڪي وري پيو هار رکي کيڏندي
کيڏندي مڪرو ڏارو رن جي دل وٺان تہ پيو تہ جٽ
پلئ مٿو جو ريو ۽ ڪوئو جو بلڪل ئيا ر ڏيٺي جي ڇانو پر ڇپ
هڻيون ويٺو هو ٿهن پاڻيون ته ڏارو آڳلائي سٺون ڪريان تہ
ايتري پر تاج الملوڪ ڇپٽي وڇاڻي ٿهڪنجو آواز سٺدي تو ر
جو پڇو شيهن جي پڇي والکي ٿپ ڏيئي ٻهران جي آسيئن
مان ٻاهر نڪتو ڪوئو تہ ان جي شڪل ڏسي آڏي پڇو
ويچاري کي حياتي وسري وئي پر پلئي کي اهي ٻو وارو ساٻر ڏٺو
ڦٽو کندي پير کسڪائي وئي ان تان شهزادي ڀڙڪي پاڇو جهو تہ رن
ٿو مڪر ڪڙو کيو آهي ٿهڪجي گهر پر باد شاهي سامان رکيو آهي
۽ ٻيون ۽ جو امرن جي ٻکر ٿي ڪاٿهي پر ايترو ٿو پر حال ڪوٺهي جو
مٿڙو فانوس ڪڻي رات جو پارين اهڙا ڏڍا پارڻو رکين جي مهل
ٿي حرڪت رسائين - ان ڳالھ کان مونہ ڏاڍي ڌڪي لڳي ۽ اڄ کان
کند مٿي ڪري تہ سکهي اوڏي مهل آڏسي فانوس پاري رکا ٻا ۽
انهن وري پيٺي کيڏڻ لڳا - کتاب وارو لکي ٿو تہ شاهزادي
آڌي رات سٽ گرو رپيا ڪتيا ۽ ٿهڪان پوء اچي صبح ٿيو
تاج الملوڪ جهو تہ مون مهل بادشاه سلامت جي ٻيون جو ڏٺو ٿيو
آهي جي آڌر وڃي حاضر ٿيندس تہ چڱا ئي ڪان رستديم ائين
چئي آڏي ڪڙ ٿيو ۽ آهي رتيہ شام جي انجامر ٿي آن وٽ ڇڏي
اهي امير وٽ سڙيو حاج لهڻ تاء فڪر ڪندي ڪندي رات پوڻ

سان وري مڪري ٻلي کهوڙي تي چڙهي اچي آڻجي گهر ڪئو
ڏن اما خبر پئي متين ۾ دل ڪان ٻه چار پهريون شاهزادي جي
اڳيان آئي ۽ شاهزادي کي ولي اڳين وانگي ڪرسي تي
ويهاريائين ماني ٽڪي کائي ڪروڙ رهي جو ڏاڍ رکي کيڏيائون
۽ ڪرآن کيڏاري آڌي رات تائين ڪروڙ رپيا جي سڀ
آڻجي خزاني ۾ موجود هوا ڪٽيائين ٽئين ڏن جي اڪ پهري ۽ ٽئان
ٽئان ڪرڻ لڳي ليٽ گهر جو سڀ سامان ڏاڍ ۾ رکيائين سو به
شاهزادو اڏائي . پو ٽئين ڏن کي چياءِ ته هاڻي تو وٽ ڪهو ٻلو
پير ڪي کيڏين اٿي کپ رات اچان متي سا ڪٽن ڪڏا رهي ؟
پيا شاهزادي جهڙو ٽسرو وٽ اڳرا وپرندي ملڪ جا شاهزادا
قيد آهن جنهن کي تو مڪر سان قيد ڪيو آهي تن تي مڪوڙه ڏاڍ
اچلايو جي تو ڪٽيو ته لکي رهيس ڏيهن سان ۽ ڏ آهي پيا هون
ليهدس پوءِ منهنجي مرضي . آن ڳالهه تي هوءِ راضي ٿي اڪ جيب
۾ اما ٻازي ٻه پاهه شاهزادي جهڙي ورتي ٽئين آن ڏن جيو
ته اي جوان هاڻي آءٌ پنهنجي بخت کي ٿي آزمايان جي
ڪٽيم ته پنهنجا سڀ وسيلا پڻ سان ڏيان تائه ورائي ولهدس جي
۽ ته آءٌ ٻه آهن سوڪي تنهنجي ڏاهي آهيان پاهه شاهزادي
کي ٻه بخت ڏنو هو وار وسو ڳالهه ڪرڻ جي ويو ۾ آما
ٻازي ٻه ڪتي ويو ٽئين ڏن اڳي ڪڙي ڳي ۽ هبٽ. پڪي هوط
لکي ته ڪٽي جي فضل سان تو هون کي پنهنجي ڏاهن ۾ داخل
ڪيو ۽ آءٌ تنهنجي ڏاهي ٿيس ڏس هن مطلب جي پڻ شرط لاهه هئي
ره زمين جا ڏاهه شاهه هتا هٿي هليا ويا ته ڪنهنجي مراد حاصل
ڪين ٿي پر تنهنجو بخت زور هو جو آءٌ تنهنجي ٻه ڙهي وس
هاٿي هون ٿي ڏاڍ، ڪري تنهنجو گهر آهي هون سان نڪاح
ڪري وٺي رهي ۽ باقي حياتي جا ڏهاڙا هئي عيش عشرت ۾
پيا ه . تاج الملوڪ جهڙو ته اهو ڪر منهنجو ته آهي ۽ ڏڪي هون

کان ٿي سگهندو ڇو جو مان ڪري وٺي مشڪل ڪر پهچان
ڏکيو آهيان سو جنهن مان اهو مطلب پورو ٿيندو ته آڻيان پوءِ
تنهنجي ڳالهه ڪا ٿيندي - ماڻهو ته ٿي حق آهي ته هنن زمين ويهين
تاڻي لاءِ ۽ پڙهي سان منهنجي حق ۾ دعا ۽ ڏٺي جي ٻاهپ
ڪندي رهه ۽ ڪندو پيش چڙهي ڏي - آن هيو ته اي نوجوان
اڄان تون هيڪڙو مس اچي جوان ٿيو آهين هيستائين جو اڃا
جا عقل ۽ خوشيون ماڻيون ٿي ڪين اڳي ميڏ ۽ ٻي لعيري
وهي ۾ ڪهڙو ضرور آهي مسافري جي ملڪن ٻاهر ٿي سهڻ -
مو ندي سونهي پاڻ کي ڏکر ۽ ڪڙهي ۾ ڳارڻ اجائي روڙائي ۾ پاڻ کي
و ڏهڻ ڏڪي مان پلا مولکي ۾ تسڙي ڪا ته جهڙي تاه سيڙي ۾ ساه اگر
ٿيسيعاه آڌ ۾ ٿوسان ڏو ريندي وٺان جنهن مان وڃي تنهنجو ڪم
راس ٿئي جو ته ڏاران مولکي هائي ي گهر ڪا ٿرط ٿو اچي -
مي ڏڪا ڏا ۽ قول وسهه مون و ڏ ٿيا -

[بيت]

پا رپا جهون ٻڌ جان ٻعڪلو ٿيو   جاه ڳوادر ۾ ڳڏارڻ مون پيو
جنهن مان ه لهو لکا بيسو اڳالهه جي ظاهر ڪرڻ لاه کهٽائي متا

مٺي ٻيڻي تنهن مان شهزادي جهو پڪ منهنجو ڏالو تاج الملوڪ آهي
۽ زين الملوڪ اوپرندي ملڪ جي پادشاه جو پٽ آهيان
اوڇوئي ٻا بو اڪين ڪان وڏو ٿي ويٺو تنهن کي ڏسي حڪيمن
جهو ته ڪل ٻڪا ولي ڏاران ڪوئي علاج فائدو ۾ ڪندو -
تنهن ڏيهن ڪان پيا منهنجا چار پاڻ جي ڪيعون ڏيهن ڪان
ٿو وٽ قيه آهن سي معين ڪل جي ڳو لاه ڏکيا آڌ ٻسر
ڳجهو پاڻ سو ساٿن هوس آهي وچار اتر تنهنجي اڙي ۾
لکجي وپا ۽ آڌ ۾ ڏاڍي وقت سان ٿو وٽ آيس ۽ سوپار و
ٿيس ماڻي وجان ٿو ڪل جي ڳو لاه جي ڏٺي منهنجي

مراد پوري ڪئي ته وڏا ڏورا رب جا اُن ته جتري ته پهت
ني ڪيئن موٽندس هي حال ٻڌي ڏاهر لڪا بيٺو ا ڇيو ته اي
شهزادا تون ڪهڙين ڳالهين ۾ ڦاٿو آهين اٿي پوري ڏان
لهي وڃ - ڪرڻ ڪي ڪا طاقت نه آهي جو سڀ ڏهڙوا وڃي ڪن
پکي جو ڪهڙو وس آهي جو سڀني جي مير سان مٿ پوري ميڙي
ڪن وڪر - بڪاولي ڏالي آهي پريئن جي پادشاه جي ڌي تنهنجي
باغ ۾ اهو گل آهي پر ان باغ جي ڪمپائونڊ جي اندر آس
پاس وڻي هوندي اُڏري پکائي سان مٿس هزارين ڏيون
جو پهرو ڏاڍو بيٺل آهي ڪنهن به ساهه واري جي وس کان
ٻاهر آهي جو انهن جي موڪل ڏاران فقط اتي وڃي سگهي
۽ تنهن کان سواءِ پريئن جو ته ڳالهه ٿوئي ڪوهه جي جو ڪي
پيو ان ڏينهن جنهن کان پکي به اڇو ڪونه ٿو سگهي تنهن ڏاران
ڏرتي ڏي وڃون ۽ ڏاڍا اٿي ڪٽيا لکيا ڏي ڪن ڳالهه ڪوئي به
اتان اچي نه سگهي ۽ وري زمين جي اندر ڪوئن جو پادشاه
ڪن هزارين چوهن سميت رات ڏينهن خبردار ويٺو آهي نه
معان ڪو سرنگ هڻي اچي سگهي سچ ڪري پڇيو ته اهو حال
آهي ته مان ڪوڙي ڳالهين ته جي آءُ ڪنهن طرح سان هري هري
وڃي اتي ڏڪران ته اُن کان بر ڪيئن ٿيندو - اي پادشاهزادا
سمجهه ڪري اُٺي واڻي پنهنجي ساهه جو ڦکر وڃي - شهزادي
جيوهانءُ اهو سچ آهي پر اهڙي ڪر لاءِ ڪيئن تعلهي پنهنجي
مهرباني سان حضرت ابراهيم دوست خدا جي تني پاڻ
مان مٿائين باغ ڪري ودڻو جهڳڙن آءُ سچو عاشق هوندس
۽ سچي محبت دل ۾ هوندي ته ليٺ وڃي پنهنجي مطلب کي
مٿ ڪندس -

[بيت]

جي ملڪ الموت جيڏيهان ٿون موسي الله راضي ته دشمن ڪها ڪريسي

لون منهنجو نديءَ وقت ڏسي پلجي ٿو وچ جيئو ٽڪ آدمزاده سکهه
ر ڏيو کان، گهٽ آهي ته عقل ۽ سمجهه ۾ انهن کان وڏيڪ
آهن جنهن تي ڏٺي تعاليٰ جو فرمودو آهي تہ البت مون آدم
جي اولاد کي سڀ مخلوق کان سگهورو ڪيو آهي تنهن
برهمڻ ۽ شيخن جي آکاڻي ڏڏي آهي پاڻ.

آکاڻي برهمڻ ۽ شيخن جي

ڪنهن جهنگ ۾ مکڙي ڏيهن ڪنهن پانيڙي جو لاڳاپو ٿيو ڇا
ڏسي تہ مڪڙو شيخن آهي سو گلهي لو ڀاڻ ڪنهن ڪڻيو
پڪو پتڙي ۾ اندر ڦاڙو پيو آهي آهو برهمڻ کي ڏسي کهٽي ويچاري
ساڻ مور پاڻ کنڊي لکو تہ اي ديوتا جيڪڏهن تون منهنجي
منهنجي نماڻي حال تي دَيا آڻين وقت موکلي قيد مان ڇڏاءِ
تہ سچو واعدو ٿو ڪريان جو ڪڏهن تہ ڪڏهن آءٌ تنهنجي ڪم
اچي وڃڻ برهمڻ ويچارو ڀورڙو هو سو شيخن کي عاجز ڏسي
ترس کائي ويو ۽ رحمت جي موڙهل اهڙا نظر ڪاڻ رکي تہ اصل جو
وير آهي تنهنجي ڳالهه تي لکرڻ تہ گهرجي - جهٽ اکيون ته چاڙهي
پنجري جو دروازو کولي آن جا پٽر ڇوڙي ڇڏيا شيخن بند مان
ڇٽڻ پٽي من ۾ پانيڙي کي ڪند مان جهلي ڪٽي پنهنجي پيٽ
ٽي وڌو ۽ آڻان وٺي ملپس -

[بيت]

ڀڳائي ڪنهن جو آهي جڙ سان   ڦرائي هٿي جو وري پٽ سان

پاڻيڙ ڇو اڙي شيخن مون تو مان انهن تہ چا تو مو تہ تون
ڀڳائي بدران وڃ ڏٺي مونسان مدائي ڪندين -
ڪتيو تنهنجو ڪوه پيو وڃائيج ڀرمو ر - شيخن چيو تہ اسانجي ڏرم
۾ نيڪي جو بدلو بدي آهي سو جي منهنجو چيو تہ مڃين تہ مل
تہ ڪنهن ٻي کان پڇون ٿو جيڪا پڇن لڳري سا ڪندا سون

تنهن تي برهمڻ راضي رهيو ۽ اُن جهنگ ۾ هڪڙو وڏو ٻڙ جو وڻ
بيٺل هو شينهن ۽ برهمڻ ٻئي هيٺانس ويا تڏهن شينهن پڇيو
حال اُن وڻ کي ڪري ٻڌايو ٻڙ ورندي ڏني ته سچ آهي مون
زماني ۾ نيڪيءَ جو عوض بدي آهي سو ڏسُن جو اي برهمڻ
آءٌ هن واٽ تي ڪن اپامن کان بيٺو آهيان ۽ سڀڪنهن لنگهندي
ويندي مسافر کي هڪ جهڙو ڇانو ۽ ڦل ڏيان ٿو جيڪو به مسافر ڪرمي
جو مارئل منهنجي ڇانو ۾ اچي آرامي ٿيندو آهي سو وڃڻ مهل
منهنجو ڏار ڀڃي پنهنجي مٿان ڇٽيءَ وانگي ڇانو ڪندو ۽ پنهنجو
آهي ڪوري منهنجي ڏارن مان دٽ لاهي ڏسي وڃي
ڪيندو آهي تڏهن ٻيا ماڻهو ڏيا ڪري ڏسو ته ٻلائي جو ٻڙو
ڇاڙو ٻرائي آهي ڪنه . اُن تي شينهن برهمڻ کي چيو ته اي
مهاراجا ماڻهو ڪاڏي ويندڙ ڇپاءِ ائين ڪنهن ٻئي کان ٻـ
پڇندا سون شينهن ٻـ ڏسي ٻيو ٻيري اڳيان جا واڻ ٻيٺي هئي
تنهنڪان پڇيو ان ٻـ ورندي ڏني ته هـن شينهن جي ڳالهه ۾
ڪو ڦير ڪوهي ٻڌاءِ گوٻو ڪهڙي واڏڙو موٽڪي ويائي هوڏي
موڏي ٻيا ڏنا پا جهليندا آهن جڏهن آءٌ هت ايندي آهيا تڏهن
سڌن ٻنڌ ساڄايو ٿيندو آهي ۽ وڃي منزل تي پهچندا آهن
ٻڌاڄي ٻدران هو منهنجي اَرهَ تي ڏاڙا ڇوڙ ۽ ٻيو ضروري ڪندڪي
ڪندا آهن تڏهن ويچاري پانيط لاهاري ۾ پئي . چيو ته ٻلا ماڻهي جيڪڏهن
ٿيون ٻـ ڪو اهڙي سا ڪر ٻوري ويو ٿـ پوءِ تنهنجي وس آهيان جڏهن
وٺيون تنهن ڪجاه . شينهن اڳهـي وڌيو ته هڪڙي ڪدڙ ڏٺڪاري
ڏنيس تنهن جو ڏٺو ته شينهن جڙي جا ڳڌي ماڻهو ڪـي ٻاط
سان وٺيو آهي تو سو هڻن ٻـ معان ڪپه منجهائي آهي تنهنڪان
اڳـو ٻڇط شينهن هڪل ڪري چيس ته اي ڪـدڙ ڳيدي ڏ تي ۽
اسين تو کان ڪا ڳالهه نيرا فرط آيا آهيون ڪدڙ ورندي ڏني ته
سا ۽ جيڪو حڪم منجي سو ٻاري ڪان ئي هٿجو جو اوماڻکي ۽ پڇيو

ايندو ڏسي مصاحبسا مت پير ٿا ڏڪائين ۽ ڦلهو ٿا ڦاٿن - شيخن
چيو ته من پاتشاهه موسان ناخوش ڪٿي آهي ته آءُ پاڻ کي ته
سا ڪيس پيش ڪريان تنهن ڪري تون ڪهڙي صلاح ٿو ڏين ڪن ته
چيو ته سره ار اما ڳالهه ته اهڙي مان سمجهان ٿي ته ٿو ڏڪي مغز
۾ ڪي وهم پيدا ٿيو ان ۽ هن ڪا فرمايو ته اوهان اهڙي شيخن
شهنشاهه هندي پرهت جي اڳيان هي ويچارو انسان مهرڙ جي
مت ۾ ته آهي سو ڪهڙي ليڪي پنهنجا آڪيندو - اما ڳالهه آءُ
اهڙي ٿو ڀوليان جيئن اکين سان ڏسي ڏاهاءِ ته ڪريان -
شيخن چيو پيدا ملي آءُ ته آءُ ٿو ڪي اکين سان ورائي سا چيو
حال ڏيکاريان ته پيو ته بس تنڌ اڳ شيخن ۽ پرمهط ۽ پٺيان
گڏ ڪڏ جي ملڻ ۽ ڏهن ليٽي اهي آن پهري وت پهتا — آئي
پاتشاهه چيو ته اي گڏ ۽ شيخن من پهري ۾ پڪو پيو جو موڙن
پنهنجن مٿن سان چوڙي چڏايو ماڻي چئو ته اون ڪهڙي نعوا
ٿو ڏين گڏ ۽ چيو ته من هيڏڙي پهري ۾ هيڏو سارو شيخن ڪٿن
مائوند و پيدا ڏيڍڙ مصاحبي روپرو ته اندر وچي ڏيکاري جٿن پهرياه
پڪ و پيو جو ٿئن ماڻي پر ته سڌ مس مت پهرپڪ ي ڦا ٻي ڪري
وري ڪولي ڏيکار ته مولڪي وساه اهي مٿيلو شيخن ۽ اندر لڪهي
ويو ۽ پاتشاهه آنجا مت پهرپڪ ط لڪو ائي گڏ ۽ چيو ته مڪڏ من اکين
و اڪوپڪ ي مان ڪي فرق ڪندين ته آءُ اوهانجو ڪوڻي نمبرو ڪوڙ
ڪندس آن چوط ٿي برمهط شيخن ڪي خوب ڇ. ڪڍي پڪ و ۽ پهري
جو دروازو پوري ڇپاءِ ته اڙي گڏ ۽ مدريت شيخن پڪ و پيو هو
جو موڙن اهي ڪوليو هو گڏ ۽ چيو ته ڏوڙ پئي ڪهڙيجي سمجهه ڪي
اڙي اناڙي لوڪ اهڙي زور ائي هاتو و سان ليڪي ڪرڻ
پاڻي پنهنجي پهرني ڪهاڙي مٽط آهي ٿو ڪي ڪهڙي ڪهي پڻي
مٽي جو وپري ڪي ڪي قيد مان ڪڍيءَ ماڻي ڪري پاڻ مرڻ ي ۽
پنهنجو رسعو ولهو ملهو دپ جو ڪهڙيجي مد عو ڪسي مات ڪيو

سو ان سچ آهي ته جيڪو پنهنجي نفس جي پٺيءَ لڳندو سو ڪڏهن نه ڪڏهن خطا کائيندو، مگر حضرت خواجه خضر ان جو سونهون ٿيندو ۽ نه بچائيندو ۽ ڪنهن ... اي دلبر لڪا پيسو اهو ن آڪاڻي من لاهه ڪنهن نه ٿو ڪي پڪڙي نه عقل همت کان ڪم ڪڍي ويندو ۽ اڪيل زور کان وڌ آڻي ماڻهو ٿو کي گهر جي ته آتر ملڪ جا شهزادا جي ٿو وٽ قيد آهن ڏنگي آهو ڪري ڇڏي ڏي ته ڪاڻي سگهو ته توکي دوزخ جي عذاب کان بچائيندو ۽ هر پنهنجن ڀائرن جي ڪهڙي حالت ڪيا ته جيئن آءٌ وري اچان ليکين ڀلو پنهنجي اظر همت ... ائين پٺيءَ مو ڪلاڻ لکو ڪنهن من دلبر لڪا پيسو اکين ۾ ڀاڻي آڻي هي بيت ۾ لکي -

[بيت]

ڏاڍو پيارو آهين اي منهنجا دلبر نه وڃ ماهرويان وطن ۾ رهو اي منهنجا دلبر نه وڃ

سهڻا ساريو سمجهه ڪر ڪي ڪارون ڪري ٿو اندر ٿو ٿئي اچيو اي منهنجا دلبر نه وڃ

ڪنهن اکين کان ڏوري ڏين ساهه جا سڀ ڪاريهار حال، ڪان موٽڪي وڃيو اي منهنجا دلبر نه وڃ

لهر لوڏا لالا تون جا سهين سختي سفر ۾ سڪايل کي سڪايو اي منهنجا دلبر نه وڃ

تون وڃي جڏهن ڏس اهو دڳ لوهون ٿو سڄي منهن مصيبت ۾ اڏايو اي منهنجا دلبر نه وڃ

موٽجي منجهه ڪان هوون ڏڌريون ڏيندين وڃن لوڪ ساري هل هلايو اي منهنجا دلبر نه وڃ

ڪور ڏيسا دور ٿي احمد ادا - لوپ جو ٿئي لاڇايو اي منهنجا دلبر نه وڃ

اي يار تو سمجهو اهو جيڪي مون چيو باقي جو اهو حال آهي جو اکين کان وڌ وڃي ويٺو آهي ماڻهو آءٌ پنهنجي ڪنهن قلم ڪاڻ ڏوڙي ڏکي حڪيمن جو ڏسيل ڪل پيدا ڪريان ۽ وات ۾ جي لکي ۽ اچائي جون ڳالهيون ڏيکاري ڏين ٿو ڪان ڀاڻ کي ڀاسي ڪريان ۽ دل ۾ ڇاهه ته جڏهن من دن وٽ جو بازي لکي پٺو مٿي ڏنهن ۾ ٻاهر ڪنهن امير ۾ لکي وڃان ته معان ... ڏن ڇٽ ڏٺي موٽڪي پنهنجو ڪري

تهن کان پوءِ مڪر جي ڳالهہ ۽ ڪوڙي جي وامر سان پنهنجي مطلب تي ڇارو ائلا ئي مهنجا سڀ وسيلا ڪٽي وجهي ۽ راند ي دوس تي مورڳو موٽڪي ئي ڪٽي ڇمار سوڏو قيد ۾ مٽي ڪي جيڪڏهن آءٌ صبر ڪري ٻور جي ڪڏ تي مڪي مار اڀان ۾ بيشڪ مي رن جا ها ڪمن ٿيو ۽ مر ٿي مٽي سا جيڪر مهنجي ني ٿي پوي ۽ پوءِ جيڪڏهن پنهنجي سو تهن تي مڪي موهي ۾ مون کي اوڏاهين پهرئي وڃط ۾ ڪهڙ جي ته اڪان پوءِ مهنجي مراد کي پهچي ويدس ته من شايد ٻاٻي جون اکيون ۾ سجهون ٿينديون ۽ ٻانئرن کي ۾ ٻاٻپ مان ڇٽا ٿينديس — نفس مار جي ته دنيا مان ڪٽائي ائين ڇڏي هڪان موڪلايو ۔

داستان نمبر (۴)

ٿيڻ وامر سان تاج الملوڪ جو بڪاولي جي سرزمين ۾ پهچڻ

ڪتاب جا ليکڪ لکي ٿو ته تاج الملوڪ فقيرن جو ويس ڪري ٻٽ کي قلهار سان ٿيوت ملي الله تو آهر ڪري تو ڪل جو سفر ڏٺو اڳي هليو ڪن ڏينهن کان پوءِ اهڙي ڪها ٿي جهنگ ۾ وڃي پهتو جنهنجو مٿو لڳو مڻهن — ته ٿمري ته ڪٽي اڙ لڳو ۽ اجها ڳهه ۽ اونداهي مهانجهس اهڙي جو ڏينهن رات هڪجهڙي ڏسکهہ لڳو اهي ڏرتي ۽ آسمان جي سا چاه ته پڪي پٽي — و پڇا ۾ تاج الملوڪ پنهنجي دل کي ڏڍ ڏيڻ لڳو ته خبر ڇا آهي اڃان جنهن سبب جي ٻار لڏڪهٽو اڳر ان جي مي ته مڪڙي ڇولي آهي موٽڪي سڄو سارو سبب ٿري ٻار و وڃڻو آهي اڃا ڪتي ڳالهہ آهي ماٺي موت کي مڻان ته ڇڏيان ۽ الله جي امان

ڪاڻي ٿو ٻوان ٻوھ جيڪا رضا رب جي -

[بيت]

ڏجي ٿو ٻو هتي مَن ۾ ڍا ڳوڙ ڪان - رهي نا اميد سو موٽي ملڪ ڪان
اها ڳالھ ڳڻي ڪيائين ڀيرن ٿي زور - ٻه ٿو ڪه ڪو ساڻ ڪڏهن ڏجا سيلھ
ڍيهدا اڇس ۽ ويچارو ڏکڙا ساه ٻرئو سهسا ٻو وڃي ٻلا ٿي سو ٿسر
ڀيلو ڳها ٿو ڪاڙو ڇنڊجي جو اولاد اهڙي ڪري ما ٺهو ٻهڏجو ٻاڻ
کي ٻر ڏ ٿي سي سکهي ۽ مرڻ جو خوف ٻر ڀيڪڏ من سج ٻچ سج
ڪٽي اٿي اهي ها ڏ جيت روشنائي وڃائجي وڃيس ما ڇوڪاري
واڳو ۽ ڀيون ٻوائيون ٻلائون ٻکيون آڇايون وات ڦاڙيو ڀيون ڳهن
ڇڻ ڏ سڄڻ ڳهرن جاه ڪليا ٻيا آهن - ڪوهسي وري اهڙي جو
دوزخ ٻاٺي ٻدران ناڪ جو زهر ڏ ڪر ڏاران ڏ ڪو ٻر جهلو ۽ ڏ
ٻيٺي ڀيرن ۾ قلعا ۽ ڇا لاٺجي وڃا ڪيهرا ڏيهن ڏ شاهزادو سڄي
ڪجي ٻيو ڏ ڪند و ڌ ورند و هو وٺن ساڻ ڏکرون ڪا ٿيندي ٻت
ٿي رڙ جي ٻيس - ۽ عضون مان رت ڦٽي ڏکس ڦان جو ڳلن
جهڙا لڳ ڪڏهن ساڻ ٻرهي وڃا چوڏ ٿا ڏ نيت شاهزادي اهڙن
ڏاڪرن ڏٺي ٻڇاڻا اٺي رڻ جهڙي ٻهلي ڪان ڏکري ٻاهر ٿيو
ڏٺي من لڪ شڪرانا ڏٺي جا ڪياه ۽ وري ٻير اڳهي و ڏاڍاه
۽ سامهون ڏسي ڏ ڏکوڏيو وٺو آهي جو ٻڌي ڪان جهل جوڳڪا ڏوڏي
جاڻا ڏ جهل ٿي هوند و اڇان و ٻڇهو ويو ڏ هو ده ڏ سدڻ ڦي سان اٿي
ڪڙو ٿيو ڏ آسمان ساڻ ٻيو مٿو ڏکريس ۽ ڏاڍي سرهاڻي
مان ڪوڙ ڪري ڇياه ڏ صدقي وڃان اهڙي ٻهڏجي روزي
رسائيندڙ ڌڻي ۽ ٻاڻ کي اڄ مفلس ڳهوري ڇڏيان جنهن رازق
ٻهڏجي ٻا جهر ساڻ مولاه ڳهر و ڀڻي اهڙو شڪار ٻاڻو ڏٻاري
موڪلو آهي ائين چئي شاهزادي جي روبرو ٿيو ۽ ڇوڙ لڳس
ڏ من ڏاڙهي رجوائي ۾ ڏوکي ڪٽن موت ميڏي ڳهلي آيو ۽ ڇاڻي

ڪان آهو لاهي ڇڏي جو جاڳي واڳي آبادي ڇڏي مٿن وٺ ۽ اهي نڪتو آهين شاهزادو مٿن جي ڏيپ ڪان ڏهي ڏڪڻ لڳو ۽ مڏهن جو ڏهرڻ ڇڏي ويس وڃاري جون وائون ٿي ڀڄي وئون - ۽ هو ويا ان ڏهڻ لڳو پڪ - اي ديو ڪيڙو ڏو حال ٿيڻ مون پڄاڻي چمار جا ڪهڙا ڏنڊي آسرو ڀلي ڇڏيو آهي جي جان ڏيڄي ڀيا ري ڏيڄيم ها ته ڏسن ٻا لڳي ڪڏن آڳي موت ۽ ڏٺان ها ۽ ڏڪي ڏيڄي ور جو هان ها آڏ سو مٿن ڏو جوان ته ها ڳي اهڙي ڏکي حيا ٿئي ڪان موٽي ته ڇڏائي ڇڏ ۽ سکيو ٿي ماري ڏو ڏيهي ڇو ته هڪ ڪهڙي ڏڄي حيا ٿي جي موٽي سو ورمن جي ڏڪاري ٿي ڏي -

[بيت]

سکيا سارٺ سچا سو سال مڏهڏجا ڏکيا ڪي ڏم ٿيا ڏٺ اوکرا هڏجا
ديو جو اهڙيون ڪوڏر ڳڏيلون ۽ ڏکرها ڳيون ڪيا ليون

مٿن جي وڃان ٻڌيون ڏهڪي رحم آهي ۽ ديو ۽ حضرت سليمان جو سڏهن ڪڻي چياءِ ته اي انسان جا ٻچڙا آءٌ تو کي ڪو به ڏک ڪو نه ڏيندس ۽ ڏهڪي مڪري وار جو ٿاءِ ڪين ويندس بلڪ ڏهڏجي ٻچاءِ هيٺ رکي جڏهن ڪر جي ٻڌيان توکي نڪڏو موندين اِن ڪر ته توکي سچي دل سان وامر ڏيندس ۽ ڪهڙي مدد ڪندس - اهڙي طرح ديو ڏماڙي ويو شاهزادي ٿي مهرباني جي نظر وڌائيندو ۽ ڪهڙائي ڏڄ ۽ دلاسا ڏيندو موس تهه معان ڏل کي ماندو ڪرين - تاج الملوڪ جو اصل ڪهاڻي هو سولهه وڃڻ جون ڳالهيون آن سان ڪري سارئس ڏلي ملي ويو ۽ مٿي ڳالها ڏٺ ۽ لوڙت سان ديو کي ڏهڪجو ڪري ڇڏيائين توري ڳالهه ته هڪ ڏيهن ديو ڪهڙي خوشي سان ورڻ لڳو ته جڏا اوهان جو ڪاڄ ڪهڙي شيءِ آهي ته آءٌ آڻي ڏيان - تاج الملوڪ عرض ڪيو ته

انسان جو ڪاڏو آهي — ڪهڙي ڪڏهن. مٿان ۽ ٻيون اهڙيون شيون
اهو ٻڌي ڏيو اُنهن پاڻ اکيو ۽ هو طرف ڏٺي ڏي تڪڙ لکو
ٻري ڪان مڪڙو سات اُن جو رخ ڄڻ مي وس جن ٿي و ڳالهيون
ڪڏهن ڪهڙي - ٻيهي ڪي وڪراڙ ٻار ڪڍيون هوسي ڪنهن ٻاسي ڪا مهند ا
ٿي وڃا ڏيو ور ڏيهدي آهي اڪيل آٿ مڏي سو ڏا ڏهن ۾ ڪٽي
اهي پادشاهزادي وٽ اکيو ۽ چاه وٽ پهنجو سيڪ و ماٺسي
جهڪي سپاهيءَ سو مڃها ڦوس ور ڄهو ڏاهو ٻيو ڪاڏ. تاج الملوڪ
اُن تان مڏي لاهي وڙي ۽ اُنهن کي ڪٽي جهڪي ۾ چڙهي ٻيو
ڏاڙي ٻڪر مرلدي جهڙو ٻڙو لولو ڪڇو ڏڪو ٻيچا ٻيو ٻيو ڪا ٿيند و
هو ڪن ڏيهن ڪانپو مڪري ڏيهن شاهزادي ڪٿي مطمعدي
جا اُن ۾ ڪڏهن ڪه ملائي وڏن چڱن ٿي و جهي مٿن ٻيوان سيان خوب
ڪهو مي ميڏي اُنهن هوڏا ٿين ڪانيون جاٿيا ميڙي ڪٿي ڪري مڇ ٻاري
ڏانجن ٿي وڏا روٽ ٻچا ئي سوڪ ڪري ڪيا ۽ مڪري آٿ
جو عهد و سلو ڪو ڪماب ٻگاه ٿڏهن ڏسديٿي ڏيو ٻڇيو ڪرا ج
ڪٿرن ملا ڪين ۾ ٻيو آهين چو ٻيو ميعرو زبان ڪرين ايعرو
سپ و ٻيد و ڪا ڏي ڪنهنجو ڏاڙي جو ڪاڏو ۾ موڪلي سا ٻيو ٻيو
آهي - تاج الملوڪ چيو ڪه مي سپ اوماڻهي لاه آمي ڪو ڪرم
ڪه او ميں ۾ صحت ڪريو ۽ ماڻهن جي ڪاڏي جو سواد ڪه وٽ
ڏيو (ٻوت) پهچنديٿي مٽ ڏڪهري سيڙٿي مانيون ۽ ڪباب
سموا ئي ڪٽندي ڪٽي وات ۾ هميان ڏهن جوامزوٻڪل ۾ ڏال
ڪاج ڪڏهن ڪولي ڪاڏو هو سو ڪرڻ ٻيو چڪسي ۽ ٻت ٻيو لوڏي ۽
اڪيون ٻوري ۽ ٻڌي ۽ راضي ٿي شهزادي ڪسي ٻيو هوي ڪه جس
جس ڏي جس اي آدمي اڄ ٿو موڪلي امڙو ٿول ڪا راٻو آهي جو
مدهچي ابي ڏاڏي ۾ ڪوڪ ڪاڏو هو لدو ۾ ڪنهن ڏيو ڏات
چکيو ئي ڪه هوند و مرلدي مري و ٻيدس ٻرمن ڪنهنجي ماڻئي جو
ڳورو مون تان ۾ لهند و ۽ وري ٻيو هوي ڪه مي سوادي الهمان

تو تہ منھنجي دل ئي ٺاري ڇڏي - شھزادي ڏٺو تہ پريءَ ۾ ڪم
ڏيو جي دل وٺان ڪيو اگر سو ڏاڍي طرحين جون ماڻيون
ڪھڙيو ڪباب تيار ڪيو ڏيو کي پيو ڪاراڻي ۽ ڏيو ڏيھان ڏيھن
وڃي وڏيڪ سرھو ٿيندو - پوءِ مڪڙي ڏيئن پا ڳھڻي جو ط لکيس
تہ اي آدمزاد اھي تنھنجي ڏاڍي جي سوادي لائي مون کي
اڄ خوش ڪيو آھي - جو ھزارين ڪٺي تنھنجا شڪرانا ڪريان
تہ بہ تنھنجو احسان ڪڏھن ڪين لھندم - پر اڄ ٺاھ مون توسان
ڪائي بہ ڪرڻ کان پري آھي تنھن ڪري ماڻي توکي جيڪو مطلب
دل ۾ ھجي سو ڪٺي ظاھر ڪر - تاج الملوڪ جيئن تہ ڏيو جي
آھن سي ڪھڙو ڪري پھنجي وجن ٿي بہ راڪين رھندا آھن ۽
جيڪي سو مول ٿي ڪو بہ ڪرڻ وجن تنھن ۾ جيڪڏھن تو ان مون
وٽ حضرت سليمان جو سڌ ڪٺي تہ آءُ پنھنجي دل جي ڳالھ توکي
کولي ٻڌايان تہ بس ڏيو چيو تہ اھي وڏي سڌھن ڪان مونکي
ڇو تو ڪري الاجي تون ڇا جو اند پر ٻوڏ جي مونکان تہ سري سگھندو
تہ مونکي لاچار ٿيڻون پوندو - آخر ڪٿي ئن حججن ملاط ڪاتپوء ڏيو حضرت
سليمان جو سڌھن ڪيون ۽ چيائينس تہ شھزادا ماڻي ٻڌاءِ تہ تنھنجي
ڪھڙي مراد آھي؟ تاج الملوڪ چيو تہ ڪُڇ ڏيئن ڪان مونکي ٻڪاولي جي کھنڊ
جي پاس آھي - جو ڪھڙن طرحسان اُتي پھچائي ڇڏيندم - اھو ٻڌندي پٽي مٽ مٽي
ٿي مٽي ٿيڻ ۾ پھنجي وڃو ۽ ما تہ جھڙو ڏھڪاءُ ڪري جو ط لکيو تہ اي آدمزادا
الله تعالى اي منھنجو موت تنھنجي مٽ ۾ ڪيو آھي، ماڻي پٽي ڪري کولي ٻڌ
ٻڪاولي آھي پرين جي بادشاہ جي ڌيءَ، پٺس جا ھزارن ھزارن ڪان وڏيڪ
پاسبان آھن - سي ان ملڪ جي نگھباني پيا ڪن، ڪوئي بہ سام وارو تہ ڇڏ پر
فقط واءُ بہ اندر وڃڻ ڪان روڪجي ٿو تنھنڪا سواءِ پيون جي ٻيون
آھن، سي ڌرتي تہ ڇڏيو پر ھوا ۾ پيڙون اڏامن تہ مڃان ڪوئي پکي پکو
اڏامي تہ اھي نڪري ۽ ڌرتي جي اندر ڪوڙين جو بادشاہ لشڪر سوڌو ۽ ڏيھن
ٿالڪن جا تولا نگھباني ڪاط مقرر آھن تہ مڃان ڪو سرنگھ مٽي نڪري اھي -

مائي اهڙي مدد جي لوڪي اهو ٻچڙيان تي ڪ آهي ته انهيءَ وڏي سڌهن جي سڀ مان ٻڌهڻي جان وڃي ٿيندس - ٻيا ماڻهو ٻين ڳالهين کي ڇڏي ڏئي اڳي والکيان ڪري تيار ڪر. مان ڪوشش ڪري اهو ٻڌي ٿو سڀني تي ڇا ٿو ٿئي ؟ تاج الملوڪ ڪاڄ ڏانهن ويو - ديو ڏهن کي کاڄ ڏنو ۽ پاڻ ڏنو ڏئي مڪل ڪيائين جڏهن اهو ٻاهر ڪان ٻڌو ڪوڙ ديو جمال واڪري ٻڪاري ٿيندو ۽ اهي لڳو - ٻئي مڪتي کي ٻڌڪري مٿي ملي وڃا ته ٻئي ديوڙي لاءِ روهي تاج الملوڪ کي ٻئي، شهزادي ٻاهر مان آهي سلام ڪيو - تنهنجي سلام ڪرڻ سان ديو حيرت ۾ ٻڌجي ويو - ٻڌين ديو ڪان ٻڌايائين ته اي آدم زاد کڻي آڌرج جي ڳالهه آهي جو اڄ تائين ته ڪنهن ڏٺو ته ڪنهن ٻڌو ۽ هو ٿڏو ته ديو ۽ آدم زاد جي ٻاهر سڪت ڪجي ۽ ٻئي مڪ مدد گذاري سگهن، ماڻهو ٻڌائيندا ته جي انسان مٿي ڪڏهين آدمي لڳو آهي، ديو چيو اڄ مان ماڻهو ۽ موتکي تي ٻڌ راضي ڪيو آهي ۽ دل ڏاڍي ڪهڙي ته مان سان ٻڌڙي ڪريان - انهن ڇٽي ڪهڙو اڙي ديو شهزادي جو جڙيل طعام مهماني طور آڻي مهمان ديو جي اڳيان رکيو، جڏهن اجهي اندر ڪان آهو ديو خوش ٿي ڪهڙو اڙي ديو ڪان ٻڌڻ لڳو ته ٻڌا اهو ڪهڙو ڪر آهي جيڪو من شهزادي تي رکيو آهي، ٻڌائين ديو چيو ته ٻڪاولي جي ملڪ سفر ڪرڻ جي شهزادي جي مرضي آهي - اهو ٻڌي ٻئي مهمان جي ٻيت چوڻ لڳو -

[بيت]

ملڻ جڏهن جو ماڻهو ۽ ماڻهو مڪمال - ته سڀ وا سڀ ڪڏهن ڪريو سوال
ڪهڙو اڙي ديو چيو ته ڇا ڪريان - مون حضرت سليمان جو

سڌهن ڪڏهن آهي سو جيڪڏهن تون مهرباني ڪري من جو مطلب ٻڌ ڪڏهين ته ڳوٺا مون ٿڪي جڏهن ان ڏينهن مطلب ڳالهه جو ته آن ديو جي ٻڌڻ حما لا تالي جا ٻڪا واسي جي ملڪ تي ٻڌي ڏينهن هزار ڏينهن جي سفر ڪري متي تڏهن ته انهن مڪڙو خط من مضمون جو لکيل ته اي ٻڌڻ ٻڌاري مون کي ڪڏهن ڏينهن ۸

مڪري وڏي مسافري کي وڃڻ آهي جو وڃڻ ڏاڍن ڪين
رهندس هر ڪنهن ڏينهن ڪان سون مڪري آهر جي پڇڙي ڪي
پٽ جي جاء ڪري ٽپايو آهي ماڻي منهنجي رواني ڏيڻ پڇاڻا
ڪهر سڪڻو رهندو ڏنهڪان پٽ لاء من جو ڏاڍو الڪو رهندو
ڏنهڪري مي اکين جو ڏار او هان ڏاڍن موڪليا ڏنو جنهن ڪي
مهرباني جو مت رکندي اوڇان ه جو ڪنهن به طرح مڪي جو ڪو
ڦ رسي زياده سلام ۽ ايا زلڪسي قاصد جي مت ۾ ڏڏاه پوء
تاج الملوڪ ڏاڍن منهن ڦيرائي اشارو ڪياه ڦ من ۽ پو سان
ڪنڌ جي وچ مون ڏنهنجي لاء وس آهر ڪو بلو ڪيو آهي اکين ڪڻن
نصيب ڏنهنجا . انهن ڇٽي قاصد جي سڀني پاڻين ڪي ڪڙي وهاريندس
ڏنهن وري ڪجهه پاڻين سان مٽس پڇو ڪيو پلڪ لڪائي ڇڏيائينس
۽ آئي وات ورڻاه ليت خورسان وڃي منزل ڪي پهتا پري ڪان
حالاڪي سلام ڪري شاهزاده سندس حوالي ڪياه سا ڏسندئي
خوشيءَ ڪان باغ باغ ٿي مڪريءَ وانگي ڦري پٽي -

[بيت]

مئي بهار آئي چمن ۾ يار ڪي ڏسي — ڪل ڦ ماڻهو پيرهن ۾ يار ڪي آيو ڏسي

پوء وري قاصد ڏي ڏسي ڇوڙ لکي ڦ جهڪڙن پاه سون
ڏي سوئي ڪاڻ موڪلي ها پا ويڇو سهماڻي — ڦ ۾ ايهڙي سرمي
ڦ ڏيان ها جيهڙي من آدمي جي ڏسندي ڦي آميان ڏنڪالپوء خط
گولي آن جو احوال پڙهي جواب لکياه ڦ پاه برابر ساه سلامت
آه مڪ ڏينهن ڪنهن آباديءَ جو ڏرڻي ڦي سير ڪرڻ وڃي ميس
آڏان مڪري باڏشاهزاديءَ سدا سٺي من سوهڻي موڪلي دست
لکي ويٺي آهي جنهن ڪي مون ڏيءَ وانگر ڪري سانڍيو آهي
۽ سندس نالو ڪيو اگر محمود ه جا ماڻهي چوڏس وڙهين جهار
جي جو پين ۾ چوڏهين ه چڪ وانگيان پٽسي چمڪي ڏٽسي ڪٽسي

سندس جوڙو وقت ٿي ملايو آهي شڪر آهي جو هاڻي هي پڙهندو تاڪ ٿيو پيو ۽ حال ڪهڙندي آهي پوري ٿي زياده خير سلام لکي خط بند ڪري جهٽ ليندڙ کي ڏيئي ورائي پٽ تسي مو ڪليائين تنهنڪا پوءِ محمود ۽ تاج الملوڪ جو پاڙ ۾ ورائو ڪيائين —

(راوي)

اڙي ڀلي اکين هي روشنائي ظاهري ڪري سڄڻ پرين هي اندر آهي جو ڪو بہ ڪنهنجو اکل حال مان ڏسي سگهندو سوندو اگرچ اکين هوندس تہ ۽ ڏٺڻ جي اوڙهو ڇمڪاٽ ڏسط سو آهي ڪم اوليائن جو - جو اهو نور سڀڙ مزار پرين جي اندر آهي پر جي ڪنهنجو ارادو ٿئي تہ ادي پرڏا وچ مان ڪڍي وڃن تہ پوريا پهنجي مڇاري نفس کي حجاب ٿو ڪڍي ۽ اُن کي وس ۾ آڻجي تہ هو پنهنجي اندر جال جهڙي ڏي ۽ مٺين مست ٿيو ولکر ڇٽي ۾ اهي جمال ڪاه پهچائي وڃي ۽ محمود سان ميلاپ ڪرائي ياد رکڻ گهرجي تہ نفس اڙي شئي آهي جهڙسان آيو چڙهر ڪيو تہ سڌو ٿي ملندو - جيڪڏهن ايڏي ڪاه تاج الملوڪ نفس کي موڙي ميٽ تہ رکيو اهي ها تہ هرگز هن جاءِ ڪاه تہ پهچي ها - ڇو اهو انسان تور تي مدعا کي ڪمال تون الٽ ليندي پين آهي —

داستان (٥)

تاج الملوڪ جو بڪاولي جي باغ ۾ پهچي مطلب واري
گل چوڻ ڪرڻ ۽ بڪاولي تي عاشق ٿيڻ

حاصل ڪلام تاج الملوڪ ڪجهہ مدت محمود سان گذاريو

۽ ڪڏهن بہ ميڪائيل ۽ ويهي هاڻ ۽ خلاصي ۽ هاڻ ڪا نہ ڪياءِ
۽ ڏکي تاج الملوڪ سان ٽس گل ڇو ڪيو ۽ نہ سمجھ ۾ آيا ۽ تنهن
ڪان پوءِ ڏينهن تاج الملوڪ کي ڇوڙ لڳي تہ شاهہ ۾ آهن ۽
اما وسر آهي ڇا جو رات جو ٻڌائي ڪري جي آهي سان پوري
بسعري ڪي محبت ۽ پيار ر نہ ڪندا آهن ۽ ٻي پاسي منهن ڪيو
سڄي رات رنا پيا هوندا آهن نہ ڪلاڪ نہ سوڙ بس ۽ صبح سان
امانت بہ سلامت ٿيپ ڏيئي آئي ڪڙا تنهن چڙ ڇڙا هوا - تاج الملوڪ
ڇو تہ اها ڪهڙي ڳالهہ ٿي ڪري ۾ آهن ۽ مينا ج ۽ عيش عشرت
ڪي اهي انداز ڪان بہ واقف آهي ۽ منهنجو جو روح نڪوري
تہ ڪتي پيا لسي مان ڇڪ پوري . جان ۽ مورکو ساهہ منهو سو بہ ڇيو
ڪوڙو لڳي ڇو جو هو نکي پوري وڏي ڪم جو دل ۽ موٽجها رو
آهي تنهن ڪري مون و هن ڪيو آهي تہ جيسي منهنجي دل
جي مراد پوري نہ ٿيندي تيسي ڪنهن بہ دنيا جي لذت کي حرام
ڪري ڇا ڇڏيندس ۽ ڪنهن سان بہ ڇا ڳالهائيندس محبوبہ جو
ٿو ڪي ڪهڙي ڪٿي ورايو آهي مون کي تہ ڏکا آهہ - شاهزادي
ڇيو تہ ڪيعرن ڏينهن کان آرزو اگر ڏکاوائي جي ملڪ جي ڪهڙ
جي - محبوبہ ڇيو معاف دل ماندي ڪري ۽ ڪرب تي سپ
سولي ٿي پوندي آءُ سپاٽي اوڙي ڪيٽي ۽ پوءِ ڏيندس جو تو ڪسي
ضرور اهو ملڪ ڏيکاريان - خير سان آها رات تہ ٿوري ۽ ٻئي
صبح سان جهالا پڙهي کي سهڙ واري جاءِ تان وٺي ٻاهر آئي
۽ هڪ کي سڄي ۽ ٻئي کي ڪٿي ٻانهن تي واري مسافر ۽ انگو
ڙيان قربان ٿيڻ لڳي - تڏهن محبوبہ اڳي ٻيهي عرض ڪيو
تہ اي جيجل ماءُ منهنجو هڪڙو عرض آهي قبول پوي تہ ڪريان
جهالا مٿو ۽ اکيون ڇمي چيس تہ بيشڪ جو مدان ڏي — محبوبہ
چيو تہ شاهزادي جي مرضي آهي ڏکاوائي جي ملڪ جي سير
ڪرڻ جي سو جنهن ٻچڙي تنهن هڪي آهي سو ملڪ ڏيکار — جهالا

کھڙي ميڙ انھن موڏانھن کئي پر ڏٺائين ته ڇوڪري انهي ڳالھ تان لٿي ٿي ته مون زور سان لاچار ٿي قبول ڪيائين ۽ ڪوٺين جي پادشاه کي گھرائي چيائين ته سگھو اتان وٺي سرنگھ هڻائي ڪا ولي جي باغ تائين پهچاءِ اهي ڳجهي رستي ڪان مون سڀڪنهن جي جيڏي تائين شاهزادي کي پهچائي ڪنڌ ٿي چارسي انهي باغ ۾ اڪ ڏوري وٺي وڃوس پر سڀڪا انجو جنن ڪاڻ پر ملاڪي ۾ رستس ۽ پٽي ڪنڌ ڪان هوت پر معان لاهوس تنهن حڪم پٽائڻ ۾ ڇوهو شاهزادي کي ڪٺي آيو باغ ۾ - تاج الملوڪ پاڻيون ٿڏو ويان لهي پڪيسر وڃي کهان پر ڪوئي لهڻ ۾ ڏنس ته مون شاهزادي چيو اي ڪوتا جيڪڏهن مون محل موڪلي کهڻ لاءِ ميٺ لاهين تو ته واه ۾ ته آءٌ پاڻ کي کهات ڪندس ڪوئي ڏنو ته ڏٺي چيو خير ڪري جيڪڏهن مي پهچائي جان جي بدخواهي ڪندو ته پوءِ سو آءٌ حوالي مٿان جٺو وڃي ڪڏهن ڪين سگهندس تنهن وچاري اٺ سرندي ڪٺي چڙهيس ته پلاوچ - تاج الملوڪ چا وڃي ڏسي وڏائي سڀ رب کي حڪائي ڪڍي ڳالھ ڪري سگھي باغ جي جا ڏيڍي آهي تنهن ۾ سڀ سونو فرش آهي پٽ جو سون جا لڳي سڄو ڪمپائونڊ پيو تجلا ڏئي هٽ وري ڪٿا ميتان سڀ بدخشان جا لعل ۽ يمن جا عقيق ۽ مٿان سڀ ميري مسو ڏسي جو چواءِ چمن ۽ وري زمرد جا انهن جي جوڙه ڪيون فيروزه جون مين ۾ گلاب جو ٻاٽي پيو وهي اي مڌهڪا رف تهڪي سگهڙ ڏاڍي ۽ وڏي آهي پر انهي باغ ڪٿان لهي -

[بيت]

اهو آهي اهو آهي اهو آهه   پڳو ناهو جيڏهن تو بهشت جو آهه

" واه واه " ڪهڙو سهانو باغ آهي جو ڏسڻ جي اکين لاءِ وڻن جو ڏيکر ساڳئي جي شفق ۽ اکيان نهو ڳاڙها ٿي - گلن جي رنگ

جي جهڳمڳ ڪندڙ مان سج کي ٻئي لڄ اچي آئي جي ڏاڪڻ جو ڏيکو زمرد
جي ساوڪ ۾ ڪٿين ڪان ٻيو ڪثر ڪٽي ۽ سنبل گل جو ڏيکو سهڻن
جي زلفن ٻشهر ڪارن وانگيان ٻيچ ٻيچ ۾ رکيو ۽ اچي پيا ڏسڻ ۾
جيڪڏهن آن گلڪاريءَ جي ملڪ جو ڪڙو ڏڙو ڏسي سمجهه ۾ ٻوي ته
سچي منهن ۾ گلاب جا ٽهڪا ڏي وڃن - آسمان جو ستارو ٻيو
ڏري سو جيڪڏهن اهڙي چوڏهن ۽ ٻلهان ۽ ڏهن جي مٿي لات ڪٽي
ٻڏي ته ڦرط ٿي وڃي وڃيس ٿو جي زمرد ستاري جي ڪٿين ٻوي
ته جهٽ موتيهه وٺي وڃي، ۽ ڦهرڙ لڳو جو ڦهڙو ڇڊي جي وف
سو ڏو ڏرتي ٿي ٻيوس ٿي ڪڙي ٻوي - منڪو ٻن فندق ڪان اٿي
جا عذاب وڏيڪ پيا ڏيکار ڪن ۽ سرون جي ڏالي سٿين مانٽي وارا
سنڌط ڪنيو ڪن هيٺ ڪن - چٽي سڳهجي ڏ ڏ سج اٿي جي اڱط
جي شمع جو ٻروانو سوڀين ۽ ڇڊ آن جي صفائي ڏسي ڇوٽ ٿي
ٻوي ته ٿو ٻيو - وڏو عجب آهي جو وڻن منجهه موتين سان
جهانا ۽ چڪا ڳهيل اهڙا پيا ڇمڪن جهڙا سج جي وڻن ۾ تارن جا
منچا پيا اٽڪن حوض ٿي گلاب جي گلن جهڙو جڙاءُ و اڏ اڱط ڪان
زمرد جون ٿا ڏون ٻيون لڇڪن - بڪون امل ما ٽڪن وانگر
ڏالون ۾ ٻيون ٿمن - شاهزادو اهو باغ جو جهسار ۽ جوڙن ڏسندو
ٻيو ۾ گهمندو وٿي ته اچان چا ڏسي جو ڪڙو ڏالان لسوري
ياقوت جو گهمنجي سا مون وڙي زبرجد جو ۽ اڏهن جسي وچ ۾
ڪڙو جڙاءُ دار حوض عمدي گلاب جي ٻاڙي سان ٿمتا ڀريل جنهن
جي چوڏاري ڏالن ٿي موتي پيا جهرڪن ان جسي وچ ۾ ڪڙو
عجيب گل سڳند و گهڻو ڏا ڏرڪ ڏويل ٻيو نظر ڇرويس - تاج الملوڪ
اٿي پرهيجي سمجهه پڙاهر جا تو ته خدا ته ٻلا قهر ته گل بڪاولي
اهو آهي ته شڪ نه آهي - جهٽ ڪپڙا لاهيندي حوض ۾ گهڙي
ٻيو ۽ پرهيجي مطلب جو گل اڏان جهڻي ٽپ ڏيئي ٻاهر نڪتو ڪپڙا ڍڪي
گل کي ٻڌڪي ۾ اڪاٽي چڏياه ٻوه وري منڪلات جي سڙ ڪرط لاه نڪتو

اکين ايندي ئي هڪڙي ماڙي عقيق جي ٺهيل ڏٺائين جنهن جا
دروازا چانديءَ ۽ آب سان ئي لڳا آهن ئي پيا جنهن جي روشنائي
اڳيان سج جي اُس ڏسڻ ۾ نه ٿي آئي ۽ چانڊوڪي رات
اونداهي وانگر پئي ڏيکاري — شاهزادو ٻيو بس دروازي وانگر شمع
جي ڏڄاڻي تي اندر داخل ٿيو ته ڏٺائين ته هڪڙو صحن عقيق جو آهي
ڏاڍو سهڻو جنهنجي بناوت هڪڙي عجب طرح جي هئي جا ڏسڻ سان
جي ڇڪو روح کي وڻي وڃي اُن جا پردا شيشي جا چوڪاري
هوا سڀني کي چڪاٽ ڪنهن ٻيو هو شاهزادو اُتان ۾ لنگهي اندر
ڳيو ته آئي وڃي هڪو ٻڪو تي ٻيهي رهيو ته ڇا ڏسي ته هڪڙي
ڄاڏهار ڇپر کٽ تي هڪڙي لاڏلي سندري سهڻي اپڇر سون وانگيان
جهڙڪندڙ سعل انظر آيس جنهنجي ڳاڙهي ڳلن ۽ ڳوڙهي نين تي
سرڪيل وار مڇڇاٽل ۽ پکڙيل ۽ پٽ ٿان ڪڙو ڪنڍيل ۽ ريشمي
ڏوريدار جساري سان اڳت جا جهوڙا ميٺ لڙڪيل ڪهڻي ۽
ٻي ٻروائي مان لاڏ سان مٿي تي ٻانهن رکيو سڻين ننڊين ٻوڙ جوائي
جي الوت ڏسڻ ۾ سرتي ڳيو سهي پئي ڪو لکيرا هٿي — سبحان
الله اُن جي آڳرين جو رنگ ڪهڙو جهڙي چوٽ ڏري ۽ آسمان
اُڀ کان روشن آهن ۽ سندس مرکڻ اکين جو مالڪيون
ڏسيو نرگس کي حيراني وٺيو وڃي اُن جي منهن ڇپڻ ڪان لاڪ
کي قربان ڪجي جا ڳڙا ٻرون چوٽ ته اکين جي تلاءِ تي محراب
لڳا آهن - بسنت ۽ بهار جا راڳي ۽ آسماه جهڪڻ من سندس هڪڙي
جهڙي وات مان ڪو آلاپ ڏسڻ ته شايد شاگرد نه ڪسي
ٻاڙهي ته سڪهن زلڪي مشڪي وار اُنجا جهڪڻ من اونداهي رات
کي ٻماهه ته ڏٺن جهڪران سورج جي ڳرارجي جهڪي کان
ماري وڃي .

[بيت]

سرو ڪڏهن سهڻي عمر جهڙي ٻاس ماکي کان مٺا کهٽو ڇگا جهپ سندس

لاهي لال لعلن تان پردو پري ڪري   شمس قمر شرماڻجن ڏاڍ ڏيان ڏري
اوط خماري ڏار جا ڳوڙهن سان ڳاڙهين   الميلن ڙڪن جون مٺيون مئي ڇهائين

تاج الملوڪ تہ سعد بختي سان ٻاط جهلي ڊ سکيو پسي وس ٿي تہ ڏرڻ نسي ڪري پيو ڪوڄ محل کان ٻوءِ جنهن سرت ۾ آيو تڏهن مس مس ٻاط کي سنڀالي جنهن نٿن آنجي سير اندي ٿاءِ ويو ۽ اما لڪ تڏي دل کان تہ کاري آءِ ڪيئي هي بيت ٻوط لکيو -

[بيت]

اکهاڙي مٺي ڏنهن ظاهر تہ پکاري   هاڻي چنڊ پوءِ تہ ڏسين ٿي شرمساري
ڪتوري ڏار ڪارا ٻار جا وار   پڪيو موتکي ڪيو ٻاندي وچن يار
تهاريان دوست جي زلفن ۾ ڌاڳي   قدر جي رات ماڻيان مفت لاڳي
سڄين سٽن سدا سرتاج سڄڻا   سڄي نهڄا ٽيا معراج سڄڻا
اداسي دل ڪري کان ڏرد آهون   سچط ٻاجهون پڌي ڪير ڏانجون ڏاهون
عجب احمد اٿي ۾ ڪوڙ آڻي   لڳي جهڪي ڏڄي سو ٻاط جاڻي

مطلب ڳالهہ جو تہ شاهزادي ڀهڻجي ڏاڍ ٿيرايو تہ معني ڀهڻجو اوط جي ڪا نشاني ڇڏي وڃان ائين ڳڻي آن ٻري جي ڪوٺن ڪهڙ جهڙين آڳرن مان موتيان موريان سرڪا ٿي هڏ ي لاهي ورتاءِ ۽ ڀهڻجي مٿ جي مڇي لاهي وراڻي ڪٽي اٿيءَ آڳر ۾ وڌائين پوءِ اکين ۾ ٻاڻي آڻي هي بيت ٻڌد وڌان ٻاڙڪيو -

[بيت]

تہ تومون لالہ وانگي ڏاغ دل کي ڊ دوري مورڻهن مي ٻاغ ڏلکي
مٺي ۾ ڏوڙ دل ۾ سور ٻاڻ   مٺيون حيران ۽ رنجور ٻاڻ
پيا ڳوڙ ڪو ڀيو مون سيو ٿامي   وڃان لاچار موٽيو دل ڦراڻي

ليوٽ نعج جيٺي حالت ۾ آن کي ڇڏي شاهزادو ويڌ ورهيو ۽ سرلکهہ واري وات کان ڪوڻي ٿي ڏڙهي دوري آيو ڀهڻجي مڪان تي -

(راوي)

او يارا اهڙي ڳالهه ڪري جڏهن ماڻهو ڪر سڀڪي اچي جنهن بکيو وڃي ناتوانيءَ جي حد تي پهچي ۽ جنهن بک ماڻهوءَ جي پر اوچتو ئي ڪنهن طرح ناتوانيءَ جي سونهن ۽ گلڻ تي موهجي عاشق ٿي پوي ته اهي ماڻهو ته وسري وڃي پر موريو ساهه ته وڃائي. مانيءَ جي ناتوانيءَ جي دل ۾ هن ڏي ڪجهه ته پوءِ اهڙو علاج ڪهڙو؟ جيڪو بک سهندو سو پهچي مطلب مٿي ڪندو. هن شهزادي ۾ شروع کان ئي اهڙي ڪيڏي پڪي پڪ هئي سو هن جو پاڻ پيرپاهه کان وٺي گل جي تلاش ۾ پاڻ ڏکيو ڪيو ۽ رات ٿي جيڪي آڏو ٿي آيس ان کي ات ڇڏيندو ٿي ويو. ڏسو گل ته مٿي آيو پر گل واري کي ڏسي عقل ئي ڪم ڪو ويو هوس دل ڦري رهي مگر جنهن مطلب تي ڏکيو هو اهو پورو ڏسي ڪيترو ۾ ڏک هوس ته به اُت ڇڏي اچي پهچندي ڪري سڀڻو جمالا جنهن اوسڙي ۾ جنهن رنڊ هار ڪو ڪيو هو ۽ جيون وٽ سان پرچي آيو هوس سا شاهزادي کي خير سلاميءَ سان آيو ڏسي پيار ڀيار ٿي وئي ابهري ۾ سانج ۾ سانڍيهي ٿي ۽ رات پئي تاج الملوڪ پهچندي ڪيو ان سان گڏ اندر محلات ۾ سڀ ڦٽ واري جاءِ تي وٺو ۽ انهيءَ رات محمود سان ڏاڍو ڪن روح رهاڻيون ڪيائين ۽ سندس مرضي ڪيائين ۽ پڙهل پاڻ ۽ انهيءَ طرح ڪيترائي ڏينهن عيش آرام ۾ گذاريائين ۽ مزا ماڻيائون —

داستان (٦)

تاج الملوڪ ۽ محمود جو جمالا کان موڪلائڻ ۽ دل ۾ لڪايل سوال وٽ پهچڻ ۽ پاڻ کي قيد مان ڪيائڻ

ڳالهه ڪن ٿا ته هڪڙي رات تاج الملوڪ محمود سان ڪلائي ۾ ويهي اوڏاريون لهواريون ڳالهيون ڪندي ڪندي ن چوڻ لڳو ته اي منهنجي پياري بيشڪ مان اسين خوش ۽ سکيا ته گهٽوٽي آهيون ۽ ڪوئي اهڙو ڪونهيون جهڙين محل جهڙي ساٿي ڪهڙي تو سوڙهي ٿي هڪ ڏکيو ڪهو آهي ۽ هڪڙو سو ته آهي جو وطن کان پري ۽ عزيزن خويشن کان ڌار آهيون نهڪري دوستن جي جدائي جو سور ڏاڍو آهي ماٺي ڪو اهڙو ٻلو ڪجي جو دشمن غير جنس جي مجلس کان ڌار ٿي دشمن کان پاڻکي بچايون —

[بيت]

عيش آهي جدا ٿيڻ وڃڻ گڏاڻ   ڇڏيان پاس ڪهاڻ موج ماڻڻ

محمود چيو ته دلجاءِ ڪر آءُ سڀاڻي ٿي موڪل وٺان جڏهن رات وهاڻي ۽ صبح ٿيو تڏهن سڀ اعلا عمدا وڳا ۽ ڪي ٻا ڪوان ميون جا ٿيا، ڪري ٻنهين کي سهڻي واري جاءِ سان ٻاهر آڻي پوشاڪ پهرائي ميوا ڪاراڻي هڪڙي کي سڄي ۽ ٻي کي ڪٿي پاڻهن ٿي وهاريو ۽ ورتو ٻنهين جا اکيون ۽ مٿا ٻئي چمي ان حال سان ۾ ڏسي ته ٻئي ڪو ماڻهو وڃا آهن تڏهن چپاه ته ڏاهي دل وارو ڏيئي ۽ اوڻ ٿا، ڏاڻي جيڪا معشا اوهانجي ڏلهه ملهي ساڪدي ٻاهر ڪريو جيڪڏهن چئو ته آءُ مان ٿا ڙاءِ اوهان ڪاڻ لاهي اهان اڳي محمود اڳي عرض ڪيو ته اي جيجل امان تنهنجون مهربانيون ۽ تو ڙاڏسي اسين بلڪل خوش آهيون جيڪر ڏري تاءِ ٻه تو کان پري ته ٿيون البت تنهنجي جدائي اساڻڪي اوکي لڳندي تو کان موڪلائي وڃڻ گويا ساهه ڏيڻ آهي ولاڻ آهي پر جا ڪرٻا ن هڪ جيڏيون ۽ سهيلين جي ياد گهري سدائين موڪلي ڏار ٿيڻ ڪري اهي ارمان ۾ منهنجو اندر ٿي ڪامي رهيو آهي

جي حڪم لئي ته ڪي ڏينهن سوئين سان وڃي گهاريان ۽ انهن سان ملاقات ڪري پنهنجو اندر ٺاريان ماڻهو آهي تنهنجي وس ۽ منهنجو حال اهو اٿئي حالا اها ڳالهه سڻندي ٿڌو ساهه ڪڍيون ۽ چيائين ته مون جو تو کي ڏٺو هو سو رکو اٿئي لاءِ ته صبح شام هلاڪ سڏائو تو کي ڏسو پنهنجي جان کي سڙو رکان گويا منهنجون اکين لاءِ تنهنجو ڏسڻ سرمي جو اجر آهي پر جا ڪريان تون به حق ٿي آهين آءٌ به هڪ آهيان سڪي جا ٽٽان ٿي فعدو جهڪي آهي سو سڀ شاهزادي جي سر آهي اها جي اڳهه سڪ هوئي ها ته تنهنجو ساڻس نڪاح ٿي ويو هجان ها —

[بيت]

اچي مون تو کي پي سان اوڀو سڄاڻ سو جڏهين تو کي سڪايو

قصو ڪوتاهه ته حالا ڏٺو ته مي پنهنجي مٽ ڪان ميٽ لهي اٿي ڪين تنهن مڪري ٻه ڪي ڪوٺائي چيو ته جي شاهزادي جي مرضي هجي آئي کهڻي سڀيال سان ٻيٺي پيچائي اچين ٻوءِ وٺان رسيد وٺي آئيسي ڏير ته پنهنجو سر سلامت ڏسڻ ٿي ته ٻوءِ جاڻي تو تنهنڪان ٻوءِ حالا ته وار پنهنجي مٽي جا ٻٽي مڪرو تاج الملوڪ کي ۽ بيو محموده کي ڏٺاهه چيائين ته جڏهن محل اوهان کي ڪا ازٽي ٻوي ته من وار ڪسي ٽائي تي رکجو ٻوءِ جاڻجو ته آءٌ ازهر مزاون ٻه ڏين سميت اوهان وٽ حاضر آهيان اٿين هٿي محموده جو مٽ وٺي تاج الملوڪ کي سوارهي هارت ڪرط لکي ۔

[بيت]

تو کي ٻرٿي ڪريان ٿي مي تما ڻي سڄو لعڪر ڏام تنهنجو تون سڃاڻي

ڪتاب وارو لکي تو ٿسه جهت آهو ٻه ڏيو جهل جسي ڏيکر وڪند واڻي سڄو ۽ پيچياهه ته ماڻسي جو اوهان کي ڏمين

تي ڪٽي ملڪ ٿيندو شهزادي جو فردوس ڏالي شهر ۾ دلبر
لڳا پيو اچي باغ منجهه ملڻ اسان اهو ڳالهيون ڏيو پڇاڻي
کي ڪڍي ڪلهي تي ڇا لاءِ وٺي جو آڻاڻو سو مڪري ٻلڪ ۾ اچي
آتي نڪتو ۽ وسيلو گهوڙو لڳو شهزادي جو بيٺو وڃاڻين ته ڪٿون پوءِ
لڳو ڏو ڏيان، اهان جو شهزادي جي ڳالهه وڃي لڳا پيو اچي ڪن
ٿي سا ڳالهين ڏکي آئي ۽ ايندي اهي ٻين تي ڪري پيئي ۽ لڳو
شڪرانا ڪندي مٿن ٿي ٿوي -

[بيت]

هزارين شڪر سائين جا ڪريان ٿي ڪريو سجدو ۾ سر ڏرتي ڏريان ٿي
ٻلي آئين منهنجا دلدار جاني ٻڌا ٿيندي مٺيس دلبر ڏيو ائين

مطلب ته شاهزادي پنهنجي ٻاهر لڳي ڏيو کي ڏني ۽ رو اهو
ڪيا ٿيندس ٿيندڪان پيو ' خير عافيت ڪري دلبر لڳا پيو اڪثي
ورط پٽ جي ملاڪي ۽ ڏيو جو حال ۽ حماله جي مروت ۽ محموده
سان نڪاح ۽ گل ٻڪاولي جو هٿ اچڻ اهو سڀ بيان ڪري
ٻڌايو - تڏهن هوءَ آئي محموده کي ڳوڪارط لڳي ۽ ڳوڙهيون
سعدس خاطرداريون ۽ مهمانيون ڪيائين ڪجهه ڏينهن اتي ٽڪي
پوءِ شهزادي وطن ڏانهن ملڻ جو ارادو ڪيو دلبر پڇاءِ ته سڪو
گل ڪڍي وڃي ڇا پيئي جو ان ڪيون ڇتون ڪريان تڏهن حڪم
ڪيو ته ماڻي ملڻ هي ڀاري ٿٽي ۽ لو ڪر ڇا ڪر ۽ پيو سڀ
سامان درياءِ رستي ڪان ملي اهڙي طرح ڪري ملڻيا ته جيل
هي جيلو عرض ڪيو ته آهيندي ملڪ جا شاهزادا جي قيد آهن
انهڪي ماڻي ڪٿن ڪيو تڏهن تاج الملوڪ ڪهر وارن کي پيو
ظاهري آءُ سو ڳوٺوڻي ٻانڌن کي ڇڏ اڻط لاءِ چونڊس ۾ ڪيوان
صاف جواب ڏيئي وڃي رنج جيسعاءِ ته هو قبول ڪن پنهنجي
ادن تي مهر ڪٽا ڏط - ابهر ٻهر ڏر ڏنڪسا وارو انهڪي ڪڇي ڀامر آيو

تڏهن تاج الملوڪ کهڻن ٿي مهڙن کيون ته جهڙي طرح تو ڏٺو ڪرڻ
آئي جا شاهزادا ڇڏي ڏنا انهيءَ طرح مون ويچارن کي به ڇڏي مان
ڪڍي ڇڏي ته جهان ۾ اسانجي ناموس ٿو لڏي ۽ ڏکي اکيان ان به
سرخرو ٿوان ٿين ته مون ڇوڪرا و مين مات ڪيو وڃا رهو آءٌ ته مون
کي ڪڏهن ڪين ڇڏي پرديس ۾ ڪري اڪيلي سو ڇڏي پرديسي سان
جو جيڪڏهن پهچون ته ان مٿان مهنجي مهر جو داغ (ڏاڍ)
مطلب ڏين شاهزادن ڏٺو ته پيلي انهيءَ ڏاڍ ان ۾ ڪاٺي واهاسان
جي چوڪاري جي ڪاٺي تن لاءِ ڪٽي ڦرو ليو ۽ ان جي مٿان
ڏاڍ ڏياري سو ڇڏائي آئي پڪا تاج الملوڪ ملڪ محل مڪ مڪ
کي عمدو وکو ۽ وات جي خرچ لاءِ به روپيا ڏنا ۽ انهن معان
وٽي کڻي ٿي شهر ۾ کي ڏيهن آرام و رکو ۽ ضروري سامان
وٺي وٽي ماڻهن جي اڳيا تڏهن آئي پهنجي ديس ڏانهن مليا
تاج الملوڪ ڌاڙکا ۽ محمود کي ڌرپائي رستي ڪان مڏي
مال سو ڏو پهنجي ڏيهه ڏانهن روانو ڪيو ۽ پاڻ ڇڏي پاڻ ته فلاڻي
شهر ۾ ليکو آءٌ به سگهو ٿي سگهي جي وات ڪان اچان ٿو.

داستان (۷)

تاج الملوڪ کي وات ۾ پائڻ جو گل بڪاولي
کانئس کسي وڃڻ

جو لٺا ته تاج الملوڪ فقيرن جي حال ۾ جهڙا پوش ڪري
آئي پاڻ پيدان ڪيو ته ڏسان ته مون جي اندر ۾ ڇا آهي ۽
ماڻهو ڪهڙي رت تا پڪن مطلب ته جي مولٺا هوا آئي اڇي سڄو
۽ مڪري ڪهڙي ۾ وڃي سڌن پڻا ڪون ستا ڪون ۽ ڪوڙيون
مٿو اڪيلو ان تا مليون پا ليون ان پڪڙ لکو ليٽ رهي ته سگهو — روڙو

اڳي ڇوٽ لڳڻ نہ ڏي ڪيڙا زٽ شٽ پيا ھڻو - پوءِ جو مدو ٿيو
ڏسو اھو گل بڪاولي نہ مون وٽ آھي ائين چئي سندري ستن
ڪولي ڪڍي انھن کي ڏيکاريا تنھن شاھزادن ڏوڪڙي ھيو نہ
ڇڱو اسين من جو آزمودو ڏاڍون جي ڪوڙ اڪري پيو نہ پوءِ
ڏس ڪيڙي ھٽ ڏنا ڪريون - تاج الملوڪ ھيو سچ نہ
پڇو اچ ستن کي ڪس ڏي ڪاڏي بيشڪ اوھين آزمايو ھين
ڪھڙن الڏي کي ڪھڙائي من جي اکين ڏي اھو گل لائو نہ جھٽ
اکيو سڀجھون ڏي پيس سي اھو نما شوڏسي ڏندن ميٽ آگريون
ڏيڻ لڳا ليٽ ڏاڍ مڙسي ڪري زبردستي ستن اھو گل کسي
ورتائونس ۽ چيما ۽ چماٿون مٿي سڀني گاڙھو ڪري ڳڻا سڀھائي
۽ ڪاڏيئي پٽ تسي ڪيڍائونس ۽ پاڻ ڪلھدا ڏوندا وطن ڏي
موٽيا ڪن ڏيھن کان پوءِ پھچي سا پڙہ جي سرحد ۾ اچي پھتا
تنھن مڪو قاصد اڳ موڪليائون نہ اسانجي اچڻ جي خبر اسانجي
بابي پادشاھ سلامت زين الملوڪ کي وڃي پھچائي قاصد
سڪھو وڃي پھتو پادشاہ زين الملوڪ کي جا خوش خبر ڏني سو آھند
۾ پوڻ لڳو تہ پوٽ پڙھڻ لڳو -

[بيت]

ڪٿان قاصد سڄاوي ساره احوال، مٿاوي دنيا غم آزار دي ڏال
زليخا شوق ڇان نئي پاس پاسي ڪٿان يوسف اکڙ وچ واس واسي

مطلب تہ پادشاه انھن جي استقبال لاءِ چار منزلون
اڳيان ويو جڏھن مڪ ڀي کي مليا تڏھن پٽن قدمبوسي ڪئي
۽ پادشاہ سلامت انھن جون اکيون ۽ مٿو چميو ۽ ھڪ ھڪ کي
ارداس لائيندو ويو ۽ گھڻو پيار ڪيائين پوءِ شھزادن گل بڪاولي
پادشاہ کي ڏنو جنھن وندي ڪڍي پھچي اکين تي گھمايو تہ
اکين مان ايمان جي سلامتي ۽ نور جو سوجھرو پادشاہ جون

اکيون ڇنڊيون ٿي پيون ۽ ڏسڻ لڳو تہ مان شڪرانو ڪري چياءِ
تہ الحمد الله ظاهري اکين جي روشنائي مون گل مان حاصل
ٿي ۽ اندر مٿين جو ڦار پٽن جي ملاقات ڪان ٿيو - تنهنڪانپوءِ
بادشاه شاهي جشن ڪرايو ۽ شهر پڙهو ڪمي ويو تہ گهر گهر شاديون
ٿي ويون يارن مٺڙن ڳاله ٻڌڪو مو جون ماڻيون ۽ ڏکڙ سور سڀ
دلعان لاهي ڇڏي -

داستان [٨]

بڪاولي جو تاج مان جاڳڻ ۽ حوض ۾ گل کي ڏسڻ ۽ انجي حور جي تلاش پٺيان نڪرڻ

وڏي وڏائي آهي اُن مالڪ جي جو اُتي تہ جڏهن بڪاولي
جادو پڙهيلون اکيون پٽيون ۽ مٿي تاج مان سجاڳ ٿي تہ من
ڇولي کي مٿي سرڪائي ڇولو ڏاهي پيشواز ڇڪي وارن کي ڦڻي
سان سنواري آڻي ڪري ٿي ۽ هوريان هوريان لڏندي لمندي
بڪاولي گل جي حوض ڏانهن اکيون مٽيندي ملي ۽ مور وانگيان
ٽلندي اچي سندس پير پير جو رنگ ڏسي تي عجب الهي ڏاڍو
وڃي ۽ سندس ملط سان جا ات پٽي آڏابي سا ٻڪا پلن جي
لاءِ مثل سرهون - جڏهن حوض وٽ آئي تہ مان نازڪ هٿن سان
گلاب جو پاڻي پهنجي موهاري مٿهن ۽ ڳاڙهن ڳلن ڏسي وجهڻ
لڳي ۽ مٿهن ڌوئي اکي صاف ڪري بڪاولي گل ڏانهن ڏيان
ڪري تہ گل آهيئي ڪو نہ کهڙوئي جاهي ڏڻاءِ ۾ گل ڪو نہ آهي
اهو حال ڏسي ڏڪڻ ۾ ڏڪي اکين لعل ٿي ويون ۽ مٿهن ڪوماڻجي
لهي ويس اڀري ۾ مٿي ٿي ويون اکہ پيس تہ اڄهوت ڏسي
مڇڪري ويس جپ ڇپ سان لڳي رهيس ۽ اکين اڳيان ڏڏ

ڦري ويس تڏهن ٻنهين هٿن سان اکيون مهٽي مٿن ڇوٽ لڳي
ته اي رب مونکي هي ڇا خواب ٿي ڏسان يا ڪو طلسم آهي وري
ڇوٽ لڳي ته جٿري جاڳندي ويٺي آهيان سچو ته آهي جاڳان ٿي
ته ڪنهن آدمزاد جي حرڪت آهي ته ڏرڻ کي ڪهڙي طاقت هو
اوڏهن هزارن ديون وٽان مٿي اٿي نڪري ۽ ڪسڪائي گل ڪٽي
وڃي - وري جڏهن پنهنجي ندح جي ٻي سرڏائي ۽ ڪپڙي لٿي ٿي
او پسائي دل ٿي ياد آيس تڏهن ڏاڍي لچاري ٿي ۽ هي ٻيت
پنهنجي حال پٽاندر پڙهڻ لڳي —

[بيت]

مٿين ڏون ڪير پنهنجو ڏاڍ ڇاهي   مٿي آئين ڏون ڪٿهن سيڌو سهاڻي
سڀجي مونکي لڳو ساري جهان ۾   ٻري جن ديو ماٺو ڪو ڏيان ۾
سدا هور ڪن ڏا مال هوري   زرا زيور ميرا موتسي ٻلوري
ڪٽي آڏ دست پنهنجو يار پايان   ڇمان اکين ٿي ۽ جي سان لڳايان
سڀجي املاڪ پڌري پٽ رکي مٿي   مگر اڻڻي ته پنهنجي ڇوڪسي مٿي
سرنگ سيئي اندر آهي مٿين تو   ڇورائي جست دل آهي ڪٿين تو
ڏسڻ مان ڏو پرايو ڪين هوندو   مگر مخلوق سارو اڻين ته ڇوندو
لٿي پائيان ڏٺي مان رڄ ڪيو تو   پلا پدنام مون کي اڄ ڪيو تو
ڪڍي اسباب دل وٺين لڏائي   پٽي صندوق سڪٽي ڏوڙ پائسي
اڻي اهمد اچي ڏس ڇورڇو پير   ڪڍي غيرت اندر مان ڦير ۽ گهير

مطلب ڳالهه هو ته افسوس ڪندي حوض جي پرڏان آئي
ياقوت جي مڪان ۾ آئي ۽ پڙين کي ڪوٺي مان ٻسي خبر ٿي
جي سڪت ڏيڻ لڳي پرهي ته ڇا ڏاهه ته ڏٺندر جي ٿير کي ڏنڍير جي
ڏال ڇا جهليندي جهڪي قسمت ۾ لکيو آهي سو ڏٺو پڙسان مٿجي
لڳو سڪهي پڙه پڙين کي ڏمڪائي ڇوڙ لڳي ته جهڪڏهن اوهانکي سڏ پنهنجو
مٿو ماڃي ته مان منهنجي ڇور کي جهسي جير و پڪڙي آڻيو اهو

پڪڙ ڏينهن سٽ سوڙهيون ڪيتي جي اڪيلي ٿيون ڇپنديون ۽ طرف تلاش ڪرڻ لڳيون پر پهرين ڪو به پهن سچ آهي ته پڻ نشان جو آهي ٽاڻ ملي ڪين سگهندو آهي اهو پڻ نشان ڪي ڳولي لهندو جو پاڻ ڪي پڻ نشان ڪندو -

[بيت]

پيچون ڪم شدهي جنهن ڪو لاڳي پيئي ڪري ڪم آپ ڪو تان ڳول لهي

ٻڪاولي جنهن جي دل ۾ عشق جو تير ڇڀي ويو سو پاڻ آئي پڪيسر ٿور جي تلاش لاءِ لڳي ۽ نظر پوندي ڪري ملي جني وڃي آئي پاڻ سڀني کي ڏسي ۽ ڪيس ڏسيندي ڪو نه اهڙي طرح ڳجهه ڳوڙهه روئي جا ڇپندي ۽ پر ڪيندي ڏاڻ جو اٿين وڃندي وڃي آيوندي جي ملڪن ۾ لڳي ڳالهه ڏسا ڪرڻ جنهن ملڪ زين الملوڪ جي شهر پهر وڏا ڏٺو من ڏٺا ته سڀڪنهن ڪهڙي بازار ۾ ڏٺو راڪڻ ۽ تماشي ۽ خوشي جي مڙني پوي گهر گهر ۾ اڪ گهر گهر ڏان لڳي ويو آهي ۽ سڀجو شهر شادين ۾ پڻجي ويو آهي اها روڪڻ ڏسي ٻڪاولي کي حيرت ورتو تنهن پاڻ کي نظر پوندي سان چوڻ لڳي ته من ور هن جو ڳهڙو جوان ڪهي پڪڙي پٽ ظاهري طرح وڃي ڪنهن کان پڇيو ته هي ڇا آهي جو هن شهر جا ننڍا وڏا سڀ سرهائي مان پڙهي رهيا آهن تنهن جو ڪارڻ ڪهڙو آهي ڏسڻ ۾ سمجهي نٿو سگهجي - اُن چيو ته قضا الاهي سان هتي جو بادشاهه اکين کان ويٺو ويهي رهيو هو تنهن جي پٽن ڪيترن ڏينهن پڇا ڳاڇا ڪري ڏاڍا ڏکا ڏسي وڃي ڪٿان گل ٻڪاولي پيدا ڪري آندو آهي ان گل جي اثر کان بادشاهه جون اکيون سڄيون ٿيون آهن تنهنڪان بادشاهه سڀني کي حڪم ڪيو آهي ته ورهه راتين ڏاهه سڀ ملهائجي رعيت لوڀت اڳاڙا وڃائي ۽ خوشيون ڪري جو مون کي رب راضي ٿيو ٻڪاولي جي سهارو ڪهاڻي پڪڙي

شڪرانو ڪيو ته الهه ڪجهه پيو ته پير ۽ پو رهيو سڄاڻو ٿيو هي
هو ر ا ره زور فعلي آثار پيدا ٿيو جو ملڪ آدمي آميد آهي ته
موبر ها ٿي مت هرمي و پيدو ٿيو دار، تان سو لهندو پوه ورياه
جي ڪماري ٿي وجي ڪپڙا لاهي اندر گهري و مهجي پهڪ جو ٿڪ
سب لاهي پاهر نڪتي ۽ مڪر و سهڻو مرس اڙ پهڪ جوان ٿئي مسافر
پوشاڪ ڍڪي بازار مان هو ريان هير پير ۾ ڊاڍي تاز
سان باه شاهي محلات ڏي هلڻ لڳي اوڏي محل جن ڏانهن ڪنهن
نهاري ڏنهڪي ماريو چڙهي جهڪو جهڙي سو تڪي ڏسندي سڪ ٿيو
پيو رهي ما ٿئين مت وڏي ڪٺي و ات ۾ وڏ اسهڻي شهر ۾ ڪل
مهڄي و پو ته امڙي سوهاري صورت وارو جوان ڪڏهن
ڪون ڏٺو سون تان جو اها ڳالهه وڃي باه شاه تائين نڪتي
آتان حڪم مليو ته اهڙي ناموڪي جوان کي اسان وٽ آڻيو
توڙي ڪيس باه شاه جي ڪچهري ۾ وٺي ويا باه شاهه ڏسي ته
ڏٺائين آيو آهين ۽ نالو ڇا اٿئي ۽ ڪهڙي ڪم پهيان نڪتو آهين
جوان چيو ته ڏڪڙ جي ڀاسي جو ويٺل آهيان ۽ نالو اڪرفوح
او ڪري پهيان نڪتو آهيان ساه جهان جي اڳي جي مهرباني
ٿيندي جو ه رهار هي غلامن مان مڪر و ليکيس ته حياتي جا ڏينهن
خوش سان گذاري ٿيله جي ه دولت جو ه عاگو رهندس —
باه شاه زين الملوڪ چيو ته ڀلو ڇڪو مهي اسان وٽ حاضر ره
۽ عزت وارن نوڪرن ۾ هڪڙي مقرر ڪياه ۽ پي سڀڪنهن طرح
جي اخهاري ته ڏنائيس — ٿورن ڏينهن کان پوه هارهڪي شاهزاده
باه شاه جي ڪچهري ۾ آيا باه شاه خوش ٿي هڪ ڪي ارڪ
سان لڳائي مٿو ۽ اکيون چميون ۽ ڪرسين تي ويهاريائين ڪالي
ڪنهن ڪان پڇيو ته هي ڪير آهن آن چيو اومين ننڍا سڄاڻو ته
مي باه شاه جا پٽ آهن تڏهن آن جوان پڇيو ڏياڻن ۾ پهڪي
ڪي چاڪهي ڏٺو ته مهن ۾ ته سوچيو ڪو ٿهي مهي ته آهڙيون

پوڻون ڏ آهن جي منهنجي گل جي چوري ڪري ويندا وري پڇيائين ته بادشاه جو مون ڏاران پيو ڪو ٽ آهي جو مون سان ڪڏ جي گل بڪاولي کولڻ ويو هو مون جواب ڏنو ته مون ڏاران پيو ٽ بادشاه کي ڪونهي جڏهن ٻڪ ڏيس ته مون ڏاران پيو ڪو وڏيڪ پٽ بادشاه جو ته آهي ڏڏ من بڪاولي کي وري اچي کڻي ويو ۽ منهنجي نصيب کي ڏوهه ڏيڻ جي پٽ پڙهڻ لڳي —

[بيت]

ڪٿي قسمت ڪسا کي ڪراچي غريبن کي رلائي منجهه غريبي
ڏٺي تجويز ڪائي ڪارڪرماط لکيو ڏٺ ته بر جو چنيم اڪين ساط
متو جي خواب ۾ سهڻو اسڪو مون ڪري تعبير ڪيو آهي رڱ و مون
سهه ٻڌي سڏيان يا سخت شامت ملامت يا ملامت يا قيامت
ڪري ڪنهنکي سڏايان خواب جو حال جلايم جان جي منجهه جال جنجال

منهن مونساط اڄ واويلا آهي دليس روڻ ۾ ڪٿي ڪٿهن ڪول آهي اڙي آسو ڪير مونجو منهنجي باغ مان گل کڻي ويو هاه هاه گل ته ڦياه پر گل سوڏ منهنجو ساڙ ۽ دل پر ڦياه - من پنهنجي جاه ۽ منصب سان منهنجي عزت ورسي ۽ ناموس وڃايائيم ۽ ڪنهنجي طرح بره جي بڙي سيڪي ۾ سڪائي ملاٺو ويو - مون ڪيري قدر آنجي تلاش ڪٿي ۽ ڪهڙون ۽ ملا ڪون ڏٺيم ۽ خراب خوار ٿيس البت مڪي اچي ڏس ملبو هو ته ڏڪ من وڃي دل کي ڏڍ آ پو هو ۾ بلڪ مونکي ٻڪ جهڙي مٽي ته چور مون کي هنان هٿ اکيندو انڌڪري دل ٿي چنبو پيو هو ۾ پر آسمان کوٺ ڪري منهنجي بازي پٽجي چڏي ۽ نا اميد ڪري ورائي چڏيائيم -

[بيت]

ڦٽل دل ڪان ڪريان في الحال فرياد ڪري ڪو داه مون بيداد
ڏيمف بڪاولي منهنجي دل برباد ڪيو ته ضرور بادشاه جو پيو ڪو پٽ

هوندو - ڇو جو هن ڇڏي ڏوڪن جي مهاڄي مان اُڀرو ٿيو ڏر ڪنجي جو اڌ ۽ ٿڪيو ڪرهن ڪان ٿي سگهيو هوندو ۽ هاڻي رب اڳي رکي ته ٿي ڏيهن اچان ٻه ڏس ڏاڪي ڀاڄهارو آهي ڏسان ڪر ڳجهه مان ڇا ٿو ٻڌي روئي -

(راوي)

ڏسو ڏاڍي جي قدرت ڳالهه ڪهڙن ورڪاڏو آهي سڀ جو ڙيڪ اُبتو ٿي پيو آهي سو هن جو معشوق پاڻ عاشق جو ڪهڙو ٿي پيو آهي ۽ عاشق ڦري معشوق ٿيو آهي پر جي حقيقت ڪري جانچجي ته ٺيڪ ٿيو اهڙي ته جيسي معشوق جي دل جو لاڙو عاشق ڏانهن نه هوندو ته تيسين عاشق جي سڀ ڪمائي ڪٽ آهي ۽ ڪوشش بي فائدي - جڏهن عاشق جي دل ۾ معشوق جي پاڻ ڪيري زياده ٿي ٿئي ۽ ٻره جي ٻاجهه ٿي ڪري ته اها سڀ پر لکه ڏڦل معشوق جي آهي ۽ ٻاءِ ه ڪامل سعدي جيڪو عاشق ظاهري ڪري محبوب جي پيان پنهنجي دل ڦرائي ٿو سو باطن ۾ محبوب پاڻ ان کي آهي راز ٿي پيار پڻو اصل ڪان عاشق جو معشوق سان لاڳاپو آهي محبوب جي سڪ ۽ ڇڪ ظاهري سڀ ڏيکاءُ عاشق ٿي پيدا ڪري ٿي اهي ۽ ٿو پنهنجي ته ڳالهه ڏٺو وڃي قلم ٿو هوي ته اي شخص هاڻي مات ڪر مون لکڻ سان هاه ڪري ڇڏي آهي پر مت ٿو هوي ته قلم جي جاء ته آهي اهو آءُ آهيان جو لکان ٿو مون ٻاهن جهڙي ڳالهه ته قلم ۽ مت پڻي پنهنجي اکيان ڇا آهن جيڪي لکيو آهي سو مون ئي لکيو آهي - مطلب ته اهڙي طرح جو بيان ڪرڻ سان ليکي ڪان لکڻ ويندو ۽ سيڪو ڪ پڻي ڪان ڪم ڪڍندو ويندو ليٽ آهي اُٿي ٻيڻا سون ته هو ڪنهنجو محتاج نه آهي پوءِ اي دوست جيڪي تون ڏيکاري سگهين ته حقيقت ڪري لکڻ ۾

ڪنهنجو سچيو آهي ۽ ظاهر ڪنهن جو ٽڪ من آدر عاشق ۽ معشوق
جي سچي بابت جواب ڏيان.

داستان (٩)

(حمالھ جو تاج الملوڪ وٽ اچڻ ڏيون سميت ۽ بڪاولي
جي باغ ۽ حويلي جهڙو ٻيو باغ ۽ حويلي تيار ڪري ڏيڻ)

جڏهن اُهي اچڻ ڪهڻ اکيون ٻه ٽي سڌيا ليهڻ ڏون تاج الملوڪ کان گل بڪاولي کسي وڃي تڏهن هو ويچارو دل جو ٺل ٺڙ جو سور سهي ويو جڏهن ته هو ٺلي آهي ته فقير جي ڪاوڙ ڀاڻ تاءِ. ٻه ٽي اهن مت جي موڙهن جي ٻچان ايندي ٻهڻجي ٿي جي ملڪ جي سرحد ۾ مڪڙي ڪهاڻي جهڪر محجھ جيي مرن ڏاران ٻيو ڪي ٻه ٽه هو اچي ٻيو ڀيو چمڪ سان ڏاڻ ڀاري ڌنجي ٿي ان ملڪ واري رکياه اچان چوکين ٻڌي وار جي ٿه سڙي مٽي ته ڇٽ حمالھ اوڙهن مزا رن ڏيون سوڪي اڳي اچي نڪتي ۽ تاج الملوڪ جو فقيراڻو ويس ڏسي سوڙي ڪامي رهي ۽ چيائين ته اي شهزادا منهنجي ڏي ڪٿي؟ چو تو ٻهنجا اهڙا حال ڪيا آهن تاج الملوڪ چيو ته اوهانجي سر جي سلامتي سان سڀ خير آهي ٻيو اڳوڻي ته ڪرڻ منهنجو مڪڙو ڪر آهي سو ڪري ڏيڻ جو موڪلان ٿي ته تو سگهين تڏهن ڪري اوهانکي تو ملاکي ڏيان حمالا چيو ته ڪل جو چوڻ ڪهڙو ڪم آهي سگهو جتهه تڏهن تاج الملوڪ چيو ته منهنجي مرضي آهي ته هڪڙو عجيب ۽ مثل باغ جو ڙاهان جو سگهه بڪاولي ٻري جي باغ جهڙو ۽ ماڙيءَ سوڌو هجي سو ماڻي جڏهن اچي ڏڻن ٻڌ ر و ڪرڻ موڪلي اهو باغ ڇٽ ٻٽڪ ۾ جوڙائي ڏي من چيو تراي ٻٽ مي

رحمت جي حاجت آهي پر جا ڪريان جو مون اوهان جي باغ جهڙو عشق
ڏوڻي در آهي. سو اوهان لاءِ ڏاڍي اڏاوت ڪٿن ڪرايان ۽ ڪٿن جوڙايان
تاج الملوڪ چيو ته جيئن آءٌ چوان تيئن جوڙائي ڏيو. حمالا او ڏي
محل ڪي ڏيو لعل بدخشان جي پٿرن ۽ ڪي عقيق يمني لاءِ ۽
هزار چاندي ۽ سون ۽ ٻين جواهرن ۽ هيرن ۽ موتين ڪاڻ جو ڏاري
روانا ڪيا —

ديون تن ڏينهن ۾ سلطان موتي ۽ ٻيا جواهر جهان ڪٺا ن آڻي
ڪيا پر شاهزادي جي ڏيکاري تي باغ ڏاهڙ لڳا پوريا ۽
وچ محل ۾ گنبذ گوني ڪيڙيا ۽ اتي سون پلٽيا ۽ تن تي وري
جواهر دار عمارت جي ڀتا ۽ پڪا ۽ ڏورن تي ڏينهن ۾ اهڙي جهولي
۽ سا سڄو باغ جواهر ڪاري جڙاءُ دار ڪيو ۽ طرا وتي وطن ۽
زبرجد ۽ ياقوت جي ڏالاڻ مڪ پري جي سامهون آهن سميت ۽
دو جهڙ مڪڙ و جڙيل حوض گلاب جي پاڻي سان ڀريل جڙيو پيو ۽ سڀ
ڪمن جاءِ ۾ آهڙ و ساڳيو فرش وڇايا ۽ مطلب ته جيڪي جواهر ۽ سون
پر ديون آندو هو سو آن جي ان باغ ۽ ماڙيءَ جي عمارت تي لڳو
۽ جو ڪا ٿي باهرين ضروري ڪمن ۾ ڪا تي جيڪي بچيو سو خزاني ۾
داخل ڪيائون. جڏهن سڀ اڏاوت جڙي رهي ۽ تاج الملوڪ کي
پسند پئي تڏهن حمالا چيس ته ڪي سمجهيون ڳوڙ مسي ڪيهرا
ڪرا ۽ ملاڪيون ٿو لاءِ مون سڃيون آهن ۽ ڏڪر ڏاڍا آهن ڪهڻ
اران ديون ۽ ماڻهن جي هاٿ ۾ نهي ڪمن سو ديو مون ٿو
ڪيان ڪمار اٿي چڙيا ۽ ڏاڍا سو پٺي ٿو ڪسي ڏيا پر هو ۾ پيو
ري پڪا والي جي ملڪ ۾ اڇا ڪوئي ڪوڙ ديو آهي سو
سون ٿو کي پهچايو پر ته ڏوجا آن باغ ۾ حرڪت ڪئسي ۽ ڪل
طي وجهي ڪري لهجي وکي مون سان ڪڙيون ڪاڙيون
ڪهڙيون ڳيون سي مون کي معلوم آهن پر اهي سڄي پهچجي ڏي
ڪموڙ جي خاطر پئي سهان سو تون اهين معاف ڪرين جو من

کي وساري ڇڏين ڪو بہ ڏک کيس ڏسڻ نہ ڏنائين آن جي هر طرح
خاطري ڪئي ايترو جهڙي حالا موڪلائي ڪئي هلي —

تنهنڪانپوءِ جڏهن وقت لاءِ محمود ۽ ڏاهر لڪا پيو ڪي ڏينهن پڄاڻي
هوا پاڻ اوڏاهين ڏاڍي ڏاڍو سان ويو ۽ تنهنکي جواءِ ڏار
ڏوليون ۽ پالڪيون ۽ جن مڪان مان ماڻهوت ۽ ڪمخواب جا پردا پيل
هوا ڏن ۽ وهاري ڪهڻ ۾ نوڪرن چاڪرن جي محل مڪاني سان
۽ پانهن پهليون سونو جن کي سڀ سونهري ۽ پوري ڏرا ريون پڪل
هيون ولي آڻي پهڻي کي ڏٺي پاغواري محلات ۾ داخل ڪياءِ
پوءِ آڻي عيش عشرت سان حياتي جا ڏهاڙا ڪاٽڻ لڳو -

داستان [١٠]

تاج الملوڪ جي اڏاوت جو ڳائڻ جي خبر
بادشاهہ زين الملوڪ کي پوڻ

ڪتاب وارو لکي ٿو تہ جڏهن تاج الملوڪ جي
پاڻهن مان هڪڙو غلام سعد نالي جهڪ ۾ هيڏانهن هوڏانهن پئي
گهميو گهميو ۽ جهو آن جي نظر وجي ڪن ڪاليا رن ڏي پئي جي
ڪانين جون ڏريون پڪ پون کميون ٿي ۽ پا ڏنڪيان پهچيا هڪ اوهين
ڪهر آهيو ۽ مي لڪريون ڪاٺي کميون ٻيا وڃون — آنهن ورندي
ڏني تہ اسين شرقستان شهر جا ڪاٺ آهيون — ۽ هي اسان جو
ڏاڏو آهي آنهان وٽ پنهنجن پارن جو قوت ڪندا آهيون من
جهو تہ اڄ اهي ڪاٺين جون ڏريون مٿهنجي رفيس جي رڪلي
اڪيان هلي لاهيو اجهو سعد ص دولت خانو هان و پنهنجو آهي ۽
آڻي سعد ص هڪڙو شهر و سعد ڏ آهي پوريو بہ هڪڙو ملڪ و ۽ پيو
بہ اوهانکي راضي ڪندو ۽ جن جهو تہ اسان پنهنجي ساڄي

جهڙا رانهي جهنگ ۾ رلندي ۽ ڪانئين ڪرڻ ۾ ڪمائي آهي ۽ انهي
پرانسان ڪڏهن ۾ نه وسهن ڪا ڦرڪي ۽ نه ڪا بسڪي پڪي
سون ساعد چيو ته ڪجها ته اڄ ڀاري ڪوهي ست پائي ڪٺي ڏسو
جي منهنجو چيو سچ ليو ته واه واه ته ڏ ۾ اوهان کي پنهنجي
ڪر ٻڌيان وڃدي جهلجدو ني ڪوڻ ڪا ڏيارا ڍڳي پورهي ملڻ
ني لالچا ڦجي ساعد سان ڪڏهن مليا ۽ تسي پر ٻري ٻيهي رهيا ۽
سڀني ڪڏهن چوڙ لڳا ڏٺي منهنجا ڏون رڪاڻي ونعدين ازي ميان
ڇو انسانکي موت ڪاڻ جهليو اٿي مي جا سامهون ٻاه ٻڌي پري
ڪنهن ۾ انسانکي سا ڇيده ڏين ڇا — ڪڏ جي ٽري ۾ وڄي پٺي اڙو پوڙهيو
۽ پن ڏسي اڙي ڪٿي کي مهرباني ڪري انسانکي معاف ڪر
انسان ايڏي مان کهڻو سمجهيو — ساعد چيو خبر ته آهي مسي ٻاه
وري ڪٿي آهي حويلن ني جواهرات جو جڙاءُ آهي ڏهنجي روشنائي
آهي اوهين آهيو ڪٺي اجايو پيا ڏڇو ماڻي اڳر ڏسو آءُ ملان
اوهين سڀ پٺيان لڳو اچو پر ڪانيارا انهيءَ طرح چوڙ ڪان ۽ ٿي
وڪون اڳهي وڏيا ته مار سچي ڏرڪي سون سان چانيل آهي ڏڏ ۽
وڃي پهت ۾ ساه پيهن ۽ اما لڪ مليا ويا ۽ وڃي ڪانئون لاڏاڻون
تاج الملوڪ مر ڪنهن کي مڪري مٿ مهرن جي پري ڏني ۽ مڪرو
تان کڙي قيمت وارو ۽ ڪٺي ڏڻاه پوه ته مو موڪلائي دعائون
ڪندا ويا آن مهل تاج الملوڪ چين ته جيڪڏهن مڃي انسان
جي پائي ۾ لڏي اهي رهو — ته اڄ ڪي روز ڪان ٻه اوهانکي
پيٺو روز ملندو رهندو — ڪانئرن جو پهرين پهري کهل ڏاڻي جو
ملهيل ڏنو ۽ اڳهي جو ۾ ڇڳو هلاسو ملين سي پنهنجو وطن ڇڏي اهي آئي رهيا
اما خبر انهن جي اڳين پاڙيسرن ۾ مشهور ٿي تان جو وڃي سڀڪنهن
جي ڪن پٺي مطلب تہ جيڪو ان شهر ڏسڻ لاء ويو ڏسي سو
پٺيءَ اتان ورپوئي ۾ ٿي اٿي ڏڪيو ڏسي رهيو ۽ شرقستان شهر جو
ڪوتوال ڏماري وڃي وزير کي عرض ڪندو هو ته ماڻهو معان

لڏيو ويا وڃن نيٺ ڏکري ڏيهن وڃي اطلاع ڏنا ته اڄ رات
هزار کن گهرن جو لڏي ويو آهي ۽ اهي وڃي اتي آباد ٿيو ٿ
ر ويٺا آهن وزير چيو ته خبر ڪا پوئي ٿي ته ڪهڙي پاسي لڏيو
ٿا وڃن ڪوتوال چيو ته مون ڏٺو پڪ و آهي ته ڪهڻن شخص
مون جي ڇهڪر ڏڻن ڪومن ٿاه سون سان زمين جا نشين ڪهڻن
ٿي ڏڪروا هڙي طرح جو شهر آباد ڪيو آهي ڏڪري باغ ۽ ماڙي
سهڻيت جو سڄي روءِ زمين ٿي پيو ڪنهي ڪون هونه و بهشڪ
ڇني سگهو ته بهشت آهي ۽ هو شخص ظاهر اهڙو ڏاڏار ڏو پڪ جي
جو حاتم طائي جي ۽ جاه ته آهي ۽ اصاف بي ته اهڙو ڏ ڪري
هو ڪهڻن جو او شهروان ڪهڻن جا ويا — وزير ان ڳالهه تي پت ته
ڪئي ۽ چياه ته جو ڪم ماڻهو جي وس ڪان ٻاهر آهي سو آدمي
جي ڪهڙي طاقت جو ڪري سگهي ڪوتوال وري پولائي چيو
ته مي سما چار مون لکيا مر ڪهڻن جي وانون پڪ و آهسي سو
پلا ڪوڙ چاهو ند و الله تعاليٰ اهڙو قادر ڪريم آهسي جو زال
کي مڙس ۽ مڙس کي عورت بڻايو ڇڏي جهڪڏ من دنيا جسي
دولت جا سوهن واري زال سان پرائي پيچجي تي سا ڪهڻن مرد
کي ڪري ڏي ته ان عجب ڪيو چا-مي آسمان اهڙو آهسي
جو نوازش مهل ڪميڻي ۽ اشراف جي نظرتي ڪان ڪري مسو
پي سبب ڪيون ڪهڪي دولت مان مالامال ڪري ڇڏيندو
سبب ٿي ڪوٺي اوهان ته پڪو هونه و ته ڪهڻن باه شاهه جي ڏي
ڏڪري ڏيو ڪان مڙساٺو عضوو وٺي مرد پڇجسي پڇڇو وماڻو
ڪيو هو —

[آڪاٽي]

اڳي زماني ۾ ڪو بادشاهه هو ڪهڻن جي گهر ۾ سو رائيڻن جو
هو پر ڪٺي جي قدرت جو ڪهڻن ۾ ڏڪري کي ٻار ڪون ٿي ٿيو

هوٽ اُنهن مان ٻڪري جا سونهن ۽ سرس مٿي ڏٺهڪي سگهاري ڇڏي
ٻاٽي ۽ ڏون مٿيهن ڪان ٻوه ڏيئي جهليا، اهڙي طرح ٻي ٻار جهليا،
ٻاهٽ ڪولو چاٻس جڏهن ٻوٽهن ٻهري وري ٻهٽ ڏيس ٺڏهن
باهشاه قسم کڻيو ته هن ٻهري ٻر، جهڪڏهن ڏي ٻهن اڻيندي ته
ٻهنجي کي اُٽٽ ما راڻي ڇڏ ٻندس ٻلا مڪي ته ٻهٽ لکيو ئي ڪون
سو تهن ٻهري ٻر ڏي ٻهدا ڏسي ٻو ٻلڪل سهٽي ۽ حسين مٿي
۽ ٻچاري راڻي ساه جي خوف ڪان ظاهر ڪيو ته ٻهٽ آمسي ۽
ٻچو هن کي ٻر سمجهايا ته اوهين ٻر ٻاهشاه کي ٻچو ته ٻهٽ
آهي ٻوڏهن ورهن ڪاه ٻاهشاه اُن جو مهن ٻر ته ڏسندو ۽ ٻو
کيس ڇڏگائي ڪاٺي ٻچو هن ٻر اهڙي طرح ٻاهشاه جي دل کي
ٻلائي ڇڏيو ٻاهشاه کي اُن ٻي و ٻساه اچي وڃي جڏهن ٻيڪو
ڏٻري ٻي ۽ سندس ٻاهر اڪرڻ جا ڏينهن اچي ٻورا ٿيا ٺڏهن
ماه اُن کي ٻڪي طرح سمجهائي ڇڏيو ته ٻون ڇڇ ٿي، آه ٻهٽ
آهيان جيڪي ٻاهڏون ٻڏا ٿيون ڏيندڙ ٻون آهن سي ڪيس
سگهاري ٻاه ۽ ٻاڻ ڇپائيندس ٿي، جيڪڏهن ٻاڻ ڪي اُنهن ڪهن
ٻچائيندين ته ٻون ۽ آه ٻٽي مارجي ويندس سون ٿا ٻچو ڏهن
ورهن ڪان ٻوه ٻوڪر ٻاهشاه وٽ اچڻ وڃڻ لڳي ٻر ٻوري
ٿا ۽ ٻهنجو وري سگهي سو ٺندي مٿي ۽ ٻر ڪاٺ ٺانهندي مٿي
ڪن ڏينهن ڪاٻوه هن ٻهراڏي ٻهٽ کي ٻي ڪهن ملڪ جي ٻاهشاه
جي ڏي سان مڱايا جڏهن ٻرٽي ٻوڪڻ ٻچو آيو ٺڏهن ٻاهشاه
اُلڪي شاما ٿي ٻو شاڪ ڊڪائي ۽ سوٺري ڏولي ۽ ٻاٽسان ٻهلهر
ٻهاري ڪهٽي ڏورڏا ٻرسان ڪڍوارجي کوٽ ڏا اُنهن ڇهي سو ڏو
ٻوٽي مليو ٻوڪري جي ٻهنجو حال ڏسي ڪڏهن ڪلندي مٿي ۽
ڪڏهن ٺندي ٻڪري وجي ڪهن سڃي ٻهڪ ۽ رات ٻهن
ٽي منزل ڪاه ٻوڪري کي اچي شور ۽ ٻو دل ۽ ٻيا ته اهڙي
ٻيا ٿي مون ٿي مڇا ٿي ٻولدي سا ماٺ مٺ ۽ آڻي ٻهڪ مهن

ڏيٺي هئي ته ٻنهين کي مرون ڪاڻ ڇڏيو ائين ويندي ويندي
ڪري وطن ميٽ جي ڪنهن شهر جي آسپاس هو ۽ جنهن پٺي سو
شهر مٿي جي سونهن ڏسي دل ڦرائي وٺي رهيو اتي جو ائين ماڻهو
جي صورت ٿي اچي جو ڪري ڪي ڏيکاري ڏاڍو ۽ سعدس حال
احوال پڇيائين تنهن سڄو حال سڻي سڀ سوڌو ڪري ٻڌايس اهو
حال سڻي شهر جي دل ڀري آئي ۽ چيائين ته جيڪڏهن تون امانت
۾ خيانت نه ڪرين ته پنهنجي وطن ڏي پرو وٺين ته آءٌ پنهنجو
مرسالو آڳرو [عضوو] ڪنهن حڪمت سان توکي ڇڏائي ڏيان
۽ تنهنجو زائلو عضوو ڪٽي آءٌ پاڻ کي ڇڏايان — جو ڪري
شهر جي چٽي واڪر عمل ڪيو مٿن ٻه پنهنجو وعدو پورو آندو تڏهن
پنهنجو خوش ٿي ڪلهن ٿڪندو پنهنجي منزل ڏي آيو ڪن
ڏينهن ڪان پوءِ وڃي سعدس سامهون ڪاهه پنهنجا ۽ شادي جو ڪرڻ ڪا هي
پاهه شاهه سعدس پٺي ڏي سکوڻي پٽ تي موڪلي آيو ۽ هتراڏو شاهزادو
ڪجهه ڏينهن اڳي سامهون ۾ رهيو جڏهن سعدس گهر پٽ جاڻو تڏهن
اڳي وطن ڏانهن موٽيو ۽ منزل سر منزل ڪري جڏهن آن ساڳي
جهنگ ڪاهه آيو تڏهن اڳئين وطن ميٽ ويو جاڳو ڏسي جو اهو شهر
پوڙهو ٿيو جي صورت ۾ رڪڙ هار ڪو مٿن ڪريو ويٺو آهي
شاهزادي ويندي پٺي پڇس ڏئي شهر تنهنجي مهرباني سان مون
پنهنجي دل جي مراد حاصل ڪئي هاڻي پنهنجي شڪي ورائي ڏئي
۽ منهنجي موڪل ڏي - شهر پڇو پڇس هاڻي آءٌ اڳئين ڪم ڪان رهيس
اهو پوڙهو منهنجي دل تان لهي ويو شايد ڪم ۾ اچين لکو
نوم تڏهن مٿن پڇيو ته اهو ڪٿان ڇڏو ڪري ٻڌائي شهر جو ڏس
اهي صورت ۾ مات ڪيو تنهنجي وات پٺي ڏهاڙي ۾ او جهوڻي
پيو ڪڏهن ۾ ڏيندو جهل جڏهن هئي اهي اڪيو تنهنجي ته سعدس پٺي
موڪلي شهوت ڪري ٿي اهڙي جو چالي ته سکيس ۽ مٿن ٻه چڪ پائي ڪٽي
پاڪر پاڻ ٽيٽ پاڻ ۾ ڪڏهن ويٺا سون ۽ وقت ڏٺائو سون هاڻي

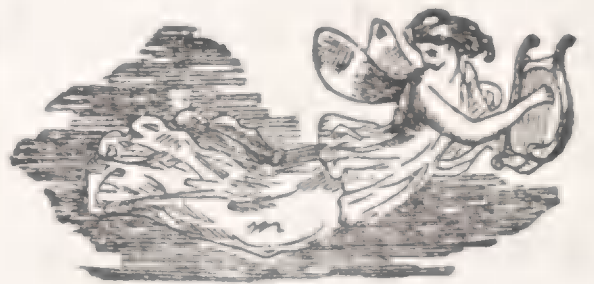
هيڪڙي ۾ آءٌ وري ڪٿي موسيٰ کي عضوو پنهنجو سا ڪيو ۽ ٿڪي لڳايان
. چانهه وقت امير و عاجز ٿيندس جو مرڻ ڏاران ٿئي وائي
ڪانهي تنهنڪان سواءِ ٻي نظر آيو ته زالون شهوت ۾ مون سان
ان زور آهن ۽ اُنهنکي ملاڪي ٿوري آهي تنهن ڪري ها ڪي
: تي حرف ڪوهي تنهنڪري پنهنجي وات وٺيو مليو وچ مون
پنهنجي شيءِ ٿوري بخشي ڇڏي - وزير اِها ڳالهه ٻڌي چيو ته ڪٿي
ي قدرت ۽ حق آهي تنهن ۾ آءٌ ڪو شڪ ڪونه ٿو آڻيان ۾
ط اپ شهوت ما ٿيو ڪي مت اچڻ اهڙي لاءِ عقل نٿو شاهدي
ي ۽ جيڪو ڏاهو هوندو سو ڏني ڏاران ڇٽي ٿي پٽ ڪين
ڪندو - تو معان جهرڪ ۽ فقير جي آکاڻي ڪون ٻڌي آهي -

آکاڻي جهرڪ ۽ فقير جي

حضرت سليمان جي واري ۾ ڪنهن ڏينهن ڏٺي ٿي هڪڙو
ڪن جو جوڙو ٻي ڇپرو ڏان جو ٻري ڪان هڪڙو فقير جو ڪمل
ندو نظر آهن تڏهن ماڻهن ڏرڪي چيو ته سوال ڪره شهن ٻري
ن اهي تو معان اسانکي ڪو نقصان رسائي ڏرچيو ته مسي
ڏو فقير ڏاڙهي جي وات ۾ هلندو آهي ۽ اهوا ما ليٺا فقير ملندي
ڪنهنکي ٿي ته ڏڪو ڻين ۽ ڪنهنکي آزار ڪين ڏين سو مي اسانکي
ڪين ڏڪو ڻيندو اجان اهي ره ٻڌل ۾ هوا ته فقير ۾ اچي سڄو
ڪيڏو ته ٻڌي بغل مان هڪڙي سوٽي ڇاڙپ ڪري مٿان ته
جي هڪ کنڀڙاٽي پنجي وڏاهو وٺجا رو جهڙن تڏن ڪرائو جهرڪو
ان پنجي وجهي حضرت سليمان وٽ اڪيو ٻري ڏاهه دعا ڪري ٻوه
ڏاهه ڪيا ته فلاڻي فقير بي ڪماءِ ڏڪ هٿ سي منهنجو ٻازو پنجي
و آهي - بادشاه سلامت حڪم ڪيو ته اُنکي پڪڙي حاضر
ريو جڏهن فقير آيو تڏهن بادشاه ڪاوڙ جي پڇيس ته تو ڇو
ي ماريو - اُن عرض ڪيو ته جيڪڏهن مون هنکي مٿيون ته

ڪهڙو ظلم ڪيو جو توهين ماڻهوءَ جي خوراڪ آهي اهو ٻڌي
ڦهڙ ڪ چيو ته اگرچ آءٌ ٻهوس ۽ ننڍڙو پکي آهيان ته به ايترو
عقل اٿم جو پنهنجي دوست سان رلي ملي رهان ۽ ويري کان
اڻون ٻري ڏيڃان جئن ڪانو ڪمان کان ڏهڪجو فاقيرو وٽس
ڏسي سڀون چانو مو ته ڏوڻ ڏٺي ڇڪي وات ڏسي ٻرو آهين
ڪڏهڪي ڦهيو ۽ رسا ٽڻهڻ ٻن ٻر ماڻي مو ٺکي پڪ ڏي ته ڏو کي وات
ڏيکاريءَ وارو شيطان ٻوت آهي ۽ رڳو مڪر ڪري فاقيرو لباس
اوڍيو اٿي ماڻي اهو ٺڳ لاهي رکي ته معلوم اٿان ته ڪيئن
ٿي سان مون وانگي ڏکي ڪريان ٿا ڪڏهڪي ڦهيو رساٽين - ڦهڙ ڪ
جو ڳالهائڻ حضرت سليمان کي ڏٺو وٽون ۽ فقير کي جت لُٽ ڪري
لوڏائي ڪي ڀاءُ ڪن ڏيڻون ٻڄا ٿا اهو ساکهوڻي ڦهڙ ڪ ڪيئي ٻي مدد
ٻي ڇڪيو ڏهڪي مڪري فقير ڪڍهن دوا سان ڦاسائي ڪٺي ٻڌجري
۸ ٻڌد رکيو اٿي ڦهڙ ڪ چانو ته ٻس ، مسا ڻي ٻڇڙط ڪو نهـي سو
اڏڪل و ٻڙ ماڻي ٻڌط لکو ته اي ٻڌ اخدا اجا مڌهڄي و ڪٽڻ مان
ڏو کي ايترو الڻ ڪيئن ٿڌو ۽ ڏکي ڪاڏي مان ڪي ٻيت ٻڙي
اهي طرح ان مان ڪي ڪيئن ورڌ ٻر مون وٽ ڏاڍيون عجيب
ڳالهيون فائدي ڦهڙيان آهن سو جڏهن تون ڇوڙين ته ٻڌايان ۽
فقير اهو سڻڌڻي خوش ٿيو ٻڄري مان ٻاهر ڪيئي ٻلبل وانگيان
مت ٿي وماري ٻهر آگر ٻن ۸ ٻهلي ڏٻو ڪها ٽيجس هي ماڻي ٻول
ڦهڙ ڪ چيو ته مڪڙي ٻڙٻل عالم جي زباني آهي ته ڏٺي سکيوري
کان ٿي سکهي ٿو جو اڻن جو وڪ سوئي جي ٻاڦي مان لکيائي
ڇڏي سڄ آهي ته ڏٺي جي قدرت اکيان ڪجهه ٻري ۾ آهي زري
ساعت جو ڪر آهي ٻر ڪو ماڻهون ۽ کان ٻه اٻو ڪرڻي سکهڌ وسو
ٻڃي مڃڙط ۾ ڪهڙي ٻيو مي ته جو ڪر ٻڌهڄي وس کان ٻاهر ڪري
وڃي ڏهڌهڄي ٻڌيان ۾ ٻڃهڄي ۽ اجاڻ ٻاط کي ڏ کر ما رکو ۾ ڪجي
وٽ ماڻي ڇڏي ڏيو ته ٻيون ۽ ڳالهيون ٻڌ ايان ۽ مٺن وڃاري اوڏي

عمل ڪري ڇڏيس پوءِ چوڪ اڏامي وڃي هڪڙي وڻ جي ڏاري تي ويٺو ۽
چيائين اڙي فقير تنهنجو عقل ماري ويو ۽ هٿ ڪنهنجي وٺي جو اهڙو
هٿ آيل شڪار هٿان ڇڏي ڏنئي ؟ منهنجي پيٽ ۾ هڪڙو امل ماڻڪ
آهي سو جيڪڏهن مونکي ماري ڪڍين ها ته اهو به هٿ اچيئي ها
فقير اهو ٻڌڻ پٺيان افسوس ڪرڻ ۽ ڳرڻ هٿ مٽڻ لڳو ۽ چيائين ته
اي پکيئڙا ڀلا اهو ته مونکي سبب ٻڌاءِ ته ٻن ڪي ڳالهيون ٻيون
ڳالهيون ته ٻڌائين چوڪ چيو ته تنهنجي دل ڪچي ڪوڙي
والگيان آهي تنهن ڪي منهنجون ڳالهيون اثر ڪين ڪنديون
ناحق ٻڌائيسي پهنجو وات وڃايان سو مونکان ڪين ٿيندو —
انڌي جي اڳيان روئڻ اکين جو زيان آهي. اڙي ٻڌي مٺا
مون اڳي جو توکي چيو هو ته جا شيءِ پهنجي وس کان ٻاهر
ٻاهر وڃي تنهنلاءِ پڇتائجي سو تڏهن ڪي پلڄي وڃين ۽ دل ۾ ڪنهن
سوچي ڏس ته مون وري لعل ڪٿان آڻي ڏنو هوندو اڻين
ڇٽي چوڪ اڏامي ويو ۽ فقير نا اميد ٿي اٿي پهنجي گهر
ڏانهن هليو هن ڳالهه مان پهنجو مطلب اهو ٿي آهي ته هيڪ
ڏٺي کي سڀطرح جي طاقت ۽ قدرت آهي پر انسان کي گهرجي
ته ڳالهه جو اڳيان پويان جاچي ڏسي واڻسي پوءِ پڪ ڪري وڃي باداشاه
جي خدمت ۾ عرض ڪجي تنهنڪري اي ڪوتوال توکي گهرجي
ته پهريائين وڃي تون اکين سان ڏس ته پوءِ خبر پوي —

داستان [١١]

باداشاه زين الملوڪ جو لشڪر ۽ وزيرن سوڌو تاج الملوڪ
جي جاءِ ۾ مهماني ڪاڻ لاءِ وڃڻ پڪا ولي جو تاج الملوڪ کي ڏسڻ
ٿيڻ ڪوتوال وزير کان موڪلائي ملڪ نگار زين ڏي هليو
اچان ڳوروڻي کي اکين ويو ته ڪوتوال جي اوڪر کان رڙ

اکري ويٺي ته مار ڏسو ته جهڪڻ کي اهي ٻاهر نڪري آهي جنهن
جا ڇهڪاٽ پيا ڪن تان جو ڏسندي اکين وڏندو آيو ڇا ڏسي
ته سبحان الله پريون جهڙان جا پون آهي سا سچي سون لڳي پئي
آهي ۽ انهاوت جا آهي سا ٻه جوڙون ساڳين ٻاهران جڙي پئي
آهي تنهن سمجهڻ لڳو ته نه ٻاهر سون ڪي ڏٺي سا ڪانهي اهو
سڀ جو ابن جو نور آهي ايتري ۾ تاج الملوڪ جا ڪوتوال جي
خبر پئي سو حڪم ڪيائين ته حوض کي گلاب جي ٻاٽي سان ڀريو ۽
ڦوهارا ڇوڙي ڇڏيو ۽ ڇڪسي پيا قوت وارين ڏالان ۾ ليٽي ويا ۽ جيسو
نوڪر حڪم موجب - ڪوتوال کي ڇڪلي ڇڏي ويا - جنهن ٻاهر اک ڪهڙين
جي نهاريائين ته جو امرات جي جهڪجهڪ ڪان ڏسي نه سگهي ڏوري مهل ڪان پوءِ
تاج الملوڪ ٻه اهي ويٺو ڪوتوال کيٽي ادب سان اچي بيٺو ۽
دعا ۽ سارا ڪرڻ ڪان پوءِ عرض ڪيائين ته تنهن سائين جي حسن جهڪر
۾ بسعي ڪرڻ جي خبر شرقستان جي بادشاه کي پهچي تنهن مون
اهي کي حڪم ڏنائين سماچار لهي اچڻ لاءِ - بي ادبي معاف ڪجو
ته جي اوهانکي به بادشاهي ڪرڻ جو ارادو آهي ۽ لڙائي ڪرڻ
جي خواهش - ته چئو ايئن ته آهيون ڪسڻ ڪو ته اساڻي
بادشاه سلامت جي آڻ مڃيون ۽ ملي سڀ ... حاضر ٿيو
جو ۾ ڏرار ... ڪب ۾ ڪين ... ۽ ڏکي ۾ بادشاه ڪري
ملڪ ۾ رهي سگهندا - تاج الملوڪ اهو پڙهي جواب ڏنو ته مون
جي من ۽ حوالن جي جهڪر ۾ ... ڪاڻي جي لاءِ پهچي
بندگي جي جاءِ جو واڻي آهي جو ڏٺي جي ڀانهپ ۾ پورو آهيان بادشاهي
مان آءُ ڇا ڇا ڪان ٻه ليا جي ڪري ڏٺي سمجهي مولڪي سمجها جي
ڪان ڇڏيو آهي جو سڀڪو ڏسي ٿو - ڪوتوال جو هي جواب
جو ڪاغو پڙهو ته ڏهڪان خوش ٿي موڪلايو ۽ جيڪي ڏٺو پڙهيو
سو سڀ حال اچي وزير کي ظاهر ڪيائين اهو پڙهندي ٻڌي ساعت
ته ... ۾ ... اچي ڪري بادشاه جي ڪچهري ۾ ...

۽ جهڪي پٽ وارو هو، سو سڀ سچو حال عرض ڪيائين. حاضرن مان ڪيترن سچ ڄاڻو ڪن ڪوڙ سمجهي اعتبار نه ڪيو، پر ڪاولسي جا بادشاهه زين الملوڪ جي دربار ۾ حاضر ويٺي هئي تنهن پڪ ڪئي صحيح ڪيو ۽ شڪر ڪيائين ته واهه واهه اسان آميدي مان الهت دلڪي سرهائي ٿي آهي ته ڪيا ٿا ڏيا ويا ماڻهو سولو واءُ وريو آهي.

[بيت]

سڀئي يار جا جهن مهار آيا   وڃڻ وارا خوشي ڪان هار وچايا

بادشاهه پرانو حال، وزير ڪان پڇي ماٺ ۾ آهي ويو تنهنڪان پوءِ پڇائين ته هي اهو حال، هوند ته ڪڪ ته پئي ٿيڻ هي بادشاهي ٿئي ويندي ڪيرهي ته ڪجهه ۾ ٻه سو مهوان تنهن چاڪر ته جهڪڏهن شروع ۾ انکي مارين ته صفائي ته ڪرين ٿيڻ پڇا ٿا جهڪڏهن زور وڌي ويو ته پوءِ سالم پڇي ته سکيو وري وزير هوط لکيو لڪ سيا ڪين چو آدمي کي جهن دشمن سان واسطي ته سکجي تنهن سان پر چاءِ ۽ ساٿ جو سچو رکجي.

"جي پڇط نامي بهت آئي پڇط ڪم پلن جو" جهڪڏهن دشمن سان وڃي ته ڪاڻي ته واڻجي. ماڻي ڪجهو پڙا ڪيا آدمي جو بادشاهه سلامت من سان دوستي جو سچو رکي جو خير سان گذري آهي بادشاهه چيو ته تو ڪاران پيو ڪو ڪوٺي جو اهو ڪاهر ٿامي ڇڏي سو توان وڃي ڪيڏي سڌي ڪري آءُ پر ڪراهو ڪجهان ۽ جو ناڪ پر مري ۽ لت پر ته پڇي يعني مهڏاڪو شان پر ته ڪهتجي ۽ سچائي ۽ محبت پر زياده رهي. وزير عقل جو ويو حڪم موجب ڏاڏي ڏاڏو سان آئي ملڻو آءُ ٿيڻ ڪان پوءِ تاج الملوڪ کي وزير جي اوط جي خبر پئي تڏهن حڪم ڪيائين ته فرش ڇڏي وري وڇايو ۽ حوض مان گلاب پاروڻو اڳلو ڪڍي تازو وجهو ۽ ڦوهارا سڀ کولي ڇڏيو من کي لعل بدخشان واري دالان ۾ ويهارجو

جڏهن وزير آيو تڏهن نوڪرن حڪم موجب اُنهن کي پادشاهزادو
پاڻ ۾ خراسان اُهي ڄڻال ڪرڻ ڏسي ويٺو وزير اُٿندئي کڻي
لحاظ ۽ ادب کان نهوڙي دعا ڪري چيو ته مون کان اڳي ۾ مڪرو
پادشاهي پاڻهون سانئين جي خدمت ۾ آيو هو تڏهن ۾ ساڻس ڪان مليل
پيغام اهڙي طرح آکي ورائيو ۽ اوهان جي کڻي قدر وڪاڻ
ڪيا ۽ پادشاه جي ڪاوڙ ڏيري ڪئي پاڻ پادشاه سلامت ڪسو
اوهان جي ڪرڻ جي کڻي سڪ ٿي سو جي اوهين پڻي هڪ ڀي ڪي
ملو ۽ ڪسو ته پيو ڇا ڪري ٿي. تاج الملوڪ چيو جهڙيطرح منهنجو مطلب ٿو
اهڙو ٿيو پو پادشاه جي حضور مان موڪلي پيو آهي جو موڪلي اُڪين
ڏي آهي ۽ مون لاءِ ٻه ايها هڪڙي اُميد هئي. وزير چيو گهر ٻه موڪلو رب
ته منهنجي ڪان پوءِ پادشاه اٿي ايندو. اُهن ڳالهين ڪندي اٿي نماج گهرا ياه
ٻوري طرحين طرحين جا طعام مزيدار لذتي ۽ فرحتي هڙ ٻلن ٻرتين
۾ وجهي سونن روپن ٿالهن ۾ کائي کٽاڻي آيا ۽ کيمختواب
جا دسترخوان وڇائي اُنهن تي رکي ويا شهزادي ۽ وزير ٻنهي گڏجي
اوهي جان کيو تڏهن کان پوءِ حڪم ڪيائين ته وزير جي ٻنهن کي ٻه
ڪارايو پر جي سونن روپن ٿالهن ۾ ڪا را ٻه سي ورا ٿي ۽ وڃون
جڏهن ماڻهو کائي پي واندا ٿيا — وزير موڪلائي شرقستان ڏي
هليو ۽ سگهوئي اُتي شهر ۾ سڌو پهتو ۽ سڀوئي احوال پادشاه کي عرض
ڪري ٻڌايائين [illegible] پادشاه جي [illegible] کان هڪ ڏينهن اڳي
تاج الملوڪ حمالا جي مٿي جو وار ٻاهر ڪي [illegible] مزار [illegible]
[illegible] سو ڏي اچي اڪيو. تاج الملوڪ ۽ مڪمو ٻنهي آئي سلام
کيو هن ٻه ٻنهي تان پاڻ ڪي [illegible] ڪڻي [illegible] سان لاڪاڻ ۽ هٿ
۽ منهن چميائين ۽ کڻي ڪيڪار ڪان پوءِ [illegible] ڏي وارن [illegible]
تاج الملوڪ چيو ته اوهان جي سو سلامتي سان هر طرح [illegible] دوان
ڏو ويا خوش ۽ ٻه آهيون [illegible] شڪر [illegible] ڪوڙي پر مون سڀاڻي
شرقستان جي پادشاه کي دعوات ڏوائي موڪلي آهي جو ٻه [illegible]

سمان ڀر ڀري مڱي ايندو تنهنکري منهنجي دل ٿي گھري تہ مون
سرزمين کان وٺي سنڌس شهر سوڌو ماڻهن ۽ مخمل ساٽن ۽
گلابي جا سڄي پٽ تي فرش فروش وڇائجي وڃن ۽ آڏو جي
مڪان ڪوهه ڪوهه پنڌ مڪرر ٿي مڪرر تنهن ڏي شالن ۽ شالن سان
ڇانئجي وڃي جنهن طلائون ڪلابتون ۽ ڪدائون ڪماچ ۽
اطلس جون ۽ ڪانئون ۽ سرخ شيشن آيئون جا ۽ گنگا جمني
ڪلاسونا ڀرو ڀا لڳي وڃن ڀر ابرو ۽ ڪرو ۽ گھٽا مڃن جو بادشاهہ
جي سپاهين لڏي وڏي امير لاءِ ڪارڪارو مڪان خلاصي جاءِ
ملي سگھي ۽ منهنجي وٽي مڪ ٻي سان ڪوس تہ ڪرن پنهنجي جاءِ الڳہ
الڳہ مڃي حمال آئي مرد پون کي ڪٽي پيچ ڪٽي آئين واتو وام
امڙو ساٿ پهو ۽ گھو چئون ڏانهن چڙهي تنهنڪانپوءِ ڏيو پنهنجي ملڪ
ڏانهن روانا ٿيا صبح سان شرقستان جي بادشاهہ اقرار موجب پنهنجن
اميرن امراون کي حڪم ڪيو جن عهدن تا ٻهد نامو س پڙهين
پوشاڪون ڪيون ۽ ڪئي هزار گھوڙي سوار فل ۽ روپن ۽ ڪهل
مقامن پهچو اون ڪڏي ٻاسي کان ڏا. ڪ ڏيا اهن ۽ پيا امڙا سڄي
پاسي کان ڪرڪهل ڪيو اهن ۽ ڪمهي ڏن جهڙا سوار اڳيان پوسپ
ڪوائرا ڪهو اشاري ۽ ميٺاڻ ٿلو هاٿين جو سپ سوني روپي انباري
سان پٺيان ڏار ڏار ڪند واهي سڄي سواري جهڪ مڪ لڳي وڃي
ليزا ۽ جهنڊا ڪرائي ويا. مطلب تہ اڳي انهي ڊول ڀر تياري ٿي چڪي
۽ بادشاهہ سلامت پاڻ پڙهان ڏواڻ ۾ ڏڙسه ۽ ڪاولي ۾ ٿڪي ٿو ڪار
ڪري چڙهي ٿو ڪنهن مڙسا ٿو لباس ۽ ڪي هاٿ لاءِ تيار ٿي شاهي
شاهزادا ۾ تپ ڏيئي ڏار ڏار هاٿين ٿي ويڙا تڏهن الله تو آهر ڪري
تاج الملوڪ جي ملڪ ڏانهن ڪوچ ڪيائو بادشاهہ زين الملوڪ پنهنجي
پٽ کي چڙهي اچان ڪوهہ ڪن اڳيرو هيو تہ تنهن تي جاسوسي لڳل
هئي تنهن جو لوڪ ڪيو تہ چرڪ سڄ پيو جهڪي جا تا ۽ ڪرمسي جو
پنهنجي جهنسار کان ڏيکاري پيو ڏي جو ميان انوڻي ملڪ لڳا وڃن جو

شهر آهي وزير ڏسنديئي سان عرض ڪيو ته حضرت اقبالمند ٿيون ڪيل
وڃي اڄ ڏٺون سون جو رات ۾ جڙي راس ٿي وئي آهي
اڳي ته هتي سوري جهڪر هو ۽ سڃ هئي واڪا ڪيا ۽ پتا ڪ مٽي جي جاه
هئي ڏسو رب جي مهرباني جنهن پنهنجي پانهنجي ٿي ابعرو واضح ڪيو
آهي - جو اُن بندہ نواز جا ڪارخانه ۽ انڪلون سڪلون هين داخلن
جي رکو ڏيان ۾ ٿي لکيون اهن قبله عالم جي معبون محبتي ڪيون
وٺن - اڄان ملڪ لڳا رهن ته پوري رهيو پر ته ڏسو جنهن سان
جا پيو رهيو ڏيو آهي اڃان پادشاه ۽ وزير
اٿي گڏجڪو ۾ هو ۽ ته تاج الملوڪ جي نوڪرن اهي عرض ڪيو
ته اسانجي صاحب جو اهو حڪم آهي جو جڏهن بادشاه سلامت جي
سواري پير ڏاڻي ته اهن جي لاءِ هيٺ جيڪو سامان فرش
ڏسو ڪري سو سڀ غريب غربا فقير فقرا ڪٺي وٺن ۽
قبله عالم کي منزل ۾ جيڪو ڏسو ورط جي لائق اهي آڻي پيشڪ
اهي اهن جڏهن ته جڏهن ڪهون ڏي بادشاه ڪا گهوڙي ڪرسيو ته همت
ٿي پورا ته اڻي جا اڻي مهماني جو سامان اهڙو ڏورت هو جو
ڏي ڏي وئو جو رو ۽ زمين جي ڪهن ته بادشاه ڏلوڻي ته هو لڏ و
۽ جڏهن ڏي اڳيرو ويا ته ڏٺن انڪان زيادہ رنگ لڳو پيو آهي
پيڪ اهن موڪلا پيا رهيدي ماڻهون ته روشن ۾ ڏي اڳيو وڃي
ڪهڙي ڪاله ڪجي تاج الملوڪ جي جوڙ ڪ جي ۽ هاطر ۾
استعمال ڪري هڪ منزل اڳي اهي بادشاه جي خدمت ۾ پهتو و
۽ جڪا نئين طرح ادب ۽ ڏورت سان آڏر ڪياه پوء بادشاه سڀني
عمله سوڌو ان محلات جي اندر هليو جنهنجي ڏٺي بهشت جي سڪ پئي
لٿي بادشاه کي ڏمرہ واري مڪان ۾ خير سلامتي سان آڻي ويهاريائين
جو ڏاڙي لوان فرش وڇائجي ويا - سڀي جاه سهڪا ر جي وچئي گلاب
واري حوض ڏي فوهارا کولائي ويا پادشاه ته رات نهٺي جو هڪ
ڏسي اهڙ ۾ پهچي ويو هو پر باغ ۽ جاه کي ڏسي حيرت ڪٺي وئس ۽

معشوق منهنجي ويس ۾ بڪاولي شهزادي جي سونهن ۽ جواني تنهن جي دل ڦرائي اُٺ ڌري ڪي ٿي — سچ چيل آهي -

[بيت]

تنهن عاشق اکين سان لوڪ سارو ڀلا ڏٺا ڏاهر سڀ اڪارو
مگر عاشق تنهن ڏاسارط ڏٺا ر مٺو مو چار محبت ڏار مٺا و
ڪمان ابرو ڪشي جي تير چوڙي لڳاڙي لوڪ عاشق کي اهڙي

ڦوري مهل، ڪا اُهو صورت ۾ اچي اکيون منهنجي جو ڏاري جا جي تنهن لکو نه مارجي ته ڏسجي جاءِ هو ۾ هو منهنجي ڏي جاءِ ڇڏي آهي - ڪنهن حيران تنهن دل ۾ چاڪاڻ ته هي شخص ڪو ڏيو جادوگر آهي — جو منهنجي سڄي جاءِ اکوڙي هت ڪٽي آيو آهي ۽ جهڪ ۾ طلسم ڪري ڏٺو اٿس — مڪري ٻري جا سانڊس، لوڪن جي ويس ۾ هتي ڏهنگي اشارو ڪيائين: سمجهي ٿئس ۽ ڏٺائين ڪر جي جيسار ڪٿان آهي جاءِ نه سانگي پهچي آهي ۾ مٺي ڪٿان آيو آهي — پري تنهن وانسي جا هي ڄاڻو نه هو الڪو ڪولر ڪر پهچي جاءِ امسالت سلامت اُٺي آهي ۽ اها جاءِ اُهي شخص جي آهي — ٻر ڪارڪر ڏول هي سوڪائي سان هپائي ڪري ڇڏي آهي چوط ساڪي آها آهي اڻي اٿپ ۾ سيڪهن ڪان ٿي ڪهن سکيدي ولا ڪارڪر ڏنهنجو مهر - اهو پڪ بڪاولي ڏاڍي خوش ٿي ته ماڻي مشڪو جور جهلير ۽ مال ۾ لڪ رهيا هئا ته ماڻي ڪٽي ڪپالهه پڪ ري ڪرهان ته کير جو کير ۽ هاڻي جو هاڻي ڏار ٿي هوي ۾ وري حال ڏيس چڙو ڦڙو سور جهلي پهچي ويٺي —

[بيت]

اهي دل اماڪ اکين سان اوڙي - ۽ زن ساط ٻهل ٻلاشڪ لڙي
حاصل ڪلام دسعر خوان آڻي وچاڙ جهن ڪي قسمين قسمين

ڪاڄ سوڻن ڏوهان ڏاڍون ۽ ڪجهه ويو آن جي مهاڄ ۽ ڀراڻي جي ڪهڙي ڳالهه ڪجهي جنهن ڪاڏو ٿن کي سماءُ پيو لڪرڻ سان ته پورو ڦي ڪيئن پهتو اميرن وزيرن توڙي ڪر ڇاڪر سڀ ڪافي خوش ٿيا ۽ شاهزادا ۽ پيا خاص خدمتگار گهٽو ڪي راضي ٿيا ڍهڪان پيءُ راڳي ۽ ڪلاوات آيا جن ڏاڍي سر ۽ آلاپ ٺاڻ راڳ ڪيو —

[بيت]

سعادن صار ڏکيون جا سومالائي — پکيان ٻڪراڄ واڄون ڪسي وڃائي
اهي الحان سان آلاپ آيو — طمار ۽ ڏسال ڏاڍي سر ملائي

پوءِ پادشاهه ۽ تاج الملوڪ ڪهي سان خوش خير آفت ڪرڻ ۽ خيرون ڇارو ڏيڻ ۽ حال ڪرڻ لڳا ڏيکن شاهزادي پنهنجو ته قربان ٿيا ان — حضرت قبله عالم جهڙا فرزند ڪهڙا آهن پادشاهه آهن چئن پهرن ڏاهن اشارو ڪيو تاج الملوڪ پنهنجو ته جسر اهي جا آهن ٻا پيو ته ڪهو فرمايائون ته پيو ته مڪرو جاڳو هو پر آن لڌڙي جي صورت اهڙي ٿيا ڪي ڪئي جو آن جي منهن ڏسڻ جي مهتجون اکيون ڏسڻ ڪان ورو ڪجهي پيون ته پر مون ته رب جي فضل سان پهچڻ اکين جو اجر حاصل ڪيو ۽ هو ڪالهه آئي ڏيهن کان الاهي ڪهڙي ٻاسي ڏڪري ورو —
تاج الملوڪ پنهنجو ته ڀلا ڀو هو او جا لڳي ٥ ڏهاڙ مان ڏڄي رهو ۽ ڪهڙي ساعت ڏاڍ ڪيو - جا لڳي مڪي مون مجلس مان ڪو اڄ و مڪيو آهي جو ڪمس من محل سڃاڻي وڃي ٻار؟ آخر ٻڌي پادشاهه زين الملوڪ سڀ تصور اڳي جا پٽ ۽ پهنجي ان ڏي ڪهڙ جو وري سر پسعو لڌمن جوتي تاه ڪري پڪا يو مڪرو امير هه، اوڏي محل ويڪ هو ۽ شاهزادي سان من ڪهڻ ڪڏا ڏيو هو پادشاهه اهي ڏاهن اشارو ڪيو ته هي اڪي سڃاڻي ويندو پي ڪڏهن ڪان ڪهن ڪيڏو - ڏکي من شاهزادي ان ڏاهن مهر ڪري پنهنجو ته ڀلا ڏس

من ڪڇهري ۾ ڪو ماڻهو موڪليو ويهو تو ڪسي اُن شهزادي جي
مهائي تو ڪي دل لڳي تو يا ڙ؟ تهين دل جي سچيت سهنجي
رکي شاهزادي ۾ ڀڄائي تهاري ۽ سندس ڳالهه ٻولهه جو ڌول صحيح
ڪري آما اک چئي تو ته مدن منهن ماڻهن مان ته مون ڪسي
ڪو تو دل لڳي ٻه تو شاهزادي ۾ تو پليجان ـ تهنجي ڳالهه
چال ميري آهي ـ اهو ٻڌندي تاج الملوڪ اٿي ٻئي جي پيرن
تي ڪري پيو ۽ چيائين ته آءُ اهو ڪهٽ ڪر بخت آهيان جو منهنجا
تيمن پهنجي نيا ڪر ۽ بخت جي بازيءَ ڪان رلند پهند و تيس
۽ اوهان جي ديدار مبارڪ ڪان تا اميد رهس ٻه وري پس
شڪر آهي جو دل گهري زيارت ڪيم ۽ سڀون قدمن تي اکيون
رکيم ميري سڪ مير لاهي پيهو ـ زين الملوڪ ٻڌندي شاهزادي
کي ڪٺي آرسان لاتو ۽ مٺو ۽ اکيون چميائيس ۽ خوش
ٿي خدا وند جو شڪر ادا ڪيائين ٻوه پٽ کي چوط لڳو ته مسي جو
بخت ۽ دولت توسان ساٿي آهي ۽ ڪٺي ٻا ڀاري توسان
پهنجو فضل ڪيو آهي سا سڀ اسان کي اڳتي تهنجي جمر لهط
واري تيمن ڪان پهتي هئي و تا تورا رب جا جو وري تو کي
اکين سان ته ڏٺم اکين ۾ روشنائي زياده ٿي ماڻسي ٻڌ انهر ته
اڄ تاه اهان جيڙو ڪامل و ٿين ٻا جيڙو ميڙو ٿيو آهين ـ شاهزادي
چيو ته مون کي ٻه زالون نڪاح واريون آهن جي اهر ٿٿسي
ته اڄي پيرون پن پادشاه چيو جي اڄ اهن شهزادو محلات
۾ وڃي دلبر لڪا پيو ا ۽ محمود کي ٻاط سان وٺي آيو
سي ٻئي پادشاه واري جاه کي وڃيو ا هي نهڪي پيس
رهيون ـ تنهن پادشاه زين الملوڪ چيو ته چيو اندر ملهون
لنيون اهن ته اٿڻڪي ٻه تا سي آءُ و پهر سر مو تهان تاج الملوڪ
عرض ڪيو ته مسي و ٻچار يون جياه ڪان تنهون اهن جو
مي ڇاڙي اوهان جا شهزادا مدن جا ٻا تا آجسا ڪيل آهن

جڏهن تہ انهن جي منهن جا داغ سڀني ڏٺا انهن جي منهن ٻاٽي
لڳل آهن ڏيل ڇڏيو تہ سائين ڪٽي ڏسي اهڙي ڪچهري ڀري
ڏيڻ ڪان پوءِ ڇڏي جو ڇورو لهي ويو تہ لڪا ڏسي ڪنڌ هيٺ ڪري
آڻان اڪري ٻاهر ويا تڏهن هو پڻ بادشاه جي ورڇ وڃي
حاضر ٿيو ان بادشاه سڀني ٻڌائي بيان تہ ڇوڪري واري ڏاهر لڪاءِ محمود
جي حال سوڌو پڇيو شاهزادي بہ ڏاڪرا تہ ڏنو ون جهڙڪر وار ٻڌون
تہ ٻانڌن جو داغ مٽائڻ پوسوا جي ڏيکارڻ تہ حلال جي مروت تہ
محمود سان ٻڌو ڪرڻ تہ گل بڪاولي مٿ ڪرڻ گلاب جي
حوض مان تہ بڪاولي کي ڏسڻ لڏ جي بي پرائي ٻ تہ ٻانڌن جو
گل بڪاولي ڪيئن ورتي تہ سڀ باغ تہ محلات جهڙڪر رڻ ۽ اڏڻ
سو ڇتائي سان ڏري ٻوڙي ڀرو ڪري سڀ پورو تڏهن اڪيلي بادشاه
کي تاج الملوڪ جي ماءُ ورتي دل تي ٿري آئي چيائين تہ گل بڪاولي
آڻي منهنجون اکيون روشن ڪيون تہ منهنجي منهن ڏيکاري
سان مون کي ڪهڙو سرهو ڪيو تہ مائي مون کي ڪهڙي تہ من ويچاري
ڏکن جي ماريل تنهنجي ماءُ کي مئي واڌائي ٻڌايان تہ جڏهن
سڀني جهار رنڊي وڃائي آئي سا بہ خوش ٿي انهن ڇڏي بادشاه
آئي ڪرو ٿيو تہ منهنجي ڪوٺڙي آهي تاج الملوڪ جي ماءُ وٽ
ويو تہ ڪيئن ڏهاڙن بہ تہ ڪرڻ جي معافي گهرڻ تہ ڪٺو ڪري
اڳين ڪان ماڻهو ڪهاڻيس ٻڌي ٻٽ جي خوب ملاقي سان
اٿڻ جي مبارڪ ڏنائيس - (راوي) تنهنجي عزت بادشاه
جي درٻار ۾ سدد افعالن ڀتالي ڀڏي ڪهڙي تہ شهزادي
وانگيان جهڪائيندو ڪر ڪرين تہ ان موجب بادشاه کي ڪلي
محبت ڪئي تہ ٻاڻ تنهنجي ملاقات جو سڪايل ڏي منهنجي اٿڻ
جو ٿيا پو ڏيئاري موڪلي تہ امالڪ ڀري ٻڪ ڏو وٽ ملهو اچي
اوس ڏي پيا ماڻڻ ڪي ٻاڪر ٻاڻي جهڙو ٽهڪ پريا تہ کون
بادشاه جي ڏسڻ جو لائق تہ منهنجون پيٽ سڀ تہ همت سان

باغ کي اهڙي مدد وجهي پهچائڻ جو اهي مدد اوڪاران اسي
جي وقت جي مجال نه هئي ٻڌو ائين ٿي، اهڙو ڪم معاف
ڪرڻ جو ڇڙهي شهزادن وانگيان ڏاڍ ڏياري لعنت جو لڳو
باغ تي پهچڻ ۽ ڇڪگا مدا باغ ڏان ڪلائڻ ۽ باغ کي جهيا رو ڪرڻ

داستان [١٢]

بڪاولي جو زين الملوڪ کان موڪل وٺي وڃڻ
۽ تاج الملوڪ ڏانهن خط لکڻ ۽ انجو جواب اچڻ

جڏهن بادشاه زين الملوڪ وري پنهنجي گادي واري شهر ۾ آيو تڏهن بڪاولي ڪانئس موڪلائي وري پنهنجي باغ ۾ آئي ۽ دل جو شوق جو خط تاج الملوڪ ڏانهن لکيائين ۽ اهو خط تاج الملوڪ جي محبي سوڌو سمن روح ڌالي ٻڌي ڪري ڪاڳر کوڙ ۾ ساڻس شاهزادي جي مجلس ۾ مٿي ڏنائين ۽ جيا نهس ٿي ويو ۽ آڏام جڏهن شاهزادي کي پالو ڏسڻ تڏهن ئي پٺسي شهون ڪٽسي دٽ ۾ ڏجانس —

[بيت]

کهڙا کوٽ وڄڻ ٿي ٿيا پڻ هيج — ڏڪو ويلو وڃ ۾ اڪا رات رهيج
انهن وڃي ڇڙهيج — ٿر جا کو جاڏب آئيا

مطلب ته اها آڏا مٺي اکر ڇپيب ۾ تاج الملوڪ جي محلات ۾ آئي ٿوري محل ڪڏهن پاسي ٿٺي رهي جڏهن تاج الملوڪ کي موڪلو ويلو ۽ بڪاولي جي ٻڌ ٻڌو ڏٺاءِ تڏهن سڌس مڏهن مقابل وڃي ٿيا زبان اها امانت ڪيس ڏناءِ . شاهزادي محبي سجاڏسي ۽ لفافو ڦاڙي خط پڙهيائين جنهن ۾ هي مطلب لکيل هو —

خط بکاوليءَ جو

سدا سارا ٿه انهن صاحب جي ساري – ڪريان آءٌ ابتدا اندر آڌاري
ڪيا پيدا قمر شمس ۽ ستار – پيدا جن ڪيو ۽ عالم اڄارا
سو سڀني سنجهي صورت پيدا جي – مٿين موهي ولي دل آدمين جي
پسائي ٻاهر ليليٰ جي شڪل ۾ – ڪڍي من قابو رهي مجنون جي دل ۾
سعي سهڻو ڪڍو ليليٰ جو مجنو – ورايو ورهه وايلا جنهن مجنون
ملائي ويس مسڻ جو ڪيو قيس – سٽي سا ڦِٽي پيو پڌ ڪيا من پرڏيس
ڪڍي من شيرين کي شيرين ڏيکاري – ڪڍي من ڪسعان ۾ فرهاد ماري
ڪڍي من مصيبت ڪافلي ڪيچن سان آيو – بلوچن کي ڪڍي ن ڏوهي سڏايو
ڪڍي من صندوق ۾ سسئي اڙهايو – پنهل جي پڄاڻي ۾ آڻي اڙايو
شمع ۾ شوق کي تو سخت ساڙي – پتنگن کي وڍيائين پيارڙي
مڃان انهن بعد نيازن سان نيا – محمد جنهن جان ۽ جي جا جهازا
ڪين ڪيلا تما ٿيا ڏيڍ ٿوري – پيغامو پيغون پيڙا حاضر حضوري
ڪٽوري هار وارن يار ڪهڪي – قسايو قصه سان خمار ڪهڪي
اڙايو عشق محبت ماڪ ساڙو – وڃي عاشق وڃايو ڏيو ويچارو
اجايو لوڪ ۾ افواه آهي – ڪٺي معشوق ه ره آگاه آهي
سڏان سارو سداهه تو کي سهڻا – مران اي موت محبت محب مٺا ن
سوا سنجهن کهڪي ڪيا ڪڍيان ڪهون ۾ – ڏسان ٿي بهشت دوزخ جي ورن ۾
ٻنا ڪهڪي ولان دامر ڏيوائي – مرڳ جهڙي مال ۾ ڪر پيڙائي
سهي سورن محبتان جا ڏاڍ جڳائي – اندر ۾ آڳه وڻن لالن لڳائي
ولڪيو ٿا ٿي محبت موڪي مڏا ڌار – پڇهڪي الماس سان ٿون ولڪ ويهڪارو
سجهڻ ساڻ هڄين سر مو سداهه – ڪري ڪو وهم ڪوڏر ڪان ڇڏاهه
آهيان سڪ ۾ ڪهڪي ڇو تو سڪاهه – غرين ڪان ورهو مهين ڇو اڪاهه
اندر هي آس کي موڻ ٿي اڪايو – اجايو هو اجايو هو اجايو
ٻچڙ ۾ ٿا ٿي محبت حال هاڻي – مرڳ جهڙ رڳ محبت مڏار ڄاڻي

اڄ انکي عشق ۾ مون منت ڪئي آهي - وڃائي ڇڏيائين مُلڪي سڄڻن کي سارئو
ٿيس ڏيري ڏکن ۾ ڏاڍ ماري — مڪمن جي خدا شل واڳ واري
الف قد کي کڻو مون ڏال دانکي - جيا ۾ مون ٿيو جنجال وانکي
مري ويندي پس ڪٺي جي سور ٿيندو - قبر ۾ ڏاهه هوند مُري نه ٿيندو
قيامت ۾ ڪندي پس فرياد ٿيندو - ڪٺي تعالي ڪان ڪهڙي پس داد ٿيندو
جواب آن مهل موڪلي ڏيندي پن چئا جو - قيامت سخت وقت آهي ڏکيا جو
خبر ڪر دردمند جو اي قلم هاڻ - ڏکين کي تو ڏکوئين درد مند ساڻ
لياهه ليکين جو احمد ڪٺي ڄال مڙئي مشڪل ڪشا مشڪل ڪندو حل

مطلب ڪِيو ته تاج الملوڪ ان خط جو اوت جنهنجي لفظ لفظ ۾ سڪ ۽ سڪ حد ڪان ڏاهر ڏيکاري ڏي هئي ۽ سپڪا ٿيو اسجي ست ٻره جي مکمت آگا ويندو ۽ هئي ٻڙهڙ ساڻ سمجهي ورتو ۽ چياءِ ته " لکيم تو ڏي خط ٻري جي هوس ڏکير وٽ آيس مهند ڪتاب جي هوند اڳامي سخت — تڙ وازان روئي رت جي مجي قلم واقف قلب جو ") ٻره جي ڏاڍ جا سدس اُڌ ۾ چوڪل هئي ٿيڻ جيئن ڪيڏي ڏهاري وانگر بي آرام ٿي ٿيو -

[بيت]

ججهن جوري هڪي هاڻو ٻڄري سو آگامي عرشن ويو کهپ سڪئي کوڙي
اکيس ٿاوڪ ليکن جي ڪاڻ وڏوڪيري ڏا ڪهڙي ڏيري ڌري ڪهوڙڪاڻي ويو

جڏهن ڏٺن جي جي جوش کي اُتهه ر کهتي دل ڊهلي وڃو ڙي جو قلم دت ۾ ڪٺي لکڪ ڪاغذ ڪي وراڻي جي جواب لکياءِ -

خط تاج الملوڪ جو

سين سهڻا سدا سرها ر سائين مهنجي من جا مٺا مٺا ر سائين
سڪيا شوق جا ساري رساڻي سلامن سان جوان جي حال هاڻي
اداسي دل ڪري مڪجهه درد اهون عجيبن جي اکهان جي عرض آهون

ڇڏين جاني ڪٿي موکان جدائي سوا ڏکڙي اوندامي کي خدائي
ٿو ڪي ساريان سدا راتو ڏينهن مڇڻون ماريان وڇوڙي ۾ مثل مڇڻن
ڪاڏو ٿيو وساريو مون ٿيا تو سيڪو ۾ سور ساريو مون ٿيا تو
سوا ڏکڙي مڇڻجا ملدار جاني نه ڏيان ماط مڪ ٿئل زندگاني
ويا وسري ٿيا سڀ مور مونکي ڪيو سينڪو سڃرط جي سور مونکي
وڇوڙي جو ٿيا ڏيان سو بسر حال ڪيو فوجن فراقي مونکي ٿيا مال
قطارون ڪيو ڪرن ٿيو زما ڳلن ٿان ڪريان ڦريان مونهين مارڻ ٿان
ڪريان مانهون ٿڃون ڳيون عرش ٿاءِ مٺي محبوب سان موٽ ملاءِ
ڪٿوري مار ولڪي زلف ڪار مٺن ٿا ڏنگ ڏاڄا ڏنگ وار
سماڻا مي مونکي پڇڻجي مدن جو آمي ارمان ڏکڙجي گلڻدن جو
ٿيا ڏيرياط ٿي تو دوست ڌاران مڪو قاصد ٿڏن تو ٿورت ٿاران
ڏامي ٿرزو ڪٽي مون جان لاتو ڪري ڏعوي ڏکڙڪي دل ۾ ٿاتو
فرق مون کي ٿيو في الحال ڏکڻ ۾ آجا ڪي آڪي مسعي ڪم ڪر
اکين ٿيو ڇيو مل سان لڳايان ٿلاٿون ٿال سڀ ڏکڙجا ڏو ٿيان
ڏسط مان ڏڪ اکڻي مون ٿرايو مڪيو مونهون وري من خط ڇڪايو
الامي واءِ وصل جو وار مون ٿان جدائي جا ڏماڙا ڏسا ر مواڻان
ڪرائين دوست جو مرسن ڏون ماور دوائي واڪ ڪرڻون ٻخت ٿاور
ٿيا مدار جي آمسي اکا ڦسي ٿرايان ٿامس ٿرڻن جي سکهائي
مران ڏو مڻت ۾ مادو ڳيو يار اجي سختي ۾ رس ڏون دوست مدار
وڇوڙي جي سڃط جي ناه طاقت سکهو مل ٿار جافي ڏسي قيامت
جدائي جانين جي جيءَ کي جهوريو وڇوڙو ڪسو ٿيو ٿرمس ڪهو ريو
الامي عرض احمد جو اکاءِ ڇڪي سا چانث ڇشمن سان ڇماءِ
اي مٺا مدار سجڙط ٿيا ر جو ڏمون ڇڏ جا سيڪا ر ڏکڙجي خط ڏر
مون کي مٺي جو ر ۽ کها ٿيل ڪري وڏو ۽ وڇوڙيل مل ۾ ڪٿي داغ
ڪري ڇڏيا ر ڙيون ڪدي ڪٿي حشر مڇايو اگر مڇڻجن آمن جو
مونهون جو ڏاري ٿکڙ جي ويو ۽ ڏکڙجي وڇوڙي جسا جا ڪ ٿڙي

منهنجي دل تان نه ميٽيا - اهو معان خيال ڪريو ته اوهان جو پيو منهنجي دل تان وسرندو رهيو تنهنجي ياد ڪيري مون لاءِ وڏو آهي ڪافي ڪهڙي ڪانهي جنهن ۾ تو کي الله سائين مون کي فقط آرزوئي تنهنجي ملڻ جي آهي پر ڪا ٿي تات ڪانهيم آءُ تنهنجو ٺاوڻي هڪ ئي چريو ٿي پيو آهيان جو ڪو پيرن سان ملي آهي ۽ مون ته اکين سان پڪ ڪيو ۽ ساه تان آسرو لاهي ڇڏيو ڏيون ۽ جنهن ۾ پوئين سان جنهن تنهن ڪاه ڪيم ايٽ آڌين کي ساري منهنجا ٿي محبت سان پنهنجو ڪيم ڏڏمن وڃي مس مس تنهنجي مٺي منهن جو درسن ڪيم دل ڦرائي آهس جو منهنجي قتيل سيني جي مڪري اها رمز آهي جا تنهنجي دل ۾ ڪري ٿي آهي يا منهنجي لاچ لاچ وڃ ڄڙي جو مڪڙو ڦتڪو آهي جو ڏو ڏاڍا آيو آهي مطلب ته شراب ساڳيو ئي آهي مگر شيشا ٻه آهن آه ها ڇتي ڇا ڇوان موڪلان ڇا ٿي سگهندو اهڙي سڪ ۾ ڪرط تنهنجو ئي ڪر آهي يعني جهڙيون معشوق جي دل ۾ هيا ر ته جولان ويسي عاشق ويچاري جو ڪو وس ملسي ته سگهندو اڙي قلم هنڪان ڏيا ده تو کي پنهنجو حال هڪ اڌط ڌ ڪهر جي — ڇو جو سڪايلن جي ڏڪهر ۾ قلم ڀر ڏا واقف ٿي سمجهط ڪهر جي زيا ده خير ۽ سلام پوءِ فقط لفافي ۾ بند ڪري ڇمي اکين تي رکي سهن رو ٻريئي جي مت ۾ ڏڏنا ۽ زباني سڀيا پنهنجي شوق جا گهڻا ئي ڇتي ڇڏ ڍائيندس ئيوٽ جو ۽ مو ڪلائي اهي بڪاولي وٽ سهڙي — ۽ ڪاغذ جو ورندو ڏنائيندس ۽ واڻون پيغام به هڪ ايا ئيندس —

داستان [١٣]

تاج الملوڪ جو بڪاولي وٽ وڃڻ ۽ بڪاولي جو قيد ٿيڻ
سندس ماءُ جي هٿان ۽ تاج الملوڪ جو رولڙي ۾ ٿوط

حاصل ڪلام ته جڏهن بڪاولي ڏٺو ته تاج الملوڪ ڪنهن
ڪا ٿو نس سڪ ۾ سڪ پيٺي پلڪ جو ٿي آهي پئي ڪي جيڪا لڌوڙي
لڳل آهي سا ڪڏهن به ان ملاقات ڪرڻ ڏا ڏون ڪڏهن ڪين
لهندي تڏهن بڪاولي سڄي رو ڪي ڇڏو ته سگهي وڃ ۾ حملا ڪري
سڏي آهي سا پڪ لڏي پٺي اماڪ او ڏانهين آڏا ڏني ۾ هڪ پلڪ ۾
وڃي سهڙي حملا جو ملڪي تڪڙو ايندو ڏٺو ڏهن پهچيس ته
اڙي اهي خير ته آهي جو مائدي تي پهتي آهين هن ڇو ته پهو
سڀ خير آهي پر ٿو ڪي بادشاهزادي ياد ڪيو آهي سگهي هل ـــ
حملا واڙي تي اٿي ڪري ڏي ۾ بي وقتي سڏ ڪيرط ڪا ن ڏڪڻ ي
آئي چالي ڏسي ته بڪاولي پار جي وڇوڙي ڪا ن بيمار ن وانگي
زار زار پٺي روئي ـ چڙ ڪو ڏو مائت ملن ۾ مري ويو ۽ اڪس حملا
اڏب سان سلام ۾ نياز ڪري پاسط ڪيو رط ۾ صدقي ڪيرط لڳي
۾ چياءِ ته اي مٺهڙي ساقط قربان ڪيان ڪهڙي ڳالهه ڏان تو ڪي
ڪهڙي ڇورت جهلهو آهي جو تو پاڻکي حال ڪا ن بيحال ڪيو
آهي ڇو پٽي رئين ۾ ڪلن جهڙي مڙهن کي مڇين سان ڏئين ڪهڙي
سر جي بلا شل مون تي پوي ڪون سڏاءِ مسڪدي ڪلهڙي وڃين
اڙي شل ڪوسو واءِ ته لڳئي خدا جي ڏالي ڪي ته وائون
ڪج ۾ پهڻجي من اندر جي ڳالهه ڪري مون سان اور ـ اهو ٻڌي
بڪاولي ڇو اڙي ۾ جاڙي ڏولي جو پٺي ڳالهه ڪئي ۽ ڏيار ڪيو
۾ چاڻي والي پهر ڪڏهن تي وڃي ـــ مي ياد پاريل ڪي ڪهڙي سي
آهي ۾ مئي بلا ٿو ڪري ڪئي آهي ٻڌوي ڏاڻي مڪر ڇڏ ۾ ياريل
ياد ڪي وساءِ مو ڪي ڪهڙي ڏانئي جهوري ۾ وڏو آهي پهو
ڪوئي ڪواهي ڇڏ ٿو ملڪي ملي پهچايو هو يا ڪڏهن پي ـ مطلب
ته مٺهڙي ڏاموس ڪي ٿڪو اٿهي لاٿو جو آءِ اوسلاءِ لڌو ۾
بي سر ڪي پٺي ميس ان حالت ۾ ڏسي ورتائين ڏاڻي جي پهڇو
خير ڪوران ته آئي آنکي جلد ملي وٺي آهي آءِ ـ حملا اهو ٻڌي

ڪلي ڏاڍو ڀيا ۽ ڏ ما ر ايعري لاء روئي ڪٺي مٿهن سچا ٻو اڳي
۽ ٻاط ڪي ٻهڪال ڪهو اڳي ڇڳو ٻلاها ط آڳي ٿت مٿهن ڏ و ڪل
ڳالها ء آن جو آڪط ڪا و ڏي ڳالهہ آهي ڇا آء اڳي جو اڱي
ڪن مان وڃو ڻي اڇاڻس ۽ ڇوٽ ۾ آڻيو ڻي ملا ٻا ڏو - ڏوٽ حمالا
آڻي شرقسعان ولائت ڏي آڏا ڪي اڪ ڇهپ ۾ وچي ڏاج ا هلوڪ
و ٽ ڌڙي ۽ مرڪي ڍوط لڳس ڏ اي ٻروادا سڪهو اڳي آڏا م
ڏو ڪي شمع سا ر ٻو آهي اهو ٻڌڻ ٻتي شاهزاده و ٻهوس ڪي ٻهرن
ڏي ڪري ٻهس حمالا الحجو مٿو ڪٺي ا ر ءسان لاڏو ڀو ء ڪلهي
ڻي ڇاڙي ٻڪا واي جي ملڪ: جو رسو ورڏاء - ان وچ ۾ جمهلر
خاڻون ٻڪا ولي جي ماء جي ڪن وجي ڪو ٻڪا ر ٻهو ڏ ر ڏڪهنجي
ڏي اوٻن مان اڪري وٺي جا ڪهن آه مزاه ڻي اڪن ڇڪن آهي
۽ الحجي فراق ۾ ٻاط وچائي ڇڏيو الس اهي ڳالهہ جي جا ڇط
لاء ماڪس ٻڪا واي و ٽ آڻي مٿجهس عشق جو اڙ ڏسي ڪهڙو ٿي
ڪي ڏمڪا ٻاڻس لوٽ مٿهن مٿو ٻتي ڍوط لڳي اڙي شال ايڏ ڙ ٻتي
ڏاس ڏٺهن ڏو ڪهن جي ٻڏان و يراڳ ڪهون آهي ڇو جو ڪيا ڪڻن
جي وٺس آهن ڏو ڏ ٻرين جو الڪ ڏاموس ڏ و ڏو - ۽ سيڌي ڪي
ڪا ر ء جو ٻڪو لاڻي ٻڪا واي دي ٻڌي ڪهن ۾ آڳر ٻيو ن و جهي
ماٿ ڪري رهي ۽ صاف الي وٺي ۽ وڏا وڏا قسم ۽ ۽ وٺون
ڪٺط لڳي آخر ماء جي ٻهون ڏي ڪري ڇاڏ ڏ اي امڙ مون
اچ ڏاء ٿيٺهن جو ڏ ڏالوڻي ڪو ڏ ٻڏ و آهي ۽ ماڪهو ڪي ڏ ر سڄي
۾ ٻ ر ڪو ا ر ڏلو اڙ ۽ ا ر ڪڏهن ڪو ڪهن سان ٻڌ و اڙ سچ
ڇو مي ٿهمت مون ڻي ڏاحق ڪهن ر ڪي آهي ۽ ڏڪهنجا ڪن
ڪهن ٻريا آهن سو ٻڌ اڏمر ا ڏ ر آء ٻاط ڪي ماري و جهڏٻس
جو مفت ڏون مو ڻڪي ٻد ڏاموڻي ڪرين اهو سڌس حال ڏسي
جهجل ماء ٿني ڏڏهن ڪي الٽ ڪا و ڙ جهڪي ڻي ٻرظا مري روء
ڏمر ڪري ڍوط لڳي ڏ اڙي ماٿ ڪرمون ڪي ڏال ڪر:

تي ڏيکاريائين جا موتين سان ٽانڊڻ جي ۽ ڪنهن ڪنڌ ڪر ايتري ۾
جملا شهزادي کي وٺي آيو ڏسي — تنهن روبرو جا حال
مڪرمنتي تنهن رمز سان وٺي ڇا ٻڌو ته مسافر آهي سڄڻ آهي
شهزادي ته اشاري ۾ جواب ڏنو ته ڪنهن کولي ۾ لڪائي ڇڏيوس -
نوبت پهر رات سوڌو جشن لڳن بڪاولي پنهنجي ماءُ وٽ وٺي
مٿي آخر هوءِ وٺي پلنگ تي سمهي رهي جڏهن بڪاولي ڏٺو ته
ماڻهو ننڊ ۾ پيا سمهي آهي تڏهن اتان اٿي ڪمرن وانگر پيرن ۾
هوريان هوريان سري (دل ۾ پيو اندر ۾ شوق جو تو سو مرڻ ڏسي
ته ڏي) توري ڳالهه ته اهڙي صورت سان شاهزادي وٽ آئي
تنهن جو بڪاولي کي ڏٺو سو اما اڪ بي هوش ٿي پيو ۽ غش
وٺي ويس ائي مي ٽڪري پيئي ۽ مٿو ڪٽي گوڏي تي رکيائيس
۽ مٿس منهن سان ۽ ڳل ڳل تي ميٺ لڳي من مڪري جيڪو وات
جي ٻاڦ جا گلاب ڪان به سرس مٿي تنهن جي خوشبوءِ تي شاهزادي
کي سرت آئي اُن ڪان سڄا ڳيو ۽ اکيون پٽيائين ته ڇا ڏسي
جو مٿو سندس بڪاولي جي گوڏي تي رکيو آهي ايتري ڏاڍي
سرهائي مان اٿي ڪرو ڪيو پوءِ پڪي ٻانهن ۾ ٻانهن ڪر ڳل لڳا ۽ هڪ
ٻي ۾ دلي ملي ويا ۽ گڏجي شراب پيالو پيئي کي اهڙي نيهن
جو انشو جهڙو حجاب ڇڏي ڏانهن اٿي عاشق ۽ معشوق ٻانهن ۾
تو پگلائي طرح ميلاپ ڪيو ۽ جشن جي باغ ۾ گلابي گل جو ڳچ يا
لڏمن و جوڙي جي باه مس وٺي وسا تي —

[بيت]

آهي افسوس آهڙي آسمان جو رلائي ڪا رخادو ڳو جهان جو
ڏسي ان دوستن جو جفت جو ڙو متاڏسي مفت ۾ وڇڙو و جوڙو
ڪر ڪنهن سان ڪري ڪنهن مهل جيڪو وري آنکي رلائي جٽ ڇڏيندو
وفادار ان سچو سڪڻو ڏسان ٿو ڪنهو آپ جو سدا ڦرڻو ڏسان ٿو

اوچتو ئي ڪنهن مهل اڌ رات جو جڏهن خاتون ننڊ مان جاڳي هئي رات ۾ چانڊوڪي ٿڌڪري سڄو باغ ٽڙيسي چمڪيو ٿو ڏسندي ئي اماڪ اٿي ڪري ۽ سرهائي مان باغ ۾ گهمڻ لڳي تان جو گهمندي گهمندي اوچتو ئي آنهيءَ هنڌ جتي هو هڪ عاشق ڇڙوڇڙ مجنون جي صورت پيا هوا وڃي نڪتي اهو رنگ ڏسي سڙي ڪامي خاڪ ٿي وئي ۽ مجنون جو سارو حال ۽ شڪل تاج الملوڪ کي کڻي ڪان وٺي طلسم مان جو ڏکو ڏاڍ سو پهرئين اُنکي اچلي وڃي ڪنهن رڻ پٽ ۾ پيو ۽ بڪاولي ڪي جتا ۽ پنجا ۽ ڇپا تون مٺي گل ڳارها ڪري چڙهايئين پوء اتان اُٿي باغ ۾ وڃي ويس جي پڇيس جي ڪاڏي هئي من جيڪي اکين سان ڏٺو سو سو سڀ احوال پنهنجي مڙس فيروزشاه کي ڪري ٻڌايائين ڪهڙا پر پر سهڻين من موهڻ ۽ مڙهن مڙين کي بڪاولي سان گڏ چڙهيو ڏي اوهين هڪڙي ڪنهن طرح پنهنجي پر ۾ سمجهايو ته ناموس جون ڳالهيون دل ۾ ويهي رهيون ۽ آدمزاده جو خيال دل تان موقوف ٿيو جو اهڙي طرح اڄ رات ڏٺين مجنون ڏي لڳي لکيس — پر بڪاولي جا مور کو سعا سو مٿن جي سمجهائڻ سان وڌيو ورتو آيا ٿي ۽ پڙهو شوق وڌيو ٿي سڄو ڏينهن اُنهن سان گهاريندي هئي پر رات جو ڏڪلائي ۾ جاڳندي پار جهڙي ٻار ۾ جاڳندي هئي ۽ هي غزل پنهنجي حال تان ڳائيندي هئي —

غزل

ٻه موادو ڪهڪي جهو مون فراق — سو ٻن سال گوندر گڏيو مون فراق
تماڪي ڏندوري وسيلو ٻه واه — پچائين پر جو پيو مون فراق
اوه ۾ ٻري آگ شعلا ڪري — اندر سوز مان ساڙيو مون فراق
وڇوڙي ۾ ڏه لهر جي راتو ڏينهان — روئن لڙڪ ڏارا ڪيو مون فراق
ڪٿي يار پنهنجو ڏسان ماه ماه — ٿوري نظر سان ليون مون فراق

ڪيئان ڏاڍا ٻاڻان جوان ڪڍھڪي حال - آڳاڻي ھٿن مان ويو مون فراق
الہ مڪتب مڏھا، ملھي، ڪڏھن — ڪيئان سور ساڳي ٿيو مون فراق
اھي احمد اقول حافظ جو سڄ — سڪر سرخ جان لائيو مون فراق

جڏھن پرين ڏٺو تہ ڏيھان ڏيھن اٿلڻ من ڪي سوڌا وڃي ٿو وڏاڻو ٿن جيڪي طرح جاتو تہ من جي دل ۾ عشق گھر ڪري ويٺي رھيو ۽ جالو ڪيس لکي آھي سا ڇترڻ جي تہ آڌي انھن ڀھڄا ۽ ويا ھي ڪيئن پڄ ٻچ ٻهايل آدي ٿن لاچار ٿي وڃي فيروز شاھ کي عرض ڪيو تہ اسان مفت ٻھڙي معزملاڪ ڪيو ۽ ڏيڄي کي پاس ۾ پيو ڪي اڙتو ڏٺيس پلاڻ کي ڪيئان جور ڄٺندي ماڻي اسان جو ڪرمو سرڀيو حال بعائط اکھي تہ مرضي جا ماڻڪ آھيو فيروز شاھ ھي حال ٻڌي خيال ڪيو تہ ٻس ٺڊوري جوري پاڻ ڏوري ماڻي ۽ وس ڪان ويٺي پلاجڏھ کي نصيحت اڙئي تہ ٿي ڪري ڏڏھن طلسم ڪري بڪاولي کي قيد ۾ رکايائين اھڙي جي پيرن ۾ سوني زنجير جا پير وجھارايا —

داستان [١٤]

(تاج الملوڪ جو ڪيئن وقتي دريائہ ۾ وڃي ڪرڻ ۽ ان ڪان وري سلامت نڪري اچڻ ۽ اصلوڪي مورت جو مٽجڻ)

ڳالھ ڪندا آھن تہ جميلہ خاتون جو شھزادي کي اماڪ پير وانگي اچلائي ڪٺي ڦٽو ڪيو ۽ سو آڳان ڪيئن وقتي دريائہ ۾ وڃي ڪري پيو ۽ ان جي لھرن ۽ چولين جي او ڇڪ ۾ لڏڪا کائيندي موت مٿي ڏيڻ لڳو ۽ مس مس ڪيئن مھل ڪنڌي وانگي پاڻي لاٿري آيو بيشڪ جيو انھن تہ عاشق جي ساھ کي موت جو ڊپ

ٻه ڪن ڳالهين سان وڌيڪ ٻڌو – جهڙي ڳوڙهي خواهه ڏاڍي
چڱيءَ ٻه ڪي انهن جو ساهه ڪري وڌندو انهن ۾ آهي ڏٺي
جي قدرت سان مس مڇيس ڪو ٻيو هو ته ٺڪندو ٺڪندو
اهڙي ڪماري کي ٻيهر ڪجهه مهل ۾ اڳي ٻيهر هو سڄ جي ٿو ڪان
مٿ ٻهر ڪڙ ڪجھ سوڙ لکيس ۽ چوڙ ڦوڙ جهڙو ڏٺو. ٿوري کهڙي
ٻت ۾ سکه ست ٻه ڏيس ٻوڙ آڏي ٻه ڏي ٻهر اکين مٿو اڳيان
ڪو ٻهڻ هو ان ۾ وچ سڀ طرحن طرحن جا ڦروا وڻ ٻڪا
لڳا ڏيا اڳي پيدا هوا – ڪٿي سڄي ٻيو کهڻي کهڻي ڳان جو مڪڙو
ارو باغ نظر چڙهيس جهڙيو وطن جو ڦرمائيڻ جون سيون
ٿيون – شهزادي جو انهن ڏانهن ڏيارو ته ڏسڻ سان کي ٻهر ٻاه
۾ سڀ ٿڪ ڏيڻي ڪلڙ اکيون ٻوڏ ٻيون سيون انهن جي
ٻه ران وطن جي ڏوري ۾ ٻيهه اڳيون – ڪي شاهزادو ڏٺي
جي قدرت جو روشنو ڏسي ڪو ٻڪو ڪي ويو ۽ مورڪو اچي
ڏڄ ڏيس ڪهڙڪري آڏان ٻهر مٿاڻي اکين وڏو ته وري
ڏانهن جو ٻيو باغ نظر ۾ مس جهڙيو سڪو ڏاڙهون ڪهڙي
جي برابر هو تاج الملوڪ جا ان کٽي مڪڙي ڏاڙهون ۽ ڪي
ٻيڪي ته مڇياڻيس داخل جي ٻه ران وڪڙ طرح طرح جا ٺڪيا
ٻڪي لکري ٻاهر آيا جي جهڙڪين ۽ ڇٽين والکيان آڏامي
ويا شهزادو ڏٺي جي قدرت ڏسي وڌيڪ وڏو ٿڪجي ويو –
ٿوري ڳالهه ته اهڙا تماشا ۽ روشنا الله تعاليٰ جي سکه جا
کهڻن کي ڏيهن ڪاهه مڪ ٻڌيان ڏسندو آيو ڪان جو ڏماڙي
ڪٽين سڄ اٿون ڪول ڏيڪاري ڏيس ڏاڍه ته مڪان ڪهڻ ٻه طرح
سان چڱي ڪين سکندس ڪهڙڪري مڪري ڏيهن کهٽو ملا ڪرڪي
ڪڪر ڪاليون مهڙي ٿرهو ٻڌي ڏامي جوڙي الله ٿو آهه
ڪري وري هه ڏيا ٻه ڪهڙي ٿرمي کي ڏاڙهي وٺو ۽ مت مٽندي
مٽندي ڪن ڏيهن ٻڄاٽا وڃي کهڻ ڪنڌي ڪي اکو

شاهزادو آڳاڻ لهي ڏرڻيءَ تي هلڻ لڳو ڇا ڏسي ته هڪڙو ٻهلو
ٻڙهالڪ آهي ٻه سڄو ئي سڄو جهنجهيءَ ڏٺي هيون ٻيو ڏاري سڄ
لڳي مون جي خوف کان ڪنهن وڻ تي چڙهي ويٺو ته مڻان اچي
رات ٿيڻ ته مات ئي ماٺ ۾ ڏڪرط جي ٻاسي کان هڪڙو ڪوڪاٽ
ٿيو. شاهزادي سڄي ڳالهه ڪنڌ ڦيري ڏٺو ته ڪي ڏاڍ ۾ ڪين
آيس هڪڙو اڙدهاڪ سو ڏاڍ جو جهاڳ جي ڪري هو سو ايندو
ايندو اچي آهي وڻ هيٺان (جنهن تي شاهزادو چڙهيل هو) سڀڙو-
هڪ ڏسندي ڏاج العلوڪ کي ساڻ مٿ ۾ اچي ويو چپ ڪري
وڻ جي ڏاريءَ ۾ ٻه کهڻي سڪي ڪاٺ تي ويهي رهيو. گهڙي
ڪن کان پوءِ مون اڙدهي جي وات مان پهو هڪڙو ڪارو واسهڪ
ڦاڪ ڪڍيو جنهن هڪڙي مڙ سڄ ڇڙي چمڪندڙ ڪيڏي ڪٽي
وڻ هيٺان ڏي جهنجهيءَ روشنائي کان جهڪ ۾ پوڻ اري چتن
ڪومن سوڌو جيڪي جهل ۽ جهنگ هو اسي سڀ ڏٺيون واڪسي
چڙا ڏيڪاري ڏيڻ لڳا ٻه عجب ته ڏسو جو جهنگ جا مرون ۽ ٻکي
من ارڙ جي اکيان اچي اچڙ ٽپڻ لڳا جي لوٽ پي سرتيا ڳسي
مٿ تي ڪري پيا ڏٺا مون انهن کي چمڪ پهڙ وانگيان اندر ۾
ڪٽڻ سان پاڻ ڏي جڪي هڪ ٻي پٺيان ڪڙڪا ڦيندو ويو سو
اوڙي ڏاهه ڦسيون لوٽ پڙيس ڪهڪان پوءِ مون واسهڪ واري
مڙ ڳهي چڏي ۽ اڙدهي واسهڪ کي ڳهو ڪنهن کان پوءِ جهان آيو
هو اوڏاهين موٽي هليو ويو شاهزادي دل ۾ سوچيو ته ڪهڙو
ته هاط ڪا امري ڳالهه ويڙهايان سو ايا مڙ هٿ لڳي انهي
سوچا ۾ پهو لوٽ رڳوڙ ڪڍي صبح ٿيو ويس پوءِ دريا
ڏاهن ويو آڳاڻ وچ ڳچ ڇوري مٽي ڪٽي آڻيو ڪنهن سوڌو
سانجهي مهل اڳهين واڪسي وڻ تي چڙهي ويٺو اڙدهو نڪر اهل
وقت تي اچي لڪو ۽ واسهڪ واڳان ڪڍيائين جنهن وري
مڙ ڪڍي شاهزادو [illegible] ڇڏيو ويٺو هو ڦاڪ جو مڙ ڪسي

ٻٽ ڄڻي چڙهي ۽ مون جو مٿس ڪيپ مٿي جو چڱو اڇلائڻ لڳو
اوڏي محل روشنائي مٿنجي اولاد مٿي ڏسي ٻڌي جو اڪر ته
ڏسي ٻٽ ڪي مٿو ڏاڪر ۽ اوڙ ٻڌي مٿو ٻٽ سان مٿي مٿي
مري ويا ۽ شاهزادو ان ڪان ٻڌو وٽ ڏاڻ صاحب جو هيٺ
لٿو ۽ اڄا مٺ ڏو ۽ اڻي ڪيپ مان ڪڍي ٻڌائڻ ڪمر سان
ٻڌاءِ ۽ وري آئي اڪيلي ملهيو ته مون ڪا آڏاهي اڳيان
اڳم سڄو ڏينهن ملندي هو رات جو ڪنهن وٽ ڪي ڳولهي
ويهي رهندو هو ڪنهن ڏينهن ته ادبين مٿن لون ڪندو آيو
آخر ڪنهن رات جنهن وٽ ڪي ويٺو هو ان ڪي ڪنهن
ڳالهه ٻڌندو مٿا جو آڪرو هو سا ٻڌائڻ ٻڌين ڪي ڪهڙو ڪري
آڪاڻيون ڪريو ٻڌي ٻڌائيندي هئي ۽ طرحين طرحين جون
ڪهاڻيون ۽ الڪلون سڪلون سيکاريندي هئي هڪڙو جو ڪتان
ٻڌل ڳالهه ڪڏهن نه ڪڏهن ڪم اچو وڃي آئي رات
ٻڌين مٿا کي چيو امان اڄ ته ڪا نئين ڳالهه مون ٻڌائجي
جهڙي جي ٻه ته ڪري ٻڌاءِ. مٿا چيو ته مون جهڙي ٻه ڏاري
ڪهڙي هڪ خزانو ٻڌو ٻڌل آهي ڪنهن ڪا ان مان ڏاڪر جي
ٻاسي هڪڙي ٿلهه جي ڪنڌ ئي نه هڪڙو وڏو وٽ آهي جنهن
کي ٻارس ٻڌو ڪري چوندا آهن ان ۾ هي خاصيت آهي
ته جيڪڏهن ڪو ماڻهو ان جي ڪل جي ٽوپي ڪاهي مٿي ۾
وجهي ته اهو ماڻهو ڪنهن کي ڏسڻ ۾ ڪين ايندو مگر ٻاڻ
سڀڪي ٻڌو ڏسندو ٻڌو وڏي ڳالهه جو ان وٽ ڏاڻ ڪو ٻه
ٻچڙو لٿو سگهي ٿو جو ان وٽ جو سڀاڻي هڪڙو وڏو
ڏاڍڪ آهي جهڙي نه ڏئي مارئي ۽ نه ڏيو ۽ نه بندوق لڳهس ان ڪي
ٻڌين مٿا کي چيو ته ٻڌا ڪهڙي رات ڪو آئي وڃي ٻڌائجي مٿا
چيو ته ڪو اهڙو سورهو وڏي دل وارو ماڻهو جو ٻچي نه وڃي
۽ همت سان سڄو سڌو ٻڌي اماڪ بي خوف وڃي ان ٿلهه

جي ڪناري تي پاڻ کي رسائي پوءِ جنهن لاءِ ڏاڪڻ ڪام
ڪري پيو ٿو مٿرا جي تڏهن مڪدر ڪٿي ٿلاءِ ۾ ڏٺي مٽيءَ ڏاڪٽي
جي قدرت سان سندس اصلي صورت مٽجي ڪاٺ جي شڪل
ٺهجي ويندي آهي شڪل جي مٽجڻ جو ڪو اڪو سبب ڪري
۽ جيٽ آڪاسي وڃي آن ولڙ جي ڪاڪٽي پاسي جي ڏاڙهن تي
وهي پوءِ جن ولڙ ۾ پن رنگن جا ميوا آهن سو جئين پڪا ٿيو ميوو
ڪٽي کائي ڊوري مٽجيو ساڳيو ماڻهو ٿي پوندو ۽ آن پارس
پٿر جي سائي قل ۾ جي حڪمت آهي جو آهو ڪٽي پهڻجڻ مٽي
تي رکي ڊ ڪو پر مٿيا ر مٿس ڊ ومڊو جي وري ڪٽي ڇپڻ ۾
پڪي ڊ هوا ۾ آڪاسي سگهي - پڻ جي وري ڪهڙي خاصيت آهي
جو ڪهڙي پر قسمت ٿي رڪجڻ ڊ ڇڏائي ڇڏين سندس ڪالي
قدرت سان ڪهڙي آهي جو جوڪڏهن هوڏاهن مزار مرط اوء
جو قفل پيد ٿيل مڃي ڊ ڏرو ڪٽي ڪالي جو ان کي ڇڏائجي
ڊ اماڪ ڪلي پوي - ڏاج الملوڪ جي مي عجب ۽ ڪڙا ڏسون
ڪڻاهيون پڪيون ڏهڪي کهڙي سڪ ٿي ان ولڙ جي ڪٽڻ آزمائڻ جي
صلاح سان اٿي اهي ڏس ڏاڏهن ملهو جڻن ڪڻن اڇي ان
ٿلاءِ وٽ ڏڪيو ڏاڪ ڪيس ڏسڊ پٺي کهو ر ڪٺي پرشا مزاهي مرڪز
مل ڊ اوڏي ڏپ ڏيٺي وجي پاڻي ۾ پهو پوءِ ڪاٺ ٺهجي آڪاسي
وڃي آن ولڙ جي آهي ڏو واري ڏاڙهي وڻو ۽ مڪڙو پڪو هو
قل ڪائي ساڳي ماڻهائي جي شڪل ۾ آيو ڏهڪان پوءِ ڪي جاوا
ميوا ڇڻي ڪمر سان پڪا ۽ مڪڙي ڪالي ۾ انت جيڙي پڪاءِ
۽ ڏوري ڪل ڏو ئي جي قدر ۽ کي پن مٽ ڪري وٺي
آڏان اڏا ڪن ڏڃڻ پڪا ڏا ان جهڪ ڪان اٿي پا م اڪيو
ڏهڻ ڪان پوءِ جهڪي سو آباد ڏيڪاري ڏٺي اڪي مڪڙي
ڪائي جي اکي ڇيٽ سان پهڇجي ر ان کي جهڙي ان ۾ واسيهڪر
واري مرط وڃي مٿاس ڪٽي ان ولڙ جا پن رکيائين ڊ جيٽ

خوش ٿي رهيو ۽ اُٺي پسڻ ڏانهن هليو -

داستان [١٥]

تاج الملوڪ جو ٻئي ڪمن تلاءُ وٽ پهچڻ ۽ اُن ۾ ٽپسي هٽي پنهنجي اصلواري صورت مٽائڻ ۽ وري ساڳي صورت ۾ اچڻ

جونئي ته تاج الملوڪ وڃي ٻڪري سڪر ۾ ٻرجسي تلاءُ وٽ (جهڳڪي جو ڏاري اهڙو ڪ رنگن جا گل ڪوڙيل جا ٿيل هوا) پهچو آسي پاس وڻ ۽ آرام جهڙي جاءِ ڏسي گهڙي ساعت لاءِ شاهزادو سمهي رهيو جڏهن ننڊ مان سجاڳ ٿيو ته ڏٺائين ته ڏسي ڏي ۽ انهي ٻڪري وٽ هوت رکي ماٺ تلاءُ ۾ گهڙيو اچان ڏسي هٽي ٻاهر نڪري ته ته آسو تلاءُ ڏي سڌو سامان ٿو رکو ڪمن ٻي شهر جي وڃڻ ٻاڪي ٻيٺو هو ڀائين ۾ ڏٺائين ڏاران ٿو ڪيڙو حال ٿيس جو هوس مان مٽجي زال ٿي پيو پنهنجي جهڙڪي نشانيون مرد جون هيون سي وڃي پيون رهيون ڏاڙهي ٻه ڏاران ڪل جهڙا ڪل ٿي ويا آرو ٿي ٻيا پيو اُٺي پيا انهي طرح ٻيو سڀڪي - اٺي تاج الملوڪ اهو پنهنجو حال ڏسي گهڻو جهوري ۾ پئجي ويو ۽ ڇا ڪري ڪجهه ڏاران ٻي وا ٿي ڪانهي ٻس جهڙو ڏڪو سو اندر ۾ سٽي ڪٺي ماٺ ڪيا ۽ ٿڪائي ڪان ٻڪري هنڌ ماٺ ڪري وڃي ويهي رهيو اهڙي ۾ ڪڙو جوان مڙس آئسي آيو ڏٺائين جو ڏاڙو ته ٻيلي ۽ انهي ننڍڙي جهار ۽ واري سٽي زال هيڪلي ويٺي آهي معان جو ۽ مٽجي ٻا ٻري - مطلب ته من جوان جسي ۽ ل سرڪي ويٺي سو ڄڻ لڳس ته اي لاڏلي تو سان ڪڙي ۽ ڏڏن آهسي جو هيڪلي اچي من دل ۾ هت وڃي رهي آهين - من ڇهو آ ۽ سوداگر جي ڏي آهيان ڏاڏو جڏهن ٻاهر سوڌي سلوڀ ٿي وڃڻو هيو ته

موٽڪسي ھاڻي ساڻ ڳڏ وٺيون ويندو ھو انھيءَ طرح ڪاڻھ من
ڀيڪر ۾ قافلو ڪري اچي لٿا ھوا سون آڌي رات جو ڏاڙيل
اچي پيا سڀ ننڊ ڪٽي ڪري ويا ۽ ڌاڙي ڪي ۾ سڀڪنھن سوڌو
ماري ويا او سگھت ڇڏي وڃي سڀڪو پنھنجو ساھ ڪٽي ڀڳو آءٌ ۽
ڪنھن ھاسي پڇي ۽ سڪيس اٿڻي رڃي ويس سڃ ۾ لڪو ھو
آھي خدا ڏاران ۽ ڏٺي ۽ وڌي ۽ ڪنھن ھاسي ڏاڻھن وڃڻ ھو
سڀون ۽ مڇي ورڻ جو مٿو ڏڪ من جوان ورھي ڏانسي ۽ اي
سوڀاڙول جي ڏون موٽڪي قبول ڪريان ۽ آءٌ ٿو ڪي ۽ ٿي پنھنجي
ڪھڙلان ۽ گھر واري ڪري وڌاريان ۽ ـ ڀڪي ٻه الھت ھ ل
لاڙو ڏيڻي وڃي سو آن ڳاڻھ ڻي راضي رھي من جوان سان
گڏ جي ملھو لاھا رمن جي جوء ۽ ٻيڙ ڪنھن ڏاران ھيو ٻلوڻسي
ڪوڻ ھوس شاھزادو اھا عجب طرح جي مٽ سٽ جي ڪيڏ
ڏسھو ڪڏ ۽ پنھنجي حال ڻي ڪلندو ھو ۽ ڪڏ من رڻدو ھو ڊس
سمت سانگي حالي جا ڏاڙا اھي ڪا ٿيا ۽ ڪان جو آن وچ ۾
سدڪا رھجي ويس ۹ مھينن ڪان پوء ٻٽ چڙھيا ۽ ڇاليھي ڪان پوء
ڪنھن ٻي ڳالھ ڻي جو کھو ڪي وڃجو ھوس مٿو ڏو ڦرڻ ويو اچان
الد ران نھي مٽي ھا ھر اڪري ۽ سبحان الله ۽ آھا جا ۽ ۽ وسلا
۽ ۽ اھا زالا ڻي شڪل ۽ صورت اڳان وري مٿجي مڪرو ھمشي
جوان ڻي ڀيو ڏڪمن شڪر ڪري ڇپاء ڏس اگرچ اکيون حسن
سھڻائي سا ڪاڻي ڳر ۾ ڙال مان ۽ مٿجي مڙس ڳيس اھوڻي
ڀڳو اچان اائي ٻڙ ۾ موڪر ا وڃوڻي مڪري زال شھد ڀا ڻي
ڪاري رڏ پنھنجو مٿون ڇپ اڪ جي جوڻي ڪان لڪڻي ويو ھو ۽
مٿيون ڪاڻي ۽ ڪان ھومڪ ـ ڪن ڪلھن ڻي ـ ٻيا راڻن ڻي ـ مٿو اکاڙو ـ
ڏلسڊ ڪرڻيندي ھپ ڇڏيندي اھي اکيان ڏڪس ـ ڄاڙي
۽ ـو ڏاڙيل ۽ شھزادي ڪسي (ھو شھدي ھو) پيلھ مان جھلسي
جوڙ لکي ۽ اڙي ڏڪ ورڍا ڏاسارا اسان ڪي ڇڏون ويلو آھي

لڪيل ڪئي اهڙي ٻڌايان پڇا ڳاڇا ڪرڻ لڳي آءُ ڏاڍي ڇو ڏکوئيندي
تون ڪهڙا ڌنڌا ڪاڏي لکي رهيو آهين؟ تنهنجو ڪهڙو ڪم ڪيو
سو تنهنجو حال ڪيئن ٿيو، پوءِ ڪالهه جيئن ڪري اچ
ڏاڍي وڪڙ ۾ پيا هئاسين جو پيچ پيا پيون سگهو آئي ڪاڏي
تاج الملوڪ آسمان ڏي نهاري چيو ته اي منهنجا رب ڪهڙي
ڳالهه ٿي آهي ڏکيا ڏينهن اچن ٿا مون کي جيئن هتان ڇڏي
سان ٿي ڪيئن گهمون مون ته ڏوري ڏي هلي اچي ڪنهن ڪري ڪم
مطلب ته مان ان ڪمي ۾ ته شاهزادي ڪسي ڪي
ڳالهه ڪهڙي ٻڌيجي گهوٽ وڃي - جو ڏاري اچي ٿا ان ورايس
سگهو پيو پيس ٻڌ مون لاءِ ڇا آيو شاهزادو ماڻ کي انهن
جي منهن ڏانهن ڏسو نهاري پيو ڇا ڪري؟ ايتري ۾ ان نڪتا ٽي
مڪار ڪهاڙي آئي تاج الملوڪ جي مٿ ۾ ڏسي ته وچ سگهو
ڪالهون ڪري اچ شاهزادي کي جو ٻڌجي منهن مٿا ٿو جي
جهڪڻ ڏاڍين وڃڻ لاءِ اکيا ۽ ان جو ڏکڻ وچ مٿ آيو (مگر
ان عجيب طلسم ڪان حوت ۾ هو) جي وچ ڏسي ڪنهن ڳالهه ڪئي ويو
ڏال ۾ سو ڇا ته پورا ٿي شرط ڪري ماڻي اصلو ڪي صورت
آهن ٿي بدلجي وئي آهي ورو تنهن پيرو ۾ ته آزمايا ان ٿيو
پا موتي اهن پاڻ ڏانهن - انهن ڇٽي اندر وڃي ٽي منهن اچان
ملو پاڻ ڪيئي ڏنو ڏا ڏو ڏاڍ جا اصل وارا سا ڪي شڪل
۾ آهي پوين ڳالهه جي پرتي ويو آهي ۽ اڃ ۽ ڏوهي ٻرا ڇان
سا کي مٺ ۾ ڪيون آهن کهڙو خوش ٿي ارو ڏڪار جو شڪرانو ڪيائه
اکين جي لاءِ پهرا ۽ ڪيا ته ماڻي ڪنهن اهڙي حوض ۾ وهنجو ٿي
ته آهي ۾ مٿ ٿي ته لاٿو پو مٿ ۾ لڦ ۽ مٽي ۾ ڏوهي وڃي
آئي اکين ملهو (راوي) اري پيدا ڪن لاءِ هڪ ته ڏٺي سگهوري
ٻڌجي فضل سان آدمزاد کي مٽي ۾ ڪرامات جي ڏوهي
۽ ڪاٺي ڏاڍي جي لڦ مٿ ۾ ڏٺي ان طلسم جي ڏنيا

۽ جا آخرت جي پوک آهي، تنهن ۾ صورت ۽ ساڳيءَ جهڙي ٻڌائي
اهو ڪلهو آهي ته انسان کي گهرجي ته گل ۽ ڪنڊي ۽
شربت ۽ شراب ۽ سچ ۽ ريج کي چڱي طرح سمجهي سڃاڻڻ
باغ جو گل سڃاڻي ۽ ڏسي ۽ سڃاڻن ڪٿ مان کوڙو ڀر
ٻري جو من دنيا ۾ جهڙي حقيقت ڪري ڪجهه آهن سي ظاهري
ڏيکاءُ ڪري گل ڪان ٻه سٺا آهن ۽ ريج ٻه ٻاطني والڪي هسر
جا مٿو آهي ۽ شراب ٻه ٻاطني جهڙو آهي اي ٻيا ۽ اهڙيءَ من
دنيا جي ڏکيو ٿي لالچ ٿي ڪس حاصل ڪرڻ لاءِ سمسا ۽ جهڙي تلاءُ
۾ ٿي مطمد ٻن ته ٻيهن جا ڪج جو ڏنو ٻي ۽ لات مقان ۽ جا ڦيهڻ ٻن
سو هن طرح جو دنيا جا طالبو زالون ڪري لکيا آهن ۽ مولي
جا طالب مرد ڪوٺيا آهن — ڪهڙيجو اهڙ جو مرد اهڙي وضع
تي ٺهيل آهي سو دنيا کي زال جي صورت ۾ لکيا ان اهو
۽ دس ڪان ٻاهر ٿي ۽ مدد ۽ ٻو ۽ ان مهل صبر ۽ مات ڪا ۽ ان
ٻهو ڪي مڱو ته آهي گهرجي ته وري ٻاڻ ٻهڙيجو سڀيالي ڏڪر
الاهي جي دريا ۾ ٿي مرڻ اڳي جي ٻهر ٻهلي وڏين ترا جان مٿو
ڪٽي ٻاهر ڪڍي ۽ ته سا ڪهڙي تو ٻهڙي مٿي ۽ ۽ سا ڪهڙي لات هٿ ۽
اهائي آهي. مٿو الو رب جو مولئان مو جا رو —

داستان (١٦)

تاج الملوڪ جو ٻهچڻ ڪاري ديو جي آسماني ۽ ڏيکاءُ سي
جي سوت روح افزا ڦالي سان ملڻ ۽ آن ديو ڪان
جدائي ساڳي ڪڏهن فردوس ٻيٽ ڏانهن ٻهچڻ
ڪباب وارو جهڙي ٿو ته جڏهن، تاج الملوڪ اهو ٻون

ڀڄڻون ٻڌائون ٿو مون ڏرڻ ٿي پير ۽ ڪرڪ ڇڏي ڏنا ۽ آن سائي
ميوي جي خاصيت سان وار ۽ ڏاڙهي وري ڏنائين جو ڪڍڻ
ڏيڻ مڪري اهڙي وڏي جهل وڌائون ۽ جسي لڪيهو جيڻ سان
ڪوه ڪاف جي ٻه جاءِ ۾ مٿي ڏٺڻ جي ڀو ڏسي ٿي مڪرو ٻڪلو
ٻٽ سان جوئيل ڏسڻ ۾ آيس آن معجم ۽ جسي سماءُ لهڻ لاءِ
شاهزاده ڪيھروٽي ڪيھيو ۾ ڪڍڻ ٻه ساءِ واري جي ڏر ڏاڙهي
ٻاس ٿي ڪاڻي مڪ مڪ جاءِ ڏار، ڏار، ڪريو ٻيو جاڻي ۾ اوڇهو
مڪري ڏاڍين ڪڍڻ ڏڪوئل جي ڪئي ٻيس، اوڏاهين ۽ جسي
ڏسي ته سبحان الله مڪري ڏاڙهين زال جا آهي سهڻي من موهڻي
جاڳوڙائي جا سوڏائي جنهن جي ڏٺي عقل ڦرج ٿي ۽ جسي سا
مڪري ڦيرڪت ٿي سعي ٻڌي آهي ٻه سڏ ڪا ٻڌو ٻڌي ۽ ڏسي
شاهزادي مٿي ڪان ٿوٻي لاهي آن ڪان ۽ جي ٻڇيو ته اي ساه
ڪي صورت ڏيکاريندڙ ڪنهنجي من جواني جو ڏاڻ جي ۽ مٿي ۾ ڪنهنجي
وڃاري عاشق جي مٿي ٿي ڪنهنجي جدائي ۽ جو ته مارهو لڌ ۽
ڦوڪان ڏار، ڪڏارط آهلاڻ ته مصيبت ٿي مولهي. ڏسو ڪٿين
آن ڪي ڇڏيو جو فراق ۾ ٻيو ڪري؟ من زال ڪي مڙسا ڳو ٻسي
حجاب ڳالهه ٻڌي لاڄ آئي ڪڏ ڪڍسي هوت ڪياءِ ٿوري مهل
ڪان پوءِ چپ ڏانڊن هوت ڏٺي هشالي جو ڪپر ۽ مٿهن ڪي آڏو
آڻي ٻچڙط لکي ته تون ڪير آهين؟ ڪٿئي ڪڍون آهين ڇا جو ۽ تين
ڏو موت ڪي سڏ ڪڍو ۽ سڪھو مڏان ٻڇي چٽ ۾ ته اڄهو اڻي
جو اڳي تو مارجهن. تاج الملوڪ ڇهو ته محمڻجو ساه جو اوڏهين ڦي
من مهل ٻاري ٻيو اگر سو جسي ڪنهنجي ڪعب اڄسي ته ڏسو
اڳيان ڏاڪار ڪاڻي. ٻاقي ٻي ڪڍين ۽ ٻڌي ڪان آءِ ٻه ٻچڙط
وارو ته آهيان آءِ ٻھھنجي ٻچڙي سان آهيان ڪنهنڪان سواءِ
موت جو ٻوءِ مولڪي ڪوڻي جو سرڪان اڳتي آسرو لاهي اهڙي
مدد آيو آهيان ماڻي ڪڍين ٻه طرح سان تون مولڪي ٻڇھنجون

خبرون ٻڌاوون پڙاڏو ۽ سڄو سماچار ڏي - من عورت ڪنڌ
مٿي ڪري چيو تہ آءُ اهڙي آهيان ڄالو اڳ روح افزا ڏئي آهيان
مظفر شاھ جي جو فردوس والي پيٽ جو جاڪر آهي — هڪڙي
ڏينهن سوٽ بڪاولي جي بيمار ٿي جو پڙي پيچط لاءِ ڏاڍهس اور
جي باغ ۾ ويٺي هوس ۽ وات ٿي ور ڏيٺو هڪڙي ڪاڻ مهين
۽ پو جهلي وڌم ۽ آماڪ هئي ڪٺي آيم — ماڻي هو ساڻم راي ملي
رهڻ ڪهري ٿو ۽ آءُ ويچي ٿر ڏسي وڃاس - تنهنڪري ڏا ڙي
لوان لوان ڏکر ڏيم تہ جنهنڪري رات ڏينهن رئندي گذاريان
ٿي - اهو حال ٻڌي تاج الملوڪ چيو تہ تنهنجي سوٽ کي بيماري
ڪهڙي آهي چياه تہ من جو ڪڏهن ماڻهو ذات سان وڃي ايه
لڳو آهي مس مس ڪن ڏينهن کان پوءِ ڪهڻ ملاڪي سان
ملهو هوس ۽ وري ڪو اهڙو ئي سعادو ٿري ويو جو وڇڙي ويا
تنهنجي ٿوڙائي ۾ هوءَ ليلي ۽ هاءِ مجنون والکي ديوالي وتي
۽ باطن کي حال کان بي حال ڪري ڇڏيو اٿس - تنهنجو ڪوئي
علاج ٿي نٿو سگهي تنهنڪان سواءِ جا هوءَ پنهنجي ذي کي ڪٺي
قيد ڪيو آهي اگرچ اوهان لاءِ تصديع آهي پر جا ڪري لاچاري
جو وقت آهي اهو ٻڌي تاج الملوڪ جو من لهي ويو ۽ اکين
۾ ڳوڙها ڀرجي آيس ڏکيل دل مان آهون اڪرڻ لڳو ۽ اصل
واري حالت ٿي منجهي ويس - روح افزا ڏٺو تہ پنهنجي چيو تہ مار
مڃي ۾ تہ تو ڏاڍيون تڪليفون ٿي ڏٺيون ماڻهو ورڻ خير تہ
آهي جو ڊل لاهي ڇڏيو سو ڪهڙي سبب شاهزادي چيو تہ
مون کي اهوئي هڪڙو وڏو وڇوڙو مٿان پيو آهي جنهنجي
سبب کان تنهنجي سوٽ بيحال ڪئي ڏي وٺي هوءِ هئي قيد ۾
پئي رڙيون ڪري هئي آءُ وڃ پڻ ۾ ڏاڍو ڪهڙو ڳالهيون ڪيان
مطلب تہ شاهزادي پنهنجو سربستو حال روح افزا کي ڪري
ٻڌايو سا ٻڌي اهڙج ۾ پئجي ويئي ۽ پڇي جي سگهت

ميلاپ ۽ سچائي ڏسي جس ۽ آفرين ڪيائين - پوءِ جوڙ
ٻڪي جو موڪلي توکي من ديو وٽان ڇڏائي تہ جو ڪر تنهن
جي جگر جو داغ مٽي ڇڏيان شاهزادي جيو ڪير آهي جو توکي
ڀيڻ ڪوٺين ٿو ان اڪري پامر ڪي ۽ تہ ملياملون پرڇي توکي ديو جو
آهي تہ ڪا سچائي ڏٺي ڪندو تہ آن کي ايندي ساڻي پاس
ڪري ڇڏيندس پوءِ جا ڪريان جو ڪو ڪار، اڃو مٿيا، رمت ۽
ڪوشش - روح افزا ڪيس ديو جو مٿيان خاڪو ڏيکاري تنهن اتان
وڃي مڪري جو مرداري اراڪيءَ ورتي پوءِ پارس پيروا ري
لٽ روح افزا جي پيرن ۽ پٽ پيرن ڪي اچا لالاءِ تہ جيت
پيرين لئي پيون تهان پوءِ پٺي آئي فردوس پٽ ڏانهن مليا
اچان ست پنڪ اکين مليا تہ پڇيان مڪري وڏي مڪل ڏسي
اٿي روح افزا جيو تہ شاهزادا ماڻي جل پيروڙي امو جوا جي
رسيو ايري ۽ جيت تاج الملوڪ توهي بغل مان ڪڍي ڪٽي
روح افزا جي مٿي ۽ وڏي ۽ پاڻ ديو جي سامهون ڏيو ديو
ٻر اما اڪ ڪا ميندو هليو آيو شاهزادي مڪل ڪري پولاڻي
جيس تہ خبرداري اکين وڪ ۾ رڏاءِ ڏي تہ پيرين ڏڪ سان
پرو ڪندو سا - ديو پڪڙيو وچ وانگي ڪيو پون ۽ ڏٺو
ڪرڻي ڇياءِ تہ وڏي عجب جي ڳالهہ آهي جو ما ڪو ڙي
ڪي ماڻهو ٿي آر ڪري اچي — جو ڪي ٿي ڪر ڙپڪ ٿي اسري
مون کي لاچ ٿي اچي تہ مڪر ڪي چا مارجي ۽ جسا مت
ڪوهہ قاف ٿي الارجي تہ ڏپي وڃي ساڻو مٿي جي مٽ
ٿي چا واريان لهو ماڻي مهنجي دوست واري مون کي
ڏي ۽ تون وڃي جتان آن پاءِ جو مهنجي دل پهنجي معشوق
ڏسي حد کان زياده آهي - شاهزادي جيس او مردود پٽڙي
وات وارا تون آهين ڪير جو روح افزا جي لالي چئين
وڃي تہ مهنجو معشوق آهي ڏٺي ڪان ٿو ڇان ڪر اڪي جو اڳي

جڏهن وڃي ويا ته - تهڙو ٽولو ڏسي شاهزادو ڏمڪا قرط ڪيائين ڏرو
ڪي وڌندو ويو ائين ته جيئن پوءِ ٿيس شاهزادو اٿلو آيس اوڏي
پڌندو - آڏو اچي تنهن ڀيري ٻيهر وڌندي ستون مرط هو ڪري ويهه ڪٽي
ورتو ۽ شاهزادي کي اچي پاءِ پر تاج الملوڪ ته ڪهڙو اري هو سوائي
جهڙو جي زور کي لهڪر لڳي هو انهي ڌڪي ويو ڏڪ ته ڪسي ويس
پوءِ ور لڳي پارس پور وٽ وارو ڏڪو انهي ڪٽيون پهر سو پوءِ
جي ڪنڌ کي لهڪايو جو ڀيو جو سڄو بت ڇرڪي ويو انهي شاهزادي
ته ڪاوڙجي جيس ڏراڪ ڏيل ۽ ٽڪي جت ڀيري تلاءِ پڇيو آهين
مالڪي پڇط ڪوهي تون ٿتائين جڏهن ويو سان ته پوءِ ڏي آءُ اگرچ
ديو آهيان پر ڏسي آدمزاد ته وٽ جيو ته آهي اڪيان ته پري
ٻلا آهي تنهن رکيو وڃن کي زور ته پوءِ جهڙي پاسي ڪيان مزار
ديون جا ڏاند جهڙي ڏيل ۽ ماڳ جهڙي جهڙ سان اهي مڪ
ٻي کي پاڻهياس تاج الملوڪ کي ڄوڙاري ڪيرو پڇي ويا —
شاهزادي ته انهي ميدان ۾ جهڙي جهڙي لڙي سورهائي ڪئي
۽ اڪر جيئن ۾ سڄي کي مٿائي ڪيو هو —

[بيت]

اڳي ٿلوار ڏاڍي لوزواري ڏهي ڏرڻي ۽ آپ ڏسي ڪي اڏاري
ڏما ڏمڏم ڪٽي لون تفنگن غلولن ۽ غبارن سان گرزن
ڪٽي هت ۾ رکيو مولا کي ساري ڏون جا ڏيڙ ڪهاڙ مرڌوڌ ماري
ڪٽي انسان ديون سان لڙائي جتي مرد لا ڪس مرحبائي
ٿتيا تفنگن پيا مرداڏ ڏٺا سر ڏون جا ڏوڙ ليا مڪ ساعت اندر
وجهو ريلا ڪري وت رزمن جو ڪري ڏوڙا ڏيو مو خون تن جو
يڪا ڦڙتي ڪري باقي پڇيا جو ڪٽي جهڪ جا ملن ڪان شاهزادي
مدد مولا علي کي مومنن ڪان وڃان قربان آءٌ پنجتن ڪان
پر تاج الملوڪ وڌندي ورهندي ۽ جلد ڏيون ٿي يڪا ڪندي

ڪنجي ملاڪ تي ٻڌو هو سو سوپ ڪان ٻه بي سرهو ٿيو تنهن ڪري
مدد ڪري ٻڌو - روح افزا جڏهن آئي ۽ ڏٺائين ته ڏسان
ڪٽي ٻڌڻ جي گوڏي تي رکيائينس ۽ نازڪ هٿوا ڙهه تي لاتائينس
۽ ٻڌڻ جي مکري ڌاڙي سري وات مان جڏهن گلابي پاس شهزادي
جي مغز ۾ پهچايا ته هن سرت ۾ آيو ۽ ٿورو ئي لاهي ڪٽي اکيان
رکيائينس ۽ سندس منهن ۽ پهاڙي جي ناموس ڪا نظر لڳي ٻه
آڻي فردوس بهشت جي وات وٺي هليا - جڏهن پهتي اهي شهر
جي اوڏا پهتا تہ اُتي روح افزا تاج الملوڪ جي ٻڌواري باغ
۾ جهجهو تالو ممتا ۽ باغ جو واري ڏاڍ ماڻهو وٽ ويٺو سي
اُن جي ڏسڻ سان چڙهيو جترا جي پيءُ اکين جا اولاهي ٿڻ
ملو ۽ اکيون ڏيئي جون جهڙي خمرون ڇارون ۽ ڏانوس —
روح افزا من اٿي کهلي ڏيئو جا ڏکر ۽ سور ۽ شاهزادي جا ڪهڻ
۽ ڳورا ۽ پهاڙي سڀ بيان ڪري ٻڌايائين ۽ ڇو ظاهر ڪيائين
ته هي آدو آهي جو بڪاولي جي عاشق آهي مظفر شاه اهو ٻڌي
باغ ڏي هليو ۽ روبرو اچي شاهزادي جا ڳورا مڃيائين ۽ شڪرانا
ڪيائين تنهنڪان پوءِ ڪهڻي آبرو ۽ عزت سان ڪيڪار ڪري تنهن ڪري
عمدي گادي لهڻ وڌارائي ان جي ڇاڙي ڪٽي ويهاريائينس
۽ ڪهڙيون ٻيون ۽ پيزاده سندس خدمت جا ڪري ۽ ڏيئي
باقي دري ٻڌڻ پيري موتيو ۽ گهر ۾ آيو -

داستان

(١٧)

خط لکڻ مظفر شاه جو فيروز شاه کي روح افزا جي پهچڻ
بابت ۽ اچڻ بڪاولي جو ماءُ سان گڏجي ان جي
ملاقات ڪرڻ لاءِ

آڪاڻي ڪٽڻ وارو لڪائي ٿو ته مظفر شاهه ڪڙو خط سندس
ڏي روح افزا جي خير سلامتيءَ سان اچڻ جو فيروز شاهه ڏي لکي
اُن ڏي موڪليو سو پڙهندي ڪجهه سرهو ٿيو ۽ حڪم ڪيائين ته
جميله خاتون روح افزا جي ملاقات لاءِ جلد اوڏانهن وڃي ۽
وڃي اکين سان ڏسي اچيس — ٻڪاولي جڏهن مائٽن جي
وڃڻ جي خبر ٻڌي ته چيائين موڪلهاءِ ته آءٌ به سوٽ جي گڏجاڻيءَ
لاءِ اوهان سان گڏجي هلندس اها ڳالهه جميله خاتون کي
ڪجهه پسند لڳي ته من موا ٻه لائڻ ڪري من جي حسين ٽي
ڪو هجڻ ٿئي ٿو ۽ ماڻهپائي به اهي اهو جيڪو دل ٽي ڪٽ
اٿس سو لهي وڃيس پوءِ ٻنهين مان هر ڪنهن ٻاڻ سان
گڏجي فردوس پٽ ڏي ولسي هليس، جڏهن مظفر شاهه ٻڌو ته
جميله خاتون ٻڪاولي سوڌو هنڌ ٿي آهي تڏهن روح افزا
کي انهن جي اچڻ وڃڻ لاءِ ڪلهاءِ سا جڏهن وڃي مليون
تڏهن پهرياهين ڪجهه اوقات سان جاءِ کي سلام ڪيو پوءِ پهرين کي
مٿ ڪيائين ٿيون ڪٺي آءٌ سان لائس ۽ اکيون ۽ مٿو چمائيس
۽ ٻاجهه ملائس گهوڙي لڳي گهڻن ڪان پوءِ ٻئي سوٿيون هڪ ٻئي ۾
مليون ۽ مبارڪون ۽ سلامتيون ڏنائون روح افزا پوءِ ڪري
آهستو ٻڪاوليءَ جي ڪن ۾ چيو ته اوهان کي ٻه اوهان جي
دل گهرائي وئي جي اچڻ جي واڌائي ٿي ڏيان جا ٿي ملي آن
کي شوق سان نبض ڏيکارڻ ۽ دل کي ٺار ۽ ملاقات نه ڪرا مو
ٻڌي ماڻهو پوءِ ڪان اوڏي محل ۾ ڪڇا ڪنهن جو ته ٻيهڻ
جي جاءِ ڪا ته مٿي ٻه سب دل جي دل ۾ ڪي سرهائي کي
ارهائي — قصو ڪوتاهه ته روح افزا چڱي مان شان سان پنهنجن کي
پهچي گهروڙي آئي مظفر شاهه حسن آرا ۽ جميله خاتون ۽ ٻڪاوليءَ
کي مليون ۽ ڪجهه ڪيڪار ڪياءُ گهڻن ڪان پوءِ ٻاڻ ۾ ڳالهيون
ٻڌيون ڪرڻ ۽ حال احوال لکيون هنڌ ۾ موڪلي جون لهوارون

اوڏاهيون ڳالهيون ڪندي اچي روح افزا جي جو ڏڪاري جو
جيان ڏسڻ لڳي ۽ وري مڪري پئي رمز ۾ ڏاهي ڪڍي مڪسي پڪائيو
پوءِ جميله خاتون رات آئي ڏکي ٿي ته پڇڻ پٽ کي موت ڪئي
ڏني من روح افزا ڇوڪر محبتي حال کي ڪهڙي جو اهان بڪاولي
کي ڪي ٻه ڇا ر ڏسڻ مون وٽ چڙي وڃس ڪي سرت ۾ ٻه اچي
۽ سوهه ادب لهي ۽ وڃس جميله خاتون ڇوڪر ڇڪو حرڪت ڪائي
اهو ٻه پنهنجو گهر آهي پلي مڪر ڪن ڏکي ڏسي اڻون ڇڏي ڀاڄ
آڻان ادرجي باغ ڏا ڏهڻ ملي ويتي ڏڪ من واڪا ڏي ڏسي
روح افزا بڪاولي کي ڪڏ ۽ ٻاري عشق ۽ محبت جون ڳالهيون
ڇوڙڻ لڳي ۽ ڪهاڻي اڪ ور ڏا ٿيس ۽ ڊرامه لاسا ڏڏا ٿيس ڏيت
تاج الملوڪ جي احوال بابت ڪي ڪجهه حال لڳائڻ جيڏا ڏس
پيا هڪ اڍا ٿيس اتي بڪاولي کي اکين ۾ شرم کيو ۽ ڪهڙو ڪي
لڄائي پر مڪين حال ڪان مڪڻ ۾ ڪهڻ ۽ وڃي ڇوڙ لڳي ۽ واه
ڙي ڇڳائي ڇرڻا ڪرڻ اها ڪنهنجي ڪل مون کي ڏکي ٿي لڳي
اسان سان اڳي اڄ ڙيون آگاڙيون ڳالهيون پنهنجو ڪندي
وڃ اهو حال ڪنهنجو آهي جو پنهنجي اند ۾ جون ڳالهيون ڏي ڏيو
وڏو مون تي ۽ ڪهڻ پڇي مون کي مڪڻ ۾ ڏيو ٻاط ڏي ٻڙڇاه
مون ڇاليون هو ته تون من مارڻي اط ڪهلي ڏيو جو سوراليءَ
اند ۾ ساڃيو ۽ ڀلي هو اند پڻ ۽ پر ته هي پها ڪو ڪنهنجي حال وڏان
آهي - مڪين مهندي پڙهڻ مهندي پنهنجو ڏس پڻ کي ڏيندي -
۽ پرط ڪو ڏو لڳي ڪان ڪلي - چڙها ٿي وري ليڪو لڪي ۾ وچ
ڪهڙو ڪيو ۽ جي ته ته حضرت سليمان جو سڪڻ آءُ پنهنجي گهر ملي
وهندي سان ۽ وري ڪڏهن ڪهڻ اهڙي پس ٻلا انڪ پر ته ڏسو
فانوس ۾ اند رها شمع پتي پرندي ڪهڻ کي پرواڻو ڪڍان پڇندو
۽ پوئيل مڪري ٿي بلبل ڪيڙو لا ۽ ڪندي ڇا ما ٿهن لڳي ڇا
اسان پڙهان لڳي اڄا پو تو کي اچي ڪو ڪمان پيو آهي پيو اڻان

لڑکی وہی لڑکی تھی — روح افزا تھا نے ما رنی مو رکھو حاملی
مکان تی وہی کھنہ بہ طرح بدھی لگی لگی من ہوٹ لکھی نے اوی
ادی اللہ رکی اوکی آد مالی مرو بدو اتھن کولہ لی جوان نے
کھن جی بیجان تسون حیران آھین یا کھھجو تو بڑائو
الی آد زمانی جی کیالھ تی کڑیان نے بیشک تون آھین
سا فانوس جی شمع بہ جی کو پعکر پاٹھی ادی کا معدوند ان
بہ تو کی جا ہوکٹی من مزا بہ پھلا فرجا گل (گو لیون) عشق جی
دریا ہ بہ بڈیو تا وجن نے ان لاہ جدء سبھ کسی کھری کا لط
مطلب نے وری کیالھ کی و تھاری آن جی کا وڈ ری
کھاہ نے پالا وجی بن بدی ء مت مت بہ وتہ ان جاہ ء باغ جی
ہو تاری جعی تاج الملوک و بہ ہو کھرط لکھیون جان
شاہزادی جو تاکرما رک ، جو ڑی ہو تہ مزو بکاولی جی
کھی ہیو سو پڑی سکر تتی ویہ بہ لیٹ ہاط جہلی نے سکھی
روح افزا کی جہاہ نے جی آواز کھان تو ادی آن جسر بہ ادو نے
ادی انا شوقس کو تا زو شکار جھلیو اگن ان جو ہرلاہ آمی ملو
تہ تسون تان جو بکاولی کی ہر لایتی شاہزادی جی دوبرو
ولی وہس اجان تاج الملوک کی تاڈاہ نے وسان ہوس تسی
رھی ہاط جھلیو تہ لیس من کسی بہ وری عشق کسان آرام
کھی ۔ ء کھدیتی کٹی کچھی سان لاتائیمس ۔ بکاولسی بہ ان
محل لاج کی ڈوفی آن کی کٹی پاکر وڈو ہوہ نے بتسی فراق
جا تنیل کھٹوئی کی رنا — ء و جوڑی جو تہ کہ لاتاتون ادو
حال تاسی روح افزا لھک تہ یتی کلی ۔ جہاہ ادی تو کی تہ اج ڈاہ
دلیا جو داہ لکھوئی کولہ ہو ء نہ کا کا زمانی جی سک ملی
تو نے تہ ا رہن مزس جو مسعن ڈی کھن ہو لد وہوہ من بھکائی
مزس ما لھوہ کی کہل لکھیو ہمی رتھن ء ہسا لط مارہن الدو ہ
(مار) تاجو کو تاکہ ہوہ تو نہ مھھجی جاجی جو تالوئی بڑی

ڇڏيو ۽ سڀني ايمان کي ڪارو ڪيو - اهو ٻڌي ٻڪاولي چيو تہ
اي روح افزا جيڪڏهن تو مون قبول ڪيو، جي قدر ڪسي پا جهہ
ڪري ڪٿي ٻئي ٻڌي آهي تہ ٻوه وري توکي لائق نہ آهي جو
طعن ۽ مهڻن جي ٻين سان ورائي ڪرڻي لاءِ ڇڏين پيو
ملاقات جو شربت پياري جاري ٻوه وري ڇڏين جو زهر ڪرائي
نہ ماري - ماڻهن منهنجو حال تہ توکان رکي بہ لڪل نہ آهي سڀ
توکي روشن آهي تنهنڪري ماڻهن مهرباني تنهنجي ۾ آهي پئي
اگر تون هت ٻڌي جي وات آهي ڊڪ تہ ۽ ڪجهن توري ڳالهہ
تہ مون ٻنهي عاشق معشوق ٻانهن ۾ رچ ڪليا مليا ۽ پاڻ ۾ ڏڪ ڪر سو
جا حال ڪرميا ۽ ڪيترا ڏينهن انهيءَ طرح صحبت ۾ گڏ گهاريائون -
ايترت ٻڪاولي جي وطن جو ڏينهن اچي سهڙيو - تاج الملوڪ ويچارو
وري بي آرامي ڪري پيو مڇيءَ وانگي پاڻي ڌاران تڙڪي
اکين اکيان سو جهرو ڇڏي ويو ، ئندي رندي نہ رات ورامي
نہ ڏينهن امري . اهو حال ڏسي ٻڪاولي جهوڙ بس ماڻهي آڌ بہ
لاهي پاڻي پنهنجو اهو حال ظاهر ڪري ٻڌري ٻت ڳيان پيو
اڪ جهپ مان تہ نہ وريو اڪي روح افزا روڪ ڪيس نہ اي پيرط
معان ڪو اهڙو اڄ نکو ڪر ڪرين اجايو لوڪ پاڻ ڏان ڪلائيندين ۽
ائين ڪرڻ چڱو آهي ڇا - تون الڪو ڪونہ ڪر مهون پنهنجو
حال تہ ڳهريو آهي ڏڪي جو آڌ وري ٽورن ڦي ڏينهن ۾ توکي
تنهنجي دل گهر اڌ نہ سان ملائيندس پوء وري وڃي پنهنجو اندر
ڏاڍ ائين اداس نہ ٿي وڃڻ جا ڏينهن اچي ڪٽا آهن پنهنجي
سمجهہ رکہ امان اهي جي ڇڏي ۾ ڌ ۽ ڏکي جي ۽ رپار ۾ تو ٻہ
ڪر نہ ٻوء ڏکي مهرباني موچاري ڪمن و آڌ تولاء چڱي ڪمرڻي
ٻڌان - بس اڪي زور مسي اڻ سرلدي اهو ٻڌي ٻڪاولي ادر
جي باغ ڏانهن آئي ملي ۽ ماءُ پيءُ وٽ اچي معهاده ڦي خدمت
۾ حاضر ٿي -

داستان (١٨)

روح افزا جو پنهنجي ماءُ پيءُ سان تاج الملوڪ ۽ بڪاولي
جي ايندڙ جو حال بيان ڪري ٻڌائڻ ۽ وري جميله خاتون وٽ
وڃي پنهنجن جي وهانءَ ڪرڻ لاءِ موڪل ڏيارڻ بابت

ڳالهه ڪندڙ آهن ته جڏهن بڪاولي روح افزا کان موڪلائي پنهنجي گهر
آئي تڏهن روح افزا وڃي پنهنجي ماءُ پيءُ سان شهزادي ۽ بڪاولي
جي ايندڙ جو سربستو احوال ڪري ٻڌايو حسن آرا اهو حال ٻڌي
ڳچ تائين ته اچي ويٺي پر پوءِ پڇيائين ته هاڻي ماڻهو ۽
پري جو ناطو ته ميلاپ ڪيئن آهي سو ڪهڙو اوکو پر تاج الملوڪ تڏهن
ته پنهنجي ڌيءُ کي قيد مان ڇڏايو آهي تنهنڪري سوا هي ته حق آهي
جو اهو نور ۽ انجو لاهيندڙ پس سو تڏهن جڏهن انجي مراد پوري
ڪريان ائين چئي اوڏي مهل حڪم ڪيائين ڪي ستن ادن
شاهزادي جي صورت ڪيترا اڳي ساڳي اوهي باغ تائين
روانگي ڪري فيروز شاهه ۽ جميله خاتون سان وڃي ملاقات ڪيائون
۽ چار تڏهن الي نڪي مڪري تڏهن ڳالهيون تان ڳالهيون ڪندي
رهي پنهنجي مطلب جي ڳالهه کي پيش ۽ موٽ لڳي ته اي ادي
جي ته تاس - جيڪڏهن ڪنهن باغ جي وڻ ۾ ميوو آڻ هوا ڪري
ڪنهن ٽاري ۾ ڪا عمدي مکڙي ٽڙي پاڻ ڏيکاري ۽ ان کي پوري
۽ وهي ته چوڻ اهي مکڙي جو پيدا ٿيڻ ۽ ڏ ٿيڻ هڪ جهڙو ٿيو جيڪڏهن
ڪنهن کي ڪو امل مالڪ مٿ لڳي وڃي ۽ هو الڪي هار ۾ پوئي ڪر
۽ آهيندو ائين ٿيڻي ۽ آهي سڀ مان ڏکڻ ڪو ۽ مٿيون جيڪڏهن
ونڊ پو ڪين ته ڪهڙي ڪرائيندو انهيءَ طرح تون قياس ڪري جو ته
ڪهڙي ڳاءِ بڪاولي کي ڪدوري وهاريندين ۽ آخر ڳي ڏڻ ڪو

وڏو چڱو آهي ها - ڪهڙي نه سهڻي حالت ڪچهريءَ جي رونق آهي ته
ان کي ته ڪنهن انهيءَ ئي سڄ جي چمڪاٽ ڏٺو ڪي جوان سان
ٻڌاءِ ته لهي لڳا ڪو - اهو ٻڌي جميله خاتون چيو ته اي حسن آرا
تو ڪان ڪچهري ٿي ڪا نهي تو کي ته سڪ آهي ته من چئو وئي وڃي
ڪنهن آدمزاد سان اڙو ... ڪهو آهي سو ان لاءِ جيڪو ...
وٺي ۽ ٻڌجن ڪان مهر والڪي ٻڌي ٻيجي باقي ان ڪاوڙن لاءِ سو
رات ڏينهن وٺي دائمون ڪنهن ماڻهن ڏس ته آءُ ان جو ٻلو
ٻيٺي ڪيڙو ڪريان ؟ جا ذات ابيات ڪان ڏٺي وجهي ۽ لاچ موجات
ولهس ئي ڪان ٿي من جي لاءِ ڪري آءُ ٻڌجي ڪهڙ ڪسي داغ
لايان ها - جو ٺي آهي ته جيڪڏهن ڪافرن ته ٻه حالت ۾ سونهن ۽
ڇڙن جو ن واجبون جيڪا ڪٺن ڪنهن مواڻي ٻه جيڪڏهن ڪنهن
ٻئي انهيءَ ٻڌو ٻڌو سڄي ٿي تون موڪلي ٻلوڙي — ڏٺا ٻڌن
ڪڏهن ماڻهن سان ٻڌايون آهن جي آءُ انهن ڪريان
حسن آرا چيو ها ئو اهو ته سچ آهي جي سڀڪو حالت جهڙي سان
لهي ۽ اما اظر ته ٻڌاءِ ڪهڙي ٻڌو ڪي جيڪڏهن ماڻهن جي ڪٺن
۽ خاصيتن ۽ عزت ۽ مرتبن جي ڪا خبر ۽ قدر سڄي ته جيڪر انهن
انهن ڪان ڪو شوق ڪنهن ڪرين ها ۽ ڪي ڪانون ها سو وٺين
ماڻس اي ٻورڙي ماڻهو ڪي الله تعاليٰ سڀني مخلوقات ۾
سڀکان ڪري پيدا ڪيو آهي اي سڀ ٻڌڻو جسي ٻڌائين ڪان
آدمزاد جو مرتبو وڏو آهي ۽ جيڪي درجا ڏٺي سڀکان ماڻهو
کي بخشيا آهن تن جو حالا ڪو ٻڌو - ڏسڻ ۾ سو ڏٺي والکيا ن
ٿو ڏيکار جسي ٻڌو وڏن سمجهن ۾ ڏري وجهڻ لاءِ والکيو ڪان
ٻه وڏا آهن ڪيترن ڪرامتون ۽ قدرتون انسان
جون ٻڌڻ ۾ آيون آهن آدميءَ جسي حالت ٻه رب جسي حضور
۾ گهٽي مانائي آهي ۽ ملڪن جي بادشاهي جيڪر جو ۾ عطا ڪئي آهي

[بيت]

خدا خلقيو ڪري انسان اشرف سڀڪو خلق ۾ آهي لکيو صاف

تون ڏس تہ صوفي فقير جي ڏيهہ آهن سي ڪهڙي طرح اسم اعظم کي ڏاڍ ڏاڍ طرحين ۾ ڳولهيو روح جي اندر ذڪر ڪري ھر سان گڏ ڦھچائي ڇڏين ٿا جو ڪو ساہ ڪڍڻ سان ڏاڍ ڏاڍ سان اھا تلوار ٿئي اچي ۽ من ظاھري سڄا ۽ روحي ٻاطن ڪسي ٻاپ ۽ ڪميا ڪان اھڙو ٻچائين ٿا جي اکين جهان ۾ ڇتل ليکيا تون سچا ٿا ماڻهن کي گهٽ ھرجي ۾ جا ٿيو ويٺي آھين ٻروٺي ڳالھ ھئي جو ٻڌون خواہ انسان سڀ تو الهي جي آيت آھن تنھ ڪان چوپ ڪھڙو آھي انسان کي تہ ٻاطن ڏٺي جي قدرت جي واڪاڻ ڪرڻ گھرجي جو جو چيو اٿن تہ ڏاھو ماڻهو آن کي چئبو جو ڪنهن ٻہ سائي وڻ جي فقط ٻڙ کي اڻين ڪري جا ٺي تہ چوڻ ڏٺي تعاليٰ جي قدرت جي وڏائي ظاھر ڪرڻ لاءِ من کي ورق ۾ چئبو ٻلڪ آھو ٻہ دفعہ چئبو ٻعني جا شئ من جهان ۾ سڀ ڪان گهٽ ٻا سڀني ڏسجي ٿي تہ اھا ٻہ گهٽ چوڻ تہ گهرجي جو جو ڪنهن کي سچا آھي اھڙي ٻہ جو ڦوڻ جي من آدمي سان من جهان ۾ ڪيتي ڏاڍ الڪل آھن تہ ٻہ ڏٺي تعاليٰ جي ٻاھپ ۾ ٻڌو آھي ۽ جي ٻلڪون ۽ ھنن ماڻهن ڏيکاريون آھن سي وسيلو جون ٿين ۾ آھن ٻرو ڏکا ٻاڪ جا اسم سڀڪو ۽ صفتون سڀ انسان جي اندر سان اٿي سکڻ ٿيون ۽ سڀن تو سڀڪوئي ھي چمڪات جي خاص جاءِ آھي - اھا ڳالھ من مان ظاھر ٿئي ٿي تہ صفتون ڏٺي سڀڪوئي جون تصوري ذات آھن ان ٿي ڪيترن ۽ صوفين ٻہ راہ ڏاڍي آھي - سڀڪو ساہ وارو جنھن شئ کي ڪري صفت سان ٻروڙي سگھي ٿو مگر قادر ڪريم جلشانہ وٽ اھا شئ سڀئي صفتون سميت ڏري ٻرزي معلوم ۽ روشن آھي جنهن تہ ساہ وارو

ڪنهن شيءِ کي ڏسڻ لاءِ اکين جي نور جو محتاج آهي ۽ ٻڌڻ
لاءِ ڪنن جي. حواس ڌاران ڄاڻو ڪونهيس ۽ مطلب ۽ معنيٰ
سمجهڻ لاءِ دل جي قوت ۽ عقل گهرجيس - مگر ذات لاشريڪ
انهن اوڻن جي پوري ڪرڻ لاءِ ڪنهن به حواس جي پروا نٿي رکي
بلڪ انهن ڌاران سڀ سندن قدرت سگهوري اڳيان روشن
پڌرو آهي ۽ ائين هر وقت حضور ۾ حاضر ۽ موجود آهن — ائين ڄاڻڻ
گهرجي — معان ڪو گمراهه خيال ڪري ته ڌڻي سگهوري
جي قدرت مٿان جاندار محتاج وانگيان ٻئي جي مدد ۽ واهر جي
ويٺي آهي - صفتون پاڻ ڀلائيءَ جون عين ذات سندين آهن
دنيا ۾ جيڪي موجود ڏسجي ٿو ۽ جا ريت خلقت جي واهاري
۽ پيدائش پاڻ ڏسڻ ۽ ڪوڙ جي آهي ۽ ٻيا انيڪ ڪم جي
قدرت ڪرڻ جي سان ازخود پاڻ کان پاڻهي ٻيا ٿين ۽ ڏسن
جن جي خيال ڪرڻ لاءِ انسان جي سمجهه حيرت ۾ آهي اهي
سڀ نور مبارڪ جون تجليون آهن ۽ انهن کي صفتون به چئجي -
جهڙي اهڙا ڪارخانا سمجهجي ۽ سمجهي سو خاص پاڻهو آهي — پر پاڻ
جڏهن نه ڏٺيون ڪالهون ۽ شڪل ڪر قدرتي سان پيدا ڪيا
۽ جوڙيا تڏهن اسم هو الباطن سو ڪنهن ۾ سندن قدرت پاڻ
موجود هئي يعني رهي نالو رب جو الله هو ۽ سندن
نور جو جهلڪار ڪجهه جي پردي ۾ ظاهري ڏسي هو پوءِ سندن
اشارو عيب جي هوا ظاهر سان پڪڙ سڀ پردي مان نڪري
پڌرو پٽ ٿيو ۽ آنجي نور مبارڪ جهان سڀڪا پيدا ڪيا ان قدرت
سان پردو لڪ جو کڄي ويو تڏهن نه هئڻ [عدم] مان هئڻ
[موجود] ٿيو حديث سگهوري ۾ هن طرح آهي ته اسين هڪڙو
ڳجهو خزانو هواسون - پوءِ اسان گهريو ته پڌري اسانکي سڃاڻن
تڏهن پيدا ڪيوسون سڀ خلقت کي واسطي سڃاڻپ جي يعني
موجودات کي ڏسي ساهه وارا پيدا ڪندڙ جي قدرت کي سڃاڻن

۽ سندس صفتون ڏل کي وڌائين ۽ هي ذات واحد لاشريڪ جا
سونهن ۽ سهڻائي ۽ ڏاڍائي ۽ قدرت ۽ صفتن سان سينگاريل آهي
ڪنهن کي آپانظار پنهنجي صفت هيڪڙائي واري ڪا پڌ سان نه هئڻ
(عدم) جي آئيني جي سامهون ڪري پنهنجي قدرت جو اولڙو
اُن ۾ وڌو جنهن جو ڦالو جهان ۾ پسار ڪيائين ۽ مالڪ ملڪ جو
پنهنجي سهڻي جوڙ ۽ جمال ڏسي طرحين طرحين مخلوقات جي سونهن
۽ ٻُرت ۽ پڄا آوري ۽ نوڙت ۽ نياز کي موهجي پيو ۽ راضي ٿي
پنهنجي خوشي ظاهر ڏيکاري ته ڪل مخلوقات مان فقط انسان
لاءِ هي مان جو حڪم موڪليائين ته پيدا ڪيو اسان انسان کي
سڀني پيدا ڪيلن مان سڀڪو ۽ مٿانهون ڪري اهو مان انسان
لاءِ ٿورو نه هئو يعني سڀ پيدا ٿيلن مان ٻين ڏجو ماڻهن
کي حاصل ٿيو آهي هاڻي ڏسڻ سان ظاهر آهي ته سڄي ٻئي ۾
سڀڪو مٿو آهي ڪنهن ۾ مانائتي اک آهي اها اک قدرت ۽ صفتن
جي ڏسڻ ۽ جاچڻ لاءِ آهي سا هيڪڙائي شرڪ ۽ غير کان صاف هوندي
ته جهان آپانپڻ جي صفتن کي پوري صفائي ۽ هڪ معنيٰ سان
ڏسي سگهندي جنهن ته هرهڪ شيءِ پيدا ٿيل مان پيدا ڪندڙ جي
صفت پڙي ونچار سان پڪڙ ڏل کي ڏسي سگهجي ٿي ۽ سڀڪو پيدا
ٿيل اُن آپانظار جي قدرت تي عاشق آهي ۽ سندس اوڙ مهار ڪ
جي پيدا ڪرڻ لاءِ ڏاڍو سڏائيل آهي پر مشڪل آهي جو اها آسيس
پوري ٿي نه ٿي سگهي — مگر اهو خاص نور جو - سو جيڪو جو ذات
سڀڪوري ٿي پيل آهي ۽ انسان جو ان جي اولڙي ۾ اڪر جي ٻچاءِ
آهي ڪنهن کي پنهنجي ڏل ۾ جا هڪ ڏيکاري آهي ان نور جي آرسي
جي ڇت کي جاءِ ڏني آهي اهڙو مرڪيو ماڻهو جو آهي ۽ هن طرح ته
حڪم آيو ته پيدا ڪيو انسان آهي ڪي پنهنجي قدرت سان الهي صورت
جي ٺهيو ته موجب ان مان ۾ ڏات ڏٺي ڏو ته ماڻهو جو مرڪيو مٿي آهي هاڻي
صاف ٿيو ته عدم (نه هئڻ) آئينو آهي ۽ جهان اُنجو اولڙو آهي ۽ انسان

انهي روشني يا اک آهي ۽ سچا ڪرڻ اهڙ ڳجهو آهي - ڪنهن سالڪ
چيو آهي ته انسان جي دل پنهنجي مالڪ جي اڳيئين جو گهر آهي -
۽ فرمودو خالق جو آهي ته جڏهن اسان پنهنجي امانت آسمان
۽ زمين ۽ جبلن کي سونپي تڏهن انهن کسايو ۽ ڊنا ته ڪيو ۽ خوف
کان امانت جو بار کڻي نه سگهيا مگر ان امانت کي انسان ڪاڻ تي
کڻي ۽ قبول ڪيو اگرچه مٺو ۽ نسوري هو ۽ ڇا ڪاڻ ته انهي
ڪٽڻ ڪا نوس ڪابي طرح پنهنجي ڪمهڪري اڪڻ جا ڪانسي
صورت ۾ پنهنجي ساڻي ظلم ڪيائين ۽ جي جو ڪي ۾ وڪاڻ تڏهن
۾ انسان کي آفرين آهي جو اڻي ۾ ڪنهن کڻي ويو - مگري
حديث سڳوري ۾ آهي ته جنهن سڃاتو پنهنجي ذات کي تنهن
سڃاتو پنهنجي پروردگار کي - ظاهر خبر آهي ته جنهن پنهنجو
نفس سڃاتو تنهن پنهنجي پنهنجي ذات سڃاڻي پوءِ اهاڻي ڪار کي به
سڃاڻي اُن جو دليل نه سچ کي سامهون ڏيکن جو ڇڻي
ڏسندڙ سڏس زياده روشني ڪري اک ٺهرائي ڏسن سگهن تنهن
گهرجي ته پهرياد مڪري ڪٽي جي ڏاو ۾ سچ جو اڙو به آهوڻي نور
آهي اهڙي درجي حاصل ڪرڻ پڄي اوڙي کي جهڙي طرح چڱائي
ڏسڻ ڪان پوءِ شايد ويهي ويهي آن ڏسندڙ جي اڪ سچ
پانو رجي پوري طرح ڏسڻ لاءِ ڪمائي سگهي ٿو - اهڙي طرح
ديدار حق جي مسڻ کهن وقت ۾ جيو آهي اڏا الحق پڄي
جهن کي ڳولهيندا ونون تهڪي پنهنجو پاڻ ۾ لڪو سون —
ڏي اهڙ اهاڙ اڻي دل ۾ پرو دوست جو - ماڻڪي تو سمجهيو
ته انسان سمجهائي ابي اهڙا جون صفتون ۽ اسم اڳي سگهن ٿا -
بلڪ انسان تفصيل آهي حقيقت ڳجهه سماڻي جو پڄي حڪم آهي
ته اسين ڳجهه انسان جو ۽ انسان ڳجهه اسان جو - ذات لاشريڪ
جي قدرت جي نور جو جوهر پڪ رڏسي سگهجي ٿو پر ڪجي جو
اسان جون اکيون اڏيون ۽ مڪان پرده پيل — ايمان ۽ انسان

جي وڏائي ۽ ڏر جو بيان ڪيو ته ڪنهن جوڳي نه آهي ته سڀاڳي واري لاءِ ايتري ئي بس آهي — اي جميله خاتون ڳالهه جو مطلب گورو ته هو مگر ۽ اصل آهن ۽ اسانجو مقصد آهن جي پڌايان يا آهن کان پوءِ آهي ۽ هو آهن خاوند اسين اوڪر پوءِ ڪيئن ته منڍ جهڙي جو خاوند اسان کان ڏرجي ۽ مٿي سو اسان کي ٻاط جهڙو ڪرڻ کپي بلڪ مانتي جو رسو رکي ته پيو ٿيا ڪهڙيئون ٿوري ڳالهه ته انهن فلسفن سان آهمزاده جي ساراهه ڪري آن جي وڏائي ۽ ساراهه ۽ فضيلت ظاهر ڪئي ۽ جو جميله خاتون کي ڪاوڙي لڳي ۽ مات ڏاهي وٺي پوءِ چيائين ته ڇگون جي ماٺو ڪهڙو ڪي ڇگا مڃڻ ته آن ڏ اسانجو ٿيا - ٿڏ انهيءَ ڳالهه تان لهي وڃ ته آءُ انهي سان پنهنجي ڏيءَ جو سڱ ڪو ڏ ڪنهن پس جڏهن اڳيئي خيانت ڪئي آهي انهي ڏاڍي کان پيڪ پلي آهي - ليڪ حسن آرا شاهزادي جي تصوير ڪڍي جميله خاتون جي هٿ ۾ ڏئي ۽ چيائين ته هيءَ صورت شرقستان ملڪ جي شاهزادي جي آهي ڏس انهي مهانجو اجان ڪنهن ڏنو ڪئي گورو هوند و ۽ اها وري پڻ ڪنهن مڙس ڏسڻ ۾ ڪان ايندي انهي پڪڙ ڪيرو جوان سان پنهنجي ڌيءَ کي پرڻائيندو جو بڪاولي جي پڻ ۾ هيءَ پهرين تا مو ڪي وٺي سوڻهن ڳي ليڪ چئن ڪنن من ڪٽي قبول ڪيو ۽ چيائين ماڻي من کي آءُ ڪڏهن وڃي ڪوليان ۽ ڪڏهن آڻيان حسن آرا جهو ته ٿون ٻاجهه ڪري وهاڻو جي تياري ڪريو پوءِ نڪاح جي ڏيئڻ جو ڪرڻ پڪ ي ڄڻ پو ته انهي معياد تي آءُ پا ڪيهي من ڪي ڪهو ت ڏا هي وٺي ايندس انهن ڇئي حسن آرا مو ڪلائي آئي ملي ۽ جهٽ اڪ جهب ڏا ڏي فردوس پوٽ ڏ پهتي ۽ اهو سارو بيان تاج الملوڪ کي ڪري ٻڌايائين تي مڪي ڏ ڏيو يا چوار ڪڏ وهڻ جو —

داستان [۱۹]

(تاج الملوڪ ۽ بڪاولي جي ڳجهڙ بابت)

شهزادي تاج الملوڪ ۽ بڪاولي پري جي ٻاهر نڪرڻ
بابت هي ذڪر آهي ته ان کان پوءِ جڏهن خاتون سڀ پنهنجو حال
حسن آرا وارو جهڙي فيروز شاهه کي ٻڌايو ۽ شاهزادي جي تصوير
به ڏيکاريائينس تڏهن سمن روپري جي مڪان آها تصوير بڪاولي
ڏانهن ڏياري موڪلي ته شرقستان جي ملڪ جي بادشاهزادي
جي صورت آهي حال في الحال زماني ۾ مون جهڙو سهڻو ٻيو آدمي
ڪو ڪونه ڏٺو جي ڏون به اچي انهن خلل ڏسي ٻيٺي آهين ۽
خاڪ ڏسي آهه مون لاءِ ٻاڪڪي جهڙو ڪيو اٿئي ته ماڻهي ڏون جو ته
ڪٿي اهي سان تنهنجو سڳو ڪريون آءُ جاڳان ڏسو ته ماڻهن ۾
اهڙو سهڻو جوان ٻيو ڪو انڊ لپ ملڪ ۾ ٻاهرن مان ڪو ڏورو
من جي مت ڏيندو. سمن رو کهڻي سرهائي مان ٻڪجهڙ ڪٿي بڪاولي
وٽ ملي ۽ جهڪي پڙهس زباني جو موسو به ٻڌايائينس -

(بيت)

اکين سوف سيهي ۾ ساري لڳي. ڪجل ري هي ڪاري ڪٽاري لڳي

شاهزادي جان جا جو ڪٿي ڏسي ته سبحان الله جهڙي ته
آهوئي سا ڪهڙو محبوب من گهريو محبوب آهي ۽ ڊرو فراق ڪونهي
جهٽ سمجهيائين ته اهي مهربانيون هزتسي سوت روح افزا جون
آهن بيشڪ مون پنهنجي قول قرار جي سچي آهي ڏٺم ٻاهر
مرڪي سمن روپري کي چيائين ته تو کي جو وهي آهي منهنجي سر
جي ڏون بر ته ڪس ته هي اٺوءُ شخص جي صورت آهي جهڙن
لاه آءُ وڏڪا ٿي ولان ۽ حيران آهيان من ڏسندي آها اڪ
ڪلي ڏٺو چياءِ ته هاڻو سائڻ برابر موٽ هو اها ته شاهزادي جي
صورت آهي - هاڻي ته مزو لڳو واه ڪلهدي خوشيون ڪندي
وت. ڏٺي ڪٿي دل گهريو دوست گهروٺي ملايو انهن جهٽي موٽ
وري بادشاه سلامت جي ڪچهري ۾ آئي ۽ اچي عرض ڪيائين
ته قبله اولاه آهي ماڻهي جي وس ٻاهر لاهه سدوائي تڏهن آهي

جڏهن ماڻهن جو هيو قبول ڪري ۽ پنهنجي مرضيءَ کي هرگز نه
ملي ۽ ڪاڏي جي لاءِ امان ايو جيڪڏهن ڪٿي ڪنهن ديو يا ڀوت
سان سنگ ڪندا ته اُن کي بهشت جو غلمان ڪري سڃاڻڻ گهرجي
ڪارو حبشي سندس مٿ ته هجي پر ماڻهو ئي جي مرضي هجي ته
اُن کي يوسف ثاني ڪري ليکجي ٿو جو جيڪا ماڻهن کي وڻي
سا اکين ڏي - پادشاه کي اهو جواب ڏاڍو پسند آيو ۽ حڪم ڪياءِ
ته پرڳڻي جي ڏياري لڳي سڄي اور پٽ جي بازار جي هٽن کي
ڏهن سر چٽن سان سينگاريائون ۽ اندران پاران نوان فرش
وڇايائون ۽ ناچ راڳ پيا ٿين ڄڻ ڪا وڏي شاديءَ جو مل مچي ويو هو جاءِ
اطلاع موڪليائون جهان وارن جا وڏيرن جا اچي ڏکيا ڏسڻ خوشي
پيدا ٿي شراب جا دور پيا هلن ڏکر ۽ فڪر سڀ لهي ويا ڄاڃ لاءِ
طرحين طرحن جا ڪاڄ پيا رڌجن پادشاه فيروز شاه پاڻ پنهنجي سر
هر هڪ ڄاڃيءَ کي سندس قدر ۽ درجي موجب آڌر ڀاءُ ڏيڻ لڳو
۽ ڪيئي هزار نوڪر چاڪر ۽ رڌل موا ته معان مهل ڪي کهٽائي
نه ٿئي - اهڙيءَ طرح سڀ جوڙجڪ پوري طرح رکيل هو هو ته اهڙن
ڪوٺن جي پاران فردوس پٽ ۽ مظفر شاه اهڙي طرح تاج الملوڪ
لاءِ ٿا هر نوع پورو رکيو ۽ لاڙي جي واهر جو چڱو سانباهو ڪهڙي
ملڪ هڪار سان ڪياءِ ۽ ماڻي ملايائون ته پراڻل ڪرڻ واري ڏيهن
لاءِ اميرن وزيرن کي حڪم ڪياءِ ته ايون عهديون پوشاڪون
پهرو ۽ لشڪر جا سرڪردا ۽ ڪٽڪ سوڍا هٿيارن پهنو اڳين ٿيا ر
آهن ۽ اندر محلات ۾ حسن آرا بيگم سرکين ۽ گهو تيجهن ٻرن ڪري
ڇپاڻي ريت وارڪرا سينگار ڪراڻي ٿيا ڪيو ۽ پاڻ ٻه ونسي
سس تي نون وڳا ۽ مورن موتين جا مٿيا مجيون پا ڪاڻهن ٿيا ٻروءِ
موڪاري مهل ڏسي شاهزادي کي مڪري جهول صندل تي ۽ منجاري
حاڪماڻو وڳو ڪاريا ڪيس ريشمي قباءِ دا پهچ پا جا موڻ عهدي
د ڪارمتي ني نڪرن تان شال ۽ موتين جو سهرو مٿيش ڀاڙ وڳياءِ

جو جهڙو لايو اٿي آن ڪان وري ڦلن جو هار، ۽ مٿي تي موڙ ۽ مڪٽ ڪپڙا موتين جي ڪنڍي ۽ گلن جي مالها ۽ ڏورن ۾ جهڳمڳا لعل ۽ مڪڙي پئي جي صورت ساموندي گهوڙي تي ڪمڪا جهڙي سونا سنبج ڪري تنهن کي ٻه ٻڌي سنبجي سان سينگاري گهوٽ کي آن تي چاڙهي ور بادشاهه تنهنڪان پوءِ مظفر شاهه ڪيترن پادشاهن سڏيو وچ ۾ شاهزادي کي وٺي سڀني گهڻا امير ۽ سردار ۽ ڪاهه اوهون ۽ جهڙا ۽ هاٿي هٿيارين سان ۽ گهوڙن ۽ آڏين جا سوار ۽ پيادن جي ان پلٽڻن وانجيا ۽ جانٺيدار ملن ۽ ڏهل ڳراڙين وارا ۽ ٻين ڪنڌار ۽ پيا ٻه ڪر آتشبازي سا پوهيدا پيا ان ۽ پيدان زالن جي ڇچ ڪيا ۽ ڏاڪ ڪاڻيدي اهي ۽ انهيءَ طرح لاڏي کي اور بهت ڏاڪو پرڪاڙ ملها اڳي وري ڏکا وائي لاڏي کي پهوهار سينگار ٿئي -

بيت سينگار جا

ڪيو سينگار سڄڻن ڏس ڏائين هئا ڇڏن ڪيو ڪيون مشڪ لائين
ڪٺوري ڏار خوشبوئن ڪين وار ڪريان قربان ڪن تان مشڪ تاتار
ڪپڙي مالها ڪياه سو لکو هار فلڪ ڪئي ڪهڪشان قربان ڪنهه وار
ڦلن جهومڪ ڪنن ۾ جوت وارا مٿن قربان ڪنهن جا ستارا
سو لهي سا بسري ٿت تار ٽڪ ۾ هوان جڏهن ٻڏهين جهڙي چمڪ ۾
ڪنن ڪجلا ڪهڻيو ڳاڪهور ڪهائين سڄڻن مون ڪين جي سيهو سهاڳن
مسي مهڻيا مٿا ڏند موتين جان اوڏا هي راٽ ۾ تارا نمايان
مٿان ڪنهن جي وڙيو ٿي پان ڪافي ڏيون هڏان مٿان تنهن پاڻ آهي
ٻڌايو خال ڪاڪل جو ڏڦن تي عجب جو ٻين هوان ڪلهڻن تي
مهو رمڻن مٿي زيور سهورا هوڏاري چڏي ڳي تارا ظهورا
پيشاني تي پئي جي خال جو مو قمر جيسي جان ۾ جڏهجال سو مو
پڪو سهرو جڏهن تنهن گل گلابان لڪو سا پر ڪڪر ۾ ماه تابان

کُھٽا زيور ھائي اور اوري ڇڪيا ھا ان ڳلن جي ٽور ٽوري
مٿن ڀيرن ھٿي ميھندي لڳل ھا تماشا ڏسڻ جي ھا ڦعل جا
ڇڳو ڏولو مُڪھشي ھو ڀڍن ۾ زري سان ڀرت ڀريو ھو ڇڪن ۾
عجب لالي اکين جي ڏسڻ لڳل سرخ ڏولي اندر اکرين اچائي
ھٿي سکھو ڪر ھٿي اُڏري ڏسڻ ۾ شفق ۾ سج جھڙن ساڳيھي ڏسڻ ۾
جھلڪ ۽ جھور ڄ سان ھو ھاڻ جا موتي ڪري تعريف ڪھڙي خامون
زرا زيور لباس ۽ سونھن صورت ڪريان سارا ڏيکڙي ڏاڪ طاقت
ڏئوڻي جھڙن ڪڍيو ڏي وات مان واھ ڪريو واکاڻ ھٿي سبحان الله
احسو احسن جو مورا ان ڀير آھي مدو مرسل مڪي جو مور آھي

قصو ڪوتاھ ڪر جڏھن ڀرڻ جو ڪرڻ اھي ويچھو ٽيو تڏھن
فيروزشاھ ڏئي ڀيڙيا وزير مظفرشاھ مان ڏيڙ لاھ ھو ڪليا جي
کھڙي لعظيم سان وڃي لاڏي کي وٺي آيا جيئي ڪچھري تماشن
ھي لڳي ڀُٽي ھٿي ۽ مجلسون ٿي ڏسڻ آئي سيڪھڙن کھڻي کي
کھڙي آڏاري ڏنؤ سان وھاڻون اولاڏي مول ڪر وري آتشبازي
شروع ٿي ۽ ناچ راڳ ملھا جھولر خاتون کھڙي سڪ مان حسن آرا
وٽ آئي ۽ سڀ خدمتون ڄاڪريون کھوٽ ماڻھ جنون ڏاڏي
راضپي مان ڪياڻ مطلب ڪر ڏن ڀيرن ڪاھ سو ڏور لڳي ڀٽي
ھٿي ڏيکاڪاڻ ڀوھ تاج الملوڪ جو ڀڪاولي سان ڪاح ٿيڙيا ۽
ڏوڪاري واڪائيون ۽ سرھايون ملڻ لڳيون ڀوھ جا جھڙن جو مدو
وات ڪياڻ ڏن ڀيڻيون کھورون کھوڙيون ڏن کي ڦلن ۽ ڏڏون
جا ھار ڇڪايا ۽ ڀان جا ڀيڙا ۽ ايلاچيون سوپاريون ۽ عطر جون
شيشون ڏيڙ لڳا ۽ ڳلاب ۽ عنبر ڇڙڪ لڳا ڏھان ڀوھ لاڏي کي
ساھري کھر لاڏي وٽ وٺي ويا جيئي ڀيڙي لاڏون لڏايون ۽ ڪل
ڏواڃ پاڻ - سڳڙ سان ڪري ۽ کيا ڳائي ڪھوار جي مھڻن ڏوامولو
کھوٽ کي آرسي ۾ ڏيکاري لاڏي کي ٻاھر وٺي جي ھو ڪل
ڏڏ - لاڏي کي سيج ۾ کڻي ملڻ ڪاڻ وڃي ويا ۽ تاج کھٽا يا ۽

ٻ موڙا مليا -

فيروز شاھ انڪي ڳالهه جي رات رمل لاءِ مڪر و عمد و ٻيگلو جو ڀڃڪڙي گاهي واري جاهِ کي ويڙهيو موس جوڙائي سهڪاري تاهي ڇڏيو جڏهن تاج ڪڍڻي ويو ۽ جاڳي آڏ لڳا ڏڏهن وري لاڏي کي گهر ۾ ڇڏي پاڻ سون - ۽ ڀڳيون کوٽ ڪڍوار جو پاڙو ڪڏي ڀوه اڻيو ساڳي تاج الملوڪ واري ٻري جي صورت سا موڙيائي گهوڙي تي لاڏو سرگشت ڇڏيو جڏهن ڏٺيائين وري جنهن ڪري تي اڳ ۾ سرگشت ڏٺيائين ۽ آس پاس واڄو ٿيو ڀوڳون ۽ سهرا ۽ وار ۾ دل مڪار لڳي ويا - کوٽ جي مڪان سڀ ۽ روپا ڦل پيا گهوڙن (ڏسي الله) خير سان اچي آيو ٻيگلي وٽ لٿا سڀڪو جاجي مو ڪلائي پنهنجي گهرملهو ڏولي واڄن ڪڍوار کي ڀالڪي ۾ آڻي آڻي. لاڏو ڀوه لاڏو لاڏي ڪان پالسان وڏي وڏي ڪاڏي تي ويٺو سوڪڙ مڪان ڪڍندي مم، اچي ڏڀهن لپري مس مڪان تي رات سڀڪڻي کي لڳي پنهنجي تات مومو لٿو کوٽ ڪڍوار خلاصا وڃي ويڙهو حجاب جا ٻڙها لاهي ڇڏيا ۽ ۽ مڪ ٻي ۾ خوشي سان مليا ٻروڙه ڪار شل سڀني جو اهڙي طرح مطلب پورو ڪري -

[بيت]

وڃن معشوق عاشق مڪلا تي   لڳي آتش شوق سان ٿو ذوق سائي
شمع روشن ٻري جڏهن جاه ڏاري   ٻوي پروان آن تي پاڻ ماري
ڏسي بلبل رهي ڪا گل ڇمن ۾   ڦري تي ساري صبر پنهنجي بدن ۾
اڳيان طوطي رکيو جي آئينو هو   ڦرجامي ڇمن ڏادان ڪفت ۽ ڪوه
اڳيان ڌاڳل چڏهن تي گلڪاول   قمر کي شمس ڏسي ويو مڪان ٻل
مزا مو جون ڀلين شهزاده ماڻي   الله جنهنجي پڄائي آس آڻي
مٿيون ڳالهيون ڪري آغوش پائي   وريو پاڪر ويهو دل سان لڳائي

ڦڪي سا ڄاڻي ڇٽين ڇپر جي مٿي ماکي ڪما لالي لعل جي
موٽ ڦوٽون ڏڪا ڀيعان وارا ارم تاز ڪلاهي رنگ وارا
امل ماڻڪ اکيان الماس آهي ڇپڻين جي روح ۾ اضرو هو راهو
ملها مشتاق ڪياءِ شاهه ماڻي لکي. احمد آهين جي مي اشاري

جڏهن اڌ اوڻ وٽي وچ ڪياءِ لڏهن ڪان ٻوءِ ٿڌي مڪ هي
جي ڀاڳ وهاڻي ٻڌران سوڙاندي ڪري. ڏهن ڏهن سان سيڄو
سڀني سان لائي سڀئي رهيا انهيءَ طرح ڪو وقت وري آرام
ڪياءِ ڀاڳ ڦقط سان ڪڪر جي ڀاڳ تي شهزاده ائي ڪوڙو ڇيو ۽
سڏون سڪ و غسلخاني ۾ ويو روح افزا جو بڪاولي کي اچي ڏسي
ڏ مار جهڙين رات جو سڀڄ کي اڳل ٻاهه وساڻي هٿسي لڏهڪري
ڏٺائين اوڀسري الوٽ ننڊ ۾ اچان غافل ٿي آهي ۽ وار ڦرڙيا
پيا آهن ۽ هار ڇڄل - ڇپرن تي ڏر ڪجل مواڪن مان مڪتي ۾
ٿي - اکين ڪان ڪجل ڦڪري اڪري ويو آهي ڳلن تي ڏاڍن
جا اره تي مٽن جا نيشان پيا آهن اهو حال ڏسي هاڻ جهلي نه
سگهي خواه مخواه بڪاولي کي ننڊ مان ٿڏي سجاڳ ڪياءِ ۽
مرڪي چيائينس ڏاي پيڄ ڪڏهن ڏٺهن ڏ مون ڪسي ڇيو ۽
تي ڏر ڏوهه يو ٻلوت سان ڪٽن گڏ ڪهو مولد و ٿر رات ڏ آءِ
جا ڳان تي ڏ ڏون ڏ ڇگي طرح ٿڌهاڄي سڄڙ سان گڏجي زماني
جي لذت چکي موليدي من ڪان اڪي ڏوکي ڏ ڪا اجري ڪل
ني ڪان موليدي ٿر ماڻي اجڙين هاجن مان ڇگي طرح ٿر ڏسي
آئين ماڻي ڪهو لکهت جو ڪموار ڀاڳ ۾ ڪڏهي هٿين سو ڏ ميهٽر
ڏسائي ڪون تي - اکي ڏسي مڪيان لکي ميهٽر ڏسي هاڻ ٿٺو
سها ڦوٽي — بڪاولي اهو ٻڌي مرڪي ڇيو ڏ مار آءِ تي ڀاڳان
ڏ ڏوکي شايد سڪ تي آهي ساڻي ماڻي مون کي ڀاهه ڏيارين - شاهه
ڪهڄو روح ۽ ڏو رپلو ڏوي ۽ ڏل تي سرڪي ۽ وات ڏو ڀا ڏسي
ڀاڻي ڪري ڀلا ماڻي ڏيو جي مون ڏوکي اکي مٺا تي ڏڏا ڏ

ماڻهو توکي ٻه حرف ڪوهي وٽ موڪليندي ۽ سو جوان ماڻهوءَ
کي جهليندي تو ڇا — توري ڳالهه اهڙي طرح ٿئي ۾ ڪو ڪهڙا
ڪيا ۽ ڪيئن ۽ ڪهڙيون — اهي روح افزا سنديس ماءُ ٿي
سوڊي موڪلائي جو ڪلائي پنهنجي گهر آئي ۽ تاج الملوڪ
فيروز شاهه جي محلات ۾ وڃي پنهنجي رهڻ جي جاءِ ٺهرائي-

داستان (۲۰)

موڪلائڻ تاج الملوڪ ۽ بڪاوليءَ جو فيروز شاهه
۽ جميله خاتون کان ۽ پهچڻ پنهنجي ملڪ شرقستان ۾

پوءِ ڪري ڏينهن تاج الملوڪ بڪاولي سان رٿ رٿي سس ۽ سهري
کان وطن وڃڻ جي موڪل گهري آهن جهو اسر ڇڱو آهو قيت ۾
مڙا وڏن ڀاڻها ٿا موڪا ۽ سو ڏنا ڀاڻهين سونها رڳون پهلوي ۾ ڪري
ڏنا ۽ ڏنل ڏاج اڻ مڃي ڏاران پهو ٻه ڪپڙا ٽو ۽ مال ۽ وات
جو خرچ به ڏنائون جهله ايترو جو جيڪڏهن آن جسي و جوا ڪري
لکان ته ڀي ڪتاب پڙهو ٿي پوي ٿمهڪري ايتري ٿي ڪٺي
بس ڪيو مطلب ڳالهه جو ته شاهزاده و ڏاجي ڏاه ڏوهه ۽ ٿيلي
سان آتان بڪاولي سوڊو خير سلامتي سان اچي پنهنجي ملڪ ۾
سهڙيو ته جڏهن ڏهن و پيچا وڏن ڏلهر لڪا ٻيسوا ۽ ماڪهيءَ ڏه کي سام
ٻيت ۾ پهو سڪا وڻ وري سا وا ٿيا اڻهن پسي ڏا ٿيون ته چڙ
مرڪمڪا کي حضرت عيسيٰ جا مٽ نصيب ٿيا ته ڏهن جو بڪاوليءَ
کي اچڻ سو ڏهن ۽ مال اسباب سان آيو ڏٺو سي و سڀون ٿي
وڏن مو رکو جيڪا خوشي ٿي ڏهن سا ته لهي و ڏن جهڙو ڪمت
ڏان و پڻل ڇڏون آڏامي و جي - بڪاولي جو امو حال آڏهن جو

ڏاڍو ڏکين وڏي دل سان پنهنجي کي گهرائي لاءِ پاڪ ڪرڻا پئي
ملي پر گهڻا ڏينهن لاءِ ڏيکاءَ پر ڇاهه ڪري اوهين کي پڻ اڪوئي
ڪوڙ ڪري ملڪاه رکو آءُ اهڙي ڪا آهيان جو اوهانجي عشق
۾ خلل وجهندس پر ڪنهن روب ڪر اوهانجي مرضيءَ پٺيان
پنهنجو راضپو رکنديس ڏاڍن جو اڄهن موافق ڪيهرا ڏينهن خير
جا سلوڪ پيار سان هٿ ۾ اپايائون ڪيئن، ڪنهن ڪي پهچ
ڪري ڪا ڏي جاڏو — ڪنهن ڪري شاهزادو ۾ اتهين ڏيهي جو هٿ ۾
وس ڏسي گهٽي سرهائي سان مزا موجون ماڻڻ لڳو —

داستان (٢١)

بڪاوليءَ جو وڃڻ راجا اندر جي آکاڙي ۾ پنهنجي ديوتا پڻ
گهرڻ ۽ تاج الملوڪ جو آن سان وڃڻ ۽ جهوڙو ۽ موٽڻ

هندو ماڻهو پنهنجن ڏيهن ۾ ڪهاڻين ۾ ڦٽين لکي ويا آهن ته
مڪو شهر امرنگر ڏالي ڏاڍو آباد آهي جنهنجي ڏاڍ ماڻن ڦي
پڻ معلوم نٿي پوي بلڪ اڪيل به آهي ته آن ڪوٺ جا رها ڪو سڌا
جيڪڙائي جيڪڙا رهندا آهن مرن ڦي ڪين اٿي جي حاڪم جو ناءُ
راجا اندر آهي سو رات ڏينهن اپڇرن سان عشق آرام ۾
گهاريندو ڪندا رهندو آهي اهو سڌس ڏاڪ و آهي خوراڪ سڌس
ناچ ۽ راڳ ڏسڻ ۽ ٻڌڻ آهي سڀ ديو جن آن جي حڪم
هيٺ آهن — سڌس ديو رهاڻ ۾ سڀ پريون پڻ پهتيون آهن ۽ رات
ڏينهن راڳ ۽ ناچ لڳو پيو آهي جاه ڪئي اندر پرستان پيا اندر
سڀا ڪري سڏيندا آهن اٿي جي مڪري رات جوئي ڏڪر آهي
ته راجا اندر فرمايو ته ڪيهرا ڏينهن ڪڏهن ويا آهن جو بڪاولي
ڏي فيروز شاه جي ايا ڏجي سلامي ديوار ۾ ڪڏهن ڪانه آئي

آهي ڪنهنجو ڪارڻ ڪهڙو آهي ڪهڙي حرڪت آهي جنهن ڪان هوءِ اسان ڏي نه ٿي اچي معان ڪو روڪيس ڏيا ها؟ ڪنهن الي حاضر ويٺل هئين مان ڪري ٿي ڏيو ته بڪاولي سڀ وڃي ڪنهن آدمزاد جي ڇپي سان لڳي آهي جا آن جهڙي ڀلهان ڀلي ٿيو وٺي ڪنهنڪان ئي ڪا ٻڪا هه نه ٿي آهيس ۽ ڪو وات ۽ ڏينهن پنهنجي پار جي کٽڻ ۾ ٿي پوري آهي ۽ نهايت مفلس اڪن جڳن آهي راجا اهو ڳالهه ٻڌي اهي ڪاوڙ ۾ ڏمر جي سخت حڪم ڏنائين ته جهٽ ۾ ڳولهيون جن جي من مهل جهان ٿي مچي اڳيان پڪڙي ڪٺيو وٺي اچيس — سي پڪڙ ۾ حڪم موجب آدم ڪٺواڙي ۾ ڦاٿي اچي تاج الملوڪ واري باغ ۾ ڏکيون ۽ بڪاولي کي ڏڄ مان سڃاڻي ڪري راجا وٽ غير حاضر ورٽ ۽ اڳئين ڪا وڙهڻ جو سڀ احوال ٻڌايائونس سا وچاري اهوس ٿي اڳئين ادام ڪٺواڙي ٿي ڦاٿي اهن سان ڪڏهن جي هوا ڏير راجا جي ڏيهار ۾ اميرلڪ ڏالهن الي ملـي ۽ ۽ ڄمڻ ي ڏ ڪندي مت پڪي حڪم جي پاڻي راجا جي سامهون ڪيٽي ادب ۽ نياز سان وڃي حاضر ٿي مهاراج مهين ۾ ڪيچ پاڻي ان ڏي نهاري ۽ کهڙو ڏمڪايائينس لوٽ حڪم ڪيائين ته من کي وٺي وڃي پرڻدي ٻاه ۾ وڃو ته ماڻهو جي پٽ جي پاس ان جي لڳن مان اڪري وڃي ته هوءِ اسانجي مجلس ۾ ورڻ جي لائق ڪنهي - اوڏي مهل حڪم پڄائيندڙ پرهين ولند پٽي پاهر آڻـي جهٽ پٽ ڪري پاڻ جي منهن ۾ ڪٽي اڇلايائونس ته ڏري ساعت ۾ سڙي ڪامي ڦلهوار ٿي رهي -

(بيت)

جلي جي جان عاشق جي سڄائي پنهنجي معشوق تان پل ٿي فدائي
رهي ٿي آس عاشق جي اندر ۾ مڃجي معشوق سر سو پڪر پسر ۾

تهان پوءِ پاڻي جي چرون (لپ) ٿي ڪنجهه منهن پڙهي اهي ڪاڪل ڪر ٿي ڇٽڪا ڏيا ته ساڳي بڪاولي حيري ٿي اڳي وڃي

رهي ۽ ڪهڙي اصل ۾ هئي ڪهڙي جنس جي - پوءِ مار سينگار ڪري
مجلس ۾ اچي ويٺي لڳي ته ناچ شروع ڪندي هئي جنهن سان لوڪ
۽ ڪوڏ ۽ نال جهري سان سڀئي ناچ جا ستارن جو عقل ته چرخ
ڪري ڇڏيا هو اڳيان ۽ ٿي ور ڪنا ته مورڪي ميرا سي جي هيا اس
هو انن جون معشوق ٿي محبتي ويون اس سڀا ۾ ڏور ڏار آهي
رات هئي سڀ ڪنهن جي واڪون واه واه هئي اڪري جو جنهن
سو آهي پر چيري وڃائي ۽ ٻئت لوڪي جي اڳي رات ڏينهن ناچ
ڪندڙ و موسي ماڻهو بہ چوط لڳا ته ناچ اڄ آهي پهو اڳ ڇسا مسو
سي سڀئي شاباس ڏيط لڳا ڪيٽ ناچ بند ڪيو ۽ ڪا ولي گهڻي ادب
سان راجا ڪان موڪلائي آڏا ڪتاڙي جي ڪڙهي وري اهي
ٻهڪندڙ باغ ۾ لڳي گلاب واري حوض مان و مدنجي سهدجي
وري وڃي شاهزادي جي پير ۾ سڀي رهيو صبح جو اڳهن واڪر
آئي مار سينگار ڪياهه گهرجا پاتي ۽ لوڪر سڀئي ٻهڪندڙ ۾ لڳل
رهيا ڪنهن کي ڪل ڪان رهي ڪان جو ان رات ڪان وٺي اڳهن
سڀ ڪنهن رات لوڪ سڀ ڪان پوءِ ڪا ولي موريان مورڀان
ڪري شهزادي جي پاسي مان سرڪي امرلڪر ڏاڍهن ملي ويندي
هئي جهي پري سان پرڀاه وٺي پاه ۾ ساڙي خاڪ ڪري ڇڏيندا
هوس ان ڪان پوءِ وري جهاري راجا جي ڏرپار ۾ لهڻي ناچ
واڳ ڪرائيندا هوس پوءِ جڏهن ٿوري ڪا رات پاقي پچل
هوندي هئي ته موڪلائي ٻهڪندڙ گهر ايندي هئي - اهي گلاب
جي گلاه ۾ تو ڪري وري وڃي تاج الملوڪ سان گڏ جي سمهي
رهندي هئي ۽ ٻهڪندڙ سڀ سو مهانهندي هئي -

[بيت]

ڪنهون سرتي سونو ڪاٺ سدا جو ته ڪنهو ويسار موريون ڏلها جو
ته موڪرار هلڪ مو شب مدامي مگر افشاه گهو ڪنهن خاص عامي

ڪري ڪٿن شهزادي کان ڪڍارو جڙيو جڏهن ساڻ هئي جنهن جان سارو
حلق ۾ جان پهچائي جو سهائي آهو تو آڪهه پراڻي آب پائين
پلي سال بارهن جا سارئي پدن کي ويچاري پار کان سپ جان ٿن کي
شمعوين جي صحبت جي رکن تا آهين کان پڇ ۽ ڪٿن جٺري جلدنا

مطلب ۽ ڪيتي رانيون اٿهئي حال ڪسي لکيو لکي ڪري
ويئون ۽ ڪهين ۽ طرح سان ئي ڪهين ڪسي ۽ ڇڏي ۽ شهزادي
کي ۽ سهائي ۽ رهيو اوٺ مکري رات ڇانئيو جو پڪاول ۽
اڳهين والڪر شاهزادي کي لڇ ۾ ڇڏي ويندي رهي پنهنجي شاهزادي
کي سڄاڳائي ڪي ويٺي گهين جو ان کي مدد ڪي ۽ ڏاڏو سو پڪلا
باغ سپ ڳولي پئي رهيو ۽ پهوئي ڪوٺي ان جو - تاج الملوڪ
کي ڏاڍو ارمان ٿيو خير وري وچي سهڻ واري مدد ڪي وٺي
رهيو ڳهه تاءِ ويٺي اها پانهنس پر ٿيٺ لڇ جهلسي ۽ سگهيو سو ۽
سهي رهيو ان کان پوءِ صبح جو جان تاج الملوڪ اٿسي ڏٺسي
۽ مارئي ۽ مون سان سعي پٺي آهي تنهن پيٽو الکو اکس ۽
سپ سارو ۾ ساڻيه پاه هاٿ پامر ۽ ڪي ياد مڪر ڪل ۾ هياه ۽ جيسي دل
۾ ڳالهه جو ڳجهه ڇتائي سان ظاهر ۽ ٿئي تيسين ڪو آرام پهندو
آخرئين رات سڄاڳائي لاءِ پنهنج کي هڪ ڏٺي مدمجهس لوط
ڪهچو پر کي ڇڏيائين ۽ مهان ڪو جهو تو ليپ جو اچي لسر وجهم؟
من ڳالهه جو پروڙي ۽ پوءِ خبر آڏي رات ٿيندي سانجهي آڏام
ڪتوڙي اچي اٿي بڪاولي ۽ ڳجهه ڳوڻ ۾ سندي چڪندي مدد
ڪان سرڪي ٺڪري وچڙ لاءِ ستيري ۽ شاهزادي پر هيٺن ڪيه
جو پي پاسي کان اٿي چپ ڪري لڪي اچي مو رڀان مويان
اولڏائي ۾ پاسي کان پري ويٺي آڏام ڪتوڙي جي پائي ۾ هٿ
وجهي مضبوط پڪڙو اٺيري ۾ بڪاولي ۽ اٿي ڇڏائي ويٺي
۽ پاڙيون ڪتوڙي کي آڏاڻي مهون اٿي تاج الملوڪ جهٽ
پٽي مٿ تاپو وجهي لڪي پيو جو مٿي ويندي ويندي ڪري

نظر کان ڇڏائي ليٽ وجي راجا اندر جي دربار جي ڀرسي
ٿي لٿا - بڪاولي لهي وڃي مکڙي پاسي بيٺي ۽ شاهزادو به پاسو
وٺي ٿالهه لڪائي ويٺو ته اکر ڪي مٿي مکڙي پاسي ٿي بيٺي
رهيو ۽ ڏسندو رهيو ته ڪهڙي قدرت جو تماشو ڏسي ٿو ته ٿي اچي جا ڏيندو
سڀاڻان الله جاڏي ڪهڙو تماشو ٿو رکي ته ڏسڻ جي گهڙي آهي
جنهن ڏسڻ واري روپ ڪري ۽ ڪهڙو تماشا ڏسو ۽ ناچ هر
طرف ٿيا ٿين ٿي تاج الملوڪ ساري جهان ۾ ته ڪا ڏٺا - ڏٺائين
جو آسمان تي آٿي انسان جي جاءِ نه هئي - انهن ڏيئي ٻڌائين ته اکڙ
ڪيون وڃن نه ڏسون اٿئي ، ٻيا ان ڏي ڪوڏي ، ڪاوڙ لڳي ٿئي آهي
تاج الملوڪ انهن کي ڪالهه جو ڪڍڻ نه ڪالهه هواه جهڪي ٻڌاءِ
سو ڪڍڻ ۾ ڪهڙي ٿيس ، اهڙي ۾ مڪڙي ولهر پڻ جي ڪهو
جن جنت ڏيندي بڪاولي کي وٺي ڪٿي ٻڌندي آواز ۾ ڇهون
ساڳي سڙي ٻيهر ٿي رهي اهو حال ڏسي شاهزادي کي جهڙون
هوش وڃڻ ۽ مڇون مٿي ، ٻه ٿي ٿي هٿ مٿي ۾ مٿي لڳو
ٻهرطي ته اوهان آهي وس ڪالهه ٻه ٻه ته ٿا ٿڪي ٻه انهي طرح
ٿي ۾ ڪٿي ساڳيان ته سا ٿيس ڪڏي نه وڃان جو هو ڦلهيا ، آهي
ڪهڙي ساڻ وري آءُ ٻه جڏهن ڦلهيار ڏيندس ڪڏهن مهلا پ ڪندس
ها ها ها جا ڪريان ٻهرطي نه تو ڪيهڙي ۽ ته فرياد ڪرطي جنهن جاءِ نه
ڪو آ ڏا ڏيط وارو -

[بيت]

ٻيا ڏلدار جهڙط جي اڃا ٿيا لا موت ڏا ٻهرط سڄا ٿيا

اهڙي لاءِ ٻچ ۾ ٿي هو ته اهڙي مان مکڙي ٻري ٿا ٿيءَ ڏسي
مڇ ٻري جهڙو ڪاري ان جي رڳ ڏسي چٽڪا راهو - ته وري
بڪاولي ٿو ٻهو جهڙي جاڳندي ٿي ويٺي رهي ۽ راجا جي ڪچهري
۾ ملي آئي ڏڏهن تاج الملوڪ ۾ اکيون ڏٺيون ۽ هو ڏيان هوڙيان

ڪري ٻنهان لڪو ڏنو آهس ٻنهي ڄڻن جو ڪو به سو ڪنهن
ڪنهن کي سڃاتوئي نه ٿي ٺهڪري آئي ڪنهن کي ڪل نه
رهي نه ڏٺي ڪا رهو مگر ڪير آهي ۽ ڪٿي ويٺو آهي، آءُ ڪٿان
اوچتوئي بڪاولي جي ٻنهان جو طبلچي (ڏوڪڙي) سو سڀ
ڪرا ڙوءِ سست هو هيٺانئين ڪان الهت ڏال سر ٻڌو ڙو ڏات
ڏڪي نه سگهيو جهڙڪي سو وڃي ٻٽ ٿي ٻوڙو ۽ ٺهڪري بڪاولي
وڃي ورهو ٻي ڏالي ڏٺي سري ڏسو وچ ۾ ٻيهو رهندي ڏٺس
جهڙڪان ڏاڍا جڪ ڪا ڏيندي ڏٺي شاهزادو اهو حال ڏسي ڏوڙ
ٻاڙ ڄهلي نه سگهيو ڪڏهن ڪري ڏوڪڙي کي ڪن ۾ چيائين
نه ڄي ٺهڪري مرضي مڃي نه ملڪي ڏي نه مڪو ٻڌن ڀي ڪڏون
ڏڪڙن جون آڏ ۾ نه وڃائي ڏٻڪاڙ يان ۽ ٻڌ ڏس اساڪجي
مٽ جو واڄو ۽ ڀهڪ مون ۾ جها ڙ اٿي ڪر ۾ آڏي آڏي
ڏنهن ڏڏو نه سرڏان ٻري ٿي لهر ٺهڪري آمالڪ ٻڪا وچ شاهزادي کي
ڏڏاڻ ٻلا هي نه اکيڻي آهن جي ۽ ڇا ڦرط جو ٻڌ ڪر هو ٻيهو وري
بڪاولي ساڻ ٻڪل هو ڏنهن اڄي سر ۽ ڏال تي اهڙا مٽ ۽ جا ٻا
جو ڏاچ کي ڪلي ڏڏاڻ جوڏاري واه واه ڪي وڃڻي ۾ اڄا ۾ اهڙو
سڙهو ڏيهو جو سعدس ڪڇيءَ ۾ جو لو لڪسو هار [مالها] ٻيهو سو سو
ڪڍي بڪاولي کي ڪلي الڌا ۾ ڏڏاڻ ۽ هوءَ ڀي ڇڏ هن ٻچندي
ٻچندي ٻٽ تي موتي نه آهو هار ڪلي ڏوڪڙي کي ڏڏاڻ ڏنهن
ڪان ٻوه ڏاچ ۽ ڙاکڻ بس ڏيو شاهزادو جڏهن رسعي ڪان آئي
آءُ مو آهيءَ ڍول شوول ساڻ وري اهڙي ٻهڪجي ٻاغ ۾
ڏڪو بڪاولي نه لهي گلاب واري حوض ڏاهن ۽ ٿي ڏاج الملوڪ
وڃي ڏسي اکيون وڃي ڇاڻي ٿي سڃي رهيو هئو صبوح جو آڏط
ساڻ الهت مر ڪرط لڪو ڏڏهن بڪاولي ٻيچيو نه ٻلا ٻڻو اڄ ڏنهن
ماڻ ڏون ٻاٽهين ٻيهو مر ڪون ٺهڪجو سبب ڇا؟ چيائين ٻس خبر
رات جو ڪو سهولڪ ۽ هومر سو اڄي ٻاهه ڪهري ڪان ڪل ڏسي

اچرج - اري ڇو ته پيارا ڀاءُ موٽي سولي ڪهڙو مون کي ته
پڌاهه ڪهڙو خواب لڌاهه؟ تاج الملوڪ چيو ته خواب ۾ تو ڏسان
ته تون آڌي رات محل ڪنهن پاسي آئي اڪري ويٺي آهين
مونکي سڏ ڪان رهندي آهي اهو پڌي بڪاولي کي الله ور
کدو ڄاڻيو ته ماٺ ڳالهه ڪاٿي ڪنهن کي تو هو ڪٿان اچي شاهزادو
۾ آهي ڪوڙا ري معان سڀ هو حال ٻڌ ۾ عجب بلڪ امر ڪر
۾ آيو موجي [illegible] معان ڏسيو وائسو منهنجي آزمائش ولي
ته من جو الله، ڏسان سچ تي ڪري پا پير ڪلر ۾ [illegible] ۽ جي
[illegible] ورڪي بڪاولي چيو ته ٻس اهڙو پا ڪسي پيو ٻس ڏٺو
تاج الملوڪ چيو ته پيو ۾ اهڙو جو اچو ڪسي گڏيل رات جو
آءُ تو سان گڏ ملهو آهيان ۽ هين تو پاڻان [illegible] آڏا ڪٿو [illegible]
آندي آهي تون آن تي [illegible] ويٺي آهين آءُ ۾ آئيجي [illegible] ۾
[illegible] پنجعا وجهي لڪسي پيو آهيان ۽ آن سان [illegible]
وڃان ٻس [illegible] پيو [illegible] جوان جو خواب واري ڳالهه ڏسي
ڪهڙي [illegible] ڪا اعتبار، جهڙي ڪنهن آسي جو ندا آهن ته
خواب ۽ خيال [illegible] اجايا منهنجي وري ڳالهه جا ڪنهن بڪاولي
چيو ته تو کي منهنجي [illegible] جان ڏومي آسي جو ڪسي ۾ [illegible]
لڪا [illegible] مون کي [illegible] زري [illegible] ڪري پڌاهه مطلب ته
تاج الملوڪ ۾ لفظ چيو وري ڪٿي ماٺ ڪندو هو [illegible]
ڏيندي ڳالهه اڪيلي کولائيندي ويندي هئي ڪان [illegible] سڀ هو
حال [illegible] ۽ اهو تو لکو ها، جو راجا امداد ڪيو هو
سو [illegible] جي [illegible] ڪيڏي ڪٿي [illegible] ڏنائين ڏٺ من
بڪاولي کي ڳالهه مغرور ويٺي [illegible] اکيان [illegible]
ڪٿ [illegible] ڪري [illegible] ڏاڍان ۾ ڏٺي [illegible] ويٺي رات تي
[illegible] ويس [illegible] ڪان [illegible] شاهزادو آءُ تو کي
[illegible] جوان تو [illegible] منهنجي معان [illegible] آهي ڏس مون

تنهنجي خاطر ماڻهن جا ڀريا ڪهڙا سهمان سڌا ۽ لوڪ پرلوڪ جي ڪل ۽ ميٺا سرڪي ڪهان ڪر. تنهنجي ٻچڙو ڇڏيم آن ڪان پوءِ ٻڌس ته اهي حال جي توکي اچ خبر پئي ۽ ڪجهه ڏيهان ڪهڙا جو آيو ڏاڍي ڇڙي جا ڳهڻ ۽ جهنڊي ڏي منجهه ٿي ٻيا ڏاسي ڪڪن والکي سڀ ان لي ته اهو ته قبول مگر توکي لٽي وساريان سو ته ڪه ٻئي اڳين سان اچي ڏلو هٿين جا ٻڌايان ڪهڙو ته ڇگو هو جو تون منهنجي ڀيان لڳي امرڪر ته ته اچين ماڻڪ ڪا اڄ پڇي ڪان هٿي پو جو اهي تنهنجي اٽڪل ڪان لوٽ براڻي رسيدي پيو ڳالهائي ڪان ٿي ته سڄي ماڻهي مون کي اها ڳالهه آهي جو توکي ڇڏي ملي وڃان ته ته مون ڪان ته تو ڏٺي ۽ جي ولهو لي وڃان ته لوٽ ڪيري تاه اڪا ٿيندي سان ڏيس، هاڻي ڪٿن اصوب تنهنجا پوءِ ته الا جي منهنجي پيسا ڳر جا لکيو آهي اچ ته ولهو لي ملان ته - پهرين وسان سو ڪي ڪون ڪهڙا ڳهڻ پس، تنهن کان پوءِ ته آهي رضا رب جي ساڄي سڄي اهي ته اڳيان سڀي ڪري ڪو ته انهن پٺي ڦيرايل وقت تي تاج الملوڪ سوڊي راجا ڏانهن آئي ملي ۽ ٻيهي ادب سان سلام ڪري عرض ڪيائين ته جهڙو اقبال اڄ مون ڀاڳ سان ڪو ڏو ڪري ڏاڍو آسمان آڏو آهي جيڪڏهن بادشاهه حڪم فرمائي ته اهو ڪجهوري ۽ طبلا وڄائي راجا چيو بيشڪ پيو جاڳوڙي مطلب ته هو اهي وڄائڻ ويٺو ۽ ٻڪاولي راڳ ۽ ناچ کي اهي ڪهڙو سو آئي ڪٺي اهڙو ٺهڙو ڏس ڪيائين جو مجلس وارن سڀني جون معمون منجهائي ڇڏيائون - جو جي سو لئي وات ڦاڙي رهيا راجا ته موج ۾ اچي مستي کان پيو جهولي ڏاڍي سرهائي مان راضي ٿي انهي وقت ۾ حڪم ڪيائين ته اي ٻڪاولي گهر جيڪي گهرين. - اها مهل ادب جيڪي گهرندين سو ملندو ۽ مليو ته ڦيو اهو ٻڌي ٻڪاولي راجا جي اقبال ۽ دولت جي ناموس ڳائي دعا ڪري پهرين

آس جو عرض ڪيو ته مهاراج جي سرجي سلامتي ڪري من ٻانهڙي کي ڪانه ڪمي ڪانهي سڀڪي ڏٺي سڪوري ڏنو آهي آئي ڇڪي آسودي ٻالڪ پئي گذري مگر مون ڪري سدا ٿسي ڪريان جو اهڙي ٻڪاولي جي ٻانهن گهڻي سائين موڪلي ڏي هن اها آرزو اڳ راجا اها ڳالهه ٻڌندي پئي اهي ڏمرجو ۽ اکيون ٻاهر ڪڍي تاج الملوڪ ڏانهن نهاري چوڻ لڳو ته اڙي آدم جا ٻچڙا اڄ تون آهين جنهن سان منهنجي دل لڳل آهي ۽ مون ته تو سان ٻڌا، آهي پر تو کي ماڻي ڇڱو مزو تو ڏيکاريان ان جي ته ڇڪي ولي ڏس تون تو چاڻين ته ٻڪاولي جهڙي پري معاف انسان وٽان ڏوري ۽ گهڻي وڏيرن ته ملاکي اسر ڏاڪو و— اها تو کي اهڙي سالي مت ڪنهن ڏيندي - وري ڪنڌ ڦيرائي ٻڪاولي کي چيائين ته هن تنهنجي قسمت زور آهي جو آدم جهڙن سان پنهنجا مت تو کي وڌي ڏينسي وڃو آهيان انگن ملسي وڃ مان تو کي بخشيم پيارا من وڃون سو تنهنجو مهيون ڏڄ ٻڌڻ جو مولا و من الڳ ڪهڙي راڄا جو اهو چوڻ ۽ ٻڪاولي جهڙي پلهه کان موت پٽ سڪي پڙهڻ لڳڻ ۽ ان اٿو کان لڪي وڃڻ لڳو - هن وقت ئي پڻ وري ويو - آيو ناچ کي ٻه ڪن ته ڪهاڻي ملبو -

[بيت]

موري ميهات جيها حال تنهنجو پڇون عشقان دي آوي دره مالم
موري دوچا ردن موسم بهاري خزان رهندي سدا مي منڌ ساري
ڪڏان سر تي تنهنجي هو تاج شاهي ڪڏان در خاڪ بسعر مو انها مي
ڪڏان هيو وي دل مانند گل دي ڪڏاهين خارمن هٿي منڌ گل دي
هڙي ساعت خوشي خورم ڏڪاري واها غم ولنج ڏکه مڙس پهس آوي
زمانه فال زوري ڪهر ڪرده الامي تون رکين احمد اا پڙدا

- ....—... -

داستان

۲۲

تاج الملوڪ جو سنگلديپ ۾ پهچڻ ۽ بڪاولي سان ملڻ
۽ چتراوت نالي راجا جي ڌيءَ جو اُن تي عاشق ٿيڻ

ڪتاب وارو لکي ٿو ته راجا اندر جي اکاڙي سان بڪاولي پهچڻ جي پنهنجي آستان غائب ٿي ويئي ۽ ويچارو شهزادو پنهنجي منهن پٽڻ لڳو ۽ پيو لڇي ۽ ٿڙڪي - پر هن ڪٺن پڌي ڪيس هوش ڏانءُ ٿي پهڙي ڏاڍو جهڙي ڪو ڪهاڻو ڇهڪر هو - ٿي ڏينهن ته ماندو ٿيو پيو چرڻ ته ساڻس اڪري ويس جو ڏينهن ڏينهن جان اکر پهچي وڃن ته الله بڪاولي الائي ڪٿي آهي ته ڪٿان ۾ پيو لڇان سو مونکي ڏي آڻي ڏاڍو ڪوڪون ڪرڻ لڳو - سڀني واڪن ويو ڏٺائين ڪان ڏس پهچڻ وڏو بڪاولي ڪاڙي ٻاجهي وڃي ڪاري ڏينهن اٿين ڪندي سنگلديپ جي ٽلاءِ وٽ وڃي اڪيلو ڇهڪي پيو ڏاڍي اندر ڇرڪ لاءِ سولون جا اڳيون ۽ لاهيون ڏيون پيون هيون ۽ اُن جي آس پاس ڪپ تي ميوه دار وڻ ڪٽاڻي بيٺل هوا شاهزادي گهڙي ساعت آتي وڃي سانه کڻي ۽ منهنجا اس وهنجي ڪڻي ڪپا تي وڻ هيٺان پٽ ڪوڙي اوٺي پيو ۽ پنهنجي حال کي سا ريندي سمهي رهيو ته اڳيري ۾ گهڙيون جي ان جي حال کان واقف هيون سي اُٿي اڳيون ۽ اُن تلاءَ ۾ وهنجي سنهنجي وار سڪائڻ ويٺيون ۽ پهرين تن مان هڪڙي جي نظر وڃي شاهزادي تي پئي سا ڏسڻ سهڻي کي چوڻ لڳي ته بڪاولي جو پڪا وڃي آهي سو پيو آهي تاج الملوڪ آهي جو تي لڳ مان اکيون کولي ۽ انهن ڏي ڪان وڪڻ ماڻڪو ڏي پهچڻ لڳو ته ڏائي جي ڏالي جي اوهان ڪنهن کي بڪاولي جو ڏس پيو معلوم هجي ته مونکي ڏسيو پوءِ ڪنهن من

جي ڦو وائل حال ڪي ڪهل هئي - ۽ ڇهاڙ ڏسي اکين سان ڪون
وڃي ڏاڍو اڳون باقي ڪهين سو سڄون ڏا ڏ سنگلديپ جي مڪري
بت خاني ۾ آهي ۽ ميڻيون ڏڏ سو پهط جو اٿس ۽ آن مند ۾ جو
ڏهيو سنجو ڏ پڻهن ۾ و بو پهو رهند و آهي رڳو رات ڪان پوء ڪلدو
آهي صبح تاء - شاهزادي پڇيو ته اڄ سنگلديپ ڪهڙي
پاسي ۽ ڪيترو ڏور هوندو آهين چيو ته وات جيڪڏهن ڪٽي
صاف ۽ سڌيون سڌي ميجي ۽ رڳو ماڻهو ملهو و جي ته ٻيو سڄي
جما ۾ ملند و پور و ٻ پوند وان هوندي ۾ وات جي وچ ۾ جي
مصيبتون آهن تن مان ڪهڙ آهي جو جند ڇڏائيندو - اٿسي
تاج الملوڪ جڏهن اهڙو جواب ٻڌو تڏهن دل لاهي ڇڏيائين
ته چواڻي تان آهو ڪٽي ڏڙي ڪي مٿو ڏڪر اٿل ۽ پهڙ مٿي ۾ مٺل
لڳو اٿي وري ۾ ايڇين ڪي آن جي اهڙي حال ڪي ڏيا آڻي
۽ پاط ۾ صلاح ڪياڙ ته من عاشق جهڙي ڪي آسي پهو ڪري
ڇڏي پوء ته جيڪي لکيو هوندس سو لوڙيند و اٿين جٺي تاج الملوڪ
کي ڪٽي اڏ اٿيون ۽ ڳالهه ڪرط جي وڏ ۾ و جي سلون ۾
پهچا ياڻ اس - ڪهڙي ڪن ڪان پڙ من تا آميد کي ڪا سرت آڻي
ته چيا ڏو ڏسي ته سبحان الله مڪرو شهر زمين تي وسند ڙ آهي ڇا
بهشت مان آيل آهي جنهنجو ڏيکاء دل کي پهو موهي سڄي
ماڻهن مان اهڙو ڏيکا ۾ جهڙي ڪوڏ ڏو جڙ مهاڄي ۾ ڪو جهو هجي
آن آب هوا ڪي ڪهڙا و ڏاء رخت سوان پهڙل آهن جن جي
ڏسڻي ملند ڙ ماڻهو پوسي رسن نيوت اٿين ڪهند و ڪهند و
وڃي بازار و ڏان اڪهو آڻي مڪرو ڏانيط رخ ڏوميس آن ڪان
پڇيائين ته مها راج او مون ڪهڙي مڙئي جا پوڄا آهو پسر مهن
چيو ته راجا جهرسهن جو من ملڪ جو راجا آهي ڏهنجي تا ڪر
جي شهرا ڪهند ڙ آهيان تڏهن وري تاج الملوڪ پڇيو ته من شهر ۾
سب ڪڙا ڪڙ مند ۾ آهن ڏهن ڪي ۾ مهرط جيڪي مشهور ۽ پڪ را

ڦاڪري وارا هوا سي ڇڏي ڀڳا ايس ڪنهن ڪانسواءِ هنن ۾ ڇاهه ۾
ڊوڙا ڏيئي پهتا جو درياهه جي ڪناري تي هڪڙي ٽڪڻ مٿي
پهتا ٿي آهي جنهن جو دروازو سچو ڏيئي بند ٿيو رهندو آهي
ڪنهن کي خبر ڪانهي ته هن ۾ ڇا آهي ٻيا آهي شاهزادو آهستي طرح
ڀڳي سيڙهو ٿيو ۽ اوڏانهن درياهه جي ڪنڌيءَ تي هندو وٽ
ويٺو رهيو جڏهن پهر رات وڃي ٿي تڏهن آسماني جو دروازو
هڪدم کليو پيو تاج الملوڪ اندر لڪي ويو جتان ڏسي ٿو
بڪاولي جو مهيون ڏڪ اصل وانگيان ٿي آهي مگر مهيون ڪر
سڪي پاڻ ٿي ويو انس ۽ پٽ کي ڇوڪ ڏيو پهر ڏيکاريو ويٺي
آهي تاج الملوڪ کي ڏسي اچرج ۾ اهي پيچ لڳي تنهن کون
ڪٿان اهي معان لڪيل تنهن سڀوني حال ڀڳا ايو پوءِ ته سڄي
رات ڀٽي پاڻ ۾ ڳالهيون ٻوليون ڪيون جڏهن صبح ٿيڻ
تي آيو تڏهن شاهزادي کي چاهه ته ماڻهو معان هڪڙي پاس
ٿي ته سچ ايڏو طرح سان ڪسون ۽ مون جهڙو ڪي پولڻ پن افسون
هٿ ڪن مان هڪڙو موتي ڪڍي ڏنا ڏيندس ته با الفعل هيڪي
ڪماڻي قوت گذر ڪري کي ڏيئين ته ڪها تاج الملوڪ اڳان
اهو مطيءَ ن ولي شهر ۾ آيو ۽ ان ماڻڪ کي ڪن هزارن روپين
تي وڪڻي هڪڙي ڀڪي جاءِ ڳڌا ۽ ضروري وسلا واري ۾
خريد ڪيا ۽ هڪ ٻه نوڪر ڀيلي ٻه ڏاڙهي پوءِ هميشه رات ٿيڻ
سان بڪاولي وٽ ويندو هو ۽ پرڀات جو پهنجي جاءِ تي موٽي
ايندو هو . اهڙيطرح ڪيتري ڏيهن گذري ويا تڏهن وچ ۾ ڪي
پاريسري شاهزادي سان واقف ڪار ٿي ويا سي ڪڏهن ڪڏهن
شهر ۾ گهمڻ لاءِ ويندو هو ۽ هڪ ڏينهن شاهزادو انهن
سان گڏجي هوا کائڻ لاءِ نڪتو هو ته ٻري ڪان هڪ ٽولي ماڻهن
جي اکاڙي ڦاڪي بون حال سان ڏيکاري ڏنس شاهزادي
سمجهيو ڪان پڇيو ته هي ماڻهو اڪره. فاڪري حال ۾ ڏيکارين

ٿيا هو آهن شايد ڪي امير خمير آهي ته انهن کي ڪهڙي لکي آهي ته مون انهن مان ڪڏهن ڪري ڇيو ته گهر ته. بادشاهزادا آهن ۽ ڪي اميرزادا به آهن پر سڀني کي عشق جي اڌوڙي لڳل آهي ۽ پرين جي پيار جا سوالي آهي سو مون طرح جو راجا ڇورسين جنهن ڏي اچ سڀئي آهي جرڻ ڇڄ جو ٽڪر مشعل کيا ڏٺي پري هرپاس سڀئي زوال من سرزمين تي بي ڪلهي ڪا نهي —

[بيت]

ڏڪر گلعذار گل رخسار آهي ڪڪ رفتار مشڪين وار آهي
سرو قامت شمع روماه پارا جهون زلفن جون ڄڄا ٽنگ ڪارا
ڪمر نازڪ جهونن ٽارون دي ٿاري دوپهاں مرڪي جون گل اناري
اکڙين نازجي کون ساڻ کهائي سڀئي سيٺي سهڻي سرس آهي
سوين سودا ڪنهجي سر ونجايو ونس ولهه ا ٿئي مان دل ڦرايو

قصو ڪوتاه ڪري ته منهنجي حالت اهڙي آهي جو سڀڪنهن ڏسڻ ۾ انسان لاءِ موت مار آهي پر پيون جي وس ۾ مون موڪلون آهن ڪڏهن ڏاڍن ڪٽڻ ڏيجي ٿي ته مالي ۽ پي باغائي جي ڇالالي ڪن جي ته ٿاڌي ماڪ آهي وري ٿيڻي حالت ۾ ڪڏهن جهڙيون سهڻيون آهن جنهجو الٽ ورق سڀڻ سورڻ ڪا ٿو پڇو رات ڏينهن ڪٽيون اهي ۽ ٻڌهڪجي پرڻي ڪرڻ لاءِ سڀڪا ڪڏهن ڪري پنهنجي مرضي پٽالدر ۽ سڀڏس ڏاهي اختيار واري ۽ وات وڪيل آهي جا جهڙڪي پسڻ ڪري انسان ڳنڍ ٿئي اڏجي مدح ڪوئي ڪون ڪڍو پر اچڻ انهڪي پسڻ ٿي ڪون آيو آهي جهڙن ڏٺن روح ريلو ڏين ۽ جي شهزادا اميرزادا آهن پنهنجن جو پسا ونن تاج الملوڪ اها خوشي مسات ڪري ريجو پسوه ڪڏهن مهل او ڇجو سر ڪڏهي پنهنجي ٿي پرري خيال اپڏي اهي ان راجا جي ڏي جي محلات ڏڻ لڪجو ته ڪيرڻي سڪايل ان محلات

هي ڏوڙي ڏاڍين اکين ۾ ڪجهه مشتاق پيدا هوا پر ڏين والڪي
ڪي بس ٻس پاڪر ٻي ڪيا ليا ۽ حور والي نه ڪري ڏوڙي مان
ويٺي ٿيا ري — اجان آنجو شاهزادي ڪي ڏسٽ ۽ ڦلس اکن پکن
ڪي هوط بوه جو پاط لکيه ٿسي سوچي مان بست پار لعکهي ويس
جهڙن هسي آرام ڪري چڙهيس عقل ۽ هوش ويهدو وهوس ٻيوس
ڪي ڏو ڏرتي ڪي ڪري ٻهتي - ارملا ۽ ڦلا ست پاڻي ڪٽسي منهنج ۾
ورتس ۽ ڪلاب جو پاڻي ڇڙڪارا پانوس ۽ عطر سنگهايا ئوس
تڏهن وهي سرت رکي بوهل قراني وهي وسي ڪهرونسي
سهيليون هيس تہ ڪري لکيت لڳي ۾ کين سلهايون اٿين جو
اٿين صورت رهي تہ ارملا دري ۾ جهالي باني شاهزادي ڪسي
ڏلو ڏٺين ڇهراوت هي بي آرامي جو سبب مت الکيس ڏيهن
ڪي دل ڪي ڏج ڏپط لاءِ آن ڪي چوط لڳي تہ اي رالي صاحب
ڏيهيي لاچ پاچ اسان ڪي ۾ وسواس ۾ ورڏو مورکو ڪٺڻ ۾ وڏاهہ
تہ مات مات ڪهدي تو ڪي ڪهوي مونهاري ورتو جو هوئي
۾ امي ونهون جڏهن تو ڪي بادشاه سلامت پهچي ورهه سوهه چڙهيو
آمي تہ جهي وليتي آسي وهي پهچي مرضي والڪو پرلون
ڪو ڏهن نون ڪوهه اوسوو تہ ڪر آمو جوان ڏاهو ڪو جو
ابلق گهوڙي لي تو ڏو آمي ۽ جهڙن ڪان ڏيهيي حالت منجهي
ويٺي آمي سو ديکهين ملڪ ۾ آمي تہ ٻه تو ڪان پهچي ڪين
ڇهدو ۽ تہ ڪو ڪو هو ڪهيس چڙهائي سکهدو ڏس نہ آه اوري
ولي ۾ آتي ڪي وڏاس جو ڏرو ٻه هوري نہ سکهدو مجال
هوس جو مونکان ڏکري وهي اٿين جسي مکري ڏولسي
شاهزادي جي حال جال جي سماهه لاهه ٻيهان پهچاهه - سا، ڪا، رن
ڏاڏي مرنالي مئي اپديتي سان شاهزادي ڪسي گهوڙي جسي
واڳ- ا ڪان جهلي پياري چوٽ لڳيس تہ تو ڪي خبر نہ آمي تہ ڏن
شهر ۾ جڪو پامرون مسافر آيو سو ماريو پيو مولدو ۽ مئي جسي

دستور آهي جو عاشق ماڻهوءَ کي اُن پهرين سوريءَ تي چاڙهجي ۽ سڄي
جا سهڻا ماڻهو اُڀرا آهن جو جنهن کسي مهڪر ڏٺو سو ڦاٿو ۽
پوءِ منهنجو سو جي لذت تي وهدڙ منجهي ڏيهه ڏيوانو ڪٿي پٽ سان
مقدس ڏٺو هن ماڻي ڏون موڪلي پڪ اهي ڏٺو ڪسي ايهڙي صفت
ڪهڙن تي جو پيرهو اهو ڏيو هوڏي سو موڏي پيو ڪهڙن ڪهڙن پر
وا جائن جي محلاتن وٽان بي ڏئي پيو اهڙن ۽ جهڙن سو ڏون ڏ
هاڻ کي جا ڪهڙون والهون ها جهڙن ۽ ڏو هڻن پهڪسا جو شمع جي
پتنگن ڏو ڏوڙن جهلي سو رکو سڙي پسر ڏهرڻ لاءِ پڪ اهو ڏ آيو ڪٿان
آهين ۽ پڇو ڪهڙي آهين ذات جو ڪير آهين ۽ ڪالو جا الڪي
ڪرت ڪهڙي ڪرين موڪلايون ڪهڙن اُٺ ڏيئي تاج الملوڪ هن
ڳالهه جي شوخي مان سمجهي وڌو ڏهي پر ڪهڙن جي ڪهڙائي
موڪلايل آهي ڪهڙن هئو هل ڏکي هل ڏڪا ڪي ڏڪ ڏال ڪري
مون کي ڳالهين ۾ ڏکيو آءُ اڳهٽي پهچن ڏکن ۽ سرون سان
پيو وٽان ڏون وري ڪٿان آئين جو ڏٺن ڏان ڪٿيون ڏي
آهين (جنهن جو رم ڪهڙو دارا کي ويهي — سڄاين جي سرو ۾ آءُ
پڇان ڏي پهچي – آءُ اڳهٽي آهيان ڪهل ڪاڳرين) وهسي
ڪهڙن پهچي دل ڦٽل جو دوا داردن ڪر ۽ ڏس پهڪ پيچ پڪ
ملڪ منهنجو اهو آهي جتان سج اڀري ٿو ۽ ڪالو منهنجو الڪي
بادشاهه جو پٽ – هاڻي پڪ پاڻ جهڙن ڏو ڪبي موڪلو آهي
ڏهڪي وري وڃي هو ڏ مون مسافر جي پڇو ڪٿي پهچ آءُ اڳهٽي
پهچي جو دري ۾ وٽان ڪهڙ وسوداڻن وانگي – ڏ وڃي آرام
ڏ ملندي سگهي –

[ببيت]

دهڪو جامي ڏو کي ڏهڪي پڇا ڪر – خرهڌون اڳهان تازهڪرا ڪر
ڪٿي سمجهي و ڏو ڏ و پڇل ڏ آيو ڪي جي ملڪ جو آهي

ڏالو اٿس تاج الملوڪ (جو پڻ جي معنيٰ ٿي آئي) ڪو ڏ
ڪيرائو ڳو ڏسجي ـ پڻ ه اهو سهوڙو حال ٿي اچي ڄمراوت کي
پڪ ايا ـ شاهزادو ب ڏماڙي وڃي مڪاني لوان لوان وڳسا
چڪيس ورڪ ه فعر ڏماڙي آئي ماڙي ڏان جوڻي اچي
لڪيس هو ڄمراوت وڃاري کي ه اچي اڳو ڏيڻ ـ سا
ڏماڙي آن جي ڦوڙائي ۽ جو ڏهن جي چڇ جان ڪٽيندي وڃي
ٿو سو رسپڻي انهي جو اهو ۽ ڪڍهڪي سان ڊ پڇي ـ ڳالهه اڪاياه
ٿو خبر ڪلي پڇي ڏان جو ماڻ اي کي ڏ چڱي سماڻ پيس ـ ڏڏ من
راجا صاحب هڪڙي ڪا پڪي ڪڍڻي جا اپ جا ڏارائي اچي
سا شاهزادي جي پلهان پڇي ڏ من سان مڃڻجي ڏي جي سڱجو
سلوڪ ٿو ڪيون ب ڪڏي سان هڻن ٿڏهڪي ڄڻ پ ٿا ڏي وڃي آيا
ڏوڙي آڻي ماڻ ۽ تاج الملوڪ ڏڻ اچي راجا ڄمرسين جو نپاٽو
ڏڏا نيڏسر ۽ ڄمراوت جي سهڻي ۽ صورت جي تعريف ڳالهه لڳي
۽ هوڏ ائين هو ڏاڍين ڳالهين ڦي رهزوان پڪاه من ڪن ڏيڻي سپ
پڪي ورائي ۽ پڇه ڏ مڃڻجي پاراڻ راجا صاحب جي خدمت
عرض ڪيچ ڏ جيڪو بادشاهي چڏي آئي فقيري ڪڍي ۽ ماڻڪ
مٽ سپ وساري ڏهڪي هه ڪهڻ طرح سان لڳي رهي ماڻهن
لوه ڪهو يا ڪا ٿڙي وهاڻو جي ڳالهه هٿيس ڏ هڪڙي ڪا وڏڻ ڇا ـ
ڦو جو سيڪان پوڙ ارڳو ـ ٿڌهڪي پڌهان لڳي پوڙ يا رٿ ڏٿڙ
سڃ ڪري جاڙو ڏ ياڙي ڦي هڪ ڪيڙ آهي يا واڻ کي ڳڏي ۽ پڪڙ
اڦون پڇي آڱڪي موڏاڻي ڇڏي ياه ـ ڏوڙي وري اچي تاج الملوڪ
جي اڙي قبول ڏ ڪرڻجو سڀڻي حال راجا کي پڪايو راجا
ڄمرسين انهي ايڏي لاغرض ۽ صاف جواب ڏيڻ پڪي عجب
۾ پيو ڏ انسان ڪهڙي حرڪت ڪري آهي جو پڻ ڪيا ٿو ڏو
وڃي انڪن وري وزير ڪان صلاح پڇياه ڏ ئي ڪڍڻ ٿيڻ وان
عرض ڪيو ڏ جيڪڏهن راجا صاحب جي اها مرضي لڳي ڏ ڪيئن

۽ مسافر مسڪين رولو ٿي ڏيهاڙي کي پنهنجي وس ڪري ته ان ۽
ڪا وڏي ڳالهه ڪانهي ماڻهو اوهين ويتا ڏسو ته آءُ ڪئين ٿو
مڇيا ٿيس ۽ ماڻهو ٿيا ٿيس پوءِ وزير چال ڪري مون ڳالهه جي
پڇيائين اڪيلي ته ڪهڙي جي اڃا ۽ شاهزادي کي ڀلي آهي
ڏوه ملس ۽ ڪسي ٿيان پوءِ پنهنجو ڄيڪو ڪر مجھسي سو ڪافواس
ڪتهي سچ آهي ته ڪالهه سڀوري جي قدرت جي ڪو ڄا ڇا
ڪري ڏسندو ته ڏاڍا جي ملت جي ڪئين ۽ شيءِ کي فعه ۽
فساد کان سگهيو ته ڏسندو ويو سڀڪئين شرجي پڇيائين خبر ته ٿي
سگهي ٿو اي ڀلي الله تعاليٰ روح جا سبب ڪاڏا بدن لي رکيا
آهن اگرچه ڪري روح ٿو پسو ظاهري مقان بدن جي - مطلب
ته ڄيڪو ڦيڏا رون سڌسا ۽ پر ڪهڙت اٿي ٿو سو روح پيڪي انهن کان
ڪري جا طمڪر پوءِ فساد پڇيائين امن امان ۽ اهو پروه ڪار ڪئين و
مو قادر آهي ته ته بت جي جاه ۽ آهي آن کي آڏو ڏري —
ڏوري ڳالهه ته تاج الملوڪ کي الست خرچ جي پڙڻي ڏياه ته
پڪا ولڻ کان وڃي ڪهڙان پران وچ ۽ ڏاڪر واري مطح جا ران
جي گوشت ۽ ڪي هواه سا ڏياه پيس حجام کي کهڙاڻسي سڌر
ڄراڻي ان مان مطح ڪڍي ڦٽ ڦي ملم رکياه جيڪين ڄٽس ڏڏي من
ڪٽي ٻاڙاد ۽ ڪٽط ويو جوهري جيڪي هوا سي آن موٽي ڪسي
ڏسي حيران ٿي ويا ۽ وزير کي رپورت ڪياو. ته هڪڙي شخص
اڄ هڪڙو املهه مالڪ و ڪٽط آڻدو آهي سو اهڙو ٿا پيهه آهي جو اسان
سڄي جها ۾ ۾ من ٿان اکين سان ڪوڏ ڏٺو آهي جو آن جي ڀيا
بادشاهه جي خزانه ڪاران ڪئين کان پڇئسي ته سگهندي وزير
پڪ ته پٽي ڪهڙا سچامي آن جي پڇيائن ڪاڻا جي من وڏڃاري
پوءِ سيءَ کي ناحق پڪڙي آيا ۽ وزير پڇيان ڪٽي ڏسي ته جي ته
آهو سا ڪيهو ڦي شخص آهي جيئن کي ڦاسط لاهه مون بادشاه سان
پول ڪيو مو سو ته ٻاڻسي اڌي ور پڙهو ڦاڻت ۽ ٿوري ٿي

ٽاروچ رکي ڪڍي لاڪپ ۾ رکيائين ۽ راڄا کي سڏائي جو ٻڌايو ته ڪيائين ته جو ٻکي ڦاٽي مان ڇڏائي آڻيندي ويو هو لهڪي اڄ مون وڙائي آڻي ڦاسايو آهي ماڻهو هڪ آهي ته ڇوڪري اُن ڀوڳنا سو منجهند ۽ ڪنڪ ڪين کپائيندو —

داستان

۲۳

تاج الملوڪ جو بڪاولي سان پرڻجڻ ۽ جنهن مند ۾ بڪاولي
جي آڻيو ڇاه ڪان اڪوڙي وڃڻ

جڏهن شاهزادي کي راڄا جنسين ڀال ۾ ڏاڍو ڏکيو رکيو ته مون بڪاولي سان پرڻجڻ پاسي ۾ مون کي بند پکائيسي جي اوکائي جي ڪاڻ ڦي ڪاڻ مٺي رکي بڪاولي جي فراق کان سو رات ڏينهن نيو رئندو ۽ ڏو سو رڪان پٽ سان مٿو ڪٽيندو هو ڏکري ڏينهن ڏکڻ جي ڏاروغ ڏهي راڄا کي عرض ڪيو ته ماڻهو جو ڦٽون ڀانڊي بند ۾ آهي سو رات ڏينهن نيو ڀڃي ٻڌي ۽ سڏ لعل پکيءَ ڀانگي ٻيو ٻارڻ ڀڇاڙي لهڪي جي سگهو پاڻ ته ڪڍيو ته لوٽ مري ويندو ٻيو ٻيڄڻ جو حال ڪوٺيس مهاراج اُن کي ورندي ڪاڻ ڏني ۽ ڏٽ کي ڇوڙائي موڪلاءِ ته ماڻهو ڏون ٻيڙي حال ۾ ڏيکاري ڏيهس ته مون اوڻي مونجهي وڃي ۽ روح ڀيلو ڏيس لهڪان سواءِ ٻاهر جا ڏاڻي موڪليس ساسپ ڇڏائي وڏي موڪليس — بڪاولي اهڙا ڪاڻ سڻي خوش ٿي ۽ جهٽ ٻاڻ کي سينگاري مٺيان منجهيون ٻاڻي ڇڏي جي ڦوڪڻي ڪراڻي وڏي گل ٿي رهي ۽ اوڍڻ ۽ ڇڏي ۽ ٽهي لڳي جڏهن ڇڏي سان ۾ تارا ڇڳين ڏڪين اُن نازڪ بدن سان سهڻي لڳي شاهزادي ڏاڍين ملول —

[بيت]

زليخا ڪياءِ يوسف ڪارڻ ڪامي — وڃي زندان ۾ دروازو لامي
سيڱي ڀڳا رکيا ادراڪ آڻي — مزا ڏن جا ڀلي شهزادي ماڻي
هوا ڀڳا اول ڏندان گوهر — جا گلبوڪ ڪان لب لعل خوشتر
ٿيون صاحب صفا ماڻڪ جا لڏي — اڄا ڪنهن سو ڪوئي جهراوت آڏي
جو ٿون گلبوءِ رخ اُوجل اجايو — جهلڪ جهڙي جهو سورج لڪايو
ڀڄن خوشبوءِ ڀڃهڙي گلبدن جي — جهڙڪان شرمندي ٿي مشڪ ختن جي
ڇڏن نرگس چشم مشعل مثالي — سجن سرمسار عشق يوسف والي
الون ٿڪڙو جهو سبب ڏڦن جو — ڀلي ماڻي مزا شهزادو اُن جو
مڪو پيغان سي مخفي رکياءِ — حيا ۽ شرم جو ساٿو ڪياءِ

۽ شهزادي کي اُنهن ٿمي مان ڪا ڏکري ۽ پيدا نه آئي ۽ ڪڏهن ۽ شئي ٿي اُن جو ڏيان نه ليو ماڻي جهراوت کي جهڪا سڪ اندر ۾ هئي اُن جو ڪڏهن ڪو به اثر ظاهر ڪرڻ لاءِ ٿيو ۽ محبت پيدا ٿئي. ڪڏهن اي پيار حضرت رسول ڪريم جن ڏٺو ته اها ڀينهنجي ڀاڻ سياڻي جهڪا ادا ٿو ڪريان سا اڄان به جهڙي سونهري آهي ۽ محلن جهڙو پڙو سو رکجي اهڙي ڏس آءُ ڏٺن ته ڪهڙي ويهي سان عرض ڪياءِ ته اي ڀاڪ پروردگار جهڙي ڀاڻپ توکي جڳائي اهڙي سون ڪان ٿي نه ٿي سگهي — ڏٺن ماڻي ٻي ڪهڙي پيدائي کي فخر ٿيندو ته سون ڏٺي تعالى جي عبادت پوري طرح ڪيئي آهي ته ٿيندو ڪهڙي ته جڏهن پورو ته ٿو پوي اڏهن ٿمت ڪڍي ڀينهنجي جان کي ڏٺي جي وات ۾ اڇرو ڀڪارهي ۽ اڪارهي جو اڪسير جي خاڪ جهڙي ٿئي وڃي ٿڏهن پادشاهن اڪسير سڏا ٿيندو اُن جي نظر ۾ ته اڪسير سون ڪان زياده ڏيکاري ٿي. مطلب ڪا لهه جو ته اُتي جڏهن جهراوت ڏسي رهي ته ڏهن ڀينهنجي ڪا ڏوهه ڪان شاهزادي کي

کی بدلی پر سکھ دیوتی من بھوس کی اندر جی سے آئی کہ تاج الملوک
جی بھون انکھان کری بیٹھی ہماری کی ٹکڑے لکھی ایسا ہ
جو انکی تسی شاہزادیکی پر کمل بنسی ہ پہنچی ہ لعل مت
و کی آنکی کرو تھو ہ ست بانی پھر اونکی مت و جہی منج پر کٹی
پہلیاہ ہ سا تمس پر ابجلی پر منظور کیا ہ جو ڈالا پر جیکتی من
ادمن اتمو کڑان تر من جی راضی سی ڈاران من بدن مان پرتلی
تمار اوکو آمی آنمی ابملا اما و اتاتی وجی باد شاہکی ڈالی ہ
پھراوت جو سکر مسان لیو پھرسمن راجا امو بکی جبر قید
مان شاہزادی کی کئی بو ہ غسلخانہ پر مو کلی ومنجاری ڈواری
توان و کیا ہ کا ڈالس بوہ مکرو جمع و بدکلو ومرلا ہ ڈالانیس
ہ سکبہ ری مہل تسی پھراوت جسو وہانو (جا کھواری مثی)
تاج الملوک سان پہنچی ملک جی رات بتا دیر کیا ہ جتی من
شاہزادو ہ کھوا ر بنی پہنچی خلاصی بھکلی پر آیا تسر ابملا ہ
بیلاسی بتی سراپ پر امی پہنچیو ن لکایون ڈبکا ورط انکھون —
بیو شاہزادی ادمن ڈالمن ڈپان تسی کون تلو ہ کھکر
متی تر کھوہ — بہر رات کا ابہ آئی مدد ر ڈالمن ملیو —
مو ڈالمن بکا ولی وبچاری بر کیمرن ڈیمن کان بیسی سا ویو کر
الامی شاہزادی جی سر ڈالمن شل خبر منجی — اپری پر شاہزادو
بہ وجی وتس حاضر تھو ڈھکی تسدبکی سرمی کی ہ مٹمن تسی
چدج و بیس پر شاہزادی جامت بہر جسی مینہ ی مان رکیل ڈالا
ڈھکری وری کاوا ڈامی وبس ہ مل پر ڈکر جا کہس ہ باط
جہلی تر سکہی آماک جتی ڈالمس تر و اہ شہزادہ ا میرا ڈبد
مہمن کیمن ڈبکا رہ بہراج رلکر تر ہگسو کئی بو انکی - بس تسو
عاشقن جی بانو کی ڈکو الو ہ ابانط جی آمید تر بوری کری
بڈی ماتی انکھی باط کی عاشق معان کوناہ ہ انکی پہنچی
عشق جی کیا لہ بی کھمن کی کولی بکا ذج عاشقسی جو بکد

ٻاري آهي -

[بيت]

عشق اوکي راهه کي کاهيندا کهڙو - سسئي ٻوڙي آچل ڪر اڏائي
عاشق زهر پياڪ وه وحسن کهڙو - ڪري وقاتل جا هميشه مهراڪ
لکيون اٿون لطيف چئي فعاڪيا فراق - ٿوري ڪن جا ڪر ٻه آهه ڪر سان عمر کي
ڪهڙڪان ٻوه ڍڪا ولي اکين ٻه ٻاڙي آڻي وري ڏيو -

[بيت]

پرڙ ڪان دل ڪهڙي ٿان سخت آهي - وڃايو وهڙو ازدست آهي
گلن جهڙو بدن منهنجو ٿيو سڪر - ڇٽن ڪهڙن کي ٿيو ميهندي سندو رنگ
پرڙ ٻڌي وهس مان سڪر ڏاڍو - گڏ اڻن غم سان ٿيون عقل ڏا ڪر
منهنجي دل لالا ولکو داغ ڪافي - ڪهڙي ڌاري اکيو اي ساڙ آهي
اڪڻي اندر اهڙو ڪو ڪو هوله و - جي معشوق عاشق ڪاڙ رنديو
پلئين عاشق ٻين سان موج ماڻي - ڪڏهه معشوق جي ڪل ڪين جاڻي
اپا ڪڙ ٿيڻهن ٿيو اوکو ڏانگو - ڪڙي عاشق رکيو جنهن سان ساڳو
مٿي ٿي مون کهو اولده مانر - ڪهڙي دل سخت اهڙي ڪين جاڻر
ڪيڏي وٿون ٻاڙ ٻوه مونکي ولائي - جلائي جئي جلائي جيئه جلائي
سڄي شهزاده وردي ٻه ورايو - اکيان جالي ڪڄهوئي ٻه ٻاند ٻايو
مونکي منهن سان هو ٿي مفت مارين - جلال جان کي ٻيها ور ٻارين
آهيان شهزاده شاهي ڏام وارو - مگر قربان ٿوڻان ساهه سارو
اڳ اسباب ۽ املاڪ ڏاڍو - مگر ٻاهو ٿيس ڪيهه ور وڪاڻو
مڏا ۽ گوشت کهو ٻهان ٻار ٿوڻان - ڪريان قربان آد ص ٻار ٿوڻان
ڪهڙي جاره ڪهان ٻهاب آهيان - ڪهڙي عشره ڪهان ٻڪراب آهيان
جڏه جالي ٿوسان مون ڦيچ ٻالو - عزيزن کي ڪڏه مون غم جالو
ڪڏ ماڪري ڪر مونکي ڏات آهي - مٿو ڏالو ڪهڙو مون وات آهي
سوا سجڻن سڄو عالم اڪارو - جهان ڪهڙي ڪر ٻاليان ڪوٻارو

توکان سواءِ ٻيو ڪير آهي - جهڙي طرح تنهنجي ڪري ٻانهي
اڄ تائين توتي سو ٻيو جو نشانو - ٻهڻا سو ڪو ٻهڻا تو جو ٻهڻا تو
ڪٿي توکي سڄان دل تان وساري - ٻيا تنهنجي چڱايان مان ٻاهر ماري
سڄان ٻانهو تنهنجو آءُ زر خريد - سدا حڪم تنهنجو جو مڃيندو
سمجهو سڀ سگهان ٿو سا ٻڌي سگهان ٿو - هڪڙي موت جي ڪير ڪاڻ نه ڪا
مگر توهس قيد ۾ ڪنهن ٻئي گرفتار - ڪهڙو لاچار ۽ لاچار ٿي ها ر
۽ مٿي خواهش مونکي شادي ڪرڻ جي - ڪريان ڪنهن ٻانهن ۽ ڪا ٻي شرط جي
۽ هو ٻڌو مگر هو چوڪار ڪري - اڄ ٿي من آيس اڳيان تنهنجي سوار
۽ تان تي مٿي ماريس ٻڌي ٻڌي - تنهنجو تي سار وٺي من سڄي ٻڌي
منهنجي احوال جو توکي سڄا ٿيا - تنهنجي دل جو مونکي سڄا ٿيا
فقط جوئي جان منهنجي کي جدا هو - ۽ هرگز ڪر اهو مون کي دوا هو
وڪيو سا تڪو مون پنهنجي سا سر جو - مگر سا تڪو ڪير تنهنجي ضرور جو
وهي اڪري بدن مان سار منهنجي - پڇي مشڪل شرط تنهن پڇ تنهنجو
اهو ٻڌو ڪير لاچار پنهنجي - ۽ ڪا خواهش رکي هر ڪا پنهنجي
ڏاڍي وراڻي ٻڌي ٻهر ٻڪا ول - ڪيو تو ڪوڙ مونسان ڪرت ڪاڄل
ٻڪا مون ڪنهن زري ڪوڙ ڪيو - ۽ تي سا زور جي موهڻي اڪي ڪا
تنهنجي محبت وفاداري ڏٺي مون - ڪهڙي ساعت جي دلداري ڏٺي مون
مڃي آرام توکي عيش عشرت - مونکي ڏکڻ درد مان راهه رخصت
اکي عاشق اکين ۾ آب آڻيو - ڪيو معشوق جي منهن ڪان ماڻيو
ڏسي شهزادو جو ٿي رو ٻچ زاري - ٻڌي کي ٻٽ ولي ويئي بيقراري
ڏيکاران ٻاسون ڏيا ڪريا ڪهاڙي - مگر عاشق رکيا ٻسا صبر آزي
آيا عاشق اکون معشوق اوري - ڪري قربان ول ول آپ ڪهوري
قدم معشوق تي سر کون جهڪائيس - ٻري جا سر سمجهڻ دا سهڻا لائيس
۽ هاڪو درد دل وڇ يار مهڪون - اماڪر معاف سڀ ڪفعار مهڪون
پسند آئي مونکي سڀ حال تنهنجي - وڃان قربان آءُ في الحال تنهنجي
قبولو مون جهڪي منظور توکي - وڃان صدقي ڪير رنجو ۽ توکي

شهزادن کي سمجهايان تو آس آهي - مگر خاطر منهنجي مون پاس آهي
ڪمند جي ڪٽي ڪر ڪر قادر - منهنجي پهچڻ ڪنهن جي پشت پا ڪر

آيو احمد آهي مشتاق تو در
ڪرم ڪر يا رسول الله ڪرم ڪر

نوٽ اهي ڏکر ور ڳالهه ۽ اوڙاڙ جهڪي سو بڪاولي ڏسي ڏکر ڏمر ڏيکاريا پر شاهزادي موڙي ني نه لوڙت ڪٿي من اهي ڪلا ڪڍي ڏسي من مت موڙي معافي ڏسي ڪهڙي لڳهڪان پوءِ تاج الملوڪ پهنجي قيد پڙ ۽ اُن پڇڻ مان وري چيو اوت مان شادي ڪرڻ جو سڀ قصو سر پسو ڪري پڪ ائو - جڏهن جهڪو اومان بڪاولي جي دل ۾ سو سڀ لهي ويهڻ وڃو ائيري ۾ صبح لوڙ ڏسي آيو ۽ تاج الملوڪ وري ڪهڙ هليو ويو ۽ وڃي چيو اوت جي ڏوڙ ڪٽ ڏي سڀني رهو اهي طرح سدا رات جو اڙ ڪس بڪاولي وٽ ۽ ڏينهن جو ويو اهي چيو اوت سان گڏ اهون سدا ڏيون ۽ آڪا ڏيهون ۽ قصا وقت اوڙ لاهه ڪڍ و مو ڏيهن جو شاهزادي جو اهڙو حال ڏٺو ته من سان پڙهي ڪٿي مان مولکي ڪي ۾ حاصل ڪ لپو ڏٺهڪري عجب ۾ اهي هوڙ لکي ته ڏٺي سمجها ڪيهڙ اڏاڪڙا ڪري من مڙس جي پڇيا ن لکيوس ها ٺي ڪري ڪهڙ ۾ ڪڏ رهون سڀون سڙون پيا ڏسر پر آد مره ڪان مد اڻي پٺي سان موري و پڇڙائي ڪري ۾ مڪ ڏي ڪان پڇڙا ۽ چوڻ ڪان پري آهون ۽ آڌ ڪهڙو ڏي پٺي پاڻ ٻڌان ڪهڙ وڃان ته ۾ هڪي ڪاڻ ڏي ڪاهي ڪڏهن مون جو آڻي مي سگر ڪهڙو ڏيهمان جا پڙ ايڙ - مي ته ڏاڍي حٽ ٻي جو سڪند ۽ سڪ لاهيند ڊڪڻ ڪهڙ ۾ منجهن ڏسر وڏو وڃڻ اڻن آڻ ۽ ڏکڙ قطڻن چيو - (راوي) اي يار دل جا ما ر موسعا ۽ ڏينهن ڏيڄو لاڙو ڪهڻ ڪ اڙن جي سوڌن ڏي مو هول نواه و ڏيسون ڏنهنجي

سڀني ڏار وڏيهار کي ڏاڍين ڪان ٻري ٻيو جا ٿڪڻ ٻن پکيءَ ڏانهڪي
دل سان ڏسڻ لڳو آهي سڀڻن کان سڪ مڙط . ڏڪ ۾ ها ٿسي
گهوڙي ۽ جوڳڪن ڪٺي ڏاڍين سان ظ مظهور ٻها ٻرهي ۽ حجاب
۽ محبت ڀي ڏر ڏاڍين مرضي دلدار جسي ٻيو ٻاه ڏاڍين
ڏاڍين رکيو اڪ ڪٺي ٻر ڏس ۽ اميد آهي ڏ اهڙي وتهر ٻاط
سڀا لي سڀني دل سان جوڪو ٻهاري ٻريو انکي ڏ وسا رڍد و
ڪهڙيجي ليکن جو فاطو ٻر ڪو ٻرقاه هليو ايڏ و ٻلڪ ڏ ٻيهان ڏيڍهن
محبت و ڏاڍي وڏي آخر اهڙي طرح آٻر رهي رهڻ و— ٻصو
ڪو ڦاه ڪري رات جو ٿئي سو اٿي ڇراوت شاهزادي کي
ٻهڙيجي هڪ ڦي ڏسي وجهي ٻهڙيجي ٻي ۽ سان هن الجو ڦت جسي
ڳاٻ ڪڍي ڏ شاهزادي ۽ اسانجو ٻا ٻر مطلب ڪولهي ڏڪ ۾
راجا جوسڻ ڪهڙا جا سوس ٻڌيائين لاڏا ڏ سکهو خبر لهي ڏيو
ڏ مي مڻهڙيجو فالي سڀني رات ڪٽي و جهو ڪهاري ڏسو جهڙيجي
خبر ڦي ڪار ڦي ٻري — هو آهي ٻهاڻ لڳا ڏ ايڏ ڙ ر انجو سڀجي
سان شاهزادو اڪهن والڪي ۽ ڊٻو کهوان اکهو ۽ آن آڪاڙي
ٻرو ٻڌو ۽ رات آئي رهي صبح سان وري ٻهڙيجي کهو آٻو اهو
حال ڏسي جاسوسن ڇٽ وجهي راجا کي عرض ڪري ڏ مي شاهزادو
فلاڻي م۾ مئي ر و جهو ڪو رات ڪڏاري اهو ٻڌي هن الڪهلي
راجا وڏن ڪا ريگرن ڪو لڄ بن ۽ سڪهراشن ڪي ڪهرائي حڪم ڏنو
ڏ مڪڏ ۾ من ممدر جي ٻا ڙولي ٻڌون ڊامي ڦتائي ٻٽ ڪري
ڊڪ ٻيو جن ٻهڙيجڻ ٻئي وٽ ٻڪڙ ڪري سڀو ڏڪا ڦو ڊامي ڊومي
سڀوڙو و ڏاه ۾ ٻوڙي ڊڪ ٻو ٻئي رات جو تاج الملوڪ ڪٺي وجهي
ڏسي ڏرمت ڏ نشان ڦي ڪولهي صفا ٻٽ لڳو ٻيو آهي سو ٻاٽڙو
ڊرين و انکهان آئي جو اُٿي ڏ و ڙ وسا قط لڳو ۽ روڻي ر ڦسي
ڏڪن ڊڪ ط لڳو .

[بيت]

وڃايم هي مٿو مهندار جاني عشق آهي اڄائي زندگاني
ڏيئي ڏاڍي ڦٽي ٿي ڦاڪ ڦاڪا وڃان ڪٿ وچ ڪندو فرياد واڪا

هوءَ آسرو ٻڌي ڏاڍيون رڙيون ڪري روئي ۽ سوچ ۾ پنهنجي ڦريل قسمت ورڻ ڪري آيو — ڪيتري ڏينهن ڏکيو سڪندو رهندو رڙندو ۽ ڪيو ۾ هوت ڏاڍو ڏکيو ماڳي ڏيتي ولي ۽ هيس هن ڪان پوءِ بڪاولي موڙ ملائي پيو روح پاڪو رکيو اڄايو آهي ڏنو هن دل جي ڏک ڏسڻ لاءِ گوري گهڻي وري ڇهراوت سان ڏيڍ ڏکڙ لکيو ۽ هن جي هن گهري موڙ پوري ڪيا ۽ نڪال جي سڪ لاٿي.

داستان [۲۴]

بڪاولي جو جهر لهڻ ڏکري ڪرمي جي گهر ۾ تاج الملوڪ
جو ڇهراوت سان ملڻ ۽ ملڪ نڪاون ۾ پهچڻ

ڳالهه ڪندا آهن ته آن هت خالي واري ڏڪري ڏيکري ڪرمي وٽي جو گهر پيو ۽ آن ڇهين ۾ هوٽ جي فضل ڪري سڀ ڇڏيا تاج الملوڪ ڪڏهن اچي آن پوکر جي ساوڪ ڏسيو ويندو هو ۽ ڀي آرام دل کي آهو سا کپو سهڻن جو هڪ ڏيکاري خوش ڪندو هو جڏهن هو سر ڇهيءَ ۾ اچي گلزاري ۽ پسندي روپ ڪيو ياد. ڪڏهن شاهزادو پنهنجي ويلا اڪي ويندو هو - هي بيت پڙهندو هو —

(بيت)

پسڻي گل اوان هو رنگ افزو - وڻي دل کي مٺي مکڻ جو ڇهرو
ملهائڻي هو ڏوست جو اڻهي جاڏ ڏيرو - پنهان پهڻڪي ارڻ ڏٺو پهڪ ڏيرو

مطلب ڳالهه جو ته آءٌ هو ڪر ٻچي رهي ۽ ماري آن جو اپارو
ڪري ڳالهه اچ کي کماڻي ۽ پڙهي آن جو ٿيا ڪيو (ڪهڙو
ڪري هو ڪر وارن جو اهو ڪر ٿيندو آهي ته جوڳا هو ڪر لطف ا
آهن آن جو ٿو پيار پاڻ ۽ اپرائيندا آهن ڪهڙو ڪري) آهو ٿيل
پيار جو ٽلس جي ڪعب آيو اگرچه هو سچي مٿي لڳن پر ڏٺي
ٻاهري جي رحمت سان آلگي سڪا رهجي ويٺي ۽ اسون مهڻن
ڪان پوءِ ٻڌري پري جي مهاڄي ڏي چڙهيا ڪا شڪار
کي اولاد جي ڪري ڪهڙو ڏيو ٿي ڪوڙ سو ڏهڪو ڪهڙ من
سڏوري ٿيڪر جي چاپڙ ڪري (ڏو بي جي ڪهڙ سٺي والگي)
آ جو وليو ۽ شوق مڇيا ان سون ٿي پيس -

[بيت]

ڏسو ڏاڍا رجي امري عطائي مٿي مان پاڻ جي سورت ٻيا ڏسي
ڏاڻي مڪان کي ڏاڍار دخمر ڏسو ڏسي دخمر مگر افروز اخمر
سڏس صورت ڪما سورج اڄا هو - قمر کي داغ ٿي سچي ٿي لاهو
مطلب ته جه ڏاري ڳالهه ملي ويٺي ته ڏڪري ڳو ڏاڍي جي
ڪهڙ سوءِ جي ٿيل جي اثر ڪري ڪا امري رچ سو ٿيا رهل ڏي چاڙهي
آهي جهڙيجي سوڻن ۽ صورت جو بيان ڪري ڏلو سگهجي پڙهن جي
سالس چاهه ته آهي سڏس مهڻ جي آجل جو ڏهڻ جهڙي پڇ
کي پر جهڪو ڪري چڙ هو ۽ جڏهن پر ڏهن ورهين جي وڃي ۽ ايندي
ته سڄ کي ۽ شرمندو ڪندي اهو ملاڪو وڃي تاج الملوڪ جي
ڪهي پيو ٿيون چاڙهو ته هي اثر مٿڪو آن سرد جو آهي
جهي پڙرو ڏو سڏن جو هو ٿيون ڪرامي ڪسي سڏس ڏي
سو ڏو ڪهڙ ايو سو جڏهن ٿيڪري سو ڏو آيو ۽ تاج الملوڪ آن کي
ڇهاڻي ڏٺو ته ساڳي ٻهڪجي ٻاري جي شڪل آن سان پڇيل
ڏٺاه ٿڏهن ڏاڍو سوهو ٿيو چڙ مٿسي ٻات ۽ سانڊس ۽ سمجهياه

ته بڪاولي ڏسي جهرڪ ۽ آهي تاج الملوڪ کهڙي ڏي رهيا آن پر ڪنه
واري ڪي ڏٺي موڪل ڏني ۽ پارت ڪيائين ته من پوڪر
ڪي ڪنهن طرح سنڀال ۽ منهنجي خدمت ڪر - جنهن مون سڄڻ
دوستن جي اوسيئڙو آهي ته کيڏڻ ڏي پاسن ڪان اڳتي شاهي
لاهه تنها ڀا ۽ سلام ڪري وت اٿي لڳا ۽ سگهه کوڙي پر آن ڪري
جو امو آڪو پهتل مو ته شاهزادي من جي انهي ڦيٽ لاءِ ڪيد
ڪيو آهي سو الاهي مون جي ڪري آس آهي معاف آڻ پر
۽ ڏڪ پريان - جو شاهزادي جي مرضي ڪان ٻاهر ڪجهه ته ٿيو
خبر ته آهي ته جا ڪر ملڪ جو سمجهو ڪهڙو حال ڪنهن ۽ سا ڪم
ڪهڙا ٻار هلندي ۽ ڪنهن ڪان ڪيڪٽن ڪري صاف جواب ڏيندو ۽ پر
ته اڄان ڏيڏي ٻار آهي جنهن سان ڀلي پوءِ سڀ س مرضي
سمجهي مانئي قبول - آن سان اڄ ڪري مطلب ڪيو آهر جو ته
جنهن مون پڇيا ۽ ر چو ڪري ڏهن ۽ دشمن جي ڪي ڏنهن تاج الملوڪ
آن کو ڪيو ڪا ڏڪن ڪنهن مو ڪر يا ڪي مڪان ٿي ٿيو پر موڪلو
ته موڪلي سمجهو ٿائي ڪري قبول ڪر امو ٻڌي مو ۽ ٻچا رو
ڏل ملطف لکو ته پيا آ ۽ تيها ٿو غروب ، مون ڪي ابهري سکه ڪٿي
جو راجا جي ٿاني جو آءُ بر سڀرو ڪي سکيان پر جي هر و پر و
شاهزادي جي اما اهي مرضي ڪي آهي ته آءُ جا ڏا ڏو ته ...
سمجهي سڪلدي انا ڪي شاهزادي جي ڪهڙ رها ڀئي ڪي پڻ ڪي
ڪمائيندي پر جو راڻين سان ڪا ڪلهو مٽي سگهندي ؟ ڪيهڙي
نهايت ارمان آهي جو اهڙي مها سندر ٿار ڪي راجا جي ڏاڍي
جي پاچ ڪريان ۽ آن جي اکيان ڪمائيندو ڏسان امو ٻڌي
ڏٺس وڏندي ڏاي ته ٻڪ پا پا سمجهو ٿالو آهي بڪاولي آءُ
پري آسمان ڏون ڪو پيو خطره ڏل ۾ ته آڏ مساڻ ڪيو ۽ پيو
رب جا رنگ ڏس گلاب جو گل جنهن مان آيري ڪنهن سان
ٿو پر ڪنهن مان ماڻهن جي مت ۾ ۽ ڪنهن منهن ٿي ۽ ڪنهن مال

مٿي جي مڪان ۾ ڏسڻ ۾ آيو موهن ۽ امل ماڻڪ جهڙي جاءِ آهي
ٻاهه شاهن جي هٿ ۾ رهڻ ڪون شاهزادي کي جواب ڏنو ته
موڪل ڏي انهن کي ڏيهن صبر ڪر - ڪرڻ وڃي ۽ ٻيا ري ڪنهن
ڪين هلي اهي سڀوئي حال سڻايو تاج الملوڪ ٻڌندي شرط
سرهائي کان ڪپڙن ۾ ڀرو سمائجي سڀئي سور سهندا ڪري
وڃي آن لوڪ ٻاڻي کي ڪي ٻڌايا ته اٺ ڏينهن موڪل ڏئي
لوٽ ڏئي من ٻڪاولي جي ٻيا ڪر جا ڏينهن ٻٽ (سراپ) وار اهي ٻڌو
ڪيا ڏڏ من سو ٻن ٻڌن ڇٽي طرفن کان اچي سڀ ٻڌون ۽ سڀن ۾ ۾
ٻڌي ۽ عمدا وڳا ۽ هي ٿي ۽ ڳهڻا ولي مڪري سوني اڏام ڪتوارڻ
سو ڪئي اهي اُٺي ڏکي ٻڪاولي وڳا اڏيا ۽ زيور موتي ٻاٿي
هار سنهڪا ۾ ڪياه جڏهن لهي ڏکي ويٺي ڏڏ من ماءُ ٻئي ۾ کي چياه ته آءُ
هيٺ اڏ ڏينهن قسمت جا اوهان وٽ مهمان هئس ماڻي موڪلايائو
ته اڏهن ڇٽي ٻاپ کي سڏ ڪري هٿ وٺي آن جاءِ جي ٻٽ کان ٻه
ٿي ٻاهر ٻري جهڙي ڪن اٻامن کان ڪوا شرفن جو ٻيڪرو ٻڌو ۾ ٻال
هو سو ٿي ٻڪاري ڇڏيائين سڏ هي مڪان ڪيڏي وجهي ٻاهجي ڪٿ
آڻ ڏهڪان ٻڌو موڪلائي تخت تي ويٺي ٻڌون ٻٽ
ٻٽ آڏ اڻي ڪٺي ٻليس ۽ جڏهن هڏ تاج الملوڪ ٻڌراوت ۽ ٻرسلا
۽ چيلا کي وڃائيو ويهو هو آئي اچي اڄون ٻڪاولي ٻين کي ٻاهر
ٻٽاري ٻاڻ موڪلي الدر ۾ ٻٽي ۽ ٻڏ ٻٽي سان ٻڌراوت جو هٿ
وٺي ٻا ڪري ٻاڻي ڀيڻن وانگي ڏاڍي سڪ سان ملي هو ۽ سڀڏس
سڏهن ۽ ٻول شوا ڏسي وسي ٿي ويٺي - ٻه جو ٻڌي اڪي ڏسي
ڪان هوا ۾ سا ڏ ويهي رهجي ۽ ٻٽي ٻڌو ٻڪاولي ٻاهجو سڀور ۾
سارو ٿي قصو شاهزادي کي ٻڌايو ۽ سڀڏس حال احوال ۽ ورتاه خبرون
جا ۽ ون ڏيٺي ۾ ٿي ٻڌراوت کي چياه ته جي ڏهڪو ٻيهن شاهزادي
سان سڄو آهي ۽ ڳهڻ ٻڪو ته بسم الله ڪري اُٿي ڪري ٿي ۽ ڪٺي
۾ هو لا سو ن ڏ ٿون ٻاڪي ڪهڙا جاڻي ڪري جاڻج ٻڌو ڏاڍ مڪان

تان قربان آهي ته مهنجو هي مقصد جو هت ڪهڙي وقت آهي جو
پالڪان ٻاهر نڪان آءُ حاضر آهيان ملو - اتي جو اتي بڪاولي
پريان کي اشارو ڪيو ته تون پنهنجو ظاهر ڪري ڏيکار - جو اتي تڙ آڌي
ساعت رات هئي جو پريون لهون سڀ سڪيل هڪ هن ڪري ٿي ڪري
ڪري جهڙي ڪئي پر خالي ڪا هئي تڏهن جي شهر ۾ محل سڀ ويو
ماڻهن کي سا ڏسڻ ۾ آيو تان جو بادشاه پاڻ حيران ٿي ڏٺو
جي محلات ۾ ملي آيو ڏسي ڪي تعجب ۾ ٿيو (آڌي رات جي خاطر)
شاهزادو اتي ڪرو ڪيو ته هن ٻڌي ڪوٺي مان ته شان سان ولي
آهي پنهنجي گادي تي ونا رڳائيس پنهنجو بڪاولي جو سينڌي
سنگار ڪري سڀ پائيس پرياڻ ڪمن ڪچهوئي ڪمن مان ڪيو
ويهو ته پريون دري خوش ٿيو ته چوراوت جو مت وٺي بڪاولي
جي هڪ ڏٺي هارت ڪري چائيس ته هي مهنجي سڪلڊي
ڪئي آهي جا ڏيهجي پاڻ ڪريو تو ڏيان - اهڙ آهي ته هنس
مونجا ڦي جو هن ڪهڙي ڏينهن اڻون جتي هو ڪائي تاج الملوڪ
اڻا ۾ ڪنوار ڏيائي ڏٺي ويهو بڪاولي ۽ چوراوت سڀ ڪهي پاسي
ويهون ته تو ملڻ جو ڀري ادب سان اڳيان ويهون اڱڻ پريون
تخت ڪٺي اڏالهون لڳاهه ڪرڻ جي ويڙ ۾ جي تاج الملوڪ
جي محلات جي ڏيڍي وڃ لڏائون - بڪاولي ۽ چوراوت
آهي اندر محلات ۾ ملون بادشاه زين الملوڪ جي وزير جو
هٿ ٻڌارا ڦالي جو تاج الملوڪ جي خبر حاضري ۾ ملڪ بڪاولي ۽
باغ ۽ محلات جو سڀ اندر تو سونهارڪن ڏيڻ ۽ دونهو آيو
۽ ڪوٺي ادب سان پنهنجو ڦالو ۽ ڏس پهو ڏسڻ ته تاج الملوڪ
اڪان ڪوٺي راضي رهيو ۽ ڏائي جي بدران وڪيو پريائيس
پوءِ ڪٿي جي اندر پنهنجي ٻنگلي ۾ وٺا ته ڪي ڏاهر لڪاءِ مڪمو ته
اهي شاهزادي کي آيو ڏسي ٻاهر ٻاهر ٿي پيون هٿ ۾ ساه مان
پوءِ امي بڪاولي ۽ چوراوت سان ڪوٺي جاءِ مان اتي ملهون

داستان (٢٥)

خط لکڻ تاج الملوڪ جا فيروز شاه ۽ مظفر شاه ڏانهن پنهنجي اچڻ
کي ۽ اچڻ انهن جو تاج الملوڪ سان ملاقات لاءِ ۽
بهرام جو روح افزا تي عاشق ٿيڻ

ڪتاب وارو هيئن ٿو لکي ته تاج الملوڪ پنهنجي ساڻ ٻ ملڪ لقا ڏين ۾ رهڻ کان پوءِ ٿوري ڀاڱي فيروز شاه مظفر شاه ۽ زين الملوڪ کي خط موڪليا جن ۾ پنهنجي خير سلامتي سان اچڻ جي خوشخبري لکيائين، سا ٻڌي سڀڪنهن جي دل سرهي ٿي فيروز شاه جميلا خاتون سوڌو گهڻي دل ۽ هٺ ۾ ساڻ آڻي سنهري ۽ مظفر شاه ۽ حسن آرا ۽ روح افزا کي ساڻ وٺي ڏاڍي ٺاٺ ٺوه ۽ مان ملڻ لاءِ اڳيئي شرقستان ملڪ ڏي هليو ۽ زين الملوڪ به پنهنجي محلات جي ٻانهين سوڌو ڏاڍي ٺهلي ساڻ اڳي هليو جي سڀني ٿوري مدت اندر اچي ملڪ لقا ڏين ۾ وارد ٿيا تن جي اچڻ کان آس پاس ۾ ماڻهن ۽ ڌڻين جي ايتري گهڻ ٿي جو ٿر جهڙي جاءِ به وڌي ته رهي ۽ سڀني ملاقي ڪيا وٺي ۽ تاج الملوڪ کي ڏسي تمام سرها ٿيا پوءِ ته ڏهن ڏينهن تائين ٻادشاهي جشن ٿيو ۽ ناچ ۽ راڳ جي ڏور ڏار لڳي رهي جو ڏاري ڏيکون ڏڏي ڏيون سڀڪو ڏسي وڌو ڪافي ۾ خوش ٿيو جوڻين ڏينهن ۾ ڪو موڪلاڻي جو ڪلاڻي خوشيون ڪندو پنهنجي ملڪ ڏي موٽيو ۽ ٻڪا واڻ روح افزا کي ان ڏسي ٻه جاه تر پلي اجان ڪي ٻه ڀاڙ ڏينهن موڻ وت رهي گهر خوش ڪري ڪسر وڙي ڏي جي ڏاڙن جا ڏاڪرا وسا رجي ۽ جهر پوءِ عشق وارو ڀاالان روح افزا جي رمڻ لاءِ معمور ڪري ڇڏيائين ڏينهن رات ٺاهه ڀتي

ما سا ئيون ٻاهر ۾ ويهي رهاڻ ڪنديون هيون ته سهڪا وڃي پنهنجي پنهنجي بستري تي سمهڻ جي ڪري رات جي ڪا لهر آهي ته روح افزا جا پنهنجي هٿن ۾ سڃي پئي هئي ته سندس وارن جي سڳي لڙهي ۾ موڙي جي ٻاهران وڃي پيئي پنهنجي ٻوليءَ ڦل ۾ جو مڪو ۽ امل مالڪ ڏٺي ۽ انکي ٻڌو ته هو سوا ڪڍي ؟ محل جا بچو ڪي رات ۾ گهمندي بيرام ورير جي نظر پئجي وئي ڏٺائين ته انهن جا ڏور ڪو واسطو وات ۾ مرڪ ڪئي ته ڪو وڃي ٻاهران جاچ ڪري ڏسي ته ڪنهن زال ماڻهوءَ جي ٻولي جو ڦوٽي ڦل آهي سو ٻه ل ۾ آندائين ته شايد ٻڪا ولئي هئي سڀ آهي پنهنجي ڳت ڇوڙي پئي آهي ٻار اچي وار سڀ ڳهه ڪري ويهي رهيس ساري رات انهي ڳڻتي ۾ هو ڀوت ٻاهر ٿيلي ته سڀهي صبح سان سڀن روءِ ٻرئي ڪان نڪتا ته ڦلاڻي جاءِ ۾ ڪير سمهندي آهي ڪنهن چيس ته اها جاءِ روح افزا جي سمهڻ لاءِ آهي ائين ٻڌندي بيرام جي دل ۾ ته آن جي عشق جو سودا پڪو ويهي ويو سو سڀ ڏاڍا ڇڏي وڃي ڳڻتي ويهي رهيو -

[بيت]

ٻڌا جاءِ گرا جاءِ ڪجهو ٿي - زلف جي ڏا ڌو ڦڪا ٿو ڪجهو ٿي

ڏهن ڏينهن ڪيو جو ڏيهن خير جو ڳنڍيو انهي ڏي رات کي لوڪ سڀ ڪان ٿو ڀوت ۾ ٿو ٻڌي انکي ڏاڍي پئجي ويو مٿي ۽ اٿان لهي ان جاءِ جي اندر آيو ۽ ڏٺو ته اهان ۾ ڪهڙي ويٺو جا ڏو ڏسي ته هوءِ جنهن جي آڏو ڪري سولي ڇپر ڳٽ ڏسي لالڪو ڏا مان سڀ پٽي آهي انکي لسڻ پڻي اشٽن وانگي هڪڙو ۾ اهي ويو ٻڌان ويهاري انهي ڪڏهن ٻه عشق ڪٺا ٿيو تسي ڪو ته هو سو ٻاهر سنڀالي اسي سکيو ڪارو ڏين وانگي سڙان آهو لاهي سالس سمهڻ رهو ڪنهن هيٺي آءِ ڪلي پٽي ته ڏسي ته بيرام

وزير آهي اگرچ اهڙي ايهڙي لڪي کان لکي اٿل ڪري
روح افزا جي دل ۾ رهڻ جي وڏي ۾ ڏکڻ ۾ ڪاريون ماٺهو اماڪ
اٿل ڀڄڻ ۽ ٻي مهلو اندر ڪاهي آيو گهڻي جٽ ڦٽ ڪري اهڙي
زور سان ڪاڪو ڦاٽڻ جو اماڪ وڃي ڏڙي جي ٻاهر نڪتو ۽ زار
زار روئڻ ۽ ٻڌڻ لڳي ڪير ملهو آيو ڇو صنم گوڙ سان روح افزا لکي
بڪاولي کان موڪل گهڻي گهڻي، روڪيس ته جو ڏکڙي ۾
آهين اچان ۽ چار ڏينهن لڪ ۾ روح افزا ڏکڻي ٻيهر لسي ٻي
رهي ڏڪڙي جو چاڪاڻ ته رات واري ڳالهه جي ڦاٽ ڪاڏو ته
بڪاولي موڪلان کهڻا ڪندي سا ٿيٽ ته رهي ۽ فردوس ڏيٽ ڏي
آئي ملي ٻڌو انهن سان جا لهو لکي ويٺي ٿيس ڏهاڪان سڪر ڪهن
ڏي آيس. ته رات ته ڏينهن مور ڪو ڪڏهن ته روئڻ ۽ چهڻ ڏکڻي
جو ڏکي ساعت ۾ ساعت ٿي سا ڏي ڏهاڪان ورڻو ورڻو اکيون
ٻه جيو ايهڙيون هيس سچ آهي ته جيڪو ٿيٽ ڪري ڏسڻ ته
ٻڌڻ جي اي آرامي گهڻي آهڻي معشوق جي دل ۾ ڏسي آهو تول
آهي جو ٻاڻ اي ڪي ٻاڻ تي مهي سڌس گهڙي ۾ ملاقات جي
ڳالهه وڃي آئي ٻاڻ ڏي ڀڪي ولن ٻا اڄ و ڦڙو ڏيڻ جو
ٻهڻ چان آچانڪ ڇڏس ته ولي ڳاڙها ڇهڙو —

(بيت)

ڪي ته ڪن ماهرو وفاداري — رسر ڪن جي سر جلا ڪاري
عشق وارن اندوه عالم ۾ — عشق تو لکي روح ۽ زاري

داستان
[٢٦]

بهرام جو فردوس ۾ وڃڻ ۽ ٻانهن سان روبرو ٿيڻ ۽ واهر سان ۽
ٻاهر جي مدد سان روح افزا جي ملاقات

ڏٺائين ورق کي ۽ حال مون جو ٻڌايم روح افزا جي ڳوائي
ٻڌائڻ کري ويو جو اکين ڏڙا ڏيئي آيس ته آن حال جي سڌ
سمجهي روءِ ڏاڍا ان ۾ کمهڪي ڪان رهي سا ڏٺائين آڪسي
منهنجو ڏيندي هٿ ڏاڙهي ٻڌايم الهي ته ڏاڍا لهي وڃ الهي
مان هت ڪهن ايندو اچانڪ ٻيو پاڻ کي هلاڪ ڪرڻ ڏون ڏس
ته مون ڏاڍا ڏين ڦوٽ آهي انهسان مطلب ڦوٽ جي آميد ڪرڻ ڏاڍا ڏان
ڏاڪون ۽ فراق سبب ڪان سوا ڇوڙ ڪي ته حاصل ته آهي ڇاڪاڻ
جي جو ڪي ٻڌو ۽ منهن اهڙي پاران ۽ جسي ڪڏ پوي جهمڪان
سه اه ساڻ ڪي حيراني ۽ وسواس منجهي ۽ ناحق ڪهن ٻي ٻروه
جي ٻڌهان پاڻ روانه ٻڌيو - تاج الملوڪ کي ڏسي ڪڍهمجو منهو
ڦري ويو ۽ روح ڀلو ڏاڍو آهي ته ڪهن اتفاق سان ڳي ويو جو ٻکاولي
جي ڪل منسان سمجهي ڳي ويٺي ڪهن پاڻان سڌس ٻڌايان ٻڌيجي
ڪڏهن جو مطلب ڪهو جي ته ڪر ما ڳيو ۽ ٻري ڪسي پاڻ ملڻ پيا
ڪڏ جن مو خاڪ ۽ آهي ، اهي ڪهن ٻڌو جوڙ و نه ڪهن ، ٻڌايم
ماڻ ڪهو ٻيو ٻڌائد ۽ مو ۽ ڪافي ورلهي ڪان ڏيندو مو ٻڌسي
هت ٻيو ٻڌندو مو —

[بيت]

ڪهن جي ڪاڻ مون ڪهڙي اصيحت - ڪڏهن آهي مٺي ڳي مون فضيحت
ٻچا ڳالهه ان ڪهن ڇڏيان ڏاهان و ساري - منهن حيران حيرت ۾ ڳڏ اڙي

سمجهو اهت ڏسي رهي ته عشق جو ڪهڙو جو ٻڌايم جي جهري
۾ ڏيڻ ۽ ٻو سو اکرط ڏڪهو ڳو ڏڪا رهي ڪهن ڇيو نه اي پاڻ
و چاڪل و سو ڏول من ڪم اه ڳو و اسطي اي ڪا و ام ته مون ڪان
ڳي ته سڪهندي ٻو جسي ڇوان نه ٻڪر فرمودم ، ٻوٽ ۾ سو ٻيٺسي
ٻوڇاپان ه ٻو ه ڪڍي پا ڳه - ٻڌايم ڪي اما ڳي لهه ڪوٺي سرها ٿيسي
لڳسي اڳ من سمجهو ڪهس زالاڻان ڪهڙا ۽ ڳيه ڳڏا ٻو اڀا جمهرو

اُن کي ڏٺا، پڻ ٻيون اکيون ڪُل پٽ ڪري ۽ لاٿا، ھو سوا اُنهن وٽس ۽ ڪُل ڪري سڀ پڪ ڪري سهڻي جوان زال ڏٺي ٿي جنهن مان سندس منهن ۾ آڌائي فردوس پٽ ڏاڍي ملوڪ ۽ مڪري ٻري ٻهڪجي ٿي جنهن جي ڪُل پٽ بخش ڪالي جي ڪري (جا روح افزا جي نالي سان پيئي ٿي) ۽ اِها ٻي ساڳين ۽ جي اُھا ڪان مود ڪهڙو راضي رهي ۽ ٻڌي رهي ٿي ۽ ٻي تي اُنکر نو سان ڪري آهي؟ جنهن جو ڏسڻ ٻه ٿو ۽ اُنکر سمجهي ڏرمي ٿي پٽ آهي ۽ سندس مرضي مان ملڪ جي آب هوا ڪاڙهه ۽ ڪهڙ جي مٿي ڪنهن ڪري وٺي آئي آهيا ڏسڻ ماٺي ٿو ان مان ڪي ڪنهن طرح کمائي پُرا ڏنج جنهن جو ڪهڙو ڇڪو اکين سان - ٻوڏو ڏ سهڻن ۽ آڏان مو ڪلائي ڪا واءُ ۽ وٽ آئي ۽ ٻيرا ۽ آئيٺي بخش جي ڪري جهڙو پڙو هو سا اُن جي ڇڪي خدمت ڪندي ٿي ۽ طرح طرح جا طعام ۽ ميوا ڪارائيندي هئس ڏاڍي ٿوان تو ان جا فر کمائيندي هيس سا ڏکي سان وري ڪري آئيندي هئس ٻه ٻاڙ روح افزا وٽ ۽ ڪري کمائڻ ويندي ٿي ان طرح ڪي ڏينهن گذر ويا مڪري ڏينهن بخش ڪنهن ٻاهر ويٺي مٿي ڏ ٻيرا هو ٿو ٻڪلو ويٺو هو ڏينهن ڇا ڪيو جو بخش جا اوزار جي روح افزا کي ڏ سهڪار ڪراڙ لاءِ هوا سي ڪڍي اُن مان ڏسڻ ڪڍي اُن جو ٻٽ ڏي سي پٽ لکي وري وسلن ۽ جهي ڏا سي رکي ڇڏيا ۔

[بيت]

روڪ روشن ڏسان آئيندو ڪيو عڪس سندا پيار، ڪان آئيندو
ڏري ڏيان ڏائي اهي ٻاهر رکيو پيار جي ماڻهان آئيندو
اٿي آئي مولڪي خوبرت اوڇو ڇيلهان ڏرڪ ڏائي ڪدان آئيندو
ٿيان جي سنڀاڻ جي ۽ جي روپو ڪڍي سو ڏسن ۽ ٻيهان آئيندو

ڪري آئنو پٽي اکيان تو مگر ڇهنجو عڪس منهنجا يار ڪان آئنو

مطلب ته بهشت جنهن وري آئي ته تو ڪري جي محل سي
آڻا هو وصلن سو ڏي سگها ته ڪٿي روح افزا ڏاڍهن ملي ۽ ڪيس
و منهنجاري سمجهاري وارن کي ڪٿي ڏيٺي سهڻي ڪيئي هو سي
ڏسا هي مت ته آنهنجو ڏسائيندس — شهزادي جي جا
نظر ان جي پٺي ۽ سي پٺي سو ايت لکيل ٻڌي دل ۾
پرو ڀٽايه جهڙو ٽڪ انجو لکمڻ ۽ پورا ڪيا ران کي نه سمجهيس
ته چاهه ته من ڪيا هه جي ڏيٺ اهڙي طرح وٽان جو انجي اڱط
جو او ر پڄو ٻوي ته دل سان مر ڪر اچو — ته من تو ڪريائي ڪان
پچط لکي ته اوي بهشت جا شق سداه آهي سا جا آهي ؟ تنهن
کهڙوڻي عقل ڏوڙا ٻو ٻر جو ڪا نهو جواب ته اڪليس تنهنڪري
عرض ڪياه ته سا قط سپاڻي انجي وراه ي ڏيڻدس ٻو ته اڄ
معاف لکو — انهن جٽي پهڻجي کهر آئي — اير ڪجهه رت پچط
جي کٽڻ ۾ هٿي ٽڪ هر سڏس موسانقال ڏسي پورا ۾ انجيس
اهي اپ جو ڪو ماڻي وپٽي آهون — تنهنجي بهشت روح افزا
واري کهڄا رت جٽي پڪ ايس ۽ جيسا ه ته آئه من ڪرو سي
پچهانس — ته ڏٺي ٻا جاري جي قدرت جا ذڪر سداه آهن —
جن ۾ ڏڪر سڪ پٽي سلها ر ٻار آهن — هميشه ڏپڪا رجن ٽا — پورا ۾
اهو پڪ ي جواب ۾ جهڙو ته ان سي کهڄا رت ڪين پڇڻدي ير
من طرح سان دل ڏسي ۽ جنهن عاشق کي حال سچط پهڻجي
هٿن سان جهاٽ ڦٽن آهي سو سداه آهي خوش ۽ سر خرو آهي
پر ڏڪر ڪان اهو ويڪا لهو وٽي —

جهنجو پيارو اکون ڪسان اري تنهنڪري جهڪو دوست
جو ڏس ڏيڻدس تنهنکي پهڻجو کوٽڪهر وڃي پيارو کو سڏي — اهو
پورا ۾ وارو ساٿهو جا اب صنم لوط سان وجي روح افزا کي
وٽي پڪ اٻو سو پڪ لهه پٽي پڪ کيس ته پورا ۾ ملڪو مٽي آيو آهي

ڏسڻ وري بهشت کي چاهه ته ٿس سان گڏ ٿي ڏٺا رت ٿوري
ڪرڻ پڇي ٿي ان گهڙيءَ گسايو ته ٻس رات ڏيکارڻ ڪندي
اهو ٻر اچي بهرام سمجهو ته ڪرڻ ٿين لاچار ٿي واهه ته ٿسي
بهشت چوڻ ته واڳي صاحب مان توسان سچي ڪريان سڀن روح
ٻري سمجهي ٥ ٻن جي جهل پوڻ کي من ملڪ جي آب هوا ڪاغذ
۽ گهوڙا ٿوڙ لاءِ مواوٽ ڇڏي وٺي آهي ڏسڻ سي ڏٺا رت
ٻڪل آهي — ڏسڻ روح افزا چوڻ ته واهه انڪي ته ڪڏهن
مان وٽ ته ڪرڻ آهه ٻلا اچ ته وٺو اچائس ته مان ٻه ٿسائس
من چوڻ ته اوهانکي آڻي ٿي ڏيکاريان ٻوهه ٿر بهرام ڪسي سيهڪا ۽
ڪرائي روح افزا وٽ وڃي وٺي ڏسڻ ٿسي سڄاڻو ته ٿي بهرام
آهي ٻرمڻن دل ڪان ڪو ٿيان ڪو ته ڪهاه — بهرام سمجهو ته
من سڄاڻو ٿي ڪرڻ آهي — روح افزا جو سيهڪا ڪري رسي
ڏٺو من شهزادي آرسي گهري ته بهرام هٿ ڪڍي ابهي ٿس
روح افزا ڏکه ڪلي ٿلو ۽ بهشت کي مرڻ لڳي ته ڏسڻ پوڻ ته
ڪا اچاڻ ٿي ٿي سڄي جو جهڪي آئيني جي مولد ۽ پٽ جو سماءُ
ڪولهي سماڻ اجوڪي رات ٿون مٽ ڇڏي ۽ جهس ته اسين
سالڪس ڳالهيون ٻڌايون ۽ رماڻ ڪريون — من عرض ڪيو جي ڪوهس
ڪرڻ ته من جي ڇڏي آهي - انهن جي هود ته ويندي رهي ۽ ٿئي
پهنجي دل گهري سان اوڪلي ٿي وٺي -

(راوي) اي يار جڏهن من بهرام زالاڻو ويس ته ڏڪي ما ٿر
چيڪراهو سڪهو پهنجي سچڻ کي ته ملي ما ۽ پهنجي آس ته
پرائي ما سان آهي ته جو عاشق ٻاڪي معشوق جي صورت ته پٽائيندو
ته الڪو ويو محبت مٿس عاشق ٿيو وڃي -

پوءِ جڏهن ٿي پيرن اچڻ رات ٿي ڏٺن روح افزا اهن ٻارن
کي ڇڏي ويو بهرام کي ٻاڪسان وڃي وڃي اوڪلائي ۽ والدي ٿي
ويٺي پوءِ چاڪي واڳي ٻار ڏسڻ واڪي لتائي پهچڻ لڳي ته چوڻ اهي؟

ڏاڍو ڇا اُٺي ؟ من ڇو نه، ڪي ڏينهن ٿيندا نه، پنهنجو ڏاڍو
دل ڏسان ٿي ويو آهي — رڳو نهنجي ڏسالي جي ڇانئي
دل ۾ پيدا آهي. ہري ڇيو ڏسي ڇو آيو آهين — ورندي ڏاڍو
نه پهڪر جي اچڻ جو سبب پڇي ڪي ڪيئي طرح سمجهايو ٿهڪان پاڻي
واقف ٿيو. البت وڏيان جو ابن ڪان روح افزا ڪٿي سرمي
ٿي - ٻه موله ۾ ڪهڙ و ڇي پاڻين ۽ دل ڇپاه نه ٿا مڪيل مسان
سمجهائي ته ٿون ڏال ڪين آهين ڪو مڙس آهين — انهن ڄل
ڪري اچي مڃي اڪيو آهين ٿون نه ماڪي پڻ ڏار ڪندا ٻن -

ٻڌو ويچارو جنهن ڪڏهن عشق نه ڪيو، ٿي ڄاڻي نه ڏاڍي
مواه مڪرو اڪيلي ڇهات اکي ميس سو وري ورئڻ مار ڪو مودي
ڪري مي اهت ڀاڻي غرق دريا ۾ غرق ٿي ٿيندي ۾ پنجي ويو —

[بيت]

ٻوٻن ٻڌان ٻڌيس ۾ - سهنجو مٺو حال ٿيو
جه اڻي جي خلوت ڪري - سڪي ساه ويو

قصو ڪوتاه اڻي ٻري ڪي ووري ڪهل پڇي — و ڏاڍه نه ڏسي
ڪيو آهي - الائي رڳو انهي سان ساه لڪري و جنهن ٿهڪان
باعث مڪو ڪٽي پنهنجي مٺي ۾ ۽ ڪياه - ٻهرام جڏهن سرت ۾ آيو ٻري
جنهن نه اي دوست سچا - قرب جا ڪچا جو ڪڏهن ٿون جا ڪسي
جوڻ جو جلوو نه ڏسندا ٻن نه عشق جي وات ۾ مڪت جان جلا ڦسي
ڇڏيندا ٻن

مطلب ته ٻهرام جڏهن هوش ۾ آيو اکر پڇي جان ڏسي نه ماد
مان ڏاڍن مڙن ۾ سڌو ٻو آهان - پنهنجا جب معشوق جن سان
و ڪل کهلن سان لائي ٻت جو مزو آٻهات جو ڀاڳي پيماه ٻري ۽ خوب
مڪو چاڙهي پڇي ۽ وصل جو جام پي دل ڏاڍياه امزي طرح خوب
پيار جاڏو ڪياه روح افزا جي ٻهرام سان دل اکي وڃي - مود

ڪوڙي ٻه چار ڏينهن مٿي ٻاهر ڪرڻ لڳندا، ڪري ڪجهه ٻاڦ
ڇڏيان ۽ پوءِ اکين سامهون رکانس - پوءِ ته منهنجي ٻڌڻ ۾ ڏاڍو
ٻڌائي ڪجهه ٻاڦ ڇڏيان ۽ هڪ سوني ٻيڙي ۾ وهاري ڇڏيانيس
ڏيکارڻ جو اهو ٻيڙو اکين سامهون رکندي مٿس را ڳجو ٻيڙو
ڪولي ڏاڍو لائق سائي شڪل ۾ آڻي محبت جا مزا وٺي
وري هنن جو ٻيڙي ۾ ويهڻ ڪري ڇڏڻ ڏيندي مٿس اهڙي طرح
محبت جا مزا وٺندي هيڪي ڪيڏا ڏينهن گڏ رهاڻون ڪندو ري
ڳجهو لڪو رهي - اها خبر حسن آرا کي ٻڌي سا روح افزا وٽ
سڪ لهڻ لاءِ آئي هئس اکين ۾ عشق جو شور ڏسي کيس جو ط
لڳي ته اڙي ڏاڍو مراد تو ڪهڙسان عشق جو پيچ پاتو آهي - ناموس
برباد ڪري ڇڏيو اٿئي - اٿون جٽي ڪوبه جواب ٻور ول ٻڌي
کيس هڪ ٻه ڏڪ هڻي ورتائين ۽ چيائين سچ ٻڌاءِ تو ڪهڙي ڏاڙهن
سان دل لاتي آهي - ٻيهڪ ذات ٻڌ سڃاتي آهي - جلد
ٻڌاءِ ته اتي جو اٿي خبر ڪندي سان ئي — روح افزا ماءُ جا
اهي وڏا ٻڌي ٻڌڪي جو ٽڙ لڳي ته امان ٻچل ماکي قسم آهي
ڏٺي جو مان ته ڪنهن ٻي مرد جو سودو ڪو ڏٺو آهي - ڪهڙا
قسم کڻا ٿي پرمالهس جي دل تي ڪوڙ اثر نه ٿيو ۽ ڏڪ جا پچ
ڪرڻ لڳي ته ڏاڍي ٻڌ سان ڳالهائي ٿي ضرور منهنجي ڌڙ ڌڙ دغا
آهي - اهو خيال ڪري ڪهڙا جاسوس ان ڪم لاءِ ڇڏيا ۽
مڪر ڪوٺ ٻيو ڪوڙ ٻيو ان ٻيڙي تي ڪهڙو ٻڌايان ته
ٻيو مطلب ته -

" لڙڪا بغل ۾ ڍنڍورو والا شهر ۾ " ليڪن حسن آرا ٻانهن ۽
سهيلين مان ڇا ڪري انهن کي ڏهڪاڻ لڳي ته سچ ٻڌا اٻو
ته اوهان جو حال خراب ڪندس - ڏهڪڻ مي ٻڌ ط ئي هڪ
ٻانهي جو ط لڳي ته بي خبر اسان کي ڪا به ڪانه آهي ٻاقي شهزادي
جو لاڙو هن ٻيڙي سان آهي ڏسڻڪري اهو ٻيڙو ڏسڻڪري

اکين اڳيان آهي -

راتي روح افزا واري ٻيڙو ڪٽي ورتو — روح افزا ڏاڍو ڊ
ٻيڙو ڏاڍو ان جي وس آهي جڏهن اٿڻ مشڪل آهي ٻاهر ٻاڦ ٿي
ڪيائين - حسن آرا اڌ ٻيڙو ڪٽي انهن اڳاڙي سڄو ٻيڙو آڏي
مظفر شاهه اڳيان رکيائين بادشاهه ٻيڙي کي چڱي طرح جاچيو سڀ
ڪمپ وغيره جاچي جڏهن ڪپڙي کي ڏٺائين ته اندر هڪ تعويذ لکيل
نظر آيس جنهن ڪٽي کولي ته کپڙي مان منهنجي بهرام جي پٽ سڀ
ويٺل ماڻهو اهڙي طرح اچي ويا — بادشاهه بهرام کي چيو ته سچ چئو
ته معاف ٿو ڪيان ڪٿان آندو بادشاهي ڇولن سان ڪسائي
ڇو رکي اٿئي — سچ چئو ته ڪر اٿئي جو اٿئي قتل ڪرائيندو
سانءِ —

بهرام چيو - ڪسر ڪم عاشقن جو آئين جو ڏٺا
ڏيو - سرهاءِ ويڇا راوڻ ڏا
٢ جدائي يار جي دردي ساري
چيرو جلائي جوش ۾ ڪنهن دل ڪاري

مظفر بادشاهه منهنجي اها حالت ڏسي حڪم ڪيو ته هن کي
شهر ٻاهران ولي وڃي جلائي ڇڏيو -

ان وقت اوچتو بڪاولي تاج الملوڪ اندر جي باغ مان سير
ڪري آيا هوا هن خيال ڪيو ته روح افزا کي ڏسندا هلون
ڏٺائون ته اڳي رهي وري فردوس ٻوٽ ڏي ويا جتي ڪالهه جو ٿه
ٿا ان کي بهرام جي وڃاري ڪٽي ٻاهر وٺي ٻاهر وڃون
هواءِ اٿي ايس ڏٺا اهو عجب احوال ڏسي بڪاولي
تاج الملوڪ آئي ڪٽولي ته ان ميٽ لهي آيا ۽ بڪاولي
جان اکي وراڻي ڏاڍو ڏسي ڏا ڪونهي بهرام ويٺل آهي هڪدم
حڪم ڪيائين ته هن کي موت لاهيو ۽ ٻاهر ڏيو - انهن بهرام کي
ڪيئي بڪاولي جي حوالي ڪيو - جڏهن انکي ٻاهر ماڻهن وڃي

باغ ۾ آندو. تاج الملوڪ کي باغ ۾ ويس ڏٺي پاڻ مظفرشاهه
۽ حسن آرا وٽ آئي ۽ چيو ته ماڪي تر سڪ ڏي ته پاڇي ۽
ٻاڙ جو مونسه ڏسان - پر هي عجب تماشو ڏٺم ته منهنجي
ساري جي وزير جي پٽ ٻهرام کي - باهه ۾ سڙي ڏٺو ويو - اڄ
ته پهچان ها ته جهڪر جهڙي جلايو وڃي ها پر ٻهرام ڏٺو هي
آهي پر ڏاڍو ڪي جوان کي ماڙ ڦان اوهان کي ڇا ڦاٿو ۽ پڇهه و
ٻهراڻيون آهي ته ڪيس جهڙو ان ڏٺو ۽ سندس شادي روح افزا
سان ڪري ڇڏيو ان کان سواءِ وزير ۽ ٻادشاهه پاڻ ۾ ڳڻ ڳل رهيا آهن
۽ جهڪڙ من چيو ته آدمزاد آهي ته مونکي وري چيو تاج الملوڪ
سان پرڻايو اٿو ٻڪاولي جا اهڙا حال ڏسي مظفرشاهه ڪٺي
ڪڍڪ ميٽ ڪيو ۽ ڇا ڏيندس تو کي جهڙن ولي ٿيون ڪر - پوءِ
ٻڪاولي اتان روح افزا وٽ آئي ۽ کيس خوشي جو سنيهو
ٻڌائي چيو ته اٿ دل جو درد مٽائي پنهنجي معشوق سان مل
گل خوشي ڪر روح افزا ۾ ٿيون روح ڏوڪجي ويو - ٻڪاولي
کيس وٺي پڻس مظفرشاهه وٽ آندو ۽ کيس ڏوهه جي معافي
ڏيارائي - پوءِ پاڻ اتان اٿي - تاج الملوڪ ۽ ٻهرام کي ساط
ڪري ارم ٻاٽ ڏاڍهن آئي ۽ پڻس کي چيو ته جهڙن توهان
منهنجي شادي تاج الملوڪ سان ڪرائي - تيئن مهان چاهيو
ڪرائي ٻهرام کي وٺي هلو ۽ منهنجي شادي روح افزا سان ٿي وڃي

داستان

[٢٧]

(ٻهرام جي روح افزا سان شادي)

راوي پنهنجو داستان خوش خبر پنهنجي قرب جي قلم

سان مون وٽ تو ظاهر ڪري ته بهرام کي خوب هار سينگار
ڪرائي ڇنڊي ٿيا ۽ ڪري بغلن ۾ هن سان گهوڙي تي چاڙهي
ملڪ يمن ڏي وٺي سرگس ٿيا ۽ ڪري ملڻا - ڇيڇ ۾ شرفا ٻون ڄمل
بغل ۾ جا بچڙيون ۽ اکيون ڀري ٻڌي واريون - ناچ واريون
۽ ڪنجريون - جادوگر کيل ڪندا وڃي ڏيکاري سان ڇيچ ک
گهوڙن تي ڪي هاٿين تي ۽ ڪي پالڪين تي - ڪي ٻڪڻن تي ڪي
موٽرن ۾ ڪي پيدل پنڌ ڪندا اچي فيروز شاهه جي شهر ۾ داخل
ٿيا - ڪوار ڏيهن ۾ خوب بندوبست ڪيل هو - طرحين طرحين
جا جهنڊا ۽ بلب بتيون چمڪيون پياريون رستا صاف ڪيل هوا
خوب گهوٽ ڪوار جي مرحبا ٿي آخر ڏينهن ڪسي مڪ ٻي جي
ٻڌسان وهاري شادي ڪرايائون تاج ۾ زر زيور - لٺا - ڪپڙا -
سونا گهٽا - وارن ٻانهن ۾ داسيون ڪنهن طرح طرح جون
سوغاتون ڏيئي گهوٽ کي روانو ڪيائون - پڪا ولي تاج الملوڪ
سان گڏجي - بهرام ۽ روح افزا کي ساط ڪري ملڪ آئي -
بهرام جي ٻي ماءُ کي گهرائي سڀ قصو ٻڌايو باقي داستان
فرحت نشان اٺاويهين داستان ۾ آهي -

داستان
[۲۸]

سڀني جي آخري خوشي ۽ قصي جي پڄاڻي - راوي خوش
خبرن مان داستان جو بيان اڳتي مون وٽ تو ڪري ٿو
تاج شاهه ملڪ سان بهرام جي شادي ٿي - بعد ۾ ٻئي ماءُ
تي ڪڏا سرما ٿيا ۽ پڪا واڻي جا ساط ٿي ۽ ڪا گور ا پڻيا ۽
تهمڪا لپو ۽ وزير خوشي جي مجلس ڪئي - ساط وڃي بادشاهه کي

وڃي اچي ڪيس مجلس ۾ شامل ڪيو - پيا امير وزير ۽ دفعدار
جا ديوان سڀني کي ڪو ڏيا ۽ دعوت ڪري سڏي خوب کاڌا
کارايا ۽ - رات ڏينهن مجلس جاري هئي . خوب خير خيراتون
ڪيون ويون - سڀڪا ساوا ٿيا - بکيا ڍاوا ٿيا مطلب ته اهو مجلس
جو ڪم ڪور ڏاڍ سان پورو ٿيو هرڪو پنهنجن وثاق ڏسي ويو
پادشاه پنهنجي عدالت ۾ ويو - سڀ ڪم پوري ڌيط ڪاڏيو ۽
پڪ ويو مهالا کي حڪم ڪيو ته پنهنجو باغ پٺي دمڙ وارڻ
جا ۽ وت آڻي ڏي ته حڪم جي پورائي ڪري باغ پاڻ
پٺي آندو ۽ خوب ان کي ڪڙا ۽ ڪڙالي ڪرائي پڪا ولي اهو
باغ پنهنجو پورا ۽ حسن آرا جي حوالي ڪري ڇڏيو - جيئن ڏڪئي
هنن عاشقن جي دل جي مراد پوري ڪئي تيئن ڏڪئي شال
سڀني جي دل جي مراد پوري ڪندو -

پورو ٿيو

جلد لکيو- علمي خزانو

هڪ روپيه جا ڪتاب ١٤ آنن ۾

جا لعالر	٢-٨-٠	ڏانڪو ڊرام	١-٤-٠
يوسف زليخان	٥-٠-٠	فراق نامون	٠-٨-٠
طوطي نامون	٣-٠-٠	گهوٽ ڪهوار	٢-٠-٠
گل مهور	١-٨-٠	شادي جي رات	١-٨-٠
گل گلاب ٻاري	١-٤-٠	مومل رانو	١-٠-٠
ٻوڙ ڀڳت	١-٤-٠	ٻوڳاٽ	٢-٠-٠
گوپيچند	١-٤-٠	اندر جال	٠-٨-٠
روپ بسنت	١-٤-٠	جوانش ولاس	٢-٠-٠
ليلي مجنو	١-٤-٠	خوني خنجر	٠-٨-٠
شيرين فرهاد	١-٤-٠	طوط مٺا	٠-٨-٠
ڪامسين ڪامروپ	٢-٠-٠	عمر ماروي	٠-٨-٠
سهڻي مهيوال	٠-١٢-٠	سسئي پنهون	٠-١٢-٠
هير رانجهو	٠-١٠-٠	سياڻن جو سالو	٠-٨-٠
ٻيربل ٻلاس	١-٨-٠	ڀرڻن جي ٻار	٠-٨-٠
انجنا ڀون ڪمار	٢-٨-٠	ڏاڙهن جو ڏاڏو	٠-٨-٠
دودو چنيسر	١-٠-٠	گل بڪاولي	٨-٠-٠
ڀرڇاڦن جو ڀاهو	٠-٨-٠	جاهوڙ جو ڊوڙ	٠-٨-٠
اي عقلن جو ڏاڏو	٠-٨-٠	سسمبر ٻزم	٠-٨-٠
دڦن جا رڳب	٠-٨-٠	چندر جا ڪلام ١٦ حصا	٤-٠-٠
رتا ٽا ڪال	٠-٨-٠	نقش سليماني جادو	٣-٠-٠
سونا باري	٠-١٢-٠	خواب نامو	١-٠-٠
بهار عشق	١-٤-٠	حاتم طائي	١٢-٠-٠

هيمنداس ڪتبخانه ڇاپخانه سکر نئون